

לקראת שבת מלבנתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 403

פנינים לפרשת וירא

שמעתי מאבי זצ"ל ששמע בשם גדול אחד זצ"ל שחידש חידוש פלא, שמעלת הסנדק שנחשב כמקטיר קטורת וזוכה לעשירות, הוא רק כשמשלם גם את הוצאות הסעודה, אבל אם אינו משלם הוצאות הסעודה אינו נחשב לסנדק מושלם ואינו זוכה לכל ההבטחות האמורות בסנדק אלא רק לעשירות רוחנית בלבד

פוסק הדור מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על הכנסת אורחים וההתחשבות בזולת

יְקַח נָא מֵעֵט מִים (י"ה, ד)

שנוטל ידיו בריבוי מים, בוודאי יש בזה עניין גדול ונחת רוח לבורא ית"ש].

וכן באפיית המצות מסופר על הגרי"ס שדקדק בהרבה הידורים, אבל כפי מידת דקדוקו של הידור המצות, כן הקפיד גם על תשלום הפועלים שיהא כהוגן, כדי שלא ימצא שהפועלים יהיו נפסדים מחמת הידוריו במצוות מצה, ויהא ח"ו צדיק על חשבון אחרים.

צריך ביאור מדוע צמצם אברהם במים וביקש להביא להם רק "מעט מים", והלא אברהם אבינו לא חסך מאורחיו שום דבר, ושחט בעבורם שלושה בני בקר כדי להוציא מהם את הלשון המובחר, ומדוע ביקש לצמצם דווקא במים שהוא דבר זול.

וביאר בזה הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל, דכיון שאברהם אבינו לא טרח בעצמו בהבאת המים, אלא ביקש משליח להביא את המים, וכמו שפירש"י "יִקַּח נָא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ", לכן לא ביקש להביא הרבה מים, כי אין זה מידת חסידות להטריח את השליח לסחוב הרבה מים [מה שאינו נצרך בהכרח] כדי להיטיב לשני, שהלא כמו שהוא דואג לטובת האורחים, כן יש לו לדאוג גם לטובת השליח.

והוסיף הגרי"ס שאף שמבואר בגמ' (שבת ס"ב ע"ב) שיש מעלה גדולה ליטול ידיו בהרבה מים ובשפע, וזהו גם סגולה לעשירות, מ"מ אין ליטול ידיו בשפע אם הדבר יגרום להכביד על המשרתת שתצטרך לשאוב מחמת זה עוד מים מהבאר, כי אין זו מעלה כלל להחמיר ולהצטדק על חשבון אחרים. [ואגב, ראיתי אצל הגה"צ רבי הירש גליקסון זצ"ל, שהיה נוטל ידיו לאכילה בכלים גדולים מלאים הרבה מים עד המרפק אף שלא מצאנו לזה שום מקור בהלכה], ואמר שמאחר שחז"ל (שבת ס"ב ע"ב) מבטיחים ריבוי שפע למי

שאם מצער בני ביתו הרי הוא עובר על איסור צער בעלי חיים.

יָקַח נָא מֵעֵט מַיִם וְרָחֲצוּ רַגְלֵיכֶם (י"ח, ד)

רש"י: "כסבור שהם ערביים שמתחווים לאנך רגלים".

ראוי להבין מדוע סיבב הקב"ה שהמלאכים יהיו נדמים בדמות ערביים דווקא שהם פחותים ומזולזלים במעמדם. וביאר בזה מרן הגר"ח מברסק זצ"ל, שהכנסת אורחים בהידור ובשלימות הוא לקבל אדם עני ורש לביתו בכבוד גדול כאילו היה האדם החשוב ביותר, ולכן זימן הקב"ה שהמלאכים יהיו נדמים כערביים שהם מזולזלים במעמדם, כי בזה זכה אברהם אבינו לקיום מצוות הכנסת אורחים בהידור - שאע"פ שנדמו כערבים מ"מ קיבלם בכבוד גדול, ושחט עבורם שלושה פרים כדי להוציא מהם שלושה לשונות בחרדל, כמו שנוהגים באורחים חשובים רבי מעלה. וכעין זה ביאר הבית הלוי בטעם הדבר שהאריכה תורה לתאר את הכנסת אורחים של אברהם אבינו, ומאידך בהכנסת אורחים של לוט אף שעשאה מתוך מסירות נפש [שכל אנשי העיר נסובו על הבית ומ"מ לא הסכים להוציא את אורחיו, ואף הפקיר בנותיו בשביל שלא יגעו באורחיו], מ"מ לא האריכה תורה לתאר בשבח מעשיו, אלא נאמר בקיצור נמרץ (י"ט ג') "ויבאו אל ביתו ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו", וגם לא מצאנו בחז"ל שישבחו את ההכנסת אורחים של לוט כמו שמצאנו באברהם אבינו, וצריך ביאור מהו יסוד החילוק בין אברהם ללוט.

וביאר בזה הבית הלוי, שאצל לוט הגיעו המלאכים בדמות מלאכים קדושי עליון. ולכן לא נשתבח לוט על מה שהכניסם אליו, כי אין זה גדלות לקיים הכנסת אורחים כשמגיעים אליו קדושי עליון כמלאכים, אבל אצל אברהם אבינו שבאו אליו המלאכים בדמות אנשים פשוטים - וכמו שאמרו חז"ל שכערבים נדמו לו, ואעפ"כ הכניסם בכבוד גדול וטרח עבורם כמו שטורחים לאדם נכבד מאוד, זה גדלות שיש לשבחה - ולכן נתקלס אברהם אבינו כל כך במצוות הכנסת אורחים.

ביאור זה אמר הבית הלוי, בשעה שהתעכב בעיר קמניץ וחיפש מקום ללון, וסיפרו לו שיש בעיר בעל הבית מפורסם שמכניס אורחים, והבית הלוי נכנס אליו וביקש ממנו שייתן לו חדר אחד לישון שם, והיות שהבית הלוי לא רצה להשתמש בבגדי רבנות, והיה הולך בבגדים פשוטים, הבעל הבית לא הכירו ולא ידע שזהו הבית הלוי, והקצה עבורו את המחסן לישון שם. ובינתיים עלה הבית הלוי למעלה להתפלל מעריב, והנה הוא שומע קולי קולות מהקומה

בספרי "הלכות הגר"א ומנהגיו" (מע"ר קי"ח) הבאתי שמצאתי בכתב יד של בעל הפרדס בשם "מופת הדור ר' ליב הקטן ז"ל", שאע"פ שלדעת הגר"א (מעשה רב קי"ח) יש להתפלל תפילת מעריב אפילו בליל שבת דווקא לאחר צאת הכוכבים, מ"מ במדינות שבהם צאת הכוכבים הם בשעות מאוחרות, ואם ימתין בליל שבת להתפלל רק לאחר צאת הכוכבים יעכב את בני ביתו ויצערם ברעב שלא יוכלו לאכול ולשתות עד שישבו מבית הכנסת, ומה גם שעלולים לבוא מזה לידי מחלוקת בין האיש לאשתו, הרי עדיף שיתפלל מעריב קודם צאת הכוכבים ויסמוך על דעת הפוסקים המתירים להתפלל לפני צאת הכוכבים, ולא יהא "מחמיר" לעצמו לנהוג כדעת הגר"א במקום שהדבר בא על חשבון בני ביתו, והוסיף שם שאם מצער בני ביתו הרי הוא עובר על איסור צער בעלי חיים.

וכ"כ הקדוש החפץ חיים במ"ב (רע"א, א) שאף שלכתחילה יש להמתין מלאכול סעודת שבת עד שיהא תאב, מכל מקום "היכא דיש בזה משום שלום בית או שיש לו בביתו משרתים או שאר אורחים ובפרט אורח עני לא יאחר בכל גווני, דכיון דהם מוטלים עליו לא יוכל לעכבם בשביל שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר", עכ"ד.

סיפר לי מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל. שבשעה שהיו באים אורחים עניים אצל הקדוש החפץ חיים בליל שבת, לא היה החפץ חיים מזמר "שלום עליכם" קודם הסעודה, דכיון שהעניים יושבים וממתנים לאכול, הרי בכל רגע שהוא מעכבם מהאכילה הוא עובר בכל תאחר. וכמבואר בגמ' בר"ה (ר' ע"א) שאם עומדים עניים לפניו ואינו נותן להם את מכספי צדקה, הרי הוא עובר בכל תאחר לאתרו, ועל כן היה דוחה אמירת שלום עליכם לאחר ברכת המוציא, שסבר שלא הותר לעכב את העניים מהמאכלים המיועדים עבורם, אפילו לא לזמן מועט לאמירת שלום עליכם, (ועי' עוד מה שכתב החפץ חיים בעניין זה ב"שער הציון" או"ח תרל"ט ס"ק ס"ז, ועי' עוד בהערה מה שהבאנו מהדבר אברהם להמליץ טוב על העולם שלא נהגו להיזהר בזה).

הכנסת אורחים בהידור - לקבל עני מרוד בכבוד גדול כאחד מנכבדי העם

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

יום שאין קללתו מרובה משל חבריו, אבל אם אנו עושים כפי כוחינו במלחמת ה', אין לנו לדאוג כלל מאחר שקיימנו את חובתינו, ורק אם ח"ו אין אנו עושים כפי כוחינו, יש לנו לדאוג שיצא חרון אף ה' על עמו רח"ל.

מעלת הדבר לשלם הוצאות סעודת ברית מילה לאחרים

שמעתי מאבי זצ"ל ששמע בשם גדול אחד זצ"ל שחידש חידוש פלא, שמעלת הסנדק שנחשב כמקטיר קטורת וזוכה לעשירות, הוא רק כשמשלם גם את הוצאות הסעודה, שבזה הוא נחשב כסנדק מושלם, אבל אם אינו משלם הוצאות הסעודה אינו נחשב לסנדק מושלם ואינו זוכה לכל ההבטחות האמורות בסנדק אלא רק לעשירות רוחנית בלבד, וטעמו מפני שסעודת ברית מילה שייכת היא לעיקר מצוות ברית מילה, ומעלת הסנדק הוא כשהוא מעמיד את צרכי המילה, הן בעצם הסנדקאות והן בהעמדת סעודת הברית, ועי"ז הוא נקרא בשם "בעל ברית" וזוכה לכל המעלות האמורות בחז"ל על הסנדק, (ועי' עוד בדברינו בתשובות והנהגות ח"ד סי' רכ"ד).

(ובאמת כן היה מנהג ישראל בכמה מקומות בשנים קודמות) שהסנדק משלם לאבי הבן, וכמו שהביא בשו"ת מהר"י מברונא (סימן ק"י) שרגילות שהסנדק משלם לאבי הבן דמים יקרים, וביאר טעם המנהג "בשביל העניים דלית להו יציאה לפרנס את היולדת", וכן בספר "תורה לשמה" מהבן איש חי (סימן נ') האריך שמעלת סנדק כפול ומכופל כשמשלם עבורה, ולפמש"נ כאן יש לשלם על הוצאות סעודת הברית שבזה שנוטל חלק וזכות גם בסעודת הברית הרי הוא נעשה בעל ברית מושלם, ועי' עוד בתשובות והנהגות (ח"ב סי' תצ"ו) בעניין זה).

והוסיף אבי עוד, שיש ללמוד מזה שכל מי שמשלם הוצאות סעודת ברית מילה, וכ"ש אם הוא מוסיף גם להתעסק בגופו בהכנת סעודת ברית מילה. הרי הוא נחשב בזה כעין 'סנדק במקצת' וזוכה במקצת לסגולת העשירות האמורה בסנדק, והמעלה רבה יותר כשמשלמים הוצאות הסעודה לבן תורה ומסייעים לו עי"ז לשקוד על תלמודו. וקבלנו שמי שמשלם הוצאות סעודת ברית מילה לאחרים, הרי זהו סגולה גדולה עבורך לזכות לבן זכר, כי עי"ז שמשלם הוצאות הסעודה הרי הוא מוכיח שמשתוקק לקיים המצווה אלא שאין לו עכשיו אפשרות לקיים בעצמו ולכן הוא מכין לאחרים, ועי"ז השתוקקותו לקיים המצווה יזמין לו הקב"ה בן זכר כדי שיזכה לקיים המצווה בעצמו.

וזכורני מצעירותי שהרבה אנשים היו משתוקקים לכך לשלם סעודת ברית, והיה הדבר מקובל כסגולה גדולה, [ואף אבי היה רגיל להוזיל מעות הרבה כדי לסייע לעניים ובני תורה לערוך סעודת ברית], ובדור האחרון נשתכח הדבר, וראוי להחזיר עטרה ליושנה ולעורר על מצווה רבתא זו.

(מתוך ביאורים והנהגות)

למטה, ונתברר לו שהגיע אדמו"ר מפורסם וצדיק לאכסניה, והבעל הבית הכין לו מיד חדר נאה ויפה עבורו.

והנה כשנכנס האדמו"ר לאכסניה, ראה את הבית הלוי שם באכסניה, ושאל אותו "בריסקער רב, רבן של ישראל, מה אתם עושים כאן", והבית הלוי שתק, אבל הבעל הבית הבין מיד שטעה ולא ידע שזהו הבית הלוי, ובא מיד ופייס את הבית הלוי והכין לו חדר אחר נאה ויפה, ובבוקר כשהבית הלוי רצה ללכת לדרכו, בא אליו הבעל הבית והתחנן על נפשו שימחל לו על שלא נהג בו כבוד הראוי לנהוג ברבן של ישראל, והסביר שעשה כן בשגגה ולא ידע כלל שהוא הבית הלוי. והשיב לו הבית הלוי, אני אמנם מוחל על כבודי, אבל אתה צריך לדעת שמצוות הכנסת אורחים איננה רק ליהודים מכובדים, אלא אפילו יהודי עני ופשוט צריך לכבדו בהכנסת אורחים, והוסיף הבית הלוי ואמר לו את החילוק הנ"ל בין אברהם ללוט, שלוט ראה את פניהם כדמות מלאכים ולכן כיבדו כבוד גדול, אבל אצל אברהם אבינו הרי אמרו חז"ל שכעריבים נדמו לו, ואעפ"כ הכניסם בכבוד גדול וטרח עבורם כמו שטורחים לאדם נכבד מאוד, וזה היה גודל מעלתו של אברהם אבינו, ועל כן אמר לו הבית הלוי שיבוא אליו לבריסק וילמד שם אצלו מהו הכנסת אורחים לכל אחד - גם לעניים ולשבורי לב, ובזה יתכפר לו עוונו.

חובתינו לפעול כפי כוחינו אך אין לנו לדון על תוצאות מעשינו

וַיֵּלֶךְ ה' בְּאֶשׁ פְּלֶה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ (י"ה, ל"ג).

ראוי להבין מה בא הפסוק להשמיענו בכך ש"אברהם שב למקומו". ופירש בזה הסטייפלער שמאחר שאברהם אבינו לא הצליח להציל בתפילתו את סדום, א"כ לכאורה היה מקום לומר שייחלשו בדעתו על שלא הצליח בפעולותיו, ולזאת השמיענו התורה ואברהם שב למקומו" כיון שהוא מצידו עשה הכל כדי להציל, אע"פ שלא השיג את מבוקשו מ"מ" שב למקומו", חזר למקומו הטבעי כאילו לא קרה דבר. [והביאור בזה כי מעיקרא ידע שאין בהכרח שיצליח בתוצאה, אלא הלך לקיים את רצון ה' מאתו ולקיים את תפקידו להתפלל, ומאחר שכבר עשה כפי יכולתו, שמח בכך שזכה לעשות את תפקידו. והניח את התוצאה ביד הקב"ה].

ועובדא הוי בהגראמ"מ שך זצ"ל שהשתתף באסיפת גדולי תורה, ורצה לפעול שם לאיזה עניין של כבוד שמים ולא עלה הדבר בידו, ויצא משם הרב שך בפחי נפש, ומסרו הדבר להסטייפלער זצ"ל ושאלוהו היאך להניח דעתו של הרב שך, ושלח הסטייפלער לומר להרב שך את הביאור הנ"ל על הפסוק "ואברהם שב למקומו", שאע"פ שאברהם אבינו מסר נפשו בטירחה גדולה בתפילתו מ"מ" לא נפל בדעתו כשראה שלא הצליח, וזהו לימוד לכל אחד שאין לו ליפול בדעתך כשרואה שלא הצליח בפעולתו, כי מאחר שפעל כפי יכולתו, שוב יוכל לשוב למקומו" ולא להסתכל על התוצאה. וזהו לימוד גדול לדידך למצבינו בעת הזאת, שהלא בעוה"ר אין לך

בימים ההם כשגג בית הכנסת היה בנוי מאזבסט. הגג התמלא חלודה, חתול הילך על הגג ולפתע נפל פנימה באמצע התפילה על הראש של אחד המתפללים. החלו, בריחות, קפיצות, צעקות ומהומה מסוימת, ר' בן ציון לא הניע את ראשו לאחור...

החכמה והענווה של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

יְאֲנֵי עֶפֶר וְאֶפֶר (י"ח כז)

אל תכעסו, אם בסך הכל נספר סיפור של ילד, על אחד מגדולי הדור - רבי בן ציון פלמן, ילד טהור עיניים. עם עיניים קטנות של ילד, ופה קטן של ילד, אך געגועים של איש מבוגר. כך סיפר ילד שכיום כבר גדול והיה לאיש, ילד מילדי הקהילה:

כתינוק, כילד, נולדתי לתוך קהילת 'נחלת משה' בבני ברק, כך שהדמות שעמדה לנגד עיני הייתה רב המקום. וממנו למדתי את התשובה.

הרב הוא השעון הגדול התלוי במגדל העיר, שעל פיו מכוונים כולם את שעונם הפרטי, כמו בימים ההם שהכל הגביהו עיניהם מעלה - וכיוונו את שעוניהם על פיו.

הקהילה זקוקה לרב, עד מאוד - כמו אוויר לנשימה. לתחום אחד בלבד - למושגים.

לשם כך בלבד נולד הרעיון של רב קהילה. לדידו של ה"אור שמח" וגם בעיני של רבי בן ציון פלמן מבני ברק.

לא תאמינו. הוא לא היה מלאך המכה על קודקודנו ואומר: 'גדל'. לא. הוא לא מצא את המקל שבו מכים על קודקוד בני הקהילה.

הוא היה המלאך שהיכה על קודקדו של ר' בן ציון פלמן ואמר לו: "בן ציון בן ר' שמואל פלמן, גדל".

ואותו המקל שהיכה על קודקודו של ר' בן ציון בן ר' שמואל, היה אומר לכל אחד מבני הקהילה: גדל. כזה ראה וקדש.

המקום הפינתי

הרב הצליח ליצור אצלנו תחושה שהמקום הפינתי ביותר וגם השקט ביותר בבית המדרש הוא ה'מזרח' ליד הארון קודש. הוא ישב שם בפינתו עשרות שנים, כשמעולם לא הגביה את קולו לא ב'אמן' ולא בקריאת שמע, לא ב'נתנה תוקף'... מעולם!

הרב ישב ב'מזרח' ללא תנועות מיוחדות ומרשימות, פשוט כלום. הצטנף לו שם. מי שרצה לחפש יכול היה לראות לפעמים את פניו להבים, בדביקות בבוראו, או פניו מתאדמים בעת קריאת שמע - קבלת עול מלכות שמים. אבל מי הלך לחפש שם, בפניה הרחוקה והשקטה.

בדרך כלל עמד בתפילה בשקט, כאשר רק הפה והנשמה מתפללים, והגוף מתלהט, אבל ללא תנועות.

לפעמים היה נראה על פניו כי הוא מלא כיסופין, וכמי שאינו יכול להביע במילים את מה שבליבו.

בגאונותו, המציא את הרעיון, שאין סיבה לברוח לקיר המערב, כי אפשר לקחת את קיר ה'מזרח' ולהפוך אותו לפינה מערבית.

הוא היה בכך חד בדרא, ואולי בכמה דורות, שלקח את תפקידו כרב מתוך החלטה כי לא ישתרר על הקהל בשום צורה ואופן כלל, ובמשך השנים שכיחן כרב מעולם לא השתמש בסמכותו לשום ענין, לא בחילוקי שנוצרים באופן טבעי לפעמים בין המתפללים, לא בצביון המקום, לא בקידום מעמדות, ולא בשום ענין. בענווה קיצונית. גם אם נוצרו מצבים שללא ספק, דעתו לא היתה נוחה מהם, הוא ראה את עצמו כאחד המתפללים, ולא כרב המקום שהציבור חייב לקבל או לפחות - לשמוע את דעתו.

וכיוון שר' בן ציון החליט שרבותו לא תהיה בשום צורה השתררות אפילו לא על קל שבקלים, נהפכה החלטה זו לכעין 'הלכה למשה מסיני' שאין לערער עליה: רבי בן ציון פלמן מתוקף תפקידו הוא, להיות היהודי הפחות בולט בקהילה. בד בבד הוא גם 'מתנדב' לענות על שאלות...

והמתנדב הזה שירת את בני הקהילה. כי הם היו מאושרים להמתין לרב בדרך או להגיע לביתו, ולשאלו. אם יש להם ממש כאן לידם בתוך ד' אמותיהם אחד ממתפללי בית הכנסת שבמקרה הוא גם רב המקום, והוא במקרה אחד מגדולי הדור, ובמקרה גם העמיד את עצמו לענות להם בהתנדבות, הרי אין שמחה יותר גדולה מזו. לכן הם שאלו בדאורייתא, בדרבנן, ביורה דעה, בחושן משפט ובאורח חיים, וגם את השאלות האישיות, כיוון שהיו בטוחים שמלבד אוזנו הסודית של

הרב, איש לא ישמע על בעיותיהם לעולם ועד. על פיו חתכו הכרעות חיים. ואף ביקשו את תפילותיו להעתיר עליהם ברחמים. השפעתו הייתה ללא 'מקל חובלים', ללא 'מקל נועם', לא בשמאל דוחה ואפילו לא בימין מקרבת, אלא רק בעצם הידיעה שר' בן ציון הוא אדם אחר, מושלם בכל קנה מידה נכונה, וכדאי ללכת בדרכיו - "ראו בריה שבראתי בעולמי".

ואז, הרבנות אינה מקרבת את בעליה.

כי איזו רבנות מקרבת "את בעליה"? אותה רבנות שהרב הוא בעלים על הרבנות ועל הקהילה. אבל הרב פלמן הרי אינו בעלים אפילו על עצמו, וכי הוא מסוגל להזיז יד ורגל ללא הסכמה של מי שאמר והיה העולם?! הוא 'כגמול כלי אמו' נתון בידיו של הקב"ה בלבד, וקל וחומר שאינו בעלים על אחרים. שבמקרה כל האחרים טובים ממנו שבעתיים, מי אני, עפר ואפר.

מהכיוון של כותל המזרח לא היתה התרחשות, לא התיעצות, לא קריאה לגבאי, לא איתות לחזן. הרב פלמן בפנינו בעבודת התורה והתפילה. חזנים, שיעורים, סגנון המתפללים, צביון המקום, עליות, כיבודים, אירועים וכו' - כל אלו יכולים להתנהל בעיקר על ידי הגבאים מקימי המקום, ואם מישהו מהגבאים ניגש, הרב משיב לו כבעל חסד שמבקשים את עזרתו והחלטתו. והם ניגשו!

יש רב שמתערב קמעה בעדינות מאחורי הקלעים. או מנהל איך שהוא מערכת קשרים עם אחד הגבאים שיהיה ידא אריכתא שלו, וכדומה. אבל הרב פלמן להיפך. מהותו צנעה, חכמתו - אמת וישרות, אחד בפה ואחד בלב. וכמו ששתק בחוץ, שתק גם בפנים.

בעל החי שנפל מהגג

ומה כל אלו קשורים לחתולה, שהילד, כמו כל ילד, רוצה לספר עליה? בבקשה.

מעשה שהיה. בימים ההם כשגג בית הכנסת היה בנוי מאזבסט. הגג התמלא חלודה, גג פשוט. בעל חיים הילך על הגג ולפתע נפל פנימה באמצע התפילה על הראש של אחד המתפללים. החלו, בריחות, קפיצות, צעקות ומהומה מסוימת, ר' בן ציון היה אז באמצע ברכות קריאת שמע, והוא לא הניע את ראשו לאחור... הייתי אז ילד ועמדתי ליד הרב, לא האמנתי למראה ראשו שנשאר במקומו. וכבר אז משום מה הבנתי, כי לאו דווקא מחמת התפילה לא סבב את ראשו, אלא בעיקר כדי לא לבייש חלילה את המתפללים ואותי, וכדי לא לראות כיצד אנחנו קופצים ובורחים מחתולה שנפלה פנימה.

ענוה - בהצנע לכת

כל קהילה מאכלסת בתוכה סגנונות שונים, אישים מגוונים, יועצים, חכמים מורי הוראה, גם שיעורים שונים מפי תלמידי חכמים. מחמת כך יכול לקרות לפעמים, שמעמדו של הרב נשכח מעט, וזה יכול לצער את הרב.

בבית המדרש "נחלת משה" לא זו בלבד, שר' בן ציון נתן את הסכמתו לכך שתלמידי חכמים יבואו בקביעות למסור שיעורים, אלא שהוא יזם, דחף ודרבן זאת. כמו לדוגמא, השיעורים המפורסמים של רבי ברוך דב

דסקין שליט"א, שר' בן ציון שמח בהם מאוד, והוסיף שמחה על שמחתו כאשר הכיר שהגר"ד דיסקין מקבל מעמד של יוקרה בבית הכנסת, איזו שמחה! כי הנה בזכות כך ובזכות השיעורים והמסגרות בית הכנסת מצליח ומאות המתפללים לומדים ומתעלים איש איש כלבבו, מי בשיעורי דף היומי בעיון, מי בבקאות, מי ב'סדר' אחד ומי בשני 'סדרים', ולכל אחד יש מגיד שיעור כחפצו וכרצונו, האושר הציף את ליבו. הוא ניסה להציע לתלמידי חכמים נוספים שיתפסו גם הם מעמד, ואף ביקש ממתפללים שיכנסו לשיעוריהם המתוקים

וגם את ה"ענוה" הזו לא ניהל ברעש, או בסערה של 'טוב לב'... כי גם את הענווה ניהל בהצנע לכת... הצטנע, בצניעות.

שאלתי פעם את ר' בן ציון, סיפר פלוני ממקורביו, האם לא הפריע לו שיש ב"נחלת משה" עוד כוללים ושיעורים בדף היומי? ענה לי הגר"צ 'וכי מזה אני דואג? הרי להיפך, כאשר נעשיתי כאן רב, על דבר זה התפללתי, על דבר זה התעניתי כמה תעניות, ביקשתי, התפללתי כל הזמן שבית המדרש יהיה ספוג בתורה ורק תורה, ושיהיו איתנו אברכים תלמידי חכמים, וברוך השם שזה כך.'

ביום מן הימים פגש אותו פוסק הדור, רבי שמואל הלוי ואזנר, בשאלה: "דידינו ר' בן ציון, מה סוד ההצלחה המופלגת של הקהילה שלכם 'נחלת משה'?"

"בכך, שאני לא מתערב" - השיב לו הגאון ר' בן ציון בחיוך של ענווה מתוחכמת.

חכמה בניהול הרבנות

בשנים הראשונות להקמת הקהילה המרכזית ב"נחלת משה" נפתחו בתי כנסת נוספים סמוך לבית הכנסת "נחלת משה". מטבע הדברים הם הועמדו איך שהוא כמתחרים. הם גם הכתירו רב משלהם לבית הכנסת. באופן טבעי, עלול היה להיווצר מתח ואפילו מאבק, ובפרט שבתי כנסיות הללו הכתירו רב משלהם למשכנם החדש, וקל מאד לפרש את הדבר כחתיירה תחת הרבנות של רב הקהילה "נחלת משה".

ויהי יום שבת קודש.

אחד מגבאי בית המדרש הסמוך והחדש ביקש להשאל את ה'נביא' מקלף לקריאת ההפטרה בנביא מהודר.

שאלו את ר' בן ציון, והוא הורה ש"בוודאי לתת להם".

אחד האברכים תמה מדוע לתת למתחרים שלנו? ! ולפני שספר הנביא הועבר שמה ניגש לרב ושאלו על כך, והרב תמה להיפך: "מדוע לא לתת להם?!"

אחרי התפילה, ניגש אחד המתפללים לרב בתרעומת ובזעם: מדוע להיות כל כך כנועים, מדוע תמיד להיות המוותרים והמפסידים? הם מקימים בית כנסת בתחומנו ומסיגים את גבולנו. יגענו כל כך, והנה הם מזיקים לנו? הוא כילה את כעסו באוזני הרב, שהקשיב בסבלנות ארוכה במשך כמה דקות.

הרב הבין מאד לנבכי ליבו. וכיון שהייתה לו אחריות לשלימות הקהילה ולהצלחתה, התיישב לצדו והסביר לו (לשיטתו ודווקא לפי רוחו של הכועס).

יקירי. ראשית כל, יש רק לשמוח בשמחת השני ולרצות בטובתו.

למרבה תדהמתי, נעמד הסטייפלר ואמר לי: "הרי כבר היית כאן היום..." השבתי שלא הייתי, אולם הוא עמד על דעתו וחזר פעמיים או שלוש על המילים "כבר היית פה". משנוכח לדעת שאני מכחיש, אמר הסטייפלר: "אם כבר היית כאן היום - לא תחול הברכה, אבל אם לא היית - תחול הברכה"

ממידותיו האציליות של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

וְהָיָה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ (י"ח')

"נאה דורש" הוא גרידא או אף "נאה מקיים". לשמוע אודות 'בין אדם לחברו' מפי דרשן שאף מקיים את הדברים הלכה למעשה, זוהי דרשה עם טעם אחר לגמרי. וכזה היה רבי שמשון זצ"ל גופו, וממילא גם שיחותיו...

למנוע קנאה ותחרות

לימים, החליט לחדול מלדרוש בשבתות 'אופרוף' לבני הקהילה, ובכלל. גם החלטה זו מקורה היה בטוב לב וזהירות יתרה מחשש פגיעה בזולת, משנודע לו כי הבחורים משווים בין התארים בדרשותיו אלו וכמות השבחים שהרעיף על חתן פלוני לעומת אלמוני, ומתוך כך הגיעו לידי עגמת נפש. לא הועילו לו מחמאותיו שהשוואות אינן במקומן ואין לדקדק בכל אות ותג, אבל ידע שהדבר בלי נמנע, ולפיכך החליט במשך תקופה להפסיק לשאת דברים בשמחות אלו. עם זאת, כאשר פעם חש צורך לשבח את אחד המחוננים, נעמד ואמר: אמנם איני נוהג לדבר ב'אופרוף', אבל אם הייתי מדבר, הייתי אומר שהמחותן היקר הוא... "וכאן הזכיר את שבחו בפניו.

מידותיו התרומיות והרצון להיטיב עם הבריות באו לידי ביטוי בולט בעת השמחות שבהן השתתף, ואצל בני הקהילה בפרט. ראשית, היה משתדל ומתאמץ להשתתף בכל שמחה, ועל פי רוב - אף לשאת בה דברים.

הקב"ה חננו בלשון לימודים, והחן שהוצק בשפתותיו ריתק אליו את קהל המאזינים. בצירוף כשרונותיו הגאונים וטוב לבו, היו דרשותיו בעתות שמחה מלאכת מחשבת ממש. אם היה זה קידוש לרגל הולדת בת, הרי שלרוב בהתוודע לשמה של התינוקת רק שעה קלה קודם הקידוש - בעת העלייה לתורה - או אף במהלכו. עם זאת, כשנעמד תכף לאחר מכן לשאת מדברותיו לרגל השמחה, כבר מצא את הדרך לקשר את השם לפרשה ולבעלי השמחה אם בדרך דרוש רמז באופן שהפליא כל שומע, והמשתתפים ציפו בכל פעם למוצא פיו, לראות כיצד ישזור את השם - מעשה פלא ויצירת אמנות כמין חומר.

זכור למשל שבת אחת שבה נערך קידוש משותף לרגל הולדת חמש בנות לחמישה מחברי הקהילה. בדרשה שנשא ובה השמיע רעיון מרכזי אודות חינוך הבנות, חרז את כל חמשת אבות הבנות גם יחד בהתעכבו בפרט אודות התפקיד שנשא כל אחד מהם, אם כאברך, כר"מ בישיבה וכיו"ב, בצירוף דברי שבח חמים וברכות היוצאות מקרב הלב. (אגב, אחת הסיבות שהניעוהו לעודד את מנהג עריכות קידוש לרגל שמחת הולדת בת, היתה ההזדמנות שראה בכך לשם יצירת רגשי אחווה בין בני הקהילה, בבחינת "גדולה לגימה שמקרבת את הלבבות").

ניתן לומר כי מרכיב מרכזי בכל דרשה שלו בשמחות היה ריבוי בשבח בעלי השמחה. היתה לו הגדרה חריפה כיצד למדוד טיבה של דרשה הנאמרת בעת שמחות, וכך אמר: "החילוק בין דרשן אמיתי לדרשן שאינו כזה, הוא בכך שדרשן מהסוג השני מעוניין לומר רעיון שיש לו באמתחתו, ולפיכך הוא 'תופר' את בעל השמחה לפי מידותיו של הוורט. לעומת זאת, דרשן אמיתי מתחיל הפוך. הוא מחפש נקודה מסוימת בבעל השמחה ומתאים לפיה את הוורט".

אם נבקש להוסיף, נאמר כי יש הבדל נוסף בין הדרשנים, אם

הרב זצ"ל נקט בדעה כי לא ייתכן לערוך שמחה ולהזמין אנשים, בין אם זו סעודת נישואין ובין אם "שלום זכר", בלי להכין כיבוד בכמות שתספיק לכולם. יש והיה הוא עצמו מגיע לשמחה בקהילה כשארגזו שתייה קרה באמתחתנו, הן לטובת הציבור והן של בעל השמחה שלא תמיד ידע להעריך נכונה את כמות המשתתפים הצפויה.

לקראת סיום חתונתו של אחד מבניו שיח' שם לב כי הכיבוד שהוצע לאורחים כמעט ונגמר. הוא פנה לאחד מבניו וביקש ממנו למצוא מאפייה סמוכה ולקנות כמה ארגזים של עוגות. "חייב אני בכך מדינא דהכנסת אורחים", הסביר את בקשתו.

כיוצא בזה, כאשר הבין פעם שרצפת אולם השמחות הסמוך לביתו, לא נוקתה כדבעי, לקראת שמחת שבע ברכות שעתידה היתה להיערך במקום, העיר: "כך לא מקבלים אורחים!" אך לא הסתפק בדיבור גרידא אלא טרח בגופו לשוות מראה הגון יותר לאולם. אחד ממקורביו שנבהל למראה עיניו התחנן בפניו שגם הוא יודע לנקות ויניח לו את המלאכה, אולם רבי שמשון זצ"ל משהזדמנה לידו מצוה, שוב לא הניחה מידו: "אולי אתה יודע", הגיב כלפיו, "אבל לא כמוני..."

מקדם בכבוד ובהערכה

באופן כללי, מתארים אנשי הקהילה, היה שמור לרב זצ"ל יחס של חביבות מיוחדת, כל אימת שפגשו בו. תשומת בלב שהעניק לכל אחד וההתעניינות הכנה בשלומם, הולידה בקרבם תחושת חשיבות, ובכל פעם השכיל לחדש את ההרגשה הזו באופן בלתי צפוי, גם להם שכבר הכירו את אצילות מידותיו.

כך מתאר, למשל, פלוני מאנשי הקהילה את בואו לחתונת אחד מבני הרב זצ"ל.

עמדו אז לפני ה"שבע ברכות", ובעל המעשה פילס את דרכו אל שולחן ה'מזרח' כדי לאחל מזל טוב. לכאורה, עוד אחד מני רבים, ובמקרה הטוב מאירים לו פנים לשבריר שנייה, בין הוראה חפוזה לבן זה או אחר ברגעים טרודים כאלו. אך לא. רבי שמשון זצ"ל נעמד לכבודו מלוא קומתו, הושיט לו את ידו ואמר מכל לבו: "אתה לא יודע כמה זה עושה לי טוב בלב שהגעת". הרגשתו של האורח באותו רגע היתה של אחד מן המשפחה ממש ולא כ'עוד אחד' מן הקהילה.

העניין הוא שלא היתה זו אמירה מעושה שמן השפה ולחוץ. הרב

זצ"ל אמנם חש כך במלוא הכנות, וממילא השכיל להעניק הרגשה נפלאה זו גם לסובביו.

"אל דאגה, הברכה תתקיים..."

מספר בעל המעשה:

היה זה לפני למעלה משלושים שנה, כאשר חלפו עברו להם שנים אחדות מעת נישואי, ועדין לא זכיתי להיפקד בבנים. אין צורך לתאר את ההרגשה הנוראה והציפייה לישועה בעיניים כלות, יום יום ועשה שעה. המחשבות כולם היו אחוזות בתפילה ובדאגה מתמדת של "הבה לי בנים..."

בכל פעם שהזדמנתי לבני ברק נהגתי להיכנס לביתו של מרן הסטייפלר זצ"ל ולהגיש לו בפתק את השמות שלי ושל רעייתי, על מנת להתברך מפיו בזש"ק. יום אחד נקלעתי לבני ברק לצורך סידורים, וכדרכי ניצלתי את ההזדמנות ונכנסתי לסטייפלר עם הקווטל הקבוע. למרבה תדהמתי, נעמד הסטייפלר בתגובה מכסאו ואמר לי בטרוניה: "הרי כבר היית כאן היום..."

אני כמושב השבתי תכף שלא הייתי, אולם הוא עמד על דעתו וחזר פעמיים או שלוש על המילים "כבר היית פה". משנוכח לדעת שאני מכחיש, הפטיר הסטייפלר לבסוף ואמר: "ובכן, אם כבר היית כאן היום- לא תחול הברכה, אבל אם לא היית- תחול הברכה", וחזר על כך בקול גדול מאוד שלוש פעמים, עד שהנוכחים בחדר ההמתנה בחוץ נרתעו ובהלה וביקשו לדעת מה אירע...

יצאתי מביתו- ממשיך בכל המעשה לתאר- 'הרוס' לגמרי. באותה עת לא הצלחתי להבין על סמך מה אמר בביטחון כה מוחלט שכבר הייתי אצלו באותו יום. רק בהמשך נודע לי כי אחד מבני משפחתי שהה אף הוא בבני ברק כמה שעות לפני, ונכנס להזכיר את שמותינו בפני הסטייפלר- ללא ידיעתי, וכך זכר מרן זצ"ל את השמות, אולם בכל זאת, לא היה בידיעה זו כדי לנחם אותי משיברוני. התהלכתי שבור ורצוף, עד שפגשתי באקראי את ר' שמשון זצ"ל ופרקתי את צערי באוזניו...

הוא היחיד שהרגיע את ליבי הסוער ומצא את המילים הנכונות להשיב את רוחי. "דע לך", אמר בביטחון, "שבכל פעם שהסטייפלר צועק בקול רם על פלוני, הברכה שלו חלה. אין לך מה לדאוג". ואמנם כדבריו, כך היה - מסיים בעל המעשה את סיפורו המפעים- באותו שנה, נולדו לי תאומים.

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

הצטרפו אלינו ל'עמוד היומי', שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

והנה, הגיע זמן השיעור, מרן זצוק"ל מבקש להיכנס לחדר, אך הדלת נעולה... הבחורים שעמדו אף הם מבחוץ, קראו לבחור שבפנים: "תפתח את הדלת! ראש הישיבה עומד פה בחוץ!" אך הלה מסרב לפתוח וצועק לעברם: "אתם סתם משקרים, אתם רוצים שהבחור שרדף אחרי יתפוס אותי"... עד שבסופו של דבר הוא השתכנע לפתוח את הדלת... ומה עשה מרן זצוק"ל?

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על חינוך ומידות של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנָיו (יח"ט)

מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל היה מצעירותו ראש ישיבה קטנה, לנערים מגיל ארבע עשרה ועד גיל שבע עשרה. שזהו הגיל הקשה ביותר בחינוך ילדים. צריך לדעת ולהבין איך להיכנס לראש שלהם, כדי להצליח לחנך אותם בצורה הראויה והנכונה, ולראותם שתולים בבית ה'.

היה מקרה בו שני נערים רבו ביניהם, ואחד רדף אחר חברו. הנרדף ברח לתוך חדר השיעורים ונעל את הדלת מבפנים. והנה, הגיע זמן השיעור. מרן זצוק"ל מבקש להיכנס לחדר, אך הדלת נעולה...

הבחורים שעמדו אף הם מבחוץ, קראו לבחור שבפנים: "תפתח את הדלת! ראש הישיבה עומד פה בחוץ!" אך הלה מסרב לפתוח וצועק לעברם: "אתם סתם משקרים, ראש הישיבה עדין לא הגיע! אתם רוצים שהבחור שרדף אחרי יתפוס אותי"...

הויכוח התנהל במשך כמה דקות רצופות, עד שבסופו של דבר הוא השתכנע לפתוח את הדלת...

ומה עשה מרן זצוק"ל? כדי לא לראות מיהו הבחור הזה, הסתובב ונתן לבחורים להיכנס לפניו, ורק לאחר שכולם נכנסו - נכנס גם הוא...

"אם הבחור יראה שאני יודע את זהותו - הוא יתבייש ממני. יתרחק ממני. לא יהיה לו נעים ללמוד אצלי. אפשר 'לפספס' בן תורה בעטייה של משובת נערים אחת, וחבל..."

בפעם אחרת הגיע למעונו ראש ישיבה אחד ואמר לו: "אני מוכרח לסלק בחור מהישיבה! הוא עשה כך וכך וכך", והחל לפרט מסכת שלימה של עבירות שעשה אותו בחור...

אמר לו מרן זצוק"ל: "אתה צודק, אלו אכן עיברות חמורות המצדיקות את סילוקו מהישיבה. רק תאמר לי בבקשה: איך קוראים לאימו של הבחור?"

הלה היה המום מהשאלה. מה הקשר בין הנושא העומד על הפרק לבין שם אימו של הבחור?

"אינני יודע את שמה", השיב.

"אם אינך יודע את שמה", אמר לו מרן זצוק"ל, "הוי אומר שעדין לא התחלת להתפלל עליו! איך, אם כן, אתה חושב לסלקו מהישיבה?" בפעם אחרת, כך סיפר לי רבי ליפא ישראלזון, היתה בשיעור ג' קבוצה קטנה של כמה בחורים שבאמת היו מופרעים. יום שיש אחד הם הגדילו לעשות, ושרפו את הרדיאטור. נורא ואיום. הנהלת הישיבה החליטה שיש לסלקם מהישיבה לאלתר, אך מרן ראש הישיבה זצוק"ל לא נתן.

ורבי ליפא הוסיף ואמר לי: אני יודע מי היו הבחורים האלו, ואני מעיד בפניך שחלקם המכריע הם היום אברכים בני תורה לתפארת, ומקצתם אף מכהנים כמגידי שיעורים!

זאת ועוד: אני בעצמי נכנסתי לרבנית ושאלתי אותה, "איך ראש הישיבה העז לקחת על כתפיו אחריות כזאת, ולא לסלק בחורים כאלו מהישיבה?" והיא ענתה: "אתה יודע כמה תפילות, כמה דמעות, הוא הוריד בשבילם?"

היכן עובדים יותר על המידות?

סיפר אחד מתלמידי החכמים בירושלים, שנכנס קמי רבינו, ובפיו

ומנה לפניו את שמונת ילדיו, ששבעה מהם הם בני תורה ותלמידי חכמים.

"כעת עוד יותר קשה לי" - המשיך האברך - "איך זכית לכל זה?".
"הכל בזכות רבי אליה לופיאן!" - אמר היהודי.

"לא יתכן שלמדת בכפר חסידים" - הספיק האברך לערוך חשבון מהיר של השנים - "איך הגעת לרבי אליה?"

השיב הקשיש: "גרתי בלונדון, בגולדס גרין, ולמדתי בתיכון המקומי. החברים שלי המשיכו לאוניברסיטה, וכמעט כולם נשאו לגויות. ידעתי שזה המסלול הצפוי גם לי, אם אלך לשם, וידעתי שאיני רוצה להתחתן עם גויה. חשבת: מי יערוב לי שלא אכשל? לאחר הרבה מחשבות, התחבטויות ודיונים החלטתי ללכת ללמוד בישיבה.

שמעתי שבלונדון יש ישיבה טובה, "עץ חיים", ראש הישיבה שם היה רבי אליה. החלטתי ללכת אליו, על אף שלא ידעתי דבר וחצי דבר מדברים שבחור דתי אמור לדעת אותם.

רגע לפני שנכנסתי למבחן אצל ראש הישיבה, צדה את עיני גמרא גדולה שהיתה מונחת שם. הספקתי לקרוא את שמה - מסכת ביצה, ומיד נקראתי פנימה.

רבי אליה פנה אלי בחמימות: "איזו מסכת למדת לאחרונה?". שמחתי שיש לי מה לענות, והשבתי בבטחון: "מסכת ביצה".

"טוב מאד" - אמר רבי אליה - "אשאל אותך שאלה עליה, מה הדין אם תרנגולת הטילה ביצה בשבת, ויש אחרי זה יום טוב, מה היית עושה עם הביצה הזאת?".

כמובן לא ידעתי. רבי אליה חשב, שכנראה אני חושש לענות, משום שאני סבור שזו שאלה עמוקה.

הוא ניסה להרגיע אותי: "זו לא קושיה גדולה. זו משנה מפורשת. מה אתה אומר, מה היית עושה עם ביצה כזאת?".

הייתי מוכרח לענות משהו, והגבתי: "מה היית עושה? הייתי מכין ממנה חביתה". רבי אליה חייך אלי ואמר: "התקבלת לישיבה!" הוא הסביר: "ישיבה היא לא בית ספר תיכון, כאן חשוב לי לבדוק שיש לך שכל ישר. את כל שאר הידיעות תוכל להשלים כבר".

מההחלטה הזו של רבי אליה יצא יהודי תל אביבי בן תשעים וחמש, יודע אהלות ואב לשבט שלם של תלמידי חכמים. כל נכדיו וניניו יושבים ולומדים יומם ולילה, כולם הקימו משפחות של תורה. אלפי שעות של לימוד - בזכות החלטה וענותנותו המופלגת של רבי אליה, שלא דחה את אותו בחור תם, בור ועם הארץ מעל פניו!

כשסיפרו מעשה זה לרבינו - התפעל ביותר, עד שבמשך שבועות רבים חזר וסיפר אותו לכל ראש ישיבה שבא אליו, כשהוא מברר: "מה אתה היית עושה? היית מקבל בחור כזה או לא?!"...

(מתוך 'זמתוק האור - פניני הגרא"ל')

התלבטות לאיזו ישיבה גדולה לשלוח את בנו, אחר שנודע כאחד העילויים בישיבתו. הוא החל להעלות צדדים בדרך הלימוד באופן זה או אחר, דיבר על ההספק, ועל מידת נסיונם של רבני הישיבה וכו'.

הפסיק אותנו ראש הישיבה בשאלה: "היכן עובדים יותר על המידות, ביררת?".

משראה שמושך הוא בכתפיו כמי שאינו יודע בדבר, אמר לו שיברר את ענין עבודת המידות בישיבה, ובמקום שעובדים על כך טוב יותר - לשם ישלח את בנו, ויראה ממנו ברכה...

מה היית עושה במקום רבי אליה?

סיפר רבי אליעזר יודטובסקי שליט"א: אברך פלוני נקלע, ללא תכנון מיוחד, לבית כנסת בתל אביב. מתפללי בית הכנסת היו יהודים קשישים, ולהערכתו נע גילם הממוצע בין שמונים לתשעים ותשע. רגעים ספורים לאחר היכנסו לשם, שומע האברך את גבאי בית הכנסת מכריז, שהיום לא התקיים השיעור הקבוע, משום שהרב לא הגיע.

'מי יודע אם לא לשם כך זימן אותי הקב"ה למקום הזה בדיוק עכשיו? מן הסתם מדובר בשיעור בשיעור משניות שאיני צריך להתכונן יותר מדי לקראתו, הרהר האברך, ובלי לחשוב יותר מדי פסע פסיעה אחת קדימה וקרא לעבר הגבאי: "אני אגיד את השיעור היום!"

הגבאי סקר אותו במבטו והכריע: "יהי כן".
נותרה לאברך רק דקה אחת לתחילת השיעור. הוא ניצל אותה לברר אצל הציבור באיזו מסכת הם אוהזים.

"אהלות", השיב אחד הזקנים, וליבו של האברך נפל. אהלות? הוא לא יודע מימינו ומשמאלו במסכת הזאת. כשהציע את עצמו סבר שהשיעור הוא רק לקרוא כמה משניות בסדר מועד, ולהסביר אותן. דבר שאינו דורש ממנו הכנה מוקדמת.

הקשיש שישב לידו הבחין במבוכתו, וקרא לעברו: "אל תדאג, אני אעזור לך".

האברך העיף בו מבט. בעל בית. מה כבר יוכל לעזור לו? אלא שיש הפתעות בחיים. הקשיש התברר ככלי מלא וגדוש, בעל ידיעות עצומות. האברך רק חזר בקול רם על הדברים שאמר, ובאופן הזה התנהל השיעור כולו.

פלאי פלאים! - השתאה האברך - לעולם אי אפשר לדעת מה מסתתר מאחורי בעל בית זקן.

כשהסתיים ה'שיעור' המאולתר ניגש אליו ושאל בפליאה: "איך מגיע יהודי תל אביבי לבקאות כזאת באהלות?".

"זה כלום, ממש שטויות" - הניף הזקן את ידו - אבל יש לי ילדים מיוחדים. בן אחד דיין בירושלים, בן שני בסלבדוקא... וכך הלאה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

פעם אחת הגיע רבי דוד בהר"ן לתפילת ותיקין וחזר תיכף לביתו ואח"כ חזר לבית הכנסת. שאלו מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל לסיבת הדבר וגילה לו: "מתגורר אני אצל בתי, היום שכחתי לשטוף את כוס הקפה ששתיתי בחצות הלילה ועד הבוקר עלולה שארית הקפה להתייבש, הזרתי אפוא על עקבותיי כדי לשטוף את הכוס בעוד שארית רכה.

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על מידת החסד

ש"אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". רק 'רודפים' כאלה ולא אחרים ח"ו (כי ישנם רודפים אחרים) ומ'רודפים של טוב וחסד בוודאי לא יאונה לצדיק כל אוון, ורק יקויים בו 'ושבתי בבית ד' לאורך ימים'... האורח כבר לא היה צריך לשמוע יותר, הוא כבר שמע....

ביטול תורה לעשיית חסד

הרה"ג רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מביא בספרו, שהיה בחור אחד שקדן גדול שהזדמן לו פעם ענין של חסד ובשביל הענין הזה הוא היה צריך לבטל קצת מהלימוד בשביל זה. אמר לו החזון איש 'תדע לך שהתורה נדבקת רק בבני אדם עדינים. מי שהוא לא בן אדם עדין, התורה לא נדבקת בו וזה נשאר מן השפה ולחוץ, ממילא לעשות פעולות של חסד ושל הטבה ושל עדינות הנפש, שהנפש מתעדנת זה מקנייני תורה'.

הדוב שהציל בן אדם

התכונה של עזרה הדדית מוטבעת בבריאה גם אצל בעלי חיים. מסופר על שומר יערות אוקראיני שנפל לתוך בור מלכודת ובו דוב סיבירי גדול ממדים. צידי סיביר נהגו לחפור בורות ולכסותם בענפים דקים ובנפול

לולי הנתינה איש לרעהו לא היה האדם יכול להתקיים. אדם בטבעו זקוק לחיי שותפות, מרגע היוולדו שזקוק לאדם שילבישו, ולכן תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. חיי השותפות נמצא גם אצל בעלי חיים, סוס היאור, וקרנף ושאר בהמות הגדולות, אינם יכולים להוציא את התולעים השורצים על גופם. לכן עשו ברית עם העוף הנקרא נקר, שמטיילת על גבי הבהמה, ומנקרת התולעים שעל גופה. הבהמה נהנית מזה, וחיי השותפות טובים לשניהם- כך חיי שותפות בין אדם לחבירו מביא תועלת לשניהם.

העוסקים בחסד

אצל החפץ חיים הגיע עסקן נודע שהקים בעירו תלמוד תורה וקופת גמ"ח שהוא ניהלם בעצמו, המוסדות התפתחו יפה בע"ה והעבודה בשני השטחים האלה גזלה באמת את זמנו. הוא נאלץ להזניח את עסקיו הפרטיים. רעייתו החלה להציק לו על כך ודרשה במפגיע שימסור את הנהלת המוסדות הנ"ל לאחרים. אותו עסקן העוסק לשם שמיים לא רצה להכנע לדרישת אשתו ומשום 'שלוש בית' הגיעו שניהם לכלל החלטה, למסור את הכרעת הענין לרבנו הח"ח זצ"ל וכאשר יגיד כן יקום.

כשהגיע לבית החפץ חיים ראה איך החל לומר את הפרק 'מזמור לדוד ד' רועי לא אחסר' כדרכו בקודש בזמן הסעודה, סיים את הפסוק האחרון של הפרק 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי' וגו' ופנה אל האורח העסקן הנ"ל (שרבנו לא ראהו ולא הכירו מעודו) בביאור הפסוק כדלהלן:

"פליאה עצומה היא על דוד מלך ישראל, איך זה אומר, שטוב וחסד ירדפוהו, היתכן ששני הדברים הטובים האלה יהפכו לרודפים, הלא רוצח וחומס המה הרודפים ויורדים לחיי האדם אבל טוב וחסד? אתמהה! שמע מינה, שלפעמים נדמה לו לאדם שעסק הטוב והחסד נעשה לו כרודף ויורד לחיו, גוזל את זמנו היקר לו, מפריע בעסקיו וגורם לו להפסדי ח"ו, משבית את שלום הבית וכו' והיצר מפתהו להזניח את המעשה הטוב והחסד. מה יש לו לבן אדם לעשות אז? וכאן מייעצהו נעים זמירות ישראל, שמע בני, אפילו אם לדעתך הטוב והחסד רודפים אותך באמת, אל תעזבם, אלא התפלל לד'

ויש שמוציאים זה למאות ולאלפים וכו', יותר טוב שיעשו סגולה הנמצאת בחז"ל היינו שיתעסקו תמיד במצוות הצדקה וכו', וכן יעשו הרבה אנשים בזמנינו והצליחו בזה.

יכוויו שעשייתו לשם חסד

החפץ חיים אמר לרוקח של העיריה: כמה אני מקנא בך, שבתרופות שאתה מוכר אתה מציל נפשות. ענה לו הרוקח: הרי כוונתי לשם ריווח ממון. אמר לו החפץ חיים: מהיום והלאה תחשוב שכוונתך גם על עשיית חסד, וממילא מה שאתה מקבל גם כסף לא יגרע מהמצוה. ויסופר כי אותו רוקח היה רחוק מתורה ומצוות. ולאחר שיחה זו של החפץ חיים הלך לדרכנו, והחל להתעורר מעט מתרדמתו והתחיל לכוון באמת בכל מעשה לשם גמ"ח. וכמובן החל לדאוג יותר בהכנת התרופות עד שהמעשים השפיעו עליו והתחיל להרהר בנפשו, וכי זוהי המצווה היחידה שיש?! הרי למדתי בצעירותי שיש מצוות תפילין וכו' ואט אט התחיל לקיים מצוות עוד ועוד עד שנהיה למדקדק בקלה כבחמורה.

אף אנו מקיימים מצוות רבות אך לעיתים בלי משים לב לצירוף המחשבה. זהו שתיקנו אמירת 'הלשם יחוד קודשא בריך הוא' לפני קיום המצוה. אם כן למה נגרע מהמצוות את שלמותן? תוספת המחשבה היא התבלין הנותן טעם נוסף למצווה וחבל להפסיד זאת.

לא התעסק בעסקנות וחסד יותר מדאי

החפץ חיים הוכיח את בנו (הובא בח"ג של מכתבי ה"ח דף י"ט) על שמבטל כל זמנו מתלמוד תורה כדי לעסוק במעשה חסד, וכתב "הלא ידעת כי גם אני לא רחוק ממידת החסד וההטבה, אבל לא אכלה כל זמני על זה, רק אנוכי מחבר ספרים על מידות אלו, ומפיץ אותם בין אלפי ישראל, ולומדים בהם, ובאים לידי מעשה". מעשה והתדפקו על דלתו של מרן החזו"א זצ"ל תלמידים צעירים שהתעוררו לעסוק בענין חשוב לתועלת הרבים. גילם הצעיר עורר בהם ספקות בחיוב המוטל עליהם ליטול משימה זו על עצמם, ובאו לשאול באורים ותומים: כשהשיבם מרן זצ"ל בשלילה, שאלוהו והרי הוא עניין של "זיכוי הרבים" ששכרו רב מאוד? השיבו החזו"א על אתר - "הזיכוי הכי גדול לכלל ישראל, הוא: - לזכות את הכלל ישראל בגדולי ישראל. הרפו ידיכם מאחוז בעסקנות זו, שובו לתלמודכם, וכל מי מאתכם שיצא "תלמיד חכם" זהו עצמו זיכוי הגדול ביותר לדור, שיש עוד ת"ח ועוד ת"ח".

גמילות חסד-בבית

"אשה" היא בכלל "ואהבת לרעך כמוך", רבי חיים ויטאל (בשער הליקוטים פרשת עקב) כתב שמצוות "ואהבת לרעך כמוך", ממש כמוך - ממש, מתקיימת בבית זוגו של אדם.

אמרו במגילה (כג, א) למה קוראים ביו"ט בתורה רק חמשה קרואים, משום שמאחרים לבוא לבית הכנסת, ומפרש רש"י שצריך לטרוח להכין סעודת יו"ט, הקשה היעב"ץ הרי מלאכת בישול הוא לא ממלאכת הגברים, ולמה יאחר מלבוא לביהכ"ס, ותיירץ שבזמן

עליהם השלג כוסו ללא היכר. כעבור דוב או חיה כבדה שם היא נפלה לתוכו וכך לכדוה.

כך מצא את עצמו איש זה לכוד עם דוב פרא. נוכל לתאר לעצמנו את חרדתו של האיש הזה. המתח גבר כאשר הדוב קרב אליו ושם את כפות ידו על כתפו השמאלית בלחץ עצום. למזלו, לא ארכה חרדה איזמה זו זמן רב. באותה שניה שם הדוב את כף רגלו השמאלית על כתפו הימנית, ובתנועה מהירה וזריזה התרומם למעלה והצליח לתפוס את שפת הבור השתחרר ממלכודתו ונמלט. האיש ניצל אמנם מציפורני הדוב אך נשאר לכוד וציפה לנס והנס אמנם הופיע. כעבור שעות מספר ראה האיש עץ מחטני משתלשל לתוך הבור, חיש מהר עמד על המתרחש - הדוב עמד על שפת הבור ושילשל לתוכו שיח שהצליח לעקרו. בעזרת שיח זה הצליח האוקראיני להשתחרר מכלאו.

לחפש לעשות חסד

לוט עשה חסד במסירות נפש, והרגו את בתו בגלל עשיית חסד. ולמה על מעשה חסד של אברהם יש פרשה שלימה בתורה ואילו על לוט לא מסופר בתורה? הסביר אבי זצ"ל:

לוט כשראה לידו מצוה, עשאה במסירות נפש ממש, אבל לא חיפש מצוה, אם אירע לו לקיים קיימה, אבל לא רדף לעשות חסד, ולא עוד אלא שלוט שראה מעשה החסד הגדול בביתו של אברהם, עזב את ביתו, ולאן הלך? לעיר סדום, עיר שמופקעת ממעשה חסד, מה הולך לשם, הרי אי אפשר לעשות שם מעשה חסד, אלא זה היה מהותו של לוט. לא חיפש חסד, ולכן, אע"פ שאם אירע לו מעשה חסד עשאו במסירות נפש ממש, לא האריכו בפרטי מעשה החסד שלו.

משא"כ אצל אברהם הלך לחפש חסד, כשראה שאין אורחים שלח את עבדו אליעזר להביא מהרחוב, ומכיוון שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה באותו יום לא עבר איש במקום זה, ואברהם לא האמין לאליעזר, ואמר 'עבד שקרן הוא ולא מהימנא ליה', והלך בעצמו לרחוב והיה ביום שלישי למילתו שהוא יום הקשה ביותר לחולה, והקב"ה ראה שאי אפשר למנוע ממנו מאיש זקן בן מאה שנה וסובל צער על גופו, וביותר צער על זה שאין לו אורחים, הוצרך הקב"ה להביא ולשנות את הטבע, ולהביא מלאכים בדמות אנשים, בכדי שאברהם יכול לקיים מצוות הכנסת אורחים.

כבר אמרו בחז"ל הבדל בין דורות הראשונים לדורות אחרונים, דורות הראשונים חיפשו אמצעים לחייב עצמם במעשר, ואילו בדורות אחרונים חיפשו אמצעים לפטור עצמם ממעשר, לא הכניסו אותם לבית בכדי שלא יתחייבו במעשר.

זהו ההבדל המהותי בין אדם המחפש מצוה, לאדם המקיים מצוה, שאינו מסתפק בטענה שהוא פטור - אלא מכניס עצמו לחיוב.

סגולה לזרע של קיימא

החפץ חיים באהבת חסד (חלק ב' פרק ה' בהג"ה ד"ה זוכה) כתב "ומן התימה על האנשים שמחפשים סגולות שיוולדו להם בנים,

בבית כנסת אחד היה מתפלל באופן קבוע יהודי ירא שמים בתכלית. תפילתו היתה זכה וברה, תענוג לשמוע. אבל, הרב, שישב בסמוך לו, הבחין שכאשר היהודי אומר ברכות השחר, הוא מדלג על ברכת 'שלא עשני גוי'. התפלא מאוד הרב והחליט שעליו לשאול את היהודי לפרש הדבר

רב העיר כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א על שמחה בעבודת ד'

מי יודע, אולי עוד יהיו חרטות. מה שבטוח בטוח. כך היה רץ הישר לביתו ומבשר לאשתו שהכל בסדר, כולנו חיים וקיימים. אברהם אינו נוהג כך. הוא אינו ממחר להסתלק מהמקום. להפך. הוא עומד ומשתאה, אינו יודע את נפשו. מה, כך מסתיים המעמד המרומם שכל כך חיכיתי לו? מביט סביבו, ורואה איל נאחז בסבך. אברהם שמח שמחה גדולה. הנה, הקב"ה לא וויתר על קרבנו לחלוטין. יש תחליף כלשהו. הולך, לוקח את האיל ומעלהו לעולה תחת בנו. וכפי שאומרים חז"ל בכל פעולה שעשה באיל חשב, כך הייתי עושה לבני. בתחילה, כאשר הקב"ה עצר בעד אברהם מלשחוט את בנו, עדיין לא ברכו. עדיין אין רואים כאן את ההשתוקקות הפנימית לעשות רצון ה'. ייתכן שבא לעקוד את בנו כמי שכפאו שד, אין ברירה, הקב"ה ציווה. חייבים לעשות רצונו. רק לאחר מכן, כאשר ראה הקב"ה שאברהם אינו ממחר לעזוב את המקום, משתדל, אולי בכל זאת, שמח להקריב את האיל, רק אז הוכח שאברהם עשה מרצון ומאהבת ה', וראוי הוא לקבל את הברכות. אולי הדברים מתקשרים לתחילת הפרשה. כתוב "ואל הבקר רץ אברהם" [בראשית יח ז]. מדוע רץ, מה הבהלה. המילים 'רץ' ו'רוצה' הן מאותו שורש. כיצד אפשר להיווכח האם האדם אכן חפץ לעשות, או שהוא עושה את הדברים בעל כרחו או מתוך הרגל, המבחן הוא בריצה. בזריזות. אם כאשר האדם הולך לקיים מצוה הוא פוסע מעדנות, עקב בצד אגודל, אזי, אין זה מתוך רצון פנימי עז לעשות

בפרשת העקדה. אברהם הולך להקריב את יצחק כמצות ה'. ברגע האחרון קורא אליו מלאך ה' "אל תשלח ידך אל הנער" [בראשית כב יב]. אברהם מביט סביבו, רואה איל נאחז בסבך בקרניו, הולך ולוקח אותו, ומעלהו לעולה תחת בנו. לאחר מכן קורא המלאך שנית, "יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך, כי ברך אברך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי" [בראשית כב טז - יח]. נשאלת השאלה, מדוע לא בירך המלאך את אברהם כבר כאשר נגלה אליו בפעם הראשונה, הרי כבר אז ראה הקב"ה שאברהם עשה רצונו ולא חשך ממנו את בנו יחידו.

מסופר על רבי אריה לוי זצ"ל, המכונה 'רב האסירים'. שבת אחת בא ל'קישלה', בית הסוהר הירושלמי, לבקר את 'אסיריו' כמנהגו בכל שבת. כשניגש לשער, בו היו מוצבים שני שוטרים, אנגלי ויהודי, פנה אליו השוטר האנגלי בחומרה, אני יודע שאתה הראב"י של הפרזינר'ס, ויש לך אישור כניסה קבוע. אבל, כיצד בכלל הגעת לכאן, אינך יודע שהוטל עוצר? א"ם ורי סורי, היום לא תוכל להיכנס. ביקש השוטר היהודי, אנא, תן לו להיכנס. זו המצוה שלו, הוא כל כך רוצה לנחם את האסירים ולדבר על ליבם, הוא 'עושה להם את היום'. אמר האנגלי, עזוב שטויות. אל תנגן לי על המצפון. זה סתם 'ביזנס'. זו הפרנסה שלו. הכבוד שלו. היום עוצר, יש לו חופש. שילך לביתו וייהנה מהחיים.

רבי אריה לא וויתר. הלך סביב ה'קישלה', ראה מקום בו הגדר נמוכה למדי, וניסה, ממרומי שנות וקנותו, לטפס עליה. ראה זאת האנגלי, קרא לו ואמר, עכשיו אתה יכול להיכנס דרך השער הראשי. שאלו השוטר היהודי, "למדנו רבינו", מה נשתנה. אמר לו, עתה ידעתי שבאמת אינו עושה תמורת כסף וכבוד. אילו כך, אילו מטרתו היתה כלכלית גרידא, היה צריך להיות מבוסס, לנצל את ההזדמנות ולחזור לאחוריו. וכי מה אכפת לו, הוא עשה את המוטל עליו, למעבידים שלו לא יהיו תלונות. אם הוא בכל זאת מתאמץ להיכנס, סימן שמדובר אכן ברצון פנימי עמוק, לשם שמים.

נחזור לעניין העקדה. אברהם עשה את המוטל עליו. לקח את בנו יחידו אשר אהב, העלה אותו על גב המזבח, עקד אותו והתכונן להקריבו לה'. מלאך ה' קורא אליו מהשמים ואמר "אל תשלח ידך אל הנער". אדם מן היישוב היה אומר בשמחה ובששון 'ברוך שפטרנו'. תופס מיד את הנער, ובורח מהמקום כל עוד נפשו בו.

קול דממה דקה. לפיכך פותחים בפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". הצדיקים וישרי הלב זוכים לשמחה אמיתית. זו היהדות. נכון, יש עברות, צריך לכפר עליהן. לשם כך נתן לנו הקב"ה ברחמי את יום הכפורים. אבל עיקר היהדות הוא לקיים רצון ה' בשמחה.

אין להדחיק את הידיעה אודות הגיהנום וענשי עולם האמת

מצד שני, צריך לדעת שיש גם גיהנום. הקב"ה אינו ותרן. יש כאלו שנמנעים מלדבר עם הילדים אודות שחר ועונש. חוששים שייכנסו למתחים חלילה. אין זו הדרך הנכונה. ישנה אימרה חסידית "משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה". על ידי שמשמיעים דין, שמיידעים את האדם שיש דין ויש דיין, ארץ יראה ושקטה. העונש אינו מטרה בפני עצמו חלילה. הוא מהווה תמרור אזהרה. החשש מהעונש, בכוחו למנוע את האדם מחטא.

אנו יודעים שסנהדרין שהיתה הורגת פעם בשבעים שנה היתה נקראת 'חובלנית'. ומדוע בכל זאת התורה מלאה אזהרות נוראות של "מות יומת" וכדומה, כדי למנוע את האדם מחטא.

הגרש"ז **אוייערבך** זצ"ל ספר, פעם כשהיה במקווה, ראה יהודי אחד חיזור מאוד. רועד כולו. שאלו, איך מרגיש טוב, אולי נזעיק עזרה. אמר היהודי אין צורך. הכל בשליטה. לאחר כמה דקות התעשת, הצבע חזר לפניו כאילו לא ארע דבר.

לאחר מכן שאלו הגרש"ז לפשר העניין. אמר, ניסיתי להציג רגלי בבור הטבילה בו המים כמעט רותחים. רק הכנסתי קצות אצבעותי - מיד נרתעתי אחור. אמרתי לעצמי, בעולם הזה אני יכול להימלט מהחום הנורא, לכל היותר היה קצה הרגל נכווה מעט. אך בגיהנום הגוף כולו יהיה מצוי במים הרותחים. לא יום ולא יומיים. אין הנחות ואין הקלות. זהו עולם האמת. מחשבות אלו גרמו לכך שהצבע אזל מפני ואחזני רעד. אך בסופו של דבר עולם כמנהגו נוהג. אט אט נרגעתי ושבתי לאיתני. - אין טעם להדחיק את הדברים. הקב"ה אמת וחותרו אמת. על קיום מצוות נקבל שכר, ועל עברות - עונש. ידיעה ברורה זו, בכוחה לשתק את היצר. אבל כאמור, עיקרה של היהדות הוא, לעשות רצון ה' בשמחה. העולם כולו צער ומכאובים. כל אחד וה'פעקלע' שלו. אוי למי שאין לו במי לבטוח. אשרינו שזכינו להיות עבדיו של מלך מלכי המלכים, לחסות תחת כנפיו. "הבוטח בה' חסד יסובבנו".

פעם ישב מרן **הרב שך** זצ"ל ולמד, על הסטנדר היה פתוח כרך גדול של גמרא דפוס וילנא. תאווה לעיניים. אמר, איזה 'עולם הזה' יש לי, אני מקבל עולמי בחיי, מי יודע אם אזכה לעולם הבא...

אין מאושר יותר מיהודי שומר מצוות. משנתו סדורה לו. יודע את אשר לפניו. מה מטרתו בעולם, מה העיקר ומה הטפל. יודע שהכל מאיתו יתברך. והעיקר, שכל מה שעושה ה' - הכל לטובה. מי שאכן מאמין בכך באמונה שלמה, אין לו צער כלל. כך כתב החזון איש, שראה הרבה סבל בחייו, "כי באמת אין כל עצב בעולם למי שמכיר אור האורות של אמת" [קובץ אגרות חלק א, לו].

(מתוך ספר "מפיק מרגליות")

רצון ה'. הוא פועל מתוך הכרח. אבל אם הוא פוסע בזריזות, מדלג מדרגות ואץ רץ, זוהי ההוכחה שהוא פועל בשמחה ובנפש חפצה. "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי" [דברים יא ג]. חז"ל אומרים ש'והיה' הוא לשון שמחה, וגם לשון מיד. אפשר לומר שהינו הך. כאשר האדם עושה דבר שהוא שמח בו, הרי הוא עושה מיד. ואולי הדברים מתקשרים להמשך, "ונתתי מטר ארצכם בעתו". דהיינו, אם תקיימו את המצוות בגדר 'והיה' בזריזות ומידיות, בלי דחיות, אזי גם אני, מידה כנגד מידה, אתן מטר ארצכם מיד, בעתו ובזמנו. אגב, התשובה הפשוטה לשאלה מדוע אברהם רץ, עשה זאת כדי שלא יתחרט. הרי הוא לא הבטיח להביא בשר. למלאכים אמר רק "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם". אלא, בליבו חשב מחשבה טובה, לערוך להם סעודה כדבעי. כדי שלא יתחרט, רץ מהר אל הבקר, לקח בן בקר רך וטוב ונתן לנער שימהר ויעשה אותה.

כמה צריך האדם לשמוח על כך שנולד יהודי

שמעתי מאבי ז"ל. בבית כנסת אחד היה מתפלל באופן קבוע יהודי ירא שמים בתכלית. תפילתו היתה זכה וברה, כמונה מעות, תענוג לשמוע. אבל, הרב, שישב בסמוך לו, הבחין שכאשר היהודי אומר ברכות השחר, הוא מדלג על ברכת 'שלא עשני גוי'. התפלל מאוד, הלא היהודי עושה רושם של ירא ושלם, כיצד זה מדלג על ברכה מברכות השחר. בפעם הראשונה חשב אולי מקרה הוא. פעם שניה, שמא שגגה. אבל כשראה שזהו מנהג קבוע, החליט שעליו לשאול את היהודי לפשר הדבר. אולי הוא מאותם יפי נפש, שברכה זו שיש בה 'התנשאות' על אומות העולם, אינה מתאימה להם ולעדינות רגשותיהם. נגש אליו ושאלו, ר' יד, מדוע זה אינך מברך ברכת 'שלא עשני גוי'.

אמר היהודי, אומר לרב את האמת. כשאני קם בבוקר ואומר 'מוודה אני' שמחה עצומה ממלאת את ליבי. ראו מה בין בני לבן חמי. אנו רצים והם רצים. חושב אני לעצמי, הנה, אנו ניגשים לתפילה לפני בורא עולם, לאחר מכן עוסקים בלימוד תורה וקיום מצוות. אח, מעין עולם הבא. ואילו הגוי המסכן, מה הוא הולך לעשות היום, לעבוד, לאכול, לשתות ולישון? מה בינו לבין הבהמה? כשאני חושב מחשבות אלו, אינני מסוגל להתאפק, והברכה יוצאת מפי מאליה, "שלא עשני גוי"! כבוד הרב, אם ניתן לברך בשנית, אשמח מאוד. כמה אנו צריכים לשמוח על הזכות שזיכנו הקב"ה ללמוד תורתו הקדושה, לקיים מצוות ומעשים טובים, ולהיות מחוברים אליו יתברך. אין לך עונג גדול מזה.

מהות היהדות הנה שמחה וטוב לב

בליל יום הכיפורים, לפני אמירת 'כל נדרי', אומרים את הפסוק "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" [תהלים צד יא]. מה טעם. אמר אחד מרבותינו, בליל יום כיפור באים לבית הכנסת אנשים רבים שכף רגלם אינה דורכת שם כל ימות השנה. ומה הם רואים, מעמד נורא. מוציאים ספרי תורה, כולם עומדים בדממה כשטליות מכסות את ראשיהם. קולו של החזן רוטט, "אנו מתירין להתפלל עם העבריינים". "כל נדרי ואסרי". עלול להיווצר הרושם שזו היהדות. פחד ואימה.

כשנשאל מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל האם אמא יכולה להתפלל עם חלוק בית, היה אומר: "החלוק של אמא שמטפלת בילדים בבית זה הבגד הכי יפה שיש לפני הקב"ה. עם הבגד הזה האמא מטפלת במסירות עם הילדים, זה כמו בגדי כהן גדול שנכנס לעבודה בבית המקדש!

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
על כוחה של תפילה והשפעתה לשעה ולדורות

על סדום ועמורה נגזרה הפיכה, הם הגיעו לשפל כזה ששום דבר כבר לא יכול להציל אותם מן ההפיכה, גם לא התפילות הזכות של אברהם אבינו. אבל התפילות הללו אינן הולכות ריקם. אם הן לא יועילו לסדום ועמורה, הן יועילו למישהו אחר. למי?

על כך באה התורה ואומרת: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ. כי ידעתיו אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמו דרך ה'". ואז שבה התורה לעסוק את הפיכתן של סדום ועמורה.

ויש להבין, הרי התורה עוסקת בחטאות סדום ועמורה ובעונש שנגזר עליהן, ומה פתאום היא משרבבת בין הפסוקים את הברכה שנתברך אברהם ומתארת את שבחו ומעלתו? כמו כן יש להבין, מה הסיבה לאי הצלחתו של אברהם אבינו להציל את סדום? הוא עומד ומתחנן לפני הקב"ה: "אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר, אולי ימצאון שם ארבעים, שלושים, עשרים, עשרה... הוא אומר לקב"ה (פסוק כג): "האף תספה צדיק עם רשע", אך כל הבקשות והתחנונים שלו - לא הועילו. מדוע הוא לא הצליח בכך?

מעשה באדם שנכנס לחנות בגדים וביקש מהמוכר בגד לילדו. אומר לו המוכר: איך אדע איזה בגד להציע לך, הלא אינני יודע מה גילו של הילד, מה גודלו - האם הוא שמן או רזה, האם הוא גבוה או נמוך. הַבֵּא לְכָאן אֶת הַיֶּלֶד, אֲמַדּוּד אֶת מִידוֹתָיו וּלְפִי זֶה אֲתַאִים לוֹ אֶת הַבְּגָד. מִיָּד אַחֲרָיו נִכְנַס לַחֲנוּת לְקוֹחַ אַחֵר וְאָף הוּא בִּיקֵשׁ בְּגָד לְיֶלֶד. הַמּוֹכֵר שָׁב וְהִשְׁמִיעַ בְּאָזְנוֹ אֶת אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהִשְׁמִיעַ לְלִקּוֹחַ הַקּוֹדֵם. אָמַר לוֹ הַלְּקוֹחַ הַשֵּׁנִי: "תִּשְׁמַע, יֵשׁ לִי מִשְׁפַּחַה בְּרוּכַת יְלָדִים, בְּכֹל הַגִּילִים וּבְכֹל הַמִּידוֹת, כֹּל בְּגָד שֶׁתֵּבִיא לִי - כִּבֵּר אֲמַצָּא יֶלֶד שֶׁהַבְּגָד יִתְאִים לְמִידוֹתָיו".

על פי משל זה מסביר המגיד מדובנא את התמיהה שהעלינו בתחילת הדברים: בורא עולם חקק בהנהגת הבריאה, שכל השפע בבריאיה וכל החסד והרחמים מגיעים דרך הצינור של התפילה.

על פי משל זה מסביר המגיד מדובנא את התמיהה שהעלינו בתחילת הדברים: בורא עולם חקק בהנהגת הבריאה, שכל השפע בבריאיה וכל החסד והרחמים מגיעים דרך הצינור של התפילה.

מטורפים. אך כעת הוא מבין שאינם מטורפים כלל, וחפץ מאד להכירם אבל אינו יודע מי הם.

"שמעתי על אדמו"ר מסוים שדר בבורו פארק שהוא קרוב משפחתי", אמר משה דוד לרב שור וביקש שיעזור לו להשיג תור אצל האדמו"ר. הרב שור נענה מייד ואכן נקבע לו לבא בחול המועד סוכות. הם עשו דרכם בחשש, בכל זאת לא נעים לנסות לעשות הכרות משפחתית עם האדמו"ר.

השאלה שהטרידה אותם מאד האם גם הרבי ישתכנע כי אכן הם קרובי משפחה. חששותיהם נמוגו מיד כאשר הרבי והרבנית קבלו אותם בשמחה, ומהר מאד הגיעו לעניין וגילו כי אכן בני משפחה הם.

לפתע פנה הרבי למשה דוד ושאלו האם יש לך דודה בשם מרתה? כן השיב אך מדוע הרב מתעניין? ענה לו האדמו"ר: נדמה לי שהייתי סנדק בברית של בנה. משה דוד ענה שאין זה יכול להיות כי לדודה מרתה יש רק שתי בנות.

הרבי ישב וניסה לשחזר. ואז התערבה הרבנית ושאלה האם אתה לא משה דוד שנולד בברונקס? כן ענה משה דוד, אכן שמי משה דוד ונולדתי בברונקס. אם כן, אמרה הרבנית לרבי, אצלו היית סנדק! כעת אמר הרבי זוכר אני. היה זה לילה לפני הברית, התקשר אלי אביך ובקש שיהיה סנדק. מיד חששתי מי יהיה המוהל, ואיזה אוכל טרף יגישו בסעודת הברית, ומה יש לי לחפש שם בין אנשים שאין לי שיש ושיח עימם. חשבת להימנע מהגעה לברית, אך הרבנית עמדה על כך שכך אסע בטענה: אל תיסע למען אביו של התינוק! סע בשביל התינוק עצמו, וכשאתה מחזיקו לרגליך תתפלל שיגדל הגון וכשר.

ואכן כך היה הלכתי לשם למענך, וכשהיית בזרועותי נשאתי תפילה שתגדל יהודי כשר שומר תורה ומצוות. הנה חלפו מאז עשרים ושמונה שנים, וראוה אני שתפילה עשתה פרי...

אלו הן הדמעות של אמי

סיפר רבי חיים יצחק חייקין, ראש ישיבת "חכמי צרפת", שהיה תלמידו של ה"חפץ חיים" זצ"ל:

פעם בא יהודי אל ה"חפץ חיים" ותינה בפניו את צרותיו. שאל אותו ה"חפץ חיים": "התפללת על עצמך? ביקשת מה' שישלח לך ישועה?". השיב האיש: "בוודאי! התפללתי יומם ולילה, שפכתי דמעות כמים, אך לצערי הרב לא נושעת".

אמר לו ה"חפץ חיים": "זה לא מספיק!". תמה האיש: "כמה אפשר עוד להתפלל?". אך ה"חפץ חיים" בשלו: "זה לא מספיק!".

ה"חפץ חיים" כבר היה בערוב ימיו. הוא טיפס על הארון, הוציא מאחד המדפים ספר תהילים ופתח אותו לעיני האיש. הספר היה ישן ומצהיב, דפיו היו בלויים וקרועים מרוב שימוש. אמר ה"חפץ חיים": "אתה רואה את הכתמים הרבים שעל דפי הספר? אלו הן הדמעות של אמי. במשך ימים ושנים היא שפכה דמעות כמים. ככה צריך להתפלל! פחות מזה - התפילה לא מספיקה. האם בסידור שלך יש כתמים כאלה? אם לא - סימן שלא התפללת מספיק!"

ואמר לו הקב"ה: "לא אשחית בעבור העשרה". אברהם אבינו, בכח תפילתו, הצליח להוריד לעולם את היסוד הזה שעשרה צדיקים יכולים להציל את כל הרשעים והחוטאים שבדור - "ונשאתי לכל המקום בעבורם" (פסוק כו).

היסוד הזה לא הלך ריקם. אמנם בסדום לא נמצאו אפילו עשרה צדיקים שיצילו אותם מן הגזירה שנגזרה עליהם, אבל לאורך כל הדורות, כשעם ישראל חוטא, היסוד הזה עומד להם, ובזכות עשרה צדיקים שבדור ניצולים מן הפורענות.

הסיפור מתחיל בחורף תשמ"ה

יעקב אבינו אמר ליוסף בנו (בראשית מח, כב): "ואני נתתי לך... בבחרי ובקשתי". מה הכוונה "בבחרי ובקשתי"? תרגם אונקלוס: "בצלתי ובבעותי" - בתפילתי ובתחנוני.

מדוע התפילה נקראת חרב וקשת?

שמעתי בבחורותי מהגאון הצדיק רבי צבי גרינהויז שליט"א, שישנם שני סוגי תפילה: יש תפילה שהיא בחינה של חרב ויש תפילה שהיא בחינה של קשת.

חרב זו מלחמה פנים מול פנים, להכריע את האויב ממרחק של חצי מטר. כך גם התפילה שהיא בבחינת חרב. מתפללים ומבקשים על דבר מסוים - ומיד נענים ונושעים.

לעומת זאת, קשת זו מלחמה למרחק. יורים מרחוק את החץ כדי לפגוע במטרה. אך בשונה מהחרב, החץ אינו מבטיח תוצאה מיידית. לעתים החץ פוגע מימין למטרה ופעמים הוא פוגע משמאל לה, העיקר שהוא פוגע. כך היא התפילה שהיא בחינה של קשת. לעולם היא אינה חוזרת ריקם, אם היא אינה 'פוגעת' במטרה המסוימת - היא 'פוגעת' במקום סמוך לה, העיקר שהיא 'פוגעת'!

אומר הקב"ה לעם ישראל: תתפללו, תתחנונו לפניי. אם זה לא יועיל למטרה אחת - זה יועיל למטרה אחרת. העיקר שיש תועלת בתפילה.

סיפור נפלא על תפילה רחוקה מופיע בספרו של הרב פסח קראן שליט"א (בנתיבות המגיד - כוחן של דמעות). הסיפור מתחיל בחורף תשמ"ה בטלפון של ידיד להגר' יצחק מאיר שור שליט"א ראש ישיבה בישיבה תורה ודעת. שסיפר לו שבשכנותו הגיעו זוג חדש לדור - הזוג אינם שומרי תורה ומצוות. ובקשו שינסה לקרבתם. הרב שור אכן פגש אותם יום אחד בפתח ביתם עשה עימם הכרות ולאחר שיחה קצרה הזמין אותם לסעודת שבת. והם נענו בחיוב. בסעודה נתגלו כזוג הצמא להכרת היהדות, וכך הפגישות נעשו תכופות. עד שהרב שור הציע להם לשבות כמה ימים בישיבת אור שמח במונסי. וכך אכן עשו.

משם הם חזרו אנשים שונים, עד שסמוך לראש השנה הודיע האיש למעבידו שהוא עוזב את העבודה לטובת לימודים בישיבת אור שמח. וכך הפכו בני הזוג לשומרי תורה ומצוות.

לאחר שנתיים הגיעו ביום מן הימים, לברוקלין לשיחה עם הרב שור. והאיש, מארק, שחזר לשמו היהודי - משה דוד, מספר לרב שור שבילדותו ידע על קרוביו החרדים אך אביו הרחיקו בטענה שהם

דרשו ד' וע'
העמוד ד' ה' ו'

ש ותחי נ

הצטרפו אלינו לתו

שיעורים מרתקים
שבהרנו עב

הרב דוד בוק שליט"א - עברית

הרב אריה זילברשטיין שליט"א - עברית

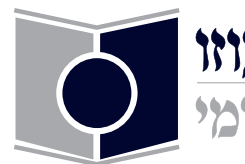
הרב מאיר ערערא שליט"א - צרפתית

הרב דוד הופשטטר שליט"א - אנגלית

כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 66

מזעז פושכם

כנית 'העמוד היומי'

ממגידי השיעורים
בזרעם, ה"ה:

הרב עמרם בינעט שליט"א - אידיש

הרב מנחם דריימן שליט"א - עברית

הרב ירמיהו לעסין שליט"א - אנגלית

הרב שלמה סטרו שליט"א - ספרדית

Dirshu.co.il או 077-2222-60

לפני מרן רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הגיעו שני אנשים לדיון. אחד מהם נהג הסעות, שמסיע בכל בוקר ילדים לתלמוד תורה. השני הוא מלווה האחראי על ההסעה. שניהם נוסעים יחד בכל בוקר, ופרץ ביניהם ויכוח: מי מהם צריך לפתוח את הדלת ולהעלות את הילדים הקטנים אל הטנדר...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

על פי זה נבין, כי חינוך אברהם את בניו אינו עוד מעלה צדדית שרכש אברהם. זהו עצם הלזו בקיום האומה הישראלית, וזה הוא הדבר שיבטיח את קיום האמונה בעולם. לפיכך זו המעלה המרכזית, שבעקבותיה זכה אברהם אבינו לכל ההבטחות הנשגבות לו ולזרעו!

מעלתו הנשגבת של המחנך

לאור הדברים הללו, נוכל להבין דברים מופלאים שמצאנו בחז"ל אודות מעלתם העצומה של המחנכים.

נאמר בזוהר הקדוש (דף כב, עמוד ד): "אמר רבי תנחום: בוא וראה כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך-הוא, שבשבילה זוכה האדם לחיי העולם הבא, וכל המלמד תורה לאחרים, יותר מכולם. בוא וראה מה כתיב כאן: "ואם אקח מכל אשר לך" - אותם הרשעים הראויים לך, "בלעדי רק אשר אכלו הנערים" - חוץ מאותם המורים תורה לאחרים ולתינוקות, ששכרם כפול; דאמר רבי יצחק: המלמד תורה לתינוקות - דירתו עם השכינה... ואמר: "רק אשר אכלו הנערים" - חוץ מאותם אשר לימדו לנערים תורה, "וחלק האנשים אשר הלכו איתי" באותו העולם, תדע שאחזיק בהם ולא אתנם לך, אף על פי שראויים לענש!"

הדברים מבהילים כל רעיון. הזוהר אומר לנו כאן, שהמלמדים תורה לילדי ישראל ינצלו מהגיהנם, "אף על פי שראויים לענש!" ננסה לתאר לעצמנו במה מדובר. מגיע לשמים יהודי ומתייצב לפני ב"ד

רש"י מפרש את הפסוק: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" - "כי ידעתיו - לשון חיבה... שהמחנך את האדם מקרבו ויצלו ויודעו ומכירו. ולמה ידעתיו, למען אשר יצוה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי".

בפסוק זה מתגלה לנו חידוש עצום, אשר מן הראוי להתבונן בו היטב. כאשר הקב"ה אומר מדוע ראוי אברהם לדעת את העומד להתרחש, הוא אינו תולה את הדבר בהיות אברהם ראש המאמינים, או בהיותו טוב ומיטיב ובעל חסד. מעלה אחרת יש לו, ורק בה הדבר תלוי: "שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי"!

חידוש זה מרעיש הוא, מבהיל את הרעיון. הרי בפסוקים אלו מוזכרות כל הבטחות ה' לאברהם: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, ונברכו בו כל גויי הארץ... למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו". וכל אלה תלויים בזכות אחת - מפני שחינך את זרעו לשמור את דרך ה'!

אחד ההסברים לחשיבות העצומה שמייחסת התורה לנושא החינוך, אמר האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל, כך:

במסכת עבודה זרה (יד, ב) מובא, שלאברהם אבינו היו ארבע מאות פרקים במסכת עבודה זרה, ואנו אין לנו אלא חמשה. הדבר לכאורה נשמע מעט תמוה, אלו ארבע מאות פרקים כבר ניתן להוסיף על הלכות עבודה זרה, ואם ישנם, מדוע לנו אין צורך בהם?

מבאר ה'נתיבות שלום', שתוכן הארבע מאות פרקים הללו, הוא פירוש מדויק של כל בנין מהלך חייו ואורחותיו של היהודי ביום יום. כיצד לחיות כיהודי! כיצד לחשוב כיהודי! כיצד לנהוג כיהודי! כיצד להשיג את מידותיו של היהודי - עין טובה, רוח נמוכה, נפש שפלה, אמונה ובטחון, נועם ואצילות.

מהלך חייו של היהודי מהרגע שמקיץ משנתו בבוקר ועד שנשכב שוב לשינת הלילה, שונה במהותו ובתכליתו ממהלך חייו של בן אומות העולם - עובד עבודה זרה, ובארבע מאות הפרקים אלו שהיו לאברהם במסכת עבודה זרה, הוא שלל את דרכם מכל וכל, וסלל דרך בהירה ומפורטת כיצד להיחפך ליהודי!

אמנם כל אלו נצרכו לאברהם בלבד, ולא היה כל צורך להעבירם לזרעו אחריו. משום שאברהם עבר דרך חתחתים עד שסלל כביש, אך הבאים אחריו כבר נסעו בדרך הכבושה שהתווה, ולא הוצרכו להתאמץ כדי להגיע לאותו המקום. החינוך שהעביר לדורות הבאים, הבטיח שדרך זו תמשך מדור לדור!

של מעלה. פוסקים את דינו לגן עדן, אך תחילה עליו להזדכך מעט ביסורים בגלל חטאים שנשכשל בהם.

כשהוא מוקף מלאכי חבלה נלקח היהודי לגיהנם, אך לפתע נעצר המסע בשל מחסום בדרך. לפני השערים ממתין אברהם אבינו, דמותו ממלאת את הפתח, והוא אינו מניח למלאכי החבלה להכניסו פנימה! מדוע? כי יהודי זה היה מלמד תינוקות. אברהם אבינו עליו השלום יעמוד ויגונן עליו מפני השטן, מכיון שהוא הוא ממשך דרכו, המצווה את בניו אחריו לשמור דרך ה'!

כמה עלינו להתפעל מהבטחה מרעישה זו!

ואכן, גדולי ישראל התייחסו תמיד לתפקיד המלמד כמלאכת קודש שאין למעלה ממנה. במכתב שכתב מרן הגאון רבי **שמואל הלוי וואזנר** זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', הוא מורה בנחרצות: מלמד החושב או מרגיש כי תפקידו הינו מקצועי בלבד, כפקיד בבנק, הרי הוא בכלל עושי מלאכת ה' רמיה! להיות "מלמד" פירושו למלא תפקיד נעלה ונשגב של העמדת הדורות הבאים בעם ישראל, תפקיד אותו יש למלא בחרדת קודש!

מלמד המבין את גדול חשיבות תפקידו, גם מתייחס אליו בכבוד הראש וברצינות הראויים. שמעתי ממנהל ת"ת בירושלים, שלפני שנים רבות שאל אחד מגדולי הדור אלו מלמדים עליו לחפש לת"ת שבראשותו, ונענה: "רק מלמדים שמרגישים מאושרים בתפקידם!" מעשה היה באברך שעם השנים נעשה מלמד, אך כאשר נפגש עם רבו מרן הגאון רבי **שמואל רוזנבסקי** זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', לא השיב לשאלתו במה הוא עוסק, כיון שהתבייש בתפקידו. אמר לו אותו אדם גדול: "איני יודע במה אתה עוסק. אך דבר אחד ברור לי, אם אתה מתבייש בעיסוקך - מלמד אסור לך להיות!"... והוסיף: "הנני שוקל לגשת למנהל התלמוד תורה ולעורר את תשומת ליבו על כך..." מעשה נפלא, הממחיש כיצד יש להתייחס למלאכת חינוך ילדי ישראל:

לפני עמוד ההוראה מרן הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, הגיעו שני אנשים לדיון. אחד מהם עובד לפרנסתו כנהג הסעות, ומסיע בכל בוקר ילדים לתלמוד תורה. השני הוא מלווה הממונה מטעם התלמוד תורה כאחראי על ההסעה. שניהם נוסעים יחד בכל בוקר, ולאחרונה פרץ ביניהם ויכוח: מי מהם צריך לפתוח את הדלת ולהעלות את הילדים הקטנים אל הטנדר...

מה שהתחיל כויכוח גרידא הפך עד מהרה לריב של ממש, ומשכך באו השניים לפני רבי שלמה זלמן שיכריע בדבר. רבי שלמה זלמן חיך אליהם את חיכו האוהב, והשיב להם במילים הבאות: "אתם הלא עוסקים בהסעת ילדים לתלמוד תורה. כל ילד הלומד תורה הינו ספר תורה קטן, ואם כן המכונית המסיעה אותו היא בגדר 'ארון קודש'. פתיחת דלת המכונית היא איפוא 'פתיחת הארון', והעלאת הילדים לטנדר והורדתם היא ממש 'הוצאה והכנסה'..."

"והנה", המשיך רבי שלמה זלמן לומר, "מעולם לא נתקלתי בבית הכנסת בשני בני אדם המתדיינים ביניהם מדוע דוקא הוא צריך לגשת ולפתוח את ארון הקודש ולא חברו...."

במילותיו הקצרות האיר רבי שלמה זלמן באור חדש את תפקידם של

השניים. מעתה הויכוח נמשך, אך השניים החליפו צדדים: כל אחד מהם רצה כעת לזכות בכבוד הגדול של פתיחת הדלת לילדים... כל ילד התקבל בטנדר הקטן בכבוד ובאהבה, בליטוף ובנשיקה. שהרי לא ילדים קטנים הם מסייעים כאן, כי אם ספרי תורה!

הדברים הללו מן הראוי שיחרטו באותיות של זהב בכל חדר מלמדים, כדי שהם ישנונו שוב ושוב את האמת המאירה: תפקידם אינו מילוי משרה תורנית גרידא, והילדים עליהם הם מופקדים אינם סתם תלמידים. התפקיד הוא קדוש ונשגב, כי הם אלו המעבירים את התורה הקדושה הלאה לדורות הבאים. בזכותם ממשך עם ישראל לשאת את מורשתו לנצח, ושכרם לעתיד לבא מי יוכל לשער!

סוגיית החינוך רחבה וגדולה היא, ולא ניתן להקיפה במסגרת מאמר אחד. אך "לא עליך המלאכה לגמור, ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה". ביריעה שלפניכם פרסנו כמה יסודות קצרים בעניני חינוך, אשר הם מרכזיים ושורשיים ונוגעים לתחומים רבים.

את רוב ככל הדברים קיבלתי מגדולי ישראל זצוק"ל ויבדלחט"א, ובעיקר **מאבי מורי** זצ"ל מוותיקי המחנכים בארץ הקודש, ששימש כמנהלו הרוחני של הת"ת 'סודי התורה' בתל-אביב, ואשר את יסודות משנת החינוך רכש מרבותיו הגדולים: מרן הגאון רבי **אייזיק שר** זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, והגה"צ רבי **אליהו אליעזר דסלר** זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז'. בנוסף רכש מקצועיות מעשית מהמחנך הנודע רבי **משה אויערבאך** זצ"ל, מנהלו של הת"ת הראשון החרדי בפתח-תקוה, וכונה בהערצה "החפץ חיים של פתח תקוה", שמומחיותו הרבה במלאכת החינוך בתבונה ובדעת נודעה לשם דבר.

חינוך - גודל האחריות

סיפר **אבי מורי** זצ"ל: לפני עשרות שנים זכיתי להשתתף באסיפת מחנכים בפתח תקוה, אשר בראשה עמד הגאון הצדיק רבי **אליהו אליעזר דסלר** זצ"ל. בפתח דבריו אמר הרב דסלר כך: "יראתי בפצותי שיח... אני עומד כאן וחושש לדבר".

לנוכח מבטיהם התמהים של המלמדים, ביאר הרב דסלר את דבריו: "סבורים אתם שאני עומד לדבר רק לפני כמה עשרות מחנכים... לא ולא! אני עומד כאן, ורואה למול עיני אלפי ילדים. כל תלמידים בהווה, וכל התלמידים שיבואו במהלך השנים, כולם תלויים בגישה שלכם למלאכת החינוך. לפיכך - יראתי!"

עוד הוסיף הרב דסלר ואמר: "מי יודע אצל מי מכם יופקד גדול הדור הבא. אולי אצל אחד מכם יצמח רבי עקיבא איגר, חתם סופר, חפץ חיים... וגודל השפעת המחנך על תלמידו אין לשער ואין לתאר. נמצא אם כן שבמילה אחת כאן אוכל להשפיע על גורלו של גדול הדור הבא, וממילא של כל הדור. אם כן זהו פחד עצום לדבר!"

האחריות המוטלת על כתפיהם של הורים ומחנכים נוראה היא. עליהם לדעת ולשנן לעצמם תמיד, כי בידיהם נמצא המפתח לכל עתידו של הילד או התלמיד. במעשיהם, הנהגתם ודיבוריהם, הם משפיעים השפעה עצומה על נפשם הרכה של הילדים, ועלולים לקבוע את דרכם לכל ימי חייהם.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

במשך 18 השנים האחרונות זכיתי להיות שוליה בבית היוצר של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'אהבת אהרן' ובנו חביבו של מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל. בהדרת כבוד, אעתיק דברי תורה משיחותיו ונתבל אותם בסיפורים והנהגות ממסכת חייו הפלאית

משנתו לעילוי נשמתו של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל

הרב ישראל ליוש

במשך 18 השנים האחרונות זכיתי להיות שוליה בבית היוצר של הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'אהבת אהרן' ובנו חביבו של מרן רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, שעלה למרום לפני כחודש. בבית היוצר הגדול 'ישיבת אהבת אהרן' בבני ברק, הוא ייצר 'בני אדם', בעלי מידות טובות ועמלים בתורה.

רבי בצלאל הקים את ישיבת 'אהבת אהרן' לבחורים מתחזקים ובעלי תשובה לפני יותר מחצי יובל שנים, ומאות הבוגרים, המפארים בגאון את היכלי בתי המדרש בקהילות הקודש, ראשי משפחות בני תורה למהדרין, מספרים את סיפורו, מלמדים את משנתו והם הם נר לזכרו...

ובהדרת כבוד, אעתיק דברי תורה משיחותיו בישיבה ונתבל אותם בסיפורים והנהגות ממסכת חייו הפלאית, מסכת מדות ודרך ארץ...

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִצְרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל בְּחֹם הַיּוֹם (יה א)

כחם היום: הוליא הקב"ה חמה מנחמיקה שלא להטריחו צאורחים, ולפי שלאו מלענר שלא היו אורחים צאים, הציא מלאכיס עליו צלמות אנשים ונש"ין

מדוע הצטער כל כך אברהם אבינו על שאין אורחים באים - שאל ר' בצלאל - הרי אם אין אנשים ברחובות, משמע שכולם מסתדרים בבתיהם, ואם אין את מי להכניס, אין מצוות 'הכנסת אורחים'... וכי אדם המצטיין במצוות צדקה, יתפלל שיהיו עניים בעולם כדי שיוכל לתת להם צדקה הכל כך אהובה עליו?! אדרבה, אם אין עניים, טוב שאינו יכול לתת צדקה!

בנוהג שבעולם - מבאר ר' בצלאל - מי שאוהב לאכול, יאכל אף כשאינו רעב, כי האוכל אינו רק כדי להשביע את רעבונו, אלא היא מטרה אהובה בפני עצמה. זו גם הסיבה שהם אוכלים גם דברים שביודעין מזיקים לבריאותם, כי הם אוהבים את האכילה כאכילה ולא רק לשובע ולבריאיות...

סבא שאוהב את נכדיו, ינהה להעניק להם כל טוב, לא רק כדי להשלים את חסרונו, אלא אף אם לא יחסר להם דבר, הוא ישמח להעניק להם מטובו, כי ע"י הנתנה הוא מביע את אהבתו הרבה

אליהם, ועל כן הוא נהנה להיטיב איתם...

כן הדבר בעשיית חסד, אנשי החסד, ובראשם אברהם אבינו, בטבעם אוהבים לעשות חסד, הם לא רוצים חלילה שיחסר לאחר, כי הם נהנים להשלים את חסרונו, אלא אף אם יש לו הכל, הם בטבעם אוהבים לעשות חסד, ויעשו הכל, אף לצאת כחום היום כשהחמה מחוץ לנרתיקה ויחזרו אחר אורחים, כי כך מתנהג מי שאוהב לעשות חסד, הוא לא רק משלים את חסרונו הזולת, אלא הוא חפץ ואוהב להיטיב עימו...

והדברים מדויקים בפסוק (מיכה ו, ח) "הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך", 'עשות חסד' לא כתיב כאן, 'אהבת חסד' כתוב כאן, כי אכן הקב"ה לא רוצה רק שנעשה חסד כדי להשלים את חסרונו של השני, הקב"ה דורש שנאהב את החסד כשלעצמו, שנהפך ל'נותנים' בגלל שאנחנו אוהבים את החסד. וקניית האהבה באה ע"י עשיית החסד, ככל שנעשה יותר חסד כך נאהב את החסד...

מרגלא בפומיה דר' בצלאל: יש אנשים שהם 'עושי חסד' ויש אנשים שהם 'בעלי חסד'. 'עושי חסד' יעשו חסד כשהם גם ירוויחו ממנו משהו, כבוד, תעסוקה, אולי אפילו סיפוק, לעומתם 'בעלי החסד'

יעשו חסד בנשמתם, כי הם באמת אוהבים לעזור לשני...

ר' בצלאל היה 'אוהב חסד' בכל מהותו ובנשמתו, אחות של בוגר הישיבה ניצלה את 'קשריה' עם ר' בצלאל ובקשה ממנו שישאל את אביו הג"ר גרשון שאלה שנגעה בשידוך לחברתה. החברה הציגה את הענין בפני ר' בצלאל, ובלבה חשבה שהוא רק יעביר את השאלה ואת התשובה, אבל 'אוהב חסד' כר' בצלאל שמע את השאלה והבין שאין לשואלת מי שיברר על הבחור, הוא נרתם לעשות זאת, ואחר שנכנס לענין, ניהל את כל השידוך...

הסיפור לא תם בזאת, בני הזוג התארסו, אך התעוררו בהמשך קשיים לא פשוטים. עתה, היא כבר לא היתה לבד, ר' בצלאל עסק בענין כאילו היו אלו תלמידיו, תמך וסעד ושמר על קשר רציף עד שהנערה בנתה את ביתה לתפארת...

מעולם לא ניצל ר' בצלאל את עובדת היותו בנו של 'מנהיג הדור' לענייניו האישיים ואף לא לצרכי הישיבה, רק לאחרים ולמצוקותיהם...

'אהבת החסד' של ר' בצלאל התמזגה עם 'אהבת האמת', בוגר הישיבה בא להתיעץ עם ר' בצלאל להיכן לתרום מעשרות מכסף שקיבל, מצבה הכספית של הישיבה היה אז לא טוב, בלשון המעטה, ואני, שהייתי עד לשאלת הבוגר, חשבתי שר' בצלאל ישתף אותו במצבה של הישיבה, ויציע לו לעזור בענין. טעיתי, הרב בצלאל הפנה אותו לאחת מקופות הצדקה המפורסמות, סיפר לו, כמובן בלי שמות, על מצוקתם של כמה אברכים בני תורה, ולא הזכיר אף ברמז את מצוקתו האישיית מחובות שהיו לו מהחזקת הישיבה.

כשהבוגר יצא, שאלתי את ר' בצלאל: "מדוע לא ספרת לו על החובות שיש לך...?"

- "אם הוא שואל אותי להיכן לתרום, הוא לא רוצה שאציע לו את הצרכים של עצמי, הוא רוצה שאציע לו צרכים של אחרים..." פעם, נישואיו של בוגר הישיבה נתקלו בקשיים ובהמורות, ולמרות שבאופן טבעי ר' בצלאל היה אמור לעמוד מצדו של תלמידו החתן ולתמוך בעמדתו, הוא דוקא עמד לטובת בת זוגו, כי באהבת האמת שלו, הבין שהצדק עמה...

תוך כדי הדין ודברים ליישב את ההדורים, נוצר ויכוח קשה על סכום כסף שתבע אביה של הכלה, ואילו הבחור התעקש ולא הסכים לשלם. ר' בצלאל הוציא מכיסו פנקס שיקים, כתב את הסכום הנקוב שלא היה מעט כלל וכלל ומסר לאבי הכלה, הכל כדי להשכין שלום אחוה ורעות...

וְאֵל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְקָם וַיִּקַּח בֶּן בְּקָר רֶדֶד וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנְּעָר... (יח"ז)

אל הנערי: זה ישמעאל, לחנכו במדות ורש"י

אברהם אבינו לא הטיל על בנו ישמעאל את כל פרטי האירוח, הוא רץ לקראתם בעצמו, הגיש להם את פת הלחם ואת העוגות שאשתו הכינה, והוא בגילו המתבגר, ועוד ביום השלישי למילתו, רץ בעצמו להביא בן בקר רך וטוב, ועמד עליהם לשרתם. רק דבר אחד ביקש מבנו ישמעאל, הכנת הבקר, וזאת, עפ"י דברי רש"י 'כדי לחנכו

במצוות!'

מדוע? - שואל הגאון רבי בצלאל אדלשטיין זצ"ל - למה לא הטיל אברהם אבינו על בנו ישמעאל את כל המלאכה, כדי לחנכו לעשות את המצווה בשלמות?

ללמדך, אומר ר' בצלאל, שהחינוך הטוב ביותר הוא הדוגמא האישית. כשישמעאל יראה שאביו טורח בעצמו עבור האורחים, הוא ילמד היטיב את ערכה הרם של מצוות הכנסת אורחים. מאידך, אילו אברהם אבינו היה יושב ולא טורח בעצמו, ורק מצוה לבנו לעשות הכל במקומו, ישמעאל היה לומד שגם כאשר יבואו אליו אורחים, כל שעליו לעשות הוא לצוות לבנים או למשרתים, והוא עצמו יישב בחיבוק ידיים.

וכהרגלו בקודש, בשיחותיו השבועיות לתלמידיו בהיכל ישיבת 'אהבת אהרן', היה ר' בצלאל מלמד את בני הישיבה פרק באורחות חיים, לאור ה'דברי תורה' שאמר: פעמים רואים שילד משחק בבית הכנסת ואינו מתפלל כראוי, ואביו גוער בו פעם אחר פעם ומאיץ בו להתפלל... ילד כזה מתחנך שבתפילה צריך לצעוק על הילד, וכשהוא יגדל, גם הוא יעשה כך ולא ישקיע בתפילה... אילו היה האב מראה לבנו דוגמא אישית, תפילה מעומק הלב, לא בהתעלמות מוחלטת מהתנהגות הבן, אלא הערה רגועה, ובעיקר דוגמא אישית כיצד אכן נראית תפילה ראויה, אין ספק שהילד היה מתחנך טוב יותר להעריך נכון את התפילה, כי אין תחליף בחינוך לדוגמא האישית... הילדים רואים את מעשה אבותיהם ומחקים אותם...

זו גם היתה משנתו החינוכית לתלמידיו. מעולם לא ביקש ר' בצלאל מתלמיד לעשות משהו, אף לא עבור הישיבה וקל וחומר שלא עבור עצמו. כאשר היו צריכים לסדר את בית המדרש, היה ר' בצלאל עושה כך בעצמו, והתלמידים כשראו את מורם ורבם מסדר את הספרים או את הספסלים, היו נחלצים במהירות לעזרתו, וגם אז, הם הרגישו שהם עוזרים לו במלאכתו, כי הוא עשה הכל כדי שהם לא ירגישו שהוא עושה את מלאכתם במקומם...

תלמיד שיצא מהישיבה עם רכבו אחרי תפילת מנחה, הציע לר' בצלאל שהוא יקח אותו לביתו, אך הוא כדרכו סירב: "מה פתאום? חבל על הזמן שלך! סע לדרכך, חבל שתטרח עבורי..." תוך כדי הסירוב, ר' בצלאל ראה ר"מ אחר שיצא אף הוא מהישיבה, מיד ביקש ר' בצלאל מהבחור: "קח אותו הביתה... הוא גר יותר רחוק... קח אותו..." - דוגמא אישית מאין כמוה...

תלמיד מספר: "הייתי בביתו של ר' בצלאל בהושענא רבה, הרבנית בקשה שבדרכי חזרה לביתי אסע לקנות מוצרי אפיה עבור הקינוח שהיא עושה לבחורים ל'שמחת תורה'. ר' בצלאל הציע שהוא יסע איתי, ולא הועילו כל סירוביי, הוא היה איתן בדעתו: "אני בא!", כשראתה זאת הרבנית בקשה שאני יעלה אל המשפחה שמוכרת את מוצרי האפיה ולא אתן לר' בצלאל לעשות זאת.

"כשהגענו, יצא מר' בצלאל מהרכב ואמר לי: אתה רק הנהג, זה לא התפקיד שלך לקנות, חכה כאן אני עולה לקנות..."!

"ויותר מאשר למדתי לא להטריח אחרים" - מסיים התלמיד - "למדתי מהי 'ענוה' ומהו 'כבוד הזולת'!"

הגעתי הביתה כשאני נושא את הסטנדר העקום איתי במעלה המדרגות. קראתי לכל ילדיי וביקשתי מהם להתבונן יחד איתי על הסטנדר הישן. 'האם אתם רואים כאן משהו מיוחד?' שאלתי אותם, כל הילדים העבירו את מבטיהם בלי להבין מה אני רוצה מהם.

על אהבת תורה וחינוך הדורות הבאים

מאת: הרב ישראל היימן

לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בִּיתוֹ אַחֲרָיו (י"ח י"ט)

הגעתי הביתה כשאני נושא את הסטנדר העקום איתי במעלה המדרגות. קראתי לכל ילדיי וביקשתי מהם להתבונן יחד איתי על הסטנדר הישן.

'האם אתם רואים כאן משהו מיוחד?' שאלתי אותם כל הילדים העבירו את מבטיהם מהסטנדר אלי ממש כמוך עכשיו בלי להבין מה אני רוצה מהם.

הסבתי את מבטם של הילדים אל המוט התחתון שמחבר בין שני חלקי הסטנדר שעליו משעינים את הרגליים. הוא עשוי ממוט ברזל מעוגל ופשוט, משופשף מרוב ימים. בצידו האחד נפער חור שנוצר מחמת שפשוף של שנים תחת רגלי הלומדים.

ביקשתי מילדי לחשוב תוך כמה זמן הם יכולים ליצור כזה חור גם בצד השני... כמובן שאף אחד מהם לא הצליח ומהר מאד הם הגיעו למסקנה שצריך כאן גם הרבה שנים אבל בעיקר הרבה מאד העברות של נעליים על הברזל.

עכשיו נחשוב יחד, אמרתי לילדיי. כמה אלפי אלפים של שעות לימוד ועמל התורה עברו על הסטנדר הזה אם נוצר בו כזה חור. אינני יודע אם עמל עליו לומד אחד במשך שנים רבות או שהוא היה שייך לשיבה או כולל אברכים. דבר אחד ברור, החור הזה שנוצר בברזל הוא עדות אימת לעמל של שעות אינספור בתורה הקדושה. הבה לילדים, לא נשאר סטנדר כזה ליפול אל ערמת האשפה...

מעשה נפלא ונורא שמעתי בימים האחרונים מאברך ת"ח תושב עירי.

הוא נסע עם משפחתו לשהות אצל הוריו בעיר אחרת בחג שמחת תורה האחרון. את התפילות וההקפות הוא ערך בבית כנסת ותיק שעל מתפלליו נמנים אברכים צעירים לצד אנשי שיבה, בני תורה מובהקים העמלים בתורה לצד אנשי עמל כפים מוקירי תורה.

במהלך ההקפות הארוכות יצא מיודענו מתוך המעגלים הסוערים שהסתובבו לכבודה של תורה ונעמד בצד בית המדרש לפוש קמעה כשהוא שעון על סטנדר ישן, כמוהו היו פזורים עוד בצדי בית המדרש. לפתע ניגש אליו יהודי יקר, בעל משפחה עניפה ומפורסמת באותה שכונה. יהודי שכל ימיו עמל לפרנסתו בעבודת כפים קשה, אבל ליבו ונפשו היו חמים לתורה וללומדיה, ילדיו וחתניו, נכדיו וכל צאצאיו הם בני תורה מובהקים וחשובים. חינוכו תמיד היה לעמל התורה ולהוקרתה עד שמשפחתו הייתה ועודנה לסמל ודוגמא.

כאמור הוא ניגש לאותו אברך והסב את תשומת ליבו לסטנדר עליו הוא נשען. "אתה שם לב שהסטנדר הזה קצת שונה משאר הסטנדרים שנמצאים כאן בבית המדרש?"

האברך העיף מבט סביב והנהן בראשו. הוא אכן ראה שיש הבדל אבל לא הבין מה קשור אליו הענין ומדוע דווקא באמצע ההקפות חשוב לאותו יהודי להסב את תשומת ליבו לנושא.

'בוא ואספר לך במה דברים אמורים'. המשיך האיש כשהוא מתעלם במופגן ממבטי הפליאה של האברך.

יום אחד חזרתי מהעבודה לכיוון ביתי אחרי יום עבודה מפרך. בדרך כלל הדבר היחיד שאני רוצה אחרי יום מתיש כל כך זה רק כוס קפה מהביל וכמה דקות של מנוחה. אבל עיני צדו את הסטנדר הזה שהיה זרוק כשהוא שבור ועקום בצד הדרך, מחכה לרכב הפינוי העירוני שייקח אותו אל תחנת הריכוז של כל הגרוטאות מכל רחבי העיר בואכה מתקן האשפה האזורי.

ברגע הראשון לא התייחסתי אליו, כמו שאינני מתייחס לשום גרוטאה אחרת. ברגע השני חזרתי צעד לאחורי והחלטתי לקחת את זה הביתה כי יש לי משהו חשוב מאד לעשות איתו.

מה שאנו אוכלים אחר הקידוש לעבד ולקבל י"ד

*עוגות ועוגיות

(מ"ב קע"ז סקב)

בשבוע הבא מתחילים עשרות אלפי לומדי
ה'דף היומי בהלכה'
את סימן קע"ז, 'שהפת פוטר את הפרפרת',
בהלכות הדברים הנוהגים בסעודה

זו ההזדמנות שלך לדעת את הלכות הסעודה בכל פרטיה.
הצטרף גם אתה לתוכנית הלימודים והמבחנים, ותזכה לכל
השונה הלכות... מובטח לו ...

הרישום בעמדות 'נדרים' ו'דרשו' 02-5609000

לקחתי את 'סטנדר האהבת
תורה' שלי ושיפצתי אותו,
צבעתי אותו מחדש, יישרתי
את חלקיו והשלמתי את הלוח
החסר. בדבר אחד לא נגעתי...

לקחתי את 'סטנדר האהבת תורה' שלי ושיפצתי אותו, צבעתי אותו מחדש, יישרתי את חלקיו והשלמתי את הלוח החסר. בדבר אחד לא נגעתי... את הברזל הישן, העדות הנפלאה לאהבת התורה ולעמלה, אותה השארתי כמו שהוא. הנה הוא כאן למטה, אתה יכול לראות בעצמך.

האברך העיף מבט משתומם, בברזל ואחר כך ביהודי הנפלא שעומד מולו. בבת אחת הוא הבין איך יוצאת משפחה רוממה כזו. מאהבת התורה המופגנת הזו ניתן להצמיח בנין וחתנין רבנן ולרוות נחת יהודית אמיתית.

**"כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו
ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה"**

אברהם אבינו זוכה לכל ההבטחות המופלאות הללו בזכות החינוך אותו הוא נותן לבניו. בזכות הציווי אותו הוא מצווה את בניו. אין בנמצא בתורה שבכתב שום ציווי כלשהו שאברהם מצווה, לא את יצחק ולא את ישמעאל.

מהו אותו ציווי שאברהם זוכה בגללו להבטחות אלוקות גדולות כל כך? על כרחינו נאמר שאין אלו ציוויים בסגנון 'עשה כך' או 'לא תעשה כך'. לאלו לפעמים יש תועלת ולפעמים לא. זוהי הדוגמא האישית! הדוגמא הזו היא עצמה ציווי מתמשך, אברהם אבינו לא הפסיק כל חייו לצוות את ביתו. בעצם המציאות שלו, בעוצם דביקותו הגדולה בבורא העולם הוא ציווה את בניו אחריו.

בהיותי אברך צעיר לימים ביקשתי בהזדמנות מסוימת ממו"ר הגרש"י בורנשטיין זצ"ל ראש ישיבת קרית מלך הדרכה בחינוך ילדים. רציתי לשמוע ממנו את משנתו בנושא, על מה צריך לשים דגש ואילו דברים הם היסודות של חינוך נכון בבית.

באמתחתי היו כמה שאלות ספציפיות בנושא ופניתי אליו כדי לנסות ולדלות ממנו גם בעניינים אלו.

משפט הפתיחה שלו ייתר את כל השאלות שהכנתי מראש. הוא אמר לי בנחרצות במילים אלו: "לדידי, אין בכלל דבר כזה שנקרא חינוך! הכל זה רק דוגמא אישית!!"

הוא התיישב אל מול הגאון הגדול רבי אריה פינקל צוק"ל ואמר בכאב, "רבינו, הקב"ה לא שומע את תפילותי!, רבי אריה בפנים קורנות הרחיב את חיוכו שלא מש מפניו וענה לו: "היודע הינך מי הוא זה שהיה אמור לומר כך? מי שהיה אמור להרגיש כי הקב"ה אינו שומע ומאזין לתפילותיו ותחנוניו הוא אברהם אבינו ע"ה

וגם מעשה נפלא שחוויתי אישית על כוחה של תפילה, כערב אחד נכנסתי אל ביתו של סבא זצ"ל

מאת: הרב צבי גטקור

אותה הבקשה שתלויה בפניו כבר כ"כ הרבה פעמים. הקב"ה יושב וממש מצפה מתי נבקש אותה שוב.

והנה, סיים סבא בזעקה, היום נולדו לרבי משה שני בנים!

מעשה נפלא שחוויתי אישית על כוחה של תפילה, ערב אחד נכנסתי אל ביתו של סבא זצ"ל, סבא היה כבר בן כשבעים. אור היה על פניו, ובזעקה אילמת הוא זעק, 'כן, זוהי כוחה של תפילה', על שום מה, זעק סבא כך, הסכיתו ושמעו, מעשה שהיה כך היה.

בצפון בני ברק, מתקיים זה עשרות שנים מנין לתפילת שחרים עם הנץ החמה, מטבע הדברים רוב משתתפי המנין הקבועים הינם אנשים מבוגרים יחסית בני 60+, וביניהם אם לא המבוגר שבהם, היה יהודי ת"ח, שחיכה עדיין לזיווגו, רבי משה שמו, רבי משה שיחיה, התפלל במנין כמו יתר המשתתפים בקביעות ובהתמדה, ופעם בשנה ביום היארצייט של אביו היה ניגש לעמוד התפילה ומשמש כחזן, ובסיום התפילה מגיש 'תיקון' מיני מזונות ומשקה, ועורך סיום מסכת לעילוי נשמות אביו.

וכך סיפר לי סבא: כל שנה בקביעות בעת אמירת ההדרן היה מתחנן

התפילה היא עמוד העולם, בפרשה זו אנו למדים על כוחה העצום של התפילה, ופרשתנו אף מלמדת כי אפילו תפילתם של רשעים מתקבלת, כפי שהתקבלה תפילת הנער 'שמעאל' "באשר הוא שם", מדהים!, והחכמה והדרך הנכונה היא לנצל את הכוח העצום הזה ולזכות ע"י בזה ובבא.

חברי היקר זצ"ל אברך גאון וצדיק, היה מסובל ביסורים תקופה ארוכה, בכאבו כי מר, פנה אל ביתו של ראש ישיבת מיר הגאון הגדול רבי אריה פינקל צוק"ל, בהגיע תורו הוא התיישב אל מול פני מרן זצ"ל ואמר בכאב, "רבינו, הקב"ה לא שומע את תפילותי, אני חש כי מתקיים בי הפסוק גם כי אזעק ואשווע שסתם תפילתי", רבי אריה בפנים קורנות הרחיב את חיוכו שלא מש מפניו וענה לו כהאי לישנא, "היודע הינך מי הוא זה שהיה אמור לומר כך? יותר מכל אחד אחר?, מי שהיה אמור להרגיש כי הקב"ה אינו שומע ומאזין לתפילותיו ותחנוניו הוא אברהם אבינו ע"ה, שווה בנפשך את אותם עשרות עשרות שנים שבהם אברהם אבינו מוסר את נפשו כפשוטו למען הקב"ה, מפרסם את שמו בעולם של כפירה וע"ז ומתנסה בניסיונות עצומים, ובפיו ובפי אשתו שרה אמנו תפילה אחת, בקשה אחת ויחידה, בן זכר, שימשיך את המפעל העצום שלהם להמלכת הקב"ה על באי עולם." עשרות! שנים, והקב"ה לכאורה השיב את פניהם ריקם. "אבל מה האמת, התרחב עוד חיוכו של ראש הישיבה, רבי אריה, אנחנו יודעים את דברי חז"ל כי לא נבראו האבות עקרים, אלא משום שהקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים..", כלומר בדיוק הפוך מהמחשבה הפשוטה, שהייתה יכולה חלילה להתגב, מה כבר יש להתפלל אחרי עשרות שנות עקרות, כנראה שהקב"ה לא מקשיב, והאמת?, האמת היא שהקב"ה לא רק מקשיב, אלא מתאוה, משתוקק כביכול, לתפילות הללו, המצב לא משתנה, לא בגלל שהקב"ה לא שומע, אלא הקב"ה יצר את המצב הזה כי הוא מחכה ומשתוקק לתפילתם של צדיקים.

עד שהגיעה הבשורה האלוקית, כעת חיה, הנך יולדת בן. וכך הוא אצל כל אחד, הקב"ה מאזין, וכביכול מכונן את כסאו והנהגתו ע"י וע"פ התפילות, כפי שאנחנו משבחים אותו 'יושב תהילות ישראל', הקב"ה מומתין, מצפה ומשתוקק, לתפילה נוספת באותו עניין, כן,

בצורה ברורה וחדה, כי כאן טמונה ישועתה, ולכן היא לא הרפתה. כן הוא הדבר, בתפילה לה', ועל אחת כמה וכמה, ומי יודע, אם לא האמונה הזו גופא בכוח התפילה, היא המושיעה, והמועילה שהתפילה תתקבל ברחמים.

כשעומד יהודי ומבקש בפעם המי' יודע כמה את אותה בקשה, בעצם תפילתו כל כולו אומר, אני מאמין שהבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל, ואין ראוי להתפלל לזולתו. שהרי למה אני מבקש שוב ושוב, כי אני יודע שאין מען אחר לפניי, אין לי על מי להישען. רק עליך רבון כל העולמים.

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל סיפר

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל סיפר כי נכנס פעם אל ביתו של החזו"א וראה כי החזו"א יושב ומעיין כדרכו בגמרא, ואשה אחת עומדת לידו ומבקשת 'רבי תברך את בני שיתרפא ממחלתו' והחזו"א לא מגיב, והיא מפצירה שוב ושוב, והחזו"א לא מגיב, כשראה שכך הם פני הדברים פנה אל האשה ואמר לה, וכי את לא רואה שהרב לא מתייחס?, מה את ממשיכה?.

והאשה פנתה ויצאה, תכף כשהיא יצאה, אמר לו החזו"א בתערומת, דודל' מה עשית? למה הפסקת אותה, הלא כ"כ אמונת חכמים היה בהפצרתה, ובתחנוניה, למה עצרת את המעמד הזה?.

על אחת כמה וכמה כשפונים, ומפצירים, תפילה, ועוד תפילה, ועוד תפילה, כמה כמה אמונה בהשם יש כאן, איזו גדולה. איזו מעלה יש לתפילה ההיא המספר 265 שעומד אדם ומבקש שוב, רבון כל העולמים אנא ה' הושיעה נא.

(לתגובות והארות 08974974aa@gmail.com)

ר' משה בדמעות בקול מתחנן ונשנק, את המילים 'זוכות כל התנאים והאמוראים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי זרעי מפי זרע זרעי' והיה אומר את המילים בהטעמה ורגש, ואנחנו, סיפר סבא, היינו מחייכים בעדינות, וחשבנו בליבנו הרי אנו כבר מחתנים נכדים, והוא מבוגר מאיתנו, על מה הוא מתפלל בתקווה חזקה כ"כ, והנה, סיים סבא בזעקה, היום נולדו לרבי משה שני בנים!, בגיל 172, מי האמין שהוא ישא אשה, וק"ו בן בנו של ק"ו יולדו לו בנים, והפלא קרה יש לו שני בנים!, הלא אין זה אלא מכוח התפילה.

אכן באותה תקופה [התאומים הללו חגגו כבר יחד עם אביהם לאוי"ט את הכנסם לעול תורה ומצוות...]. המקרה המרגש הזה דווח בכל העולם, אך העיקר לא דווח, בשום מקום לא דווח הסוד הנפלא של מה שעומד מאחורי הפלא הזה, שהאמת היא כי ר' משה זכה לילדיו מכח תפילת אמת שהיה מתפלל וחוזר ומתפלל ללא יאוש או לאות.

זוהי כוחה של תפילה, ולואי שנצלח.

אכן מנין מגיעים כוחות נפש להתפלל ושוב להתפלל כמאמר חז"ל התפלל ולא נענה יחזור ויתפלל?.

בהפטרות הפרשה מספר הנביא כי אשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע, אומרים חז"ל צעקה כמנין צעק"ה!, אשת עובדיה באה אל איש האלוקים, נציג האלוקים בעולם, הנביא אלישע, וצעקה על מצבה ומצב בניה, מאתיים, ושישים, וחמש, פעמים!, והיא הפסיקה רק כשהנביא נפנה אליה ואמר לה, מה יש לך בבית.

נשאלת השאלה איך היה בכוחה לצעוק ולהתחנן שוב ושוב, והרי אלישע לא עונה, וכנראה יש סיבה למה הוא לא עונה, כבר 264 פעמים צעקת, מה יועיל עוד, והתשובה היא פשוטה, אשת עובדיה באה אל בעלה והוא אמר לה מקברו לך אל אלישע, היא יודעת

לפתוח את היום בשוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

המסכן, או שאומרים "פעמים שאתה מתעלם", והוא צריך להמשיך בדרכו כדי שלא לבטל את הקביעות עיתים לתורה' שלו?
תשובה: באופן כללי אומרים חז"ל שכשיש תלמוד תורה מול קיום מצווה מעשית, זה תלוי בשאלה אם אפשר להעשות על ידי אחרים או לא. ולכן, התשובה לשאלה תלויה בפרט הזה. זה תלוי באיזה מקום זה אירע, אם זה כביש ראשי שיש סיכוי טוב שבתוך כמה דקות יעצור לו נהג אחר, או שזה בכביש צדדי שפעם בחצי שעה עוברת שם מכונית וייתכן שהוא יצטרך להמתין עד הבוקר כדי לקבל עזרה.
זה תלוי גם בשעה, כמוכן שבשעה 3:00 לפנות בוקר קשה יותר לקבל עזרה מאנשים, וזה בגדר של 'אי אפשר לעשות על ידי אחרים'.
מעשה באחד שהיו לו חובות גדולים לשלטון, מיסים וארגוניות שהצטברו במשך השנים וכעת הוא נאלץ לשלם את הכל. "כל עוד לא תשלם", הסביר לו פקיד השומה של מס ההכנסה באזור, "המיסים יצברו ריבית והצמדה, ובסופו של דבר יעקלו לך את כל רכושך".
ניסה האיש לבטל את הגזירה, אבל כולם אמרו לו שאין אפשרות כזאת. מיסים צריכים לשלם!
"רק אם המלך בכבודו ובעצמו יגיד שהוא נותן לך חנינה מיוחדת ומוחק לך את כל החוב, תוכל להתפטר מהחוב הזה בלי לשלם אותו", אמרו לו החברים.
אבל איך מגיעים אל המלך ומבקשים ממנו כזאת בקשה? זאת הרי חוצפה נוראה.
חשב האיש וחשב, עד שלסוף טיכס עצה: 'הרי המלך ידוע בחיבתו העזה לפרחים. אלך אם כן ואשתול ערוגות של פרחים בצדי הדרך המובילה אל הארמון, שם נוסע המלך מדי פעם. כך יראה המלך את הפרחים הנאים, ובודאי ישאל מי עשה זאת, יבדקו ויגלו שזה אני, האזרח שאוהב את המלך ושותל לכבודו פרחים בלי לבקש שום תמורה.
'או אז יקרא לי המלך', המשיך האיש לטוות את העתיד בחוט מחשבתו, 'הוא יזמין אותי לשיחת רעים ידידותית, ואז אוכל לשטוח בפניו את בקשתי...'.
ואכן, בבוקר שלמחרת יצא האיש וצעד שעה ארוכה אל דרך המלך, שם החל לסקל את האבנים ולעדור את האדמה.
יום לאחר מכן הגיע עם שקים מלאי דשן ופיזר על האדמה כדי להשביח אותה ולסייע בקליטת הפרחים.
ביום השלישי הגיע עם פרחים משובבי עין ושתל אותם בערוגות, השקה, עדר, סיקל, דילל, טיפח וגידל.
המשימה נמשכה חודשים על גבי חודשים, הדרך שמובילה אל הארמון

1
הסתכלתי על הפקיד ואמרתי לו, אדוני, אני לא אורח במלון, אני המרצה שבא להנעים את זמנם של כל שאר האורחים. לא די בכך שאני לא מקבל תשלום על כך שנשאתי שלוש הרצאות, אתה רוצה שאני גם אשלם?

וישא עיניו וירא (י"ח ב')

ר' שלמה מקפיד להשתתף מדי ערב בשיעור תורה. לשם כך הוא נוסע מהיישוב בו הוא גר, ליישוב אחר, שם מצא שיעור כלבבו עם מגיד שיעור בעל הסברה נפלאה.
הדרך אורכת כחמש דקות נסיעה, והוא מקפיד לצאת תמיד לפחות שבע דקות לפני מועד תחילת השיעור, כדי שיספיק להחנות את רכבו בצורה מסודרת, ואפילו להכין לעצמו כוס תה לפני שמתחיל השיעור.
והנה באחד הערבים, הוא נוסע כדרכו לשיעור, ולפתע צדות עיניו דמות של נהג שעומד ליד רכבו החונה בשולי הכביש. הנהג נראה נבוך, אפילו חסר אונים. תקר רציני בגלגל לא מאפשר לו להמשיך לנסוע, וכל ניסיונותיו לשחרר את ה'אומים' כדי להחליף גלגל, עלו בתוהו. מסתבר שהברגים תפוסים חזק מדי, והנהג הזה לא מספיק חסון ובריא כדי לשחרר אותם בכוחות עצמו.
ר' שלמה מאוד מתלבט. מצד אחד יש כאן יהודי שממש זקוק לעזרה, ומצד שני יש כאן שיעור תורה שהוא לא רוצה לוותר עליו ולבטל את הקביעות שלו.
לאחר מכן שאל ר' שלמה את המגיד שיעור מה היה עליו לעשות בכזה מקרה, והמגיד שיעור השיב לו בפשטות: "אם אתה מאחר לעבודה ואתה רואה נהג תקוע עם רכב, אתה עוזר לו או לא?
"זה הוא המבחן לשאלה ששאלת", הסביר לו, "אם זה מספיק דחוף כדי לבטל אותך מהגעה לעבודה למרות שתפסיד בגלל זה מהמשכורת, אז זה מספיק דחוף גם כדי לאחר לשיעור תורה. אם כשזה נוגע לעניינים גשמיים לא היית חס כל כך על הנהג, וממשיך בדרכך כי אין לך זמן לעזור לו, אז גם במקרה זה מוטב היה שהיית ממשיך ולא מפסיד את השיעור הקבוע".
ובכן, האם נכונה תשובתו של המגיד שיעור? מה יהיה נכון יותר לעשות בכזה מקרה? האם מוטל עליו החיוב לעצור בצד ולגמול חסד עם הנהג

והבשורה המשמחת היא שכל אחד ואחד מאתנו יכול לזכות בזה. פשוט להכניס אורחים, לתת להם לאכול, לישון. לגמול חסדים עם אנשים.

ומביא אותם הביתה לסעודת 'טועמיה'

הצדיק הפלאי רבי בן ציון פלמן זצ"ל, נוהג היה שהיה יוצא ממנחה גדולה ביום שישי, היה אוסף כמה אנשים ומביא אותם הביתה לסעודת 'טועמיה' של ערב שבת. אנשים אלו היו רעבים, קשי יום, ולא פעם הם היו אוכלים יותר מכדי טעימה, עד שלבני הבית נותרה רק טעימה מהמאכלים בשבת קודש.

פעם אחת, ביום שישי חורפי במיוחד, הכינה הרבנית מרק עוף טעים ומשובח, ורבי בן ציון הביא כמה אורחים שעצמותיהם קפאו מהקור, וכשהגיעו לפנייהם מרק עוף מהביל, הם טמנו ידם בצלחת ואכלו בהנאה מרובה... אדהכי והכי, נשארה בסיר כמות קטנה של מרק שכיסתה את התחתית, כמה גורים עם מעט מאוד מים וכנף אחד של עוף.

אמרה הרבנית, נו, לא נורא. נתחלק בכנף העוף, וכל אחד יקבל כמה כפות של מרק. העיקר שהאורחים יצאו מרוצים.

בליל שבת, בדרכו מבית הכנסת לביתו, הבחין רבי בן ציון בהלך עני שהיה רגיל מפעם לפעם על שולחנו, ושראה אותו הזמין אותו להתלוות אליו לסעודה בביתו.

האיש הגיע איתו, קידשו על היין בצעו על הפת, הסבו לסעודה וכשהגיע המרק מזוגה הרבנית את כל המרק שנותר בסיר לצלחת עמוקה יחד עם כנף העוף, והגישה לאורח.

כדי שהאורח לא ירגיש בכך שהוא היחיד שאוכל מרק ושכל השאר נשארו בלי מרק, מה שכמובן יביך אותו מאוד ויגרום לאי נעימות גדולה, אילתרה הרבנית פיתרון מבריק. היא מלאה מים קרים בצלחות, שמה חתיכת גזר ממה שנשאר בסיר המרק בתוך המים, וכל בני הבית 'אכלו' מים עם פיסת גזר, בזמן שהאורח לא מסתיר את ההתפעלות שלו מהמרק הנפלא, וכולם מסכימים איתו שאכן, המרק מאוד מאוד טעים...

כשיצא האורח, אחר ברכת המזון, פרצו כל בני הבית בצחוק משוחרר, והיו מרוצים מעצמן שהצליחו כך 'לרמות' את האורח ולתת לו הרגשה טובה, למרות שהם בכלל לא אכלו מרק אלא מים עם גזר...

כי אכן, חלק חשוב ומרכזי במצוות גמילות חסדים זה החלק של נתינת ההרגשה הטובה, כמו שאומרים חז"ל שגדול המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, ושמי שנותר צדקה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב-11 ברכות.

מספרים שהיה בירושלים ילד שהיו

צריכים לשלוח אותו למוסד פנימייתי

מספרים שהיה בירושלים ילד שהיו צריכים לשלוח אותו למוסד פנימייתי. הילד סירב בתוקף, וההורים לא ידעו את נפשם, כיצד יוכלו לגרום לו להיכנס למוסד הפנימייתי.

באו לפני מרן הגרש"ז אויערבך וסיפרו לו על הקורות אותם. אמר רבי שלמה זלמן לילד, שהוא נמצא בבעיה רצינית. כמי שקשור לרבנות, הוא חייב לדאוג לכך שבכל מוסד יהיה רב שיהיה אחראי על

הפכה משובבת עין, אבל בדיוק היה זה מצב מלחמה והמלך היה שקוע בתכנונים אסטרטגיים, כמעט לא יצא מהארמון וגם כשכבר יצא הוא היה שקוע במחשבות ולא היה לו זמן להציף החוצה מחלון המרכבה. אבל מיודעינו לא ויתר. סכומי עתק היו על הכף, או שהוא זוכה בחנינה מאת המלך, או שהוא יישאר בקרוב חסר בית.

עברו כמה שנים, המצב הביטחוני התאזן

עברו כמה שנים, המצב הביטחוני התאזן, והמלך כבר לא היה כל כך טרוד ועסוק. והנה, באחת הפעמים כשהוא יוצא מהארמון בדרכו לסיור בעיר כלשהי החוגגת יובל שנים להיווסדה, פתאום מבחין המלך בערוגות הפרחים מרהיבות העין המתפרשות לפני משני עברי הדרך.

"מי הוא זה ואיזה הוא ששתל פה פרחים יפים כל כך", שאל המלך בפליאה, "אני לא זוכר שחתמתי על סעיף כזה בספר התקציב, משמע מדובר ביוזמה פרטית, ובכן, מי הוא האזרח הזה?"

בדקו יועצי המלך את העניין ועד מהרה גילו מי הוא האיש. הם שבו למלך והסבירו לו שיש אזרח מסוים שמשקיע את כל כולו בפרחים הללו, כדי לשמח את לב המלך. הוא עושה זאת בחינם, ולא מבקש שום תמורה.

נענה המלך ואמר, אם כן, יבוא נא מחר לארמוני לסעוד עמי פת שחרית. אני רוצה להכיר את האזרח הזה שכל כך אוהב אותי וחפץ ביקרי!

באו נערי המלך ומשרתיו אל האזרח המדובר, והודיעו לו שהמלך מזמין אותו לארוחת בוקר בארמון, כי רצונו להכיר את האזרח שכל כך אוהב אותו.

כששמע זאת האזרח, אמר למשרתי המלך: "אוי, חבל, אני נאלץ לדחות את ההזמנה החשובה, כי בדיוק קניתי כמות גדולה של נרקיסים, ואם לא אשתול אותם מחר, זה ישבש לי את כל התוכנית, כי מחרתיים תכננתי לשתול פרחים מסוג שונה, והלו"ז שלי עמוס לעייפה במשך השבועיים הקרובים בכל מיני סוגים של פרחים שאני מתכוון לשתול כדי להרנין את לב המלך".

כמובן שבכזה מקרה, יענו כולם ויאמרו שהאזרח הזה הוא שוטה מופלג. הרי ברור הדבר שכל הסיבה שהוא שותל פרחים זה כדי לזכות בתשומת הלב של המלך, והנה כשתשומת הלב ניתנת לו, הוא מוותר עליה בלי לחשוב בכלל, כי הוא רוצה לעשות פעולה שתעזור לו לזכות בתשומת הלב של המלך...

בפרשתנו אנו רואים שאברהם אבינו הפסיק כביכול באמצע שיחה עם הקב"ה, והלך לקדם את פני האורחים, כי גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה.

והאמת היא שזה פלא גדול, הרי כל הסיבה שאנחנו מקיימים מצוות זה כדי לזכות לקרבת ה', להיות קרובים אליו. הנה, הוא נמצא במצב של 'קבלת פני שכינה', ולכאורה כל ההכנסת אורחים נועדה רק להביא אותו למצב הזה. לעזוב את המצב של 'קבלת פני שכינה' וללכת להכניס אורחים כדי לעשות את רצון ה' ולזכות בהשראת השכינה? זה תמוה מאוד.

אלא, התשובה היא שהדרך היחידה להתקרב לקב"ה זה על ידי קיום המצוות. אפילו השראת השכינה אינה מהווה קרבה כל כך גדולה כמו קיום המצוות. כשאדם עושה את רצון ה', הוא קרוב אליו ודבוק בו יותר מכל הדרגות הגבוהות של השראת השכינה.

מספר ימים. זה חסך להם בעלויות של חשמל ומזון, זה נתן להם שקט ושלווה הרחק מהאזעקות ומטחי הרקטות, בוודאי שהם היו מוכנים לשלם סכום כלשהו, גם אם לא מחיר מלא. את הסכום הזה הם צריכים לשלם לבעל המלון, הא ותו לא.

קיבלתי טלפון בהול ביום שישי אחר הצהריים

ובדידי הווא עובדא, שפעם קיבלתי טלפון בהול ביום שישי אחר הצהריים, התברר לי שיש איזו שבת של משפחות מתחזקות בבית מלון, והיה להם רב שאמור היה להרצות בסעודות השבת אבל ברגע האחרון התברר שהרב מנוע מלהשתתף באותה שבת, וביקשו ממני להיות זה שיבוא להרצות במקומו.

אני מאוד לא התלהבתי מהרעיון, איך עכשיו נתחיל לארוז את כל הבית וניסע לבית מלון שעות אחדות לפני שבת. ובכלל, מה אעשה במלון, זה לא הסגנון שלנו ואין לי חשק בכלל לכל הסיפור, אבל הבנתי שיש כאן עשרות משפחות שרוצות לשמוע דברי חזקת ואין מי שיאמר להם. החלטתי שאני עושה מאמץ ומגיע בכל זאת, ואכן הגענו למלון, לקחנו אוכל לסעודות והעלינו לחדר שם אכלתי עם בני משפחתי, ובכל סעודה ירדתי לחדר האוכל כדי להרצות בפני האורחים במלון.

ב"ה היתה התחזקות גדולה והרגשתי שיש ברכה בעמלי.

במוצא"ש ירדנו לקבלה כדי למסור את המפתח לפני שנצא הביתה, אבל אז אמר לי הפקיד שהמחיר הוא 1,780 שקלים, אמרתי לו, סליחה אדוני? לא שמעתי טוב? והוא שב ומסביר לי שאני צריך לשלם לו 1,780 שקלים.

הסתכלתי על הפקיד ואמרתי לו, אדוני, אני לא אורח במלון, אני המרצה שבא להנעים את זמנם של כל שאר האורחים. לא די בכך שאני לא מקבל תשלום על כך שנשאתי שלוש הרצאות, ועוד בלי מיקרופון, אתה רוצה שאני גם אשלם?

הפקיד לא יודע חכמות: "אדוני היקר, אני לא יודע מי הזמין אותך, אולי זאת חברה ההפקה, זה לא קשור להנהלת המלון, מבחינתנו כל מי שהיה כאן צריך לשלם!!!".

בסופו של דבר הגיע המפיק ושילם עבורי, וגם התנצל על התקרית הלא נעימה.

אבל אני למדתי מהסיפור הזה מוסר השכל חזק ועוצמתי במיוחד! אתה יכול לשהות במלון הכי נחמד והכי מפואר, להתרווח לך על הכורסא ולשתות פחיות קולה שהוצאת מהמיני בר, לאכול ארוחות גורמה יוקרתיות בכלים נאים ומעוצבים בטוב טעם, תענוג של ממש, גן עדן עלי אדמות!

אבל בסופו של דבר יש את עמדת הקבלה, ושם צריך לשלם! אין מעבר בלי לשלם.

אדם נמצא כאן בעולם הזה שבעים או שמונים שנה, עושה כל שלבו חפץ, אבל כשהגיע זמנו לעבור מכאן לתחנה הבאה שלו - הוא נדרש לשלם על כל 'פיפס' הכי קטן. לא שוכחים לו ולא מוותרים לו על כלום!!! כדאי שניקח את התובנה הזאת לתשומת לב, כדי שלא נופתע בסוף כשנגיע לקבלה...

השאלות ההלכתיות, ויש לו מוסד אחד שעדיין אין לו אחראי. "האם תרצה אתה להיות הרב של המוסד הזה?", שאל רבי שלמה זלמן, והילד השיב בחיוב, הוא ישמח לכהן ברבנות המוסד. "מעכשיו אתה תגור שם", הורה לו רבי שלמה זלמן, "וכל שאלה הלכתית שתתעורר, אתה תהיה זה שיכריע בעניין, אני תמיד לשירותך אם אתה צריך שאני אעזור לך לפסוק את ההלכה כדת וכדין".

2 מעשה שאירע בשבוע שעבר, יהודי טוב לב שמע על יישוב מיישובי הדרום שתושביו רוצים להתפנות יחד לבית הארחה גדול, אבל הם לא הצליחו למצוא מקום פנוי שמתאים לצורכיהם

תחת הָעֵץ וַיֵּאבְדוּ (י"ח ח')

מעשה שאירע בשבוע שעבר, יהודי טוב לב שמע על יישוב מיישובי הדרום שתושביו רוצים להתפנות יחד לבית הארחה גדול, אבל הם לא הצליחו למצוא מקום פנוי שמתאים לצורכיהם.

אותו יהודי נכנס בעובי הקורה, ובתוך זמן קצר איתר להם בית הארחה והודיע להם שהוא הזמין עבורם את המקום, והחל מהשעה 11 בבוקר של יום המחרת, הם יכולים לבוא.

באו עשרות משפחות, ישבו במלון כמה ימים, אכלו שתו ונהנו, והנה מגיע הבעלים ומתחיל להציג בפניהם את דרישות התשלום.

התושבים המפונים אמרו שהם מבינים שהשהות במלון עולה כסף, אבל יש מישהו שהזמין אותם, הוא אמר להם מתי לבוא, לאיפה לבוא ובאיזו שעה להגיע למקום, שבעלים ידבר איתו ויגבה ממנו את הכסף. אותו יהודי כשקיבל את הפנייה של בעל המלון, חשכו עיניו. "מה אני נראה לך רוטשילד", הוא שאל, ולא התכוון לד"ר רוטשילד מ'מעניי הישועה'. "איך אני יכול לשלם לבדי על אירוח של עשרות משפחות למשך מספר ימים. בקושי אני מצליח לגמור את החודש...".

המשפחות מצידן נשארו בשלהן, משפחות מהדרום, מכל העולם תורמים להם כדי לעזור ולסייע להם בעת צרתם, ואם היו יודעים שהשהות במלון על חשבונם, לא היו מעלים על קצה דעתם להגיע לכאן. היו ממתנינים עוד יום או יומיים והממשלה כבר היתה משכנת אותם בבית מלון על חשבונה.

שאלה: מי אמור לשלם על השהות במלון, וכמה צריכים לשלם?

השאלה הובאה בפני הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א שפסק שהמתווך בוודאי אינו צריך לשלם כלום שהרי לא נהנה בכלל ולא התכוון לרגע לקחת על עצמו אחריות.

מי שכן צריך לשלם אלו הדיירים שדרו בחדרי המלון, ונהנו משירותיו הנפלאים.

אבל, המחיר שיהיה עליהם לשלם נמוך בהרבה ממה שבעל המלון מבקש. מסביר רבי שריאל שבכזה מקרה צריכים לעשות 'אומדנא', כלומר להעריך כמה היו הדיירים מוכנים לשלם כדי לשהות במלון

ואכן, רבה של "נחלת משה" היה לרב "נחלת משה והסביבה" ובית הכנסת נעשה למרכז של כל האזור בתורה, בתפילה ובחסד. בית הכנסת "נחלת משה" יכול לשמש דוגמא וללמד לקהילות אחרות כיצד להצליח.

אברך נוסף היה כאוב, והוא הציג באוזני הרב את המצב ה'כאוב' וה'מעצבן' - כלשונו, הוא דיבר בזעם: "מדוע אנחנו לא נלחמים בתי הכנסת הנפתחים באזור ומפריעים לנו?!" רבי בן ציון שהכיר בו אנרגיות של מלחמה, הרהר קמעה. ואז אמר לו:

אם להלחם אתה רוצה? בבקשה, אבל על ידי בנייה חיובית אצלך. כך תלחם. לא על ידי החרבה של השני. אם אתה מעונין להצליח, תעצים את עצמך, תקים כולל ב"נחלת משה", תפתח שיעורים נוספים, תייצר מסגרות בתוך הכולל, תשכלל מסגרות נוספות גם לבעלי בתים, ובכך כולם ירוויחו.

אין להוציא אנרגיה של צער, טענות, מרירות או מחלוקת חלילה. אלא להשקיע בבנייה.

ללמדך עוד, שהחכמה באה אחרי נקיות ולב טוב. כי מי שליבו עכור, מידותיו חוסמות את החכמה, מסתירות את האור של האמת. ר' בן ציון וקהילתו יוכיחו כי בכוח 'לב טוב' מתעצמת החכמה ומתחזקת ההצלחה, ואיך זיל גמור.

(מתוך ספר 'ללא שם')

ושנית כל, אין לך על מה להצטער. זה לא יוריד מכוח שלנו, ולא נפסיד מכך כלום. אסביר לך יקירי.

אם מתקוטטים, ואם לא מאירים פנים, מה קורה? מתחזקת ונקבעת המציאות הנפרדת: יש אנחנו ויש הם. שני בתי כנסיות. אנחנו לבדנו והם לבדם, שניים שנפרדים זה מזה. ומהיכן תדע מי יגבר על מי?... ותמיד יש מתח צער ומבוכות רבות.

אבל כאשר אנחנו מסייעים להם ומעניקים להם מהצלחנו, והם שמחים בכך, וטוב להם אתנו, אנחנו נהפכים ל'מרכז' המשרת את כל הסניפים. אם נחייה בשלום ונעניק אנחנו רק נרויח. ולכן אתה צריך לעזור להם להצליח. כי צריכים לעזור ל'סניפים' להצליח...

הרב העניק לו בכך, יסוד רב גוונים לכל החיים. כלומר?

זו אחת הטעויות הגדולות ביותר של בני אנוש המהלכים בעולם? כאשר אתה מסייע לשכנך מחלקך וכישרונותיך, ברגע הראשון נראה לך בעיניים קטנות כי אתה משפיל את עצמך, או מפסיד משהו. חלילה. אם אתה מסייע לו - אתה המרויח. הפוך בה והפוך בה!

חכמי העולם - כבר צווחו ככרוכיה: אל תטעה. דע לך כי "איזהו מכובד? המכבד את הבריות" ברגע הראשון אדם חושב שאם הוא מכבד אחרים, הוא מפחית בכך מהכבוד שלו, אך לא, כאשר הוא מכבד, הוא נעשה מכובד.

וזו שגגה היוצאת והולכת על 'בני העולם' למיליוניהם. שטועים, ומפסידים את הכבוד ואת האחוה.

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

הגדולה ובמלחמותיו, ופחות התפרסם בלבו הרחום. סיפר הרה"צ רבי שלום שבדרון כי פעם ראה את רבי דוד מבחין באשתו שהולכת עם פחיי מים, מיד רץ לעזור לה, וראה שממלמל בפיו 'לשם מצות חסד, לשם מצות חסד'.

כאשר היה בא בערב שבת או ביום חמישי בלילה לבית אחרים והבין שכבר שטפו את הבית לשבת היה מניח את מנעלי הבית שלו מבחוץ ונכנס יחף כדי שלא ללכלך את רצפת הבית. פעם אחת הגיע לתפילת ותיקין ומשום מה חזר תיכף לביתו ואח"כ חזר לבית הכנסת והמתפללים שידעו שכל מעשיו הם ע"פ הלכה, התענינו במעשיו. שאלו מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל לסיבת הדבר וגילה לו רבי דוד בסוד: "מתגורר אני אצל בתי (היה זה אחרי פטירת אשתו) היום שלא ברצוני שכחתי לשטוף את כוס הקפה ששתיתי בחצות הלילה ועד הבוקר עלולה שארית הקפה להתייבש וקשה יהיה עליה לשטפה חזרתי אפוא על עקבותי כדי לשטוף את הכוס בעוד השארית רכה.

רגיל היה מרן הרב מטשעבין שהתגורר בשכונת שערי חסד לספר שרבי דוד היה מקל בשאלות בהלכות פסח וכשנשאל: היתכן?! הלא כל הפוסקים מחמירים בהלכות פסח וכיצד אתה מקל? היה משיב: יש לי הרבה חומרות לעשות, ואילו הייתי יודע שאתם תעשו זאת בעצמכם הייתי אומר לכם אותם, אבל יודע אני שתטילו זאת על נשותיכם, וזה אינני רוצה כי כבר יש להן מספיק עבודה.

(מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

שהנשים עסוקות בבישול צריכים הבעלים לשמור על הבית והילדים. הרה"צ רבי נפתלי אמסטרדם סיפר שלאחר נשואיו שאלו רבי ישראל אם הוא עוסק במצות גמילות חסדים, ענה לו אין לי כסף לנהל גמ"ח, אמר לו רבי ישראל, לא לזה התכוונתי, בבית לאחר נישואין אפשר לעשות כל כך הרבה גמילות חסד עם האשה.

הגאון הרב מטעפליק נכנס פעם בערב חג הפסח לבית המדרש וראה הרבה אברכים יושבים ולומדים. התיישב בפניה ורשם 'פתקאות', אח"כ עלה על הבימה ואמר, שיש לו רשימה של בתי אלמנות ובתים שצריכים עזרה ומי מוכן להשתתף במצוה זו. כמובן שלבקשת הרב מטעפליק כולם הסכימו ונעמדו בתור כל אחד לקבל כתובת, ופלא היה שכל אברך קיבל 'כתובת בית' ברומזו, כי עליך ללכת לביתך לעזור לאשתך.

למה קוראים ביו"ט בתורה רק חמשה קרואים משום שמאחרים לבוא לבית הכנסת ופירש רש"י בשם מסכת סופרים פ"ח ח"ד שצריך לטרוח להכין סעודת יו"ט.

מקשה הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל ממתי מלאכת בישול מלאכה של אנשים ומה זה טעם על איחורו של הבעל לבוא לבית הכנסת, אלא מכאן שבזמן שהנשים עסוקות בבישול סעודת יו"ט על הבעלים לשמור על הבנים ושאר צרכי הבית.

הנהגת הרה"צ רבי דוד בהרן

הרה"צ רבי דוד בהרן מגדולי ההוראה בירושלים התפרסם בקנאותו

כשהסתא לא מוותרת

סיפר הגה"צ המקובל רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א אודות מקרה מדהים שאירע בביתו של אחד ממכריו, איש יהודי אמריקאי המבקר אצל אמו הזקנה מפעם לפעם כאן בארץ הקודש, ונכנס בכל פעם לברכה, וכך סיפר:

יהודי זה דר במחוז מרוחק שבעיר 'לוס אנג'לס' באמריקה הרחוקה, שם בין הגויים הרבים, ובתוככי שפלות הבלי עולם הזה לא מצאה נשמתו מקום התעלות... והיה הבית 'רופף' ברוחניות רח"ל, הבנים החברים של הילדים בשכונה, היו ריקים ופוחזים.

"כשהיה אביהם היקר מבקר לעתים בבית", מספר רבי גמליאל שליט"א, "הזכיר את בניו בכל פעם בשאלתו מה ניתן עוד לעשות כדי להשיבם בתשובה? אך תקופה ארוכה לא עלתה עדיין תרופה למכתם.

"לאחרונה הגיע אלי האיש לביקור, ולהפתעתי הגדולה הביא עמו את בניו היקרים, והנה רואה אני לפני בחורים גדולים הנראים כבני ישיבה לכל דבר, במגבעות ופאות וציציות וכו'. - האב הציג את בניו בפני בהתרגשות גדולה, ואמר: הנה מן השמים זיכו אותנו במתנה גדולה ויקרה! שהבנים לומדים עצה בישיבות טובות כבחורים מן המניין!

"לשאלתי, כיצד חל מפנה עצום שכזה? סיפר האיש, שיש לו כאן בירושלים עיה"ק אימא צדקנית שתחי' לאויוש"ט, שלא הסכימה בשום אופן עם מצבם של נכדיה היקרים! ולפיכך החלה ללכת מדי יום ביומו אל 'הכותל המערב' בתפילות ובתחנונים להשיב לב הבנים בתשובה שלמה! היא קרעה שם שערי שמים! [ובלשונה: 'מ'גייט צו רייסען די שטיינער פון כותל...]. (הולכים לקרוע את האבנים של הכותל..)

"היא לא הפסיקה את תפילותיה ותחנונותיה, עד שהתקבלו תפילותיה ושבו הבנים למצבם הראשון ואף מעבר לכך! ולא זו בלבד, אלא שכל הבית התחזק מאוד ביהדות, ואף האב עצמו התחזק בעקבות בניו, ואינו מפסיד אף תפילה אחת בציבור, והצטרף לשיעור דף היומי. בשבת קודש אחר הצהריים הולך האב עם בניו לבית המדרש, ומתענגים יחדיו בתלמוד תורה כמה שעות!

וסיפר ה"חפץ החיים": "אמי התפללה על צאצאיה בדור שכמעט לא היה שייך שהילדים יישארו שומרי תורה ומצוות. בימים ההם התפשטה ההשכלה הארורה והפילה חללים רבים. התפילות והדמעות שלה הציילו אותי!"

ידוע שאחד מראשי המשכילים היהודים בוילנא -ניסה לשדל את ה"חפץ חיים" בילדותו שיצטרף אל חוגי המשכילים. וסיפר הח"ח כי כמעט הצליח להורידו לבאר שחת. "ואתה יודע מה הציל אותי מצפורניו של אותו רשע?" - אמר ה"חפץ חיים" לאותו יהודי שנוקק לישועה - "התפילות והדמעות של אמי!".

הילדים שלה נראים אחרת

"אמא שמתפללת כל יום תפילת שחרית, הילדים שלה נראים אחרת לגמרי!" היה חוזר ושנה מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, למעלה משבעים שנה היה הגרמ"י ראש ישיבה ואמר שהוא יכול לראות על בחור מי אמא שלו מתפללת שחרית ומי לא. ההשפעה של תפילת שחרית של האמא עליה ועל ילדיה וכל משפחתה היא עצומה.

כשנשאל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל האם אמא יכולה להתפלל עם חלוק בית, היה אומר: "החלוק של אמא שמטפלת בילדים בבית זה הבגד הכי יפה שיש לפני הקב"ה. עם הבגד הזה האמא מטפלת במסירות עם הילדים, זה כמו בגדי כהן גדול שנכנס לעבודה בבית המקדש! בוודאי שתפילה עם בגד זה נכנסת לפני ולפנים.

נשים אומרות ובצדק, אנחנו לא יכולות לכוון בתפילה עם הילדים הקטנים והבלגן בבית. מרן הסטייפלער זיע"א היה אומר, אישה צריכה לכוון בתפילה, אבל מכיוון שקשה לה לכוון, עצם כך שמסתכלת בסידור ומשתדלת לכוון, זו הכוונה הכי גדולה בשבילה. לפני ד' התפילה שלה רצויה ונחשבת כמו אדם שיכוון באופן הכי גבוה שאפשר.

מרן הסטייפלער זיע"א היה אומר, שתפילת שחרית כל יום שווה כמו אלף סגולות. אנשים מחפשים סגולות, אבל אשה שמתפללת שחרית זו הסגולה ששווה יותר מכל הסגולות.

עורך אחראי: הרב משה הרמן • גרפיקה: הרב צבי לוצקין • צילום: פוטו ציון, פלאש 90, שאטרסטוק
 כותבים: הרב יהושע לייבזון • leib1964@gmail.com • הרב ישראל ליוש • israel.layosh@gmail.com
 sefer012@gmail.com • הרב אברהם פוקס • a6150805@gmail.com • הרב אליעזר יטקובסקי
 i0548467550@gmail.com • הרב ישראל היימן

כתובת מייל לתגובות: info@dirshu.co.il • טלפון: 02-5609000 • הדפסה: חסר ואמונה
 לקבלת העלון במייל: dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם צריך להרים מאכל המושלך ברחוב?
- ◆ האם צריך לברך 'שהכל' על השתייה ב'קידושא רבה'?
- ◆ המברך ברכת המזון על מיץ ענבים - האם יצא ידי חובה?

איסור השחתת אוכלים וביזוים

- המאבד מאכל או משקה ללא תועלת, עובר באיסור 'בל תשחית'. והוסיפו חכמינו ז"ל ואסרו קלקול ואיבוד של מאכל ומשקה אף כשיש בדבר תועלת.
- המוצא מאכל בדרך, במקום שרבים עוברים ושבים בו, אסור להותירו שם, וחובה להרימו. ויש אומרים, שבזמננו, שאין דרך בני אדם לאכול מאכל שהיה מושלך על הקרקע, אין חובה להרימו.
- אין להאכיל מאכל אדם לבעלי חיים. ויש שמצדדים להקל בדבר, ובפרט במקרה שאין להשיג מאכל אחר עבור בעלי החיים.
- מי שלגם מכוס משקה ללא ברכה, ונזכר טרם שבלעו, ראוי שיפלטנו; אך מעיקר הדין רשאי לבולעו, כדי שלא יפסד המשקה לחנם.

ההרחקה בין בשר לדגים

- חכמינו ז"ל אמרו שאכילת בשר ודג יחד עשויה לגרום למחלת הצרעת. ולכן האוכל בשר ודג בזה אחר זה, צריך לאכול ולשתות מעט, או לאכול דבר השרוי במשקה, כדי לנקות את פיו.
- מותר לשנים לאכול יחד בשר ודגים על שולחן אחד, ויש שכתב שיש להחמיר ולהניח דבר מה ביניהם לסימן ולהיכר, שלא יבואו לאכול בשר ודגים יחד.

"יין פוטר כל מיני משקין"

- המברך על היין 'בורא פרי הגפן', פוטר בכך כל משקה שישתה לאחריו מברכה ראשונה; ואף אם מדובר במשקה חשוב מאד, ואף אם לא התכוון בפירוש לפוטרו. ודין זה אינו אלא כששותה לפחות 'כמלוא לוגמיו' מהיין, אך יש אומרים שְׁדִי בטעימה כלשהי מהיין.

- בשתייה אקראית של יין, פוטר היין רק משקה המונח לפני השותה בשעת הברכה; אך בשתייה בדרך של 'קביעות לשתייה', פוטר היין גם משקה שלא היה מונח לפניו בשעת הברכה, אם הביאוהו לפניו בטרם סיים את שתיית היין.

ברכה על מאכל נוסף שהובא לאחר הברכה

- המברך על מאכל, מתוך מחשבה שלא לאכול מעבר לכמות שבירך עליה, ולאחר שסיים לאכול, נמלך בדעתו והחליט לאכול עוד, צריך לברך שנית.
- המברך 'שהכל' על כוס חלב מתוך מחשבה לשתות כוס נוספת, אינו צריך לברך על הכוס הנוספת. ואם נמלך בדעתו, ובמקום כוס חלב, החליט לשתות כוס קפה עם חלב - יש שהורה, בנוגע לזמננו, שיברך על הקפה ללא שם ומלכות.

ברכה על משקה בסעודה

- הרגיל לשתות יין בסעודותיו, או שעומד לאכול סעודה ובדעתו לשתות יין בסעודה זו - אם שתה יין בסמוך לסעודה, פוטרת ברכתו על היין שלפני הסעודה את היין שבתוך הסעודה.
- בשתיית יין הקידוש לפני הסעודה נוצר ספק חיוב ברכה אחרונה, ולכן ראוי לכוון בברכת המזון לפטור את היין, כיון שבדיעבד מועילה ברכת המזון במקום 'על הגפן'.
- כאמור, המברך ברכת המזון על יין יצא ידי חובה. ובנוגע למיץ ענבים - יש אומרים שמאחר ואינו זן וסועד את הגוף, אינו יוצא ידי חובה בברכת המזון אף בדיעבד; ויש אומרים שדינו כיון.
- השותה לפני הסעודה מים או משקה אחר שאינו מעורר את התאבון ואין לו שייכות לסעודה, חייב בברכה אחרונה, ואף אם כבר בירך ברכת המזון לאחר הסעודה.

הַמִּדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאָתָּ

**אמרתי לבעל שהוא מחויב לשלם את כל מה שאכלה אשתו באולם,
וצריך לדעת שהיה מדובר בסכום כסף עצום, כיון שכאמור המאכלים
היו יקרים מאוד.**

מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הבעל שקורא 'שנים מקרא'...

סיפרתי לו שלמרות השואלים הרבים שהיו מצטרפים אל מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בלכתו מ'תפארת בחורים' לביתו, הרי בשבת קודש כשהגיע אל פתח הבית והיו עוד כמה אנשים שביקשו לשאול, סירב להשיב להם, ואמר ש'הרבנית מחכה לי לקידוש, ואינני יכול לעכב אותה'.

אמרתי לבעל שהוא מחויב לשלם את כל מה שאכלה אשתו באולם, וצריך לדעת שהיה מדובר בסכום כסף עצום, כיון שכאמור המאכלים היו יקרים מאוד.

הבעל אכן שילם את הכל, אבל מה שקרה הוא, שאני-עצמי, כך סיפר מרן הגר"י זילברשטיין, ניגשתי לבעל האולם וסיפרתי לו על המקרה, והבעלים אמרו שהם מוחלים על הכל, ולא צריך לשלם, כך שהכסף הוחזר למשפחה.

מה שנוכל ללמוד ממקרה זה הוא שרק אם נתנהג כראוי, תוך עצירה מבוקרת בצמתים הנכונים, נוכל גם בסער הגדול העובר עלינו בתקופה זו, למצוא בביתנו הקט פיסת שלווה ומנוחת הדעת, וכל הבעיות בשלום-הבית הפוקדות את תקופתנו, תיעלמנה מאליהן.

אשרי לו לאדם שביתו - בית של שלום ושלווה הוא. אשרי לו למי שכאשר הוא מגיע לביתו - ממתנינים לו שם מנוחת-הדעת, ורגעים של אתנחתא. מתנה כזו, המעניקה לאדם רוגע נפשי, רעננות ונחת, אי-אפשר להמיר בשום 'ציאה לנופש'.

הנופש האמיתי של האדם, מצוי בתוך ביתו, ומי שיודע כיצד קונים את 'ימי ההבראה' הללו, ובאיזו שיטה לְאֶמְצָם אל ליבו, לא יהיה בעולם אדם יותר רגוע ממנו.

(מתוך הספר 'לקיים' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

המצב הקשה המתבטא בכל תחומי החיים גורם גם לתעוקות, ואנשים עושים דברים לא-הגיוניים המביאים למריבות, ובוודאי לא מביאים למילוי רצון ה' שציווה אותנו לשאת אשה, ולחיות עימה בשלום.

כך למשל הגיע אלינו מקרה המכיל בקרבו סיפור עגום של בעל שנהג לא כשורה. האשה סיפרה לנו שלבעלה יש מנהג לסיים את ה'שנים מקרא ואחד תרגום' לפני הסעודה בשבת בבוקר, כפי שאכן מובא בהלכה. דהיינו, שאחרי תפילת מוסף הוא אינו מתיישב מיד לאכול עם בני הבית, אלא שוהה שעה ארוכה באמירת שמו"ת, 'ויש מקרים שאני כבר רעבה מאוד, ואני ממתנה בכליון-עיניים שיסיים וייגש לשלחן, אבל הוא משתהה', סיפרה האשה.

היא הוסיפה שלמרות הבקשות המרובות שלה מבעלה שלא יעשה כך, אלא יקיים את ההלכה על ידי שיסיים את השמו"ת לפני-כן, הוא אינו שומע לה, וממשיך במנהגו זה.

כשראתה האשה שאין עם מי לדבר, מצאה לעצמה פתרון, כדי להקל מעליה את הרעב. מול ביתם יש אולם-שמחות שבדיוק בשעה הזו שבעלה אומר את השמו"ת, נערך שם קידוש לאורחים, ועל השלחנות אפשר למצוא כל-מיני מעדנים ועוגות.

כיון שאף אחד אינו בודק מי שייך לשמחה, ומי לא, ניגשת האשה מדי שבת אל שלחן-הקידוש וטועמת מהמאכלים היוקרתיים. 'כך אני עושה כבר כמעט שנה תמימה, סיפרה לי האשה, אבל לפני הימים הנוראים באתי לשאול האם הדבר מותר'.

האמת, שאין כאן שאלה כלל, ובוודאי שהיה אסור לאשה לקחת מהמאכלים שהוגשו באולם השמחות. קראתי לבעל, והטחתי בו תוכחה קשה, ואמרתי לו שהוא מתנהג מאוד לא יפה, ואם האשה רעבה - אסור לקרוא אז 'שנים מקרא'.

גליון 599
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ויאמרו האנשים אל לוט עוד מי לך
פה וגו' (י"ט - י"ב)

המלאכים התחילו שואלים את לוט אנשי העיר מה הם? אמר להם בכל עיר יש טובים ויש רעים, ברם כאן רובם רעים. כל אותו הלילה היה לוט עומד ומבקש רחמים על הסדומים מן המלאכים, והיו מקבלים ממנו. וכיוון שנסבו אנשי סדום על הבית ואמרו איה האנשים אשר באו אליך הלילה? הוציאם אלינו ונדעה אותם, סירבו לו המלאכים ואמרו, עוד מי לך פה, עד כאן היה לך פתחון פה ללמד עליהם סגוריה, מעתה אין לך רשות, כלום יש לך פתחון פה לדבר טובות על עושי נבלות כאלו? שכולם רעים וחטאים מאוד, כי לא היתה להם זאת ראשונה, אלא מתחילה כך התנו אנשי סדום ביניהם, כל אכסנאי שבא לשם נוטלים ממנו ממונו ומתעללים בו.
(ב"ר נ' ה-ז)

פרשת השבוע

כשבאו מלאכים מן השמים לעולם הזה, הכניסם אברהם אבינו לביתו והאכילם לשונות בחרדל, ואילו משה רבינו, כשעלה למרום, לחם לא אכל ומים לא שתה.

אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר (י"ח - כ"ד)

הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זיע"א, שהה פרק זמן מסוים בברלין ואיש לא הכירו שם. פעם נודמן לברלין סוחר יהודי מוורשה, ובלכתו ברחוב הופתע לראות ממולו את הרבי מפרשיסחא הולך בגפו כאדם אלמוני. ניגש אל הרבי ותמה, הכי צד רבי שאתם כאן בברלין ואנשי המקום אינם יודעים על כך כלום? אמר לו רבי שמחה בונים, הקשבת פעם ר' יהודי, למה אמר אברהם אבינו אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר? וכי אם היו שם צדיקים לא היה הדבר מפורסם? אלא מלמד שבסדום יכולים להיות צדיקים ואין איש יודע עליהם.

האחד בא לגור וישפוט שפוט?
(י"ט - ט)

מסופר על הרה"ק רבי העשיל מקראקא זיע"א, שכשהיה נער שאלו אחד בדרך חריפות, מה היתה תמיהתם של אנשי סדום? הלא אצלם היה הכול להיפך, ומן הדין היה שדוקא זה שבא לגור הוא יהיה השופט. על כך ענה הנער חריף המוח, והרי גם השואל היה סדומי ולכך שאל להיפך.

הנהגה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם (י"ח - ב')

פעם הגיע הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א ללבוב, ונכנס לביתו של אהרן העשירים וביקש אכסניא. לא הכירו העשיר וסירב להכניסו לביתו. הלך הרבי למלמד עני והלה קבלו בשמחה. חלפו שעות מספר והשמועה התפשטה בעיר, רבה של בארדיטשוב הגיע והמונים התחילו לצבוא על ביתו של המלמד. הגיע גם העשיר, נכנס לרבי לוי יצחק לבקש סליחה. לא הכרתיו טען, ודרש שכעת יחליף הרבי את דירתו ויעבור לביתו לאכסניא לפי כבודו. סירב הצדיק ואמר, מה היה ההבדל בין אברהם אבינו ללוט, שניהם קבלו אורחים לביתם, ועל אברהם אמרו שהיה מכנים אורחים ועל לוט לא, ומדוע? כי לוט ראה מלאכים וקיבלם לביתו, הרי זה קבלת מלאכים ולא הכנסת אורחים, ואילו אברהם אבינו ראה שלושה אנשים נראים כעניים מרודים, מכוסים אבק דרכים, וירץ לקראתם. וזוהי הכנסת אורחים.

ויקח בן בקר רך וטוב (י"ח - ז')

מעשה ביהודי כפרי אחד שבא אל הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן זיע"א ושאל: מדוע כאשר בא יהודי אלינו לכפר, אנו מאכילים ומשקים אותו מכל טוב. ואילו כשמודמן אחד מאיתנו לכרך, אין מי שמציע לו לסעוד אצלו. נענה הצדיק ואמר: אל תצטער אחי, מאז ומעולם היה כך, הנה השמים הם בבחינת כרך והארץ בבחינת כפר.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:25 ת"א: 5:27 ר"ת: 6:01

פרשת וירא

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:13 ת"א: 4:27

אירע פעם שבעל הפונדק היה צריך לנסוע לאיזה מקום, ואשתו והילדים עמדו על מקומו, להרוות את גרונו של האיכרים שפקדו את הפונדק, והנה נכנס לשם גוי צעיר וביקש כוס יין שרף, ובעלת הבית אמרה לו שמנהג המקום שצריך לשלם מראש, ונענה הגוי ואמר שלא תדאג כי בוודאי ישלם אחרי השתיה, ונתפתתה ונתנה לזה. אחרי שלגם כוס ראשון, ביקש הלה כוס שני ונתנה לו, ושוב בא לבקש כוס שלישי, אך הפעם אמרה לו שלא תוכל לתת לו כוס נוסף בטרם ישלם. נכנס 'משקה' ויצא סוד שאין בידו לשלם, ואמר לה 'אין לי'.

כשמעה בעלת הפונדק איך שהיתל בה, נתקצפה מאוד, ומרוב כעס אחזה בידה איזה כלי כבד, וזרקה על ראשו של האיכר הצעיר ומיד נפל 'פגר'. כשראתה בעלת הבית הצרה הגדולה שזה עתה ניחתה עליה כמו ידיה, ולא ידעה כדת מה לעשות כדי להיחלץ מסבך זה, ומחסכנה בה היא נמצאת, סגרה תיכף ומיד את הפונדק, והגיפה את החלונות, והמתינה עד שבעלה יחזור הביתה. כשחזר הבעל קיבלה אשתו את פניו, וסיפרה לו את דבר האסון, ואמרה לו: קום מהר, סע לבעלו, כדי לבקש ברכת הרה"ק המהרי"ד מבעל זי"ע, בטרם יבואו לכאן גויי הסביבה ויעשו בנו שפטים.

קם בעל הבית ונסע לבעלו ונכנס אל הקודש, ולא יכל לעצור בעדו, ופרץ בבכי מר על הגורל המר שנפל בחלקו, ועל אשר צפוי לו ח"ו. הרגיעו הצדיק זי"ע ואמר לו: סע לביתך ותתפלל שם תפלת מנחה בכוונה גדולה, ובהגיעך לאמירת תחנון, תכווין באופן מיוחד, ובעז"ה ישועתך קרובה לבוא. עשה האיש כמצוות מרן, חזר לביתו ועמד להתפלל בכוונה ובשברון לב, ובפרט בשעת אמירת תחנון שלא חסך מלהויל דמעות בכוונה רבה, והנה זה פלא! הגוי הפגר קם באמצע אמירת ה"תחנון", פתח את דלת הפונדק, יצא החוצה, הלך מרחק שני רחובות משם, ושוב פעם נפל פגר באמצע הרחוב,

העוברים והשבים, שלא ידעו דבר על הנעשה אתו קודם לכן, הועיקו את בני משפחתו, שנטלוהו משם באין אומר ודברים. כשראה היהודי את הנס הגדול שהתרחש לנגד עיניו, נסע שוב לבעלזא כדי להודות לצדיק על הישועה הגדולה שפעל בעדו, והנה בהיכנסו אל הקודש פנימה, לא יכול היה לעצור ברוחו, ושאל את הצדיק, ירשה לי הרבי לשאול אותו שאלה אחת. אם כך גדולה כוחה של אמירת "תחנון", עד שיש בה סגולה להחיות מתים, מדוע מולזלים באמירתה, ומוותרים עליה כל פעם שיש יארציית, סעודת מצוה וכדומה? התחמק ממנו מרן והשיב לו בצחות: וכי אתה רוצה שכל הגוים יקומו לתחייה?!

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי ישכר דב רוקח המהרי"ד מבעלזא זי"ע"א (כ"ב מרחשון)

הרב הקדוש רבי ישכר דב רוקח מבעלזא זי"ע"א נולד בשנת ה'תרי"א לאביו הרה"ק רבי יהושע רוקח מבעלזא זי"ע"א ולאמו מרת רבקה מרים ע"ה.

עוד בצעירותו התבלט בשקדנות מפליאה בלימוד התורה, ובעבודת ה' טהורה. וכאשר הגיע לפרקו הקים בית בישראל ונשא לאשה את הרבנית הצדקנית נכדתו של הרה"ק רבי אהרן טברסקי מטשערנוביל זי"ע"א. הרבי הנהיג את עדתו בהצלחה רבה, ונודע כתלמיד חכם וכפועל ישועות גדול, רבים שיחרו לפתחו לקבלת ברכה ועצה – גם כאלו שלא נמנו על חסידיו, בתקופתו גדלה החסידות והתפתחה מאוד.

אמר פעם כי מי שילמד חומש ורש"י עם התרגום – לא יחטא באותו היום, והוסיף כי כל ההנהגה של האדם ברוחניות ובגשמיות במשך השבוע תלויה בדבר זה.

בראש השנה של שנת ה'תרפ"ז, הגיעו המונים מחסידי בעלזא לתפילות הימים הנוראים במחיצת מנהיגם הקדוש, כנהוג בחצרות החסידים, הרבנית שהבחינה כי בשנה זו הגיעו יותר חסידים מבכל שנה, שחה על כך לרבי שענה לה, כי בעוד כמה שבועות – ביום ראשון בשבוע של פרשת תולדות, יתקהלו אצלו יותר חסידים מהמונים שהגיעו לחגים, זאת למרות שיהיה זה יום חול רגיל.

בליל שבת קודש כ"ב במרחשון שנת ה'תרפ"ז התבקש הרה"ק רבי ישכר דב רוקח מבעלזא לשיבה של מעלה, וביום ראשון נערכה הלווייתו בהשתתפות אלפי אנשים שהגיעו לבכות ולהתאבל ולחלוק כבוד אחרון לרבם. אז הבינה הרבנית את אשר צפה הרבי ברוח קודשו.

הרה"ק רבי ישכר דב זי"ע"א נקבר בבית העלמין בעיירה בעלזא בסמוך לקברי אבותיו.

מסופר: באחד הכפרים הסמוכים לבעלזא גר יהודי שהיה בעל פונדק למכירת יין-שרף, והנכרים איכרי הסביבה הרבו לפקוד את המקום ולהשתכר שם עד אבדן חושים, ורבים מהם 'שכחו' אחרי השתיה שגם צריכים לשלם. ויהי היום, החליט בעל הפונדק, כי מהיום והלאה צריכים לשלם קודם השתיה, כדי שלא יצא שכרו בהפסדו.

משל ונמשל

להודות לה' על חסדיו התמידיים

בספה"ק "חובת הלבבות" כתוב שמידת "הכרת הטוב" היא אחת המידות הבסיסיות והכרחיות בעבודת השי"ת, והסיבה לכך שהאדם לא מכיר טובה לבוראו, היא מפני שחושב שהכל מגיע לו.

משל לזוג שבמשך שנים רבות גידלו בביתם יתום ודאגו לכל מחסורו. היתום הרגיש בביתם כבתוך שלו, ולא חש שלמעשה עושים אתו חסד במשך שנים כה ארוכות, באחד הימים הגיע עני לבית ונתנו לו נדבה הגונה, ופיו לא פסק מלברך את בעל הבית ולהודות לו על חסדו הגדול. לנוכח ברכות אלו של העני, שאלה בעלת הבית את בעלה: מדוע העני שעשינו לו טובה פעם אחת, מודה לנו כה רבות, ואילו היתום שאנו מגדלים בבינתו ומשפיעים עליו טובה כה גדולה ותמידית, אינו מודה לנו אף פעם? אמר לו בעלה: אם תרצי אוכל לגרום לו ליתום שיתחיל להודות לנו. הוא קרא ליתום ואמר לו: גידלנו אותך במשך שנים הרבה עד עכשיו, ואנו שמחים שהקב"ה זימן לנו מצוה כה חשובה, אולם עכשיו גדלת ויש באפשרותך לעמוד ברשות עצמך, לכן, אני מציע לך שתעזוב את ביתי ותנסה לחיות חיים עצמאיים. הדברים נפלו על לבו של היתום באופן קשה מאד, אך בלית ברירה הוא יצא לרחוב, ניסה להתפרנס ולמצוא אוכל, ניסה למצוא מקום מגורים וכו', לצערו לא עלה הדבר בידו, רעב ונושפל הוא הסתובב ברחובות, כשראה אותו אותו אדם, קרא לו ואמר שהוא רואה שהוא אינו מסתדר לבד ולכן, הוא יקבל אותו שוב בשמחה לביתו כפי שהיה עד כה. מאותה שעה ואילך ידע אותו יתום כיצד להודות למטיבו, העובדה שנישאל אותו מכל הטובה שהיתה לו, החדירה לדעתו את הידיעה שעושים עמו חסד תמידי ועליו להכיר טובה ולהודות על כך.

הנמשל: האדם חי בעולמו של הקב"ה, אשר משפיע עליו חסד תמידי ללא הרף, אולם האדם שהורגל לכל זאת, אינו חש בטובה הגדולה ואינו יודע להודות לה' על כך, אולם כאשר האדם נקלע ח"ו לצרה, אזי הוא מבין שכל חייו וכל נשימה שלו הינם חסד שהבורא יתברך מעניק לו באותו רגע, באותה שעה הוא לומד גם כיצד להודות לה' על חסדיו התמידיים, והוא מכיר טובה לה' על כל מה שהוא עושה למענו תמיד.

(מתוך מאמר)

ליומא דהילולא של הרב הקדוש המקובל רבי אברהם אזולאי

בעל חסד לאברהם זיע"א, (כ"א מרחשון)

נולד בשנת ה'ש"ל בעיר פאס (מרקו) למשפחת חכמים מקשטיליה שגורשה מספרד.

בילדותו שקד על לימוד התורה וגדל בין החכמים בעירו, אך לאחר שהחלו להצר ליהודי פאס ובכל יום מתו רבים, החליט לעלות לארץ ישראל.

בדרכו לארץ ישראל טבעה האניה, ור' אברהם ניצל בניסי ניסים, ולזכר הנס שאירע לו עשה את חתימתו דוגמת אוניה. בהגיעו לארץ ישראל בשנת ה'ש"ס, התיישב בחברון, אך בשנת ה'שע"ט החלה מכת דבר, ור' אברהם נמלט עם משפחתו לעיה"ק ירושלים. לאחר שהחלה מגיפה גם בירושלים, נדר כי אם ה' יעשה עמו חסד ויחזירו לחברון, יכתוב ספר מכל החידושים שאסף במשך שנות חייו. בהגיעו לעיר עזה המגיפה נעצרה ור' אברהם החל לחבר את ספריו "בעלי ברית אברהם" ו"חסד לאברהם".

כהודאה להשי"ת שהצילו ועשה עמו חסד. נסע יחד עם ר' צמח לדמשק (סוריה) להשתטח על קברו של ר' חיים ויטאל הקדוש זיע"א, ולאחר שעשו ייחודים, ר' חיים ויטאל נתן להם רשות לחפור בקברו, ולהוציא את הכתבים שצווה לגנוז בקברו. ר' אברהם כתב פיוט על ר' שמעון בר יוחאי.

באחד הימים בשנת ה'ת"ד הגיע הפחה מאיסטנבול (טורקיה) להתפלל במערת המכפלה, מרוב סקרנותו לדעת מה יש במערה הרכין את גופו וחרבו היקרה נפלה למערה. הפחה ציוה את אנשיו להביא את חרבו אך כל מי שהורידו בחבלים למערה פרחו נשמתו. לאחר שראה זאת הפחה ציוה על היהודים להשיב את חרבו, והגורל נפל על ר' אברהם. מיד טבל במקוה, לבש תכריכים וישב כל הלילה עם אנשי חברון ללמוד קבלה. עם שחר נכנס לפתח המערה, השיב את החרב לפחה, ונכנס לראות את תוך המערה. בהיכנסו נעמד מולו אדם שהודהה כאליעזר עבד אברהם, והודיעו שימתין עד שיבקש את רשות האבות להכניסו למערה, האבות נתנו רשות וכאשר ראה ר' אברהם כי זהו גן עדן, לא רצה לצאת, אמרו האבות לר' אברהם כי כעת עליו לצאת, אך מחר ישוב להיות עמם. ר' אברהם יצא, וכל אותו לילה דרש לחבריו בתורת הקבלה והסוד, למחרת-יום שישי, עם שחר טבל במקוה, לבש תכריכים, קרא קריאת שמע, והשיב את נשמתו הטהורה ליוצרה.

צִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ

ע"י מחילה ליהודי מונעים צער

מהשכינה הקדושה

מסופר על הרה"ק רבי חיים בן עטר בעל ה"אור החיים" הקדוש זיע"א שאדם עשיר תקיף וקרוב למלכות, זלזל פעם בכבודו של תלמיד חכם ובר אוריין אחד, לאחד מכן פנה ה"אור החיים" הקדוש לתלמיד חכם הנ"ל וביקש שימחל ויסלח לעשיר, השיבו החכם, רבי: תכף ומיד לאחר המעשה מחלתי לו, לפי שכתוב בווהר הקדוש, שחטאים של ישראל מכבידים על כנפי השכינה, ואם לא אמחל לעשיר הרי כל רגע ורגע יגרם צער לשכינה בגללי, לכן מיהרתי לסלוח לו, ועל ידי זה מנעתי צער מהשכינה הקדושה, כאשר שמע ה"אור החיים" נימוק החכם, קילס את דבריו ואמר: אכן, אסור ליהודי לשמור טינה על חברו, שבכך גורם צער לשכינה.

כדי לא לבייש

מסופר: פעם שבת הגה"ק רבי עקיבא אייגר זיע"א בעיר ניקלשבורג, כיבדו רב העיר הגה"ק רבי מרדכי בנעט זיע"א לדרוש בבית הכנסת הגדול. נאספו לומדי העיר לשמוע את דרשתו ופלפולו של גאון ישראל, בדרשתו, צלל רבי עקיבא אייגר במעמקי הסוגיא ודלה פנינים, הקשה קושיות, ותירץ אותם בפלפול ובעמקות. והאיר את הסוגיא באור יקרות. לפתע הקשה רב העיר קושיא חזקה כברזל שהפריכה את היסוד. נבוך רבי עקיבא אייגר, והודה שהקושיות בתוקפן. ירד מהבימה ושב לאבסנייתו. נקף לבו של רב העיר: מה עשה, הכלים את האורח הגדול, וסתר את דרשתו לעיני כולם. קם ועלה לאבסנייתו לבקש מחילתו. קיבל אותו רבי עקיבא אייגר בכבוד

ויקר, אמר שאין בלבו ולו שמץ של הקפדה. תורה היא, ו"אמת" כתיב בה. אלא שדוקא משום כך מוצא הוא לנכון להעיר לרבה של ניקלשבורג, שקושייתו בטעות יסודה, הבהיר את הדברים, הקושיא התפוגגה, היסוד קם ויצב, והדברים מאירים ושמחים. שאל רב העיר מתי עמד מר על כך, שקושייתי אינה קושיא? "מיד כשהושמעה" ענה רבי עקיבא. "אם כן, למה לא תירץ אותה והשלים את פלפולו?" שאל רבי מרדכי. "חלילה" קרא רבי עקיבא אייגר. הן כבודו רב העיר – איך אוכל לומר לעיני קהל קדשו שרבים טעה? שמחתו שיכול הייתי להביאם להתגאות ברבם, שהפריך את פלפולו של האורח. יצא רב העיר המום, והכריז שעל כל בני העיר לבוא לבית הכנסת, עלה לבימה וחזר על יסודות פלפולו של רבי עקיבא אייגר, על קושייתו ועל סתירתה הודה בצדקתו של הרב האורח, והעלה על נס את צדקותו וענוותנותו הגדולה.

(מעין המועד)

יתן ויתנו אחרים – חסיד

מסופר על הרה"ק רבי שלמה זלמן אוירעבאך זיע"א, כאשר ביקש ממנו הרה"צ רבי ידידיה פרנקל זיע"א שיכתוב לו מכתב המלצה בענין ספר תורני שעמד להדפיס, הואיל והיה זקוק לעזרה במימון כספי של הדפסת הספר. נאות לו רש"ו לכתוב עבורו את המכתב, וכאשר פנה הרב ידידיה לצאת מביתו קרא אליו רבי שלמה זלמן ונתן לו מאה שקלים, והוסיף ואמר אני כותב מכתב ומבקש מאחרים שיסייעו בידך בהדפסת הספר, ובעצמי אינני מסייע בדבר?

תִּילּוּלָא דְצַדִּיקָא

שבת קודש כ' מרחשון הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ב"ר יעקב יוסף (תר"ב)

רבי גדליהו מואלקווא ב"ר בנימין זאב וואלף (תקל"ז)

יום ראשון כ"א מרחשון

הרה"ק רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם – ת"ד)

יום שני כ"ב מרחשון

הרה"ק רבי דוד שלמה מסיראקא ב"ר ירחמיאל (ערבי נחל – תקע"ה)

הרה"ק רבי עזריאל מלובלין ב"ר דוב (ראש הברזל – תקע"ט)

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ב"ר יהושע (תרפ"ז)

יום שלישי כ"ג מרחשון

הרה"ק רבי גדליה ב"ר בנימין זאב מואלקאווא (תלמיד המגיד – תקל"ז)

הרה"ק רבי יהוסף סג"ל מקאסאני ב"ר צבי (תרע"ב)

יום רביעי כ"ד מרחשון

הרה"ק רבי גדליה משה מזווייהעל ב"ר שלמה (תש"י)

יום חמישי כ"ה מרחשון

הרה"ק רבי רפאל הכהן אב"ד אה"ו (תורת יקותיאל) ב"ר יקותיאל זיסקינד (תקס"ד)

הרה"ק רבי נתפלי מליזענסק ב"ר אלעזר (תקצ"ט)

הרה"ק רבי מרדכי מבילגוריאי ב"ר ישכר דוב מבעלזא (תש"י)

יום שישי כ"ז מרחשון

הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק ב"ר דוד יצחק (תשנ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

צִיוּנָה הַלְכוּתִית

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" הפרטים יספי התורה" על המעשים.

תלמוד תורה (ד')

א) אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המילות, מפני שהוא עם הארץ, הרי זה מקיים מצות ולמדתם, ולפיכך כל עם הארץ מברך ברכת התורה בשחר, לפני הפטוקים, וכן כשעולה לספר תורה. במה דברים אמורים בתורה שבכתב, אבל בתורה שבעל פה, אם אינו מבין הפירוש, אינו נחשב לימוד כלל. ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה, גם בדברים שלא יוכל להבין, ולעיתים לבוא יוכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה, ולא השיגה מקוצר דעתו. (שלחן ערוך הרב, הלכות תלמוד תורה, פרק ב' סעיפים י"ב – י"ג)

ב) כל היגע בתלמודו בבית הכנסת, לא במהרה הוא משכת, וכל היגע בתלמודו בצנעה מחכים, שנאמר (משלי י"א, ב') ואת צנועים חכמה. (רמב"ם, הלכות תלמוד תורה, פ"ג הי"ב)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי גדליה משה מזווייהעל זיע"א

ב"ר שלמה זיע"א

נלב"ע כ"ד מרחשון תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מקלחת ציון

פרשת ויג'א - דגמא אישית

"והנה שלשה אנשים נצבים עליו" (בראשית י"ח, ב)

צורך ללמד לעולם ערך זה מכיוון שהעולם היה אז במדרגה נמוכה בעניין המושג של חסד כי העולם הושפעו מחוקי סדום שאצלם האידיאולוגיה היתה נגד חסד כידוע.

אברהם אבינו בנה אוהל שפתוח מארבעה רוחות לפרסם את דעתו ועל ידי זה לסתור את הדעה של סדום בעניין חסד. באותו יום שהיה חום גדול ולא היו אורחים אברהם הצטער שתחסר לו מצוות הכנסת אורחים. אומנם כשאין אורחים שנזקקים לו הרי שאין עליו חיוב ומצווה.

אבל הצער של אברהם כי היום תחסר הדוגמא לחנך את בני ביתו וכן להראות דוגמא לעולם מה המושג של חסד להכניס אורחים. כשהקב"ה ראה את צערו, הוא שלח לו מלאכים בדמות אנשים אומנם אין הם זקוקים לאכילה ושתייה אבל למרות זאת הם יהיו דוגמא לבני ביתו של אברהם לרדוף אחר עשיית צדקה וחסד. מכיוון שהעולם חשבו אותם לאנשים והיה להם מזה דוגמא ומושג לחסד הרי שזה מספיק לתשוקתו של אברהם לפרסם את מושג החסד ולהשריש אותו בלב בני ביתו גם באופן זה שיראו מעשה שנראה כהכנסת אורחים.

בכלל זה גם בשאר קיום המצוות שאדם עושה ובפרט לימוד התורה וקביעת עיתים לתורה. כשאדם משתתף בקביעת עיתים לתורה, חוץ ממצוות ת"ת שהוא מקיים הרי במעשה זה הוא משפיע להוסיף רוח לימוד תורה בעולם ומהווה דוגמא ליהודים אחרים שגם הם יקבעו איתים לתורה.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות מבשרת ציון

צריך להבין כיצד התקיים רצונו של אברהם למצוא עובר ושב שיכניסו לביתו בכך שהקב"ה זימן לו מלאכים, הרי מסתמא אברהם רצה אורחים שנזקקים לאכילה ושתייה ויכול להנות אותם מנכסיו ובכך יקיים מצוות הכנסת אורחים?

העובדה שהקב"ה שלח לו מלאכים שאינם זקוקים לאכילה ושתייה אם כן, אברהם לא מקיים בכך למעשה מצווה של הכנסת אורחים. מה הקב"ה הועיל לאברהם בכך שזימן לו מלאכים? לכרואה היה לקב"ה לסובב שיגיעו לאברהם אנשים שהם בשר ודם שזקוקים לאכילה ושתייה ובהם יקיים מצוות הכנסת אורחים?

כדי לבאר זאת יש להקשות מדוע אברהם הצטער שלא הזדמנו לו אורחים? הרי מי שנמנע ממנו לקיים מצוות עשה, כגון שאין לו לולב בגרך אונס-אין עליו תביעה, מכיוון שאין לו מה לעשות? כל שכן כשאין אורחים שצריכים לו הרי שאין עליו חיוב הכנסת אורחים ומדוע הוא מצטער על כך?

אפשר לתרץ את הקושיא השניה שאברהם אמד בדעתו שבגללו לא באו אורחים כי שקל בדעתו: "מה יום מיומיים שהשמש יוקדת?". מזה הבין כי הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה למענו, כדי שאורחים לא יטריחו אותו ומכיוון שזה בסביבתו לכן לא יתרח לחפש אורחים.

בשם רבינו שלמה היימאן זצ"ל ראיתי דהנה הקב"ה אמר על אברהם "כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֶת בִּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָכָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (בראשית י"ח, ט). כלומר שאברהם דאג לחנך את בני ביתו לעשיית צדקה ובכלל מצוות הצדקה זה עניין הכנסת אורחים ובשביל הכנסת אורחים אברהם ע"ה נטע אשל דהיינו אוהל שפתוח מארבעה כיוונים.

שתי מטרות היו לאברהם בהכנסת אורחים: גם כדי להאכיל אורחים רעבים וגם כדי ללמד את העולם את הערך הנשגב של הכנסת אורחים. היה

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שלומית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אוחן חיים בן אלן אסתר רותי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר לאה בת תמר אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח-ה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי אליאור בן פרידה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קנסש בת דגטו רותי בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות אינתה לימור בת פרידה ניב בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים אורן בן פרידה

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה
לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פננסה טובה ובריאות אינתה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב
לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

צאת לכת

שעה	כנסת לכת	צאת לכת	ריבון תם
18:00	17:23	16:12	י"מ
17:56	17:21	16:30	ת"א
17:56	17:22	16:31	מיסב
17:59	17:24	16:33	ב"ל

שואל ומשיב בהלכה – פת גויים - חלק ד'

מהן הפעולות שמתירות לאכול פת גויים?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':
כאשר יהודי עשה אחת מהמלאכות כדלהלן הפת תהיה מותרת, שמכיוון שבמלאכות אלה יש היכר שיהודי היה מעורב באפיית הפת. דבר זה מועיל בין בפת בעל הבית גוי בין בפת פלטר, ואלו הם:

- א. הדלקת התנור על ידי יהודי.
- ב. אפיית הפת. דהיינו, הכנסת הפת לתנור על ידי יהודי. הערה: גם במאפיות שהפת נכנסת לתנור על ידי מסוע מיוחד [אוטומציה], אם יהודי הפעיל את המסוע נחשב כאילו הכניס את הפת לתנור. אולם אם לאחר הפעלת המסוע על ידי נכרי עדיין צריכים להניח עליו את הפת, יהודי צריך להניח את הפת. לכן במקום שיש חשש שהפעלים הגויים יתנו את הפת עליו, לא יסמכו על ההדלקה של היהודי אלא צריך להדליק ממש את התנור. כן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הובא בספר שבות יצחק ח"ו (עמוד קלח).
- ג. חיתוי בגחלים. בימינו יגביר את עוצמת החום בתנור ודי בסגירת דלת התנור בלבד.
- ד. השלכת קיסם. מקורות: שו"ע (שם ס"ט). פרי חדש (אות א), הרחיד"א בברכי יוסף (אות יח). השדי חמד (אס"ד סימן א אות יג) כתב: "עדיף לאכול פת בעל הבית שיהודי השליך לו קיסם, מאשר פת פלטר ללא השלכת קיסם".
כאשר יהודי עשה את אחת מהמלאכות הנזכרות לעיל שמתירות את הפת, הפעולה מועילה אך ורק במשך הזמן שהגחלים בוערות או התנור דולק.

לאחר שהגחלים או התנור כבו ושוב הודלקו על ידי גוי, יהודי צריך לעשות שוב אחת מהפעולות הנזכרות.

בימינו כאשר התנור כבה והתקרר, אף שהדלקתו הראשונה היתה על ידי יהודי, צריך שוב שיתוף פעולה של יהודי בהדלקת התנור. הערה: הדבר מצוי בבתי קפה שעם פתיחת דלת התנור החימום נפסק. כאשר התנור עדיין חם מהדלקת יהודי, מועיל שגוי יפתח ויסגור לאחר מכן. אולם אם התנור התקרר, צריך שוב הדלקה או סגירת התנור על ידי יהודי. כיום יש פיילוט בשם "נר תמיד" שמתקנים בתנור שגם בעת פתיחת הדלת יש חום קבוע בתנור ולא גרע מקיסם שהושלך על ידי יהודי והפת מותרת.

הכנסת אורחים

הרה"ח ר' ברוך מרדכי טשארני מורשה מחסידי סלונים היה מופלג במצוות הכנסת אורחים. ביתו היה פתוח לכל. כל נצרך הרגיש שם כאילו נמצא בביתו, אוכל ממה שיש בבית, ישן שם, ונוהג כרצונו. נכדו הרה"ח ר' שלמה קופלוביץ סיפר: פעם עני הגיע לבית הסבא. הוא אכל וישן שם במשך מספר שבועות.

הסבא (בעל-הבית) התנהג איתו כשווה בין שווים. העני היה סבור שגם הוא אחד העניים שמתארחים בבית. יום אחד העני שאל אותו: "אתה נמצא פה כבר זמן רב. מסתמא אתה כבר מכיר בהלכות הבית. האם בעל הבית לא יכעס שאני מתארח בביתו זמן כה רב?"

ר' ברוך מרדכי השיב לו בפשטות: "גם אני לא יודע. ראה, אני נמצא פה זמן רב, אוכל וישן על חשבון בעל הבית. בינתיים אף אחד לא העיר לי מאומה על כך. אני חושב שכך יהיה גם לגביך ובעל-הבית לא יכעס עליך גם אם אתה מתארח בביתו זמן רב".

פעם אחת אשתו של ר' ברוך מרדכי חלתה. באותו זמן הרה"צ ר' אברהם ויינברג זצ"ל (לימים האדמו"ר ה'ברכת אברהם' מסלונים) התארח בביתם כאשר היה בדרכו לנסוע אל דודו, האדמו"ר מסלונים ה'דברי שמואל'. בעלת הבית ביקשה ממנו שיזכיר אותה לפני הרבי לרפואה.

כאשר האדמו"ר ר' שמואל ויינברג (ה'דברי שמואל') נכנס לשולחן הטהור בליל שבת-קודש, האדמו"ר ר' אברהם הזכיר את שמה של אשת ר' ברוך מרדכי לרפואה שלימה. האדמו"ר ר' שמואל שהכיר את ר' ברוך מרדכי אמר: המשנה באבות אומרת 'ויהיו עניים בני ביתך'.

"על אישה זו אפשר לומר שאין העניים בני ביתה, אלא היא גרה אצל העניים (שהרי ביתם מופקר וכל מי שרוצה יכול להיכנס לביתם ולהתארח בחופשיות). אפשר אם כן להמשיך את דברי המשנה: 'אל תרבה שיחה עם האישה' – כלומר, על אישה כזו אין צורך להאריך בתפילה. היא תהיה בריאה". כך היה שהבריאה בדרך פלא.

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – הגאון הרב דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל

הרב דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל - נולד בשנת תקט"ו (1754) לערך בעיר אוזיראן שבפולין. עוד כשהיה צעיר לימים ניכר כי ראשו ורובו וכל מעייניו בתורה, ביראה ובעבודת השם. יצא לו שם של עליו חריף ובקי שמופלג בכל מידה נכונה בכל הארץ. בשנת ה'תק"מ (1779) הרביץ תורה לעדרים בישיבה שבעיר נדבורנה. בהמשך שימש כאב"ד העיר חורסטקוב. בשנת ה'תק"ן (1789) שימש כאב"ד בבוזנאוב. בשנת ה'תק"ס (1799) עבר לעיר סארקא. הקים ישיבה שהייתה הראשונה במחוז בסרביה כולו ומכל קצווי המדינה נהרו תלמידים מצוינים לפתחה. בכל מקום ששימש ברבנות תיקן את צורכי העיר והרים את קרן התורה.

בשנת ה'תקס"ח (1807) עלה לארץ ישראל והשתקע בעיר צפת. **נהג כאחד מפשוטי העם במסווה של מלמד תינוקות ופרנסתו היתה מצויה בדוחק**, אולם שם השלים את חיבורו. בית הכנסת שבו קבע את לימודו ובו לימד את תלמידיו נשאר קיים עוד שנים רבות לאחר פטירתו. גם השולחן והכיסא אשר ישב עליהם נשארו. אף אדם לא העיז לשבת עליהם גם כעבור מאה שנים ויותר מפטירתו. מקובל היה בקרב חסידיו כי היה זוכה לגילוי אליהו הנביא. נפטר ב-כ"ב מרחשוון ה'תקע"ד (1813). חי כ-60 שנים. ציונו במערה בצפת. במערה זו קבורים גם הגאונים רבי אריה לייב (אב"ד וואלטהאסיסק) והגאון רבי אברהם דובער מאוורטש (מח"ס 'בת עין').

אביו: ר' ירחמיאל. **אשתו:** בת ר' יחיאל מיכל מרגליות (אב"ד לשקוביץ). **מרבתי:** ר' משה צבי הלר (מח"ס 'גאון צבי' על חושן משפט), ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, ר' משולם פייביש מזאבריזא (מח"ס 'יושר דברי אמת', היה תלמידו המובהק), ר' זאב וואלף מטשארני אוסטראה, ר' עוזיאל מרוטשוואל (מח"ס 'תפארת עוזיאל'), ר' דב בער ("המגיד ממזריטש"). **מתלמידיו:** ר' אברהם דוד וואהרמאן מבוטשאטש (מח"ס 'דעת קדושים ואשל אברהם'), ר' אריה לייב מרגליות. **מספריו:** **ערבי נחל**- על התורה **לבושי שרד**- על יו"ד ואו"ח **בגדי שרד**- על יו"ד ואו"ח **נאות דשא**- שו"ת **מגילת סתרים**- על תהילים **משוש כל המתאבלים**- על מגילת איכה **אשד הנחלים**- ביאור דברי המגן אברהם והט"ז.

ל אחר שרבינו עלה לארץ ישראל הוא התיישב בעיר הקודש צפת. שם נהג כאיש פשוט ולא גילה לאיש את זהותו. את מקומו תפס עם העניים ופשוטי העם בסוף בית המדרש. לצורך פרנסתו עסק במלמדות. בבית המדרש שבו התפלל היה גם גביר אחד שחי בהרחבה בזכות העובדה שבניו היו שולחים לו סכומים נכבדים מחוץ לארץ. מקומו של אותו גביר היה בכותל המזרח בין נכבדי העם. פעם אירע עיכוב בדרכו של השליח שהיה מביא לו את הכסף. הגביר היה שרוי בצער על הכסף שלא קיבל וגם מלא דאגה שלא קיבל כל ידיעה ממשפחתו. יום אחד השליח הגיע כשהכסף באמתחתו וצורר מכתבים בידו.

הגביר באותה השעה היה בביהמ"ד באמצע התפילה. הגביר ששמח מאוד על ביאת השליח התחיל לשוחח איתו כדי לברר את סיבת עיכובו. רבינו שראה זאת ממקום מושבו בקצה ביה"כ, לא יכל להתאפק מלמחות על חילול ה' וביזיון כבוד השכינה, הרי אין לך ביזיון גדול מזה שבשעה שמדברים אל מלך מלכי המלכים פונים אל אחרים ומשוחחים דברי חול. **רבינו קם ממקומו, ניגש אל קדמת ביהמ"ד, תפס את הגביר בזרועו והוציאו אל החדר החיצוני: "כאן רשאים לדבר", אמר ושב למקומו.**

הגביר שלא ידע את מעלת רבינו, נפגע מאוד וכעס על כך. "היתכן להתנהג כך אלי?!", חשב לעצמו, "רק יסיימו את התפילה וכבר אלמד אותו פרק בהלכות דרך ארץ". הגביר חזר למקומו והמשיך להתפלל. במהלך התפילה הוא נרגע מכעסו וחשב: "הרי הוא צודק! נכון הדבר שאסור לדבר בבית מקדש מעט ועוד באמצע התפילה".

ככל שהוסיף לחשוב על המקרה, גברה התפעלותו מהתנהגותו של רבינו: "אין זאת אלא שהאיש שנראה פשוט מלא וגדוש ביראת שמיים", חשב, "למרות שהוא עומד בסוף בית המדרש כאחד העניים, ואני הגביר עומד בראש, לא התיירא ממני והוציא אותי מבית המדרש בגלל ששוחחתי באמצע התפילה".

לאחר התפילה הגביר ניגש לרבינו והגיש לו סכום נכבד ביותר של עשרים אדומים, כאות הוקרה והערכה על מעשהו. רבינו משך את ידו ולא רצה בשום אופן לקחת את המנחה. כאשר הגביר הירבה בהפצרותיו, רבינו אמר לו: "הלא פרנסתי מצויה בזה שאני מלמד תלמידים, די לי שתביא הנה צלוחית יי"ש ונשתה כולנו יחד לחיים".

הגאון ר' יוסף פרגר כתב בספרו 'מנחת יוסף': מעשה ברבינו ה'לבושי שרד' שפעמים רבות התענה תענית חלום בגלל חלומות שחלם. לילה אחד אשתו הרגישה צירי לידה. רבינו מיהר לקרוא למיילדת. בחצות לילה הרב הלך לביהמ"ד לעסוק בתורה. בבוקר כששב אל ביתו, המיילדת בישרה שאשתו ילדה בשעה טובה, והגישה לפניו כוסית שיכר ומזונות. הרב סירב לטעום. המיילדת הבינה שהרב מתענה תענית חלום. היא

אמרה לו: "אם אומר לרב מה חלם בלילה- האם יסכים לבטל את תעניתו?". הרב הסכים. המיילדת סיפרה את חלומו באופן מדויק. רבינו התפלא מאוד- מהיכן ידעה מה חלם?! היא סיפרה: "אני לא נביאה, אך כשהרב הלך לביהמ"ד, היה עוד זמן עד הלידה. ישבתי לנוח במקום בו התנמנם הרב ונרדמתי. חלמתי את אותו חלום שכעת סיפרתי לרב. אבל אמרתי לבעל החלומות שהוא טועה, כי אני לא הרב ואני לא פוחדת מהחלומות ולא אצום! והניח לי. זה היה מעשה בעל-דבר להטריד את הרב מלימודו על ידי צומות, כדי להחליש את בריאותו". הרב שמע את הדברים והפסיק לצום. מאז לא חלם יותר חלומות קשים...

הַכְּנֶסֶת אוֹרְחִים וּשְׂכָרָה

הרכוש המשותף לקראת הפרידה". כששמע ראש הארגון את הדברים הוא נחרד ואמר להם:

"אנא מכם, הפסיקו את החלוקה ביניכם. בואו שניכם לכאן בשבוע הבא ביום שבת כדי לארח. בעזרת ה' תזכו להזמין את רבכם לסנדק ואותי למוהל!"

לאחר התייעצות קצרה הבעל השיב כי הוא ואשתו החליטו לקבל את ההצעה ולבוא לארח במלונית בשבת הקרובה מתוך תקווה שהמעשה אכן יניב פרי.

כעבור שנה מנהל הארגון התבשר כי אותם בני זוג זכו לחבוק את בנם בכורם. הוא גם היה המוהל. לשמחתו ולשמחת כל המשתתפים לא היה גבול.

כעבור מספר חודשים בני הזוג אשר כבר הפכו למשפחה ביקשו לשוב למלונית כדי לארח בה. מנהל הארגון ניסה להסביר להם כי עדיין יש זוגות רבים שטרם נפקדו, ואיך הוא יוכל לדחותם ולהזמין זוג שכבר זכה להיפקד בילדים?

הם לא קיבלו את התשובה השלילית ואף התחילו להגביר את לחציהם. ראש הארגון חשש שמא יש נדר שקיבלו על עצמם באירוח הקודם. הוא החליט לשוב ולנסות לשבץ אותם למרות העומס הרב. הוא הציע להם להגיע בשביעי של פסח מכיוון שזה תאריך שלא רבים מבקשים להגיע בו.

השניים נענו בשמחה להזמנה. מנהל הארגון הוסיף להזכיר להם כי עליה להתייצב במקום כשעתיים לפני כניסת החג. **ביום המיועד הוא המתין במקום כפי שסוכם, אבל השניים לא הופיעו...**

החג קרב ובא, והזוג - איננו. הוא ניסה להשיג אותם כדי להבין מה קרה אבל הוא לא הצליח. מחוגי השעון לא עצרו מלכת. המנהל שהבחין בשעה שמתאחרת החליט להזמין זוג אחר מתושבי העיר שמצפים אף הם לישועה.

למרות ההתראה הקצרה בני הזוג הגיעו תוך מספר דקות למקום והתחילו להכין את המלונית. כמחצית השעה לפני זמן הדלקת נרות הופיעו בני הזוג הראשון...

המנהל היה אובד עצות: אף אחד מהזוגות לא רצה לוותר על הזכות לארח במלונית. לבסוף הזוג המקומי החליט לוותר. מנהל המקום פלט מפיו באופן ספונטני את מאמר חז"ל: **"כשם שמקבל שכר על הדרישה מקבל שכר על הפרישה"**.

לאחר זמן קצר נודע כי לזוג הפורש נולדו באותה השנה תאומים. מתנה מן השמיים, הן על הדרישה שהובילה אותם להגיע למקום תוך רגעים אחדים למרות שהיה מדובר בערב שביעי של פסח והן על הויתור בנתינת הסגולה לאחרים.

להלן סיפור מופלא שמעובד מתוך הספר **'ומתוק האור'**. יש בסיפור זה כדי ללמד אותנו עד כמה גדולה מצוות הכנסת אורחים ומה השכר העצום שניתן פה בעולם הזה כאשר הקרן קיימת לו לעולם הבא.

אחד מארגוני החסד הבולטים ברחובות הוא ארגון החסד הנפלא **'ארגון עזרת חולים'**. ביוזמתו נחנכה ומתנהלת שנים רבות ה'מלונית' בבית החולים קפלן בעיר.

ה'מלונית' משמשת כ'בית הכנסת אורחים'. מתארחים בה המלווים של היולדות ושאר המלווים של החולים. בכל שבת מתנהלת המלונית על ידי זוג תורן שמארח את הזקוקים לכך בהתנדבות מלאה.

מטבע הדברים הארגון השתדל לאתר לצורך המשימה זוגות שטרם זכו לפרי בטן. הנחת היסוד היא שלהם יהיה קל יותר לעזוב את הבית בשבתות ובחגים.

כעבור זמן מה המארגנים שמו לב לתופעה שחזרה על עצמה. עם הפעלת המלונית התחילו להגיע מהם בשורות טובות בזה אחר זה זוגות אלו שאירחו בשבתות ובימים טובים זכו להיפקד בזרע בר-קיימא.

בהתחלה התופעה היתה בלתי מוסברת. לאחר שמנהל המקום נתקל בדברי חז"ל הקדושים לגבי השכר שמובטח למקיימים מצוות הכנסת אורחים, הבין שהעניין פשוט וטבעי. מאז כל בשורה טובה כזאת, הגדילה כבוד שמיים והמחישה את העובדה ש"**משה אמת ותורתו אמת!**".

השמועה על התופעה המשמחת עשתה לה כנפיים זוגות רבים שעדיין לא זכו להיפקד בפרי בטן פנו ביוזמתם למנהל הארגון וביקשו להצטרף ולזכות לשמש במלונית כזוג מארח את המלווים של החולים.

זוג אחד מהזוגות האלו נרשם בתור. מנהל הארגון הסביר כי בגלל שנרשמו זוגות רבים, התור שלהם לארח עלול לקחת זמן רב.

כעבור מספר חודשים ראש הארגון התקשר להזמין אותם. להפתעתו הם אמרו: "העניין כבר לא אקטואלי". "מה פירוש לא אקטואלי?", ראש הארגון שאל.

בני הזוג סיפרו שכבר חלפו למעלה מעשר שנים מנישואיהם והם עדיין לא התברכו בילדים. לא זו בלבד אלא שחייהם מלווים במתיחות רבה.

הם התייעצו עם אחד הרבנים. לאחר ששמע את דברי בני הזוג, הוא הציע להם להיפרד וללכת איש איש לדרכו מתוך תקווה שדרכם החדשה תצליח יותר וכל אחד מהם ינסה להקים את ביתו מחדש.

"ברגע זה ממש", הבעל סיפר, "אנחנו עסוקים בחלוקת

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיאל בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יצקן בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמט ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בת שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אביבה וושי ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה אילנה (מחזרזה) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה יצחק בן חביבה ז"ל חיי זידי בן קלרה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל דב בן יצחק ז"ל סליה בת עישה ע"ה אסתר בת נעמי ע"ה סליים בן פרחת ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל אורה בת נעימה ע"ה יוסף בן יקוט ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל מישא אסתר בת זרהר ע"ה עפאת בת השמט ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וירא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וירא

- ב צורי וישועתי - בטחו בה' כי ישועתו קרובה לבוא.....
- ג באו בצל קורתני - המייחל ובוטח בה' נשמר מכל רע.....
- ג אשר אני עושה - המאמין בהקב"ה זוכה לניסים ונפלאות.....
- ו והאלוקים ניסה - התחזקות באמונה בשעת נסיון והסתר, ועי"ז נזכה לישועה.....
- י עודנו עומד לפני ה' - אליך ה' אקרא.....
- יד עקידת יצחק לזרעו היום - 'עקידה' בימינו אנו.....
- טז צא הלחם - עצם מלחמתו להתגבר על הנסיון מעלה נחת רוח לפניו יתב"ש.....

פרשת וירא

יתר על כן מצינו להרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חוקת תרנ"ט) שמביא בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לבאר בדברי המדרש (בר"ר נג יד) 'אמר רבי בנימין, הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא ויפקח אלוקים את עיניה, והיינו, שחזו"ל הק' דייקו מלשון הכתוב 'ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים', שלא נאמר 'ויברא ה' באר מים' או שהוציא מים חיים מן הארץ וכיו"ב, כי הבאר כבר היתה עומדת וקיימת שם מקודם אלא שהגר לא ראתה אותה, עד שפתח ה' את עיניה וראתה באר מים עומד לפניו, וזהו 'הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה פותח ומאיר עיניהם'. מכאן למד ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי לעולם כל הנצרך לכל בריה מוכן בכל מקום ובכל עת רק שמוסתר מעין הגשמי, וכשהקב"ה מאיר עיניו רואה שהכל לפניו". עכ"ל. והרי שהישועה אליה אנו מצפים, ישועת הכלל וישועת הפרט, ניצבת ומוכנה לפנינו, אין לנו אלא לבטוח בה' ולהתפלל אליו שיגלה עינינו.

צורי וישועתי - בטחו בה' כי ישועתו קרובה לבוא
בפרשתן (כא יד-יט), 'ותלך ותתע במדבר באר שבע, ויכלו המים מן החמת וגו', ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך וכו', ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי וגו', ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער', ולכאורה קשה מדוע נכתב כל מעשה זה בתורה הקדושה, מה צורך יש לנו לדעת כל אותו מאורע שנמרו המים ונמה ישמעאל למות ונעשה לו נס, ומבאר הרד"ק בזה"ל, ונכתב כל זה ללמד שלא יבהל אדם לצרות אם יבואהו, ויבטח בא-ל שישים האחרית לטוב, עכ"ל.

ומכאן חיזוק גדול לדין, לשאת ק"ו בעצמו - כל אחד ואחד באשר הוא, אם הגר אינה צריכה להיבהל כאשר יבואו עליה צרות, קל וחומר בן בנו של קל וחומר לכל איש מישראל, מזרע האבות הק' אברהם יצחק ויעקב שאין לו להיבהל אלא יתלה מבטחו בהש"ת שבוודאי ישים אחרית דבר לטוב.

א. דבר נפלא שמענו מאת האברך המופלג הרה"ג רבי מנדל פרלמוטער זצ"ל, שהנה אמרו חז"ל (אבות ה ט) 'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות וכו' ויש אומרים אילו של אברהם אבינו - הוא האיל אשר נשחט תמורת יצחק אבינו בעת העקידה. ותמוה הדבר, כי לא נראה שיש בזה אחד מיסודות האמונה או מדברים ההכרחיים לקיום העולם (כשאר דברים הנזכרים במשנה, כגון 'פי הבאר' שבא להציל ולהשקות ס' ריבוא מבני ישראל במדבר), מדוע היה צורך למהר ולברוא את האיל, וכי לא סגי להזמין אותו בבוא העת. אלא ביאורו, שהרי איל זה בא להציל את יצחק משחיטה, ולהציל יהודי מצער ומכל שטאך (דקירה) הרי זה מיסודות קיום הבריאה עד שכבר הוכן הצלתו מששת ימי בראשית... אמור מעתה, כי הקב"ה הקדים לברוא ישועתם של ישראל עוד משששת ימי בראשית, ומכאן מזור ותרופה לכל אותם המצפים לישועה והם 'תקועים בסבך'... כי באמת ישועתם כבר נבראה וקיימת בעולם, ואין צריך לברוא להם ישועה...

ב. בהקדמת הספר 'ויגד יעקב' מביא בנו הרה"ק ה'ויחי יוסף' מעשה שהיה עם אביו המחבר הרה"ק ה'ויגד יעקב' זי"ע, וז"ל, פעם אחת בהיותו במרחץ טאצמאסדארף והלך בליל שב"ק אחר הסעודה לחוץ לשאוב אויר צח עם משמשיו, ובאו להמעין של מי הרפואה, ותחת אחד השיחים ענה א' (או הוא ז"ל) כי טוב היה כעת לשתות ממי המעיין מחמת שהיה צמא למים, אבל שבת הוא ואי אפשר להביא כוס, ולא יכלו לשתות, וע"ז סיפר כ"ק אאמור"ר העובדא הידועה מהבעש"ט הק' זי"ע שהובא בספה"ק נתיב מצותיך (נתיב היחוד שביל ג אות א), שפעם אחת נסע מרן הקדוש אור ישראל הבעש"ט עם תלמיד אחד במקום שמים שאין שם מים, ובכמה פרסאות לא נמצא שם מים, והתלמיד צמא למים, ואמר לרבינו, רבינו הקדוש נצמאתי מאד, ולא השיבו, ואח"כ כשראה התלמיד צרתו שבא לסכנת מות חזר ואמר - רבינו צמא אני מאד והנני בסכנה, והשיבו, מאמין אתה שברגע שברא הקב"ה העולם ראה כל זה הצרה שיש לך והכין לך מים לשתות, ולא השיבו תיכף, עד שנתיישבה דעתו ואמר, רבינו הקדוש אני מאמין

וזירו אותנו לכל אחד ואחד באיזה מדריגה שיהיה, שנחזק את עצמינו בעת ההיא (בעת 'חבלי משיח') במידת הבטחון ובזכותה ננצל בולנו ממידת הדין, וראיה לכך מצינו במעשה דלוט שמסר את נפשו להגן על אורחיו המלאכים באמרו (יש"ח) 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על בן באו בצל קורתו', והיינו, שהם בטחו בי שאוכל להצילם מידכם, ואם בן שומא עלי לעשות כל אשר בידי להצילם, והנה נחזה אנן, הלא ידעינן שלוט לא היה אדם כשר כלל בדכתיב (בראשית יג יא) 'ויסע לוט מקדם' ואמרו חז"ל (רבה מא"ז) 'הסיע עצמו מקדמונו של עולם', מכל מקום הבין בדעתו שהוא מחויב להגן ולהציל את הסומך עליו [ואף נכתב זאת בתורה לשבחון], ואם בן, ק"ו בן בנו של ק"ו, כאשר יבטח האדם בה' שהוא מקור הרחמים והחמלה, כאשר יבטח בו האדם בוודאי יעזרהו להנצל מכל רעה.

אשר אני עושה - המאמין בהקב"ה זוכה לניסים ונפלאות בפרשתן (יה יז-יח), 'וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ', וכבר האריכו המפרשים לבאר שייכות הפסוקים להדדי, ומדוע נזכר כאן שאברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, ואיזה טעם יש בו להאמור מקודם 'וה' אמר המכסה אני מאברהם'.

ומבאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע מדו"קוב, שהנה הקב"ה בחר להנהיג את עולמו באופן של

ואף אם נדמה בדרך הטבע שאין שום דרך ומבוא לישועה, יזכור שלא 'יפלא מה' דבר' כיצד להחיש את הישועה אפילו באופן שלא עלה על דעת בן אנוש, וכביאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, ב) בכתוב בפרשתן (יה יג-יד) 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר', ולכאורה צ"ב מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, גם צ"ב מדוע האריכה תורה בכל הענין אם שרה צחקה או לאו. ומבאר הח"ח, כי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא ייתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת (ובלשון הרמב"ן (פסוק טו) 'והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר אמן בן יעשה ה'') כי היפלא מה' דבר - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המר, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

באו בצל קורתני - המייחל ובוטח בה' נשמר מכל רע

בפרשתן (יש"ח) 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על בן באו בצל קורתני', כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (בספרו 'זכור למרים' פרק ב') וז"ל, 'יעץ הכתוב

באמת, והשיבו, המתן מעט, ונסעו משם דרך מועט וראו שגוי אחד נושא שני כלים מים על כתיפו, וכשבא אצלם נתנו לו איזה פרוטה ונתן לו לשתות, ושאל מרן לגוי, מה זה שאתה נושא כאן מים במדבר שמם, ואמר, השר שלי נשתגע, ושלחני להביא מים ממעיין אחד שבכאן (אעפ"י שיש לו בסמיכות לביתו די והותר מעיינות טובים), ואני נושא את המים ג' פרסאות ואיני יודע למה, ואמר מרן להתלמיד, ראה השגחתו יתברך, ברא בשבילך שר להשתגע, והמציא לך מים, וכל זה צפה השגחתו יתברך ברגע של בריאת העולם... ככלותו לספר זה המעשה בא פתאום גוי וכוסו בידו לשתות ממי המעיין, וע"י זה שתנו גם הם. ושאלו אותו מה לו כי בא עכשיו בחצות הלילה להמעיין לשתות מים, והשיב כי כבר שכב לישון, ופתאום נמצא מאד למים עד שהוכרח לקום ולבוא לשתות, ויהי לפלא. כי גדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו. ג. וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע לבחור שבכה לפניו כי רבו אנחותיו ולבו דווי על זיווגו שעדיין לא נמצא - דו ביסט א חתן, נאר דו ווייסט נישט צו וועמען (הנך כבר 'חתן' אלא שאינך יודע עם מי), שהרי ארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר מכריזים בת פלוני לפלוני, אין זה אלא 'אבדה' שנאבדה (לא שצריכים לעשות מציאות חדשה של 'חתן וכלה') ואי משום הא, אין לך אלא להתפלל שיגל ה' את עיניך למצוא את האבדה, לבקש הראנו ה' חסדך, שנוכל לראות החסדים ונראה עם מי אתה באמת החתן... (וחוץ מאותה ראייה בפועל הכל כבר מסודר).

ד. כבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים ל"ח פלאג'י, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין,

באר הפרשה - פרשת וירא

שייך כלל לעבור על ציווי השי"ת. אמנם אנחנו מאמינים בני מאמינים שאין טבע בעולם כלל, אלא שהכל נהיה בדברו וברצונו ועל פי ציוויו, ואין שום הבדל בין הנהגה טבעית להנהגה מחוץ לדרך הטבע, שהרי גם הטבע הינו בדרך גם ומכוחו ית'.

ובאמת שאצל הקב"ה אין שום חילוק בין 'שבע' ל'נס', והיפלא ממנו דבר, אלא שדרך הנהגתו העליונה היא כפי אמונת האדם, שאם חלילה אינו

הסתר והעלם, כשהוא מתכסה כביכול בלבוש עד שאין מכירים אותו, והיינו שהקב"ה מנהיג את העולם כביכול בדרך הטבע, שיש חוקות שמים וארץ יומם ולילה וכיו"ב, ונראה כאילו העולם מתנהל מעצמו ואין מנהיג לבירה (ח"ו), והטעם שעלה ברצונו ית' לעשות 'טבע' בעולם - הוא בכדי שיהיה מקום לרשעים לטעות ולכפור ויהיה לכל אחד 'בחירה' אם להאמין אם לאו, ואילו היתה ניכרת השגחתו וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר אם כן לא היה שום מקום ל'בחירה', ולא היה

במה יתחזק - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין...

ה. אמרו המושלים, למלך גדול אשר לו שני משוררים, והיו המשוררים עומדים לפניו בשירה ובזמרה מדי יום ביומו, האחד היה יהודי ומשנהו היה נכרי, הנכרי היה משבח ומפאר את המלך ברוב התשבחות, על גדולתו וגבורתו, על עמו ועל חיל צבאו, והתענג המלך משמיעת שירתו. בהגיע תור היהודי, החל לשבח ולומר, ברוך הוא 'אלוקינו' שבראנו לכבודו ונתן לנו את מלכנו הרם והנישא, ואף חלק לו חכמה ותבונה להנהיג את המלוכה על הצד היותר טוב, נתקצף המלך על 'שירה וזמרה' כזו, על כן קרא אליו את ה'אופה' ואמר לו, הן היום היו כאן שני משוררים, האחד שורר לפני, ואידך שורר לבוראו, מצווה אני אותך שתאפה שני ככרות לחם, האחד - עבור המשורר הנכרי, בו תטמין עשרים דינרי זהב, כ'תשלום שכר' על שירתו וזמרתו, ועוד לחם אחר תאפה כדרכך ללא כל דינר עבור היהודי, כי את תשלום שכרו יקח נא מהאלוקים שזימר לפניו. כך הוה, אלא שלאחר שכל אחד קיבל את לחמו, הבחין הנכרי שפתו נפוחה ואינה אפויה כל צרכה - מחמת הדינרים שקלקלו את מהלך האפיה, לכן ביקש מהיהודי להחליף נהמא בנהמא, הסכים לכך היהודי, לאחר שממילא לא חשב לטעום מ'פת עכו"ם', כבוא היהודי אל ביתו אשר בפאתי העיר, הניח את הפת לפני התרנגולים שלא נאסרו ב'פת עכו"ם', והנה כאשר אך החלו התרנגולים לנקר בלחם, שמע היהודי קול 'מצלצלין' בחצירו - הדינרין שנפלו מהפת, אספם ונתעשר מהם בעשירות גדולה.

ויהי ממחרת, והנה שוב ניצבים שני המשוררים לפני המלך, בהגיע תורו של היהודי שב לשבח את 'בוראו' על שהכניס בלב המלך להכניס לו בלחמו עשרים דינרי זהב, המלך אשר הבין מה עלה ב'גורל' עצתו מיום האתמול, קצף מאד, ויקרא בשנית לאופה, וציווהו לאפות שוב שתי כיכרות, ובלחם שיבוא ליד היהודי יכניס 'סם המוות' ובוזה חסלת פרשת היהודי וזמירותיו, קיים האופה את מצוות המלך, בשוב היהודי אל ביתו הניח את ככר הלחם על השולחן, כי לא הוצרך לתרנגוליו עוד לחם מאחר שנשאר להם מהפת של אמש. כעבור כמה שעות התדפק בנו יחידו של המלך בבית היהודי, וסיפר לו, שיצא לציד ביער הסמוך לעיר, ועתה רעב הוא, כי כבר כמה שעות שלא בא דבר מאכל לפיו, הכניסו היהודי בכבוד גדול לביתו, ונתן לפניו את הפת שקיבל מאביו המלך, מיד באכול הבן יחיד את הפת נפל מת... וירא היהודי כי 'נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך' (אבות ב כא), והבורא גומל טוב לכל מי שבא לפניו בתודה, בשיר ושבחה, ובוטח אך עליו.

ו. הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל היה פעם ב'ניחום אבלים' אצל הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך ראש ישיבת 'שער השמים' זצ"ל לאחר ששיכל את בנו הבחור אהרן מאיר הי"ד שנהרג על ידי בן עוולה מבני ישמעאל, תיכף בהיכנסו אמר ר' נטע 'חקירה' יש לי אליכם, אם לא היה נגלה המלאך אל אברהם אבינו לאמר לו - 'אל תשלח ירך אל הנער', ויצחק בנו היה נשחט כציווי הבורא - 'והעלהו שם לעולה', האם היה אברהם חייב דיני אבלות לישוב עליו 'שבעה' כדין האב על בנו רח"ל, ענה האב השכול ואמר, פשיטא שמחויב הוא בכל דיני אבלות ו'שבעה', כי 'מה נשתנה' מיתת יצחק משאר מקרים, הרי כל 'שבעה' היא על פטירת אדם ב'ציווי הבורא', נענה רבי נטע אכן דיבורים אלו רציני לשמוע ממכם, ומיד אמר 'המקום ינחם' ועזב את הבית, כי זהו תכלית האמונה להאמין בכל מצב יהיה מה שיהיה שהכל בא בגזירת המקום ו'אין מקרה בעולם'.

מאמין בהשי"ת שהוא עושה את כל המעשים - אין הקב"ה עושה לו ניסים מחוץ לדרך הטבע, כדי שיוכל להמשיך לילך ברשעו ובדרכו הרעה, אמנם האיש הרואה את יד ה' בכל הבריאה ובכל המעשים - יזכה לניסים

ולנפלאות באופן של הנהגה מחוץ לדרך הטבע, שמאחר שהינו מאמין בהשי"ת שוב אין סיבה להקב"ה להסתיר עצמו ממונו, וכלשון קדשו 'ולזה עושה הקב"ה ניסים עם צדיקים ומתנהג עמהם למעלה מן הטבע כי גם אז

ז. וכיוצא בדבר אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על הפסוק (תהלים קיח כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו', כי העולם הזה נקרא בשם 'זאת', ומי שאומר בכל מה שיארע לו - מאת ה' היתה כל מה שנעשה ואירע בהאי עלמא הנקרא זאת, היא נפלאות בעינינו - זוכה לראות פלאות בעיניו (בית אהרן לר"ח ניסן ד"ה מאת).

ח. מעשה נורא מסופר על הגה"צ רבי נחום יאס'ער זי"ע מזקני וחשובי חסידי שטפנשט-באיאן (נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רומניה) בשנות מגוריו בעיה"ק ירושלים, שפעם נפלה בתו היחידה למשכב ושהתה בבית החולים 'ביקור חולים' בקרתא דשופריא, והנה הגיעה עד שערי מות, והידיעה הגיעה לאזני ר' נחום שאין לה אלא שעות ספורות לחייה עלי אדמות. וילך רבי נחום מתוך יישוב דעת לטבול במקוה, שהרי עתה יצטרך לישב 'שבעה' ולא יוכל לילך למקוה משך ז' ימים, שב לביתו וישב ללמוד הלכות אנינות וקריעה מחשש שמא כשתגיע השעה לא תהיה דעתו מיושבת עליו, ויצא לעבר בית החולים, בדרך הילוכו נזכר ששכח את הסכין בכדי לקרוע 'קריעה' וחזר לקחתו, בעת שהלכו לבית החולים, פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, הרי עוד מעט קט עומד אני לברך בשם ומלכות את ברכת 'דיין האמת', שאמרו חז"ל (ברכות ס:) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ו'לקבלינהו בשמחה', אם כן מוטל עלי להכניס בקרבי 'שמחה' - בקבלת רצון שמים באהבה וחדווה, ובתוך כך התלהב רבי נחום והחל לומר ברגש, אם בתי נוטה למות נמצא שהשי"ת מדבר ועוסק בי כעת, והיאך לא אתמלא שמחה על שהקב"ה בכבודו ובעצמו שמלא כל הארץ כבודו עומד ומדבר ודן בי.

משקרבו לעבר בית החולים פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, מעתה אסור להראות שום אות שמחה, כדי שלא לגרום חלילה צער וחלישות הדעת לרבנית העומדת בבכי לצד מיטת חוליה של הבת. ותיכף כשנכנס רבי נחום אל בית החולים, שמע בשורה טובה - שהבת התעוררה, חזרה להכרתה ויצאה מכלל סכנה, אז החל רבי נחום לרקוד בשמחה רבה על חסדי ה' כי לא תמנו. לאחר מכן הסביר את אשר אירע, בעת שמביא הקב"ה צרה על האדם כגון 'צרת הבת', אין זה אלא 'נסיון' מן השמים - לראות אם יאמין האדם בה' שכך צריך להיות ולא ירע לבבו, אך אחר שהקב"ה ראה את שמחתי 'בטרם צרה תחייני' - ובטרם יארע דבר התחזקנו באמונה, נמצא שעמדתי כבר בניסיון, מעתה אפשר לה להישאר בין החיים...

ט. והן הן דברי מרנא הבעש"ט הק' זי"ע, וכמובא בשמו ב'תולדות יעקב יוסף' (ויקהל ג), שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, עכ"ל, ומסיים שם בזה"ל, וזהו עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, והוא סוד גלות מצרים שיש בכל אדם ובכל זמן 'מן המצר קראתי קה' (תהלים קיח ה) 'בצר הרחבתי לי' (שם ד ב) שזהו הגאולה עצמו. עכ"ל.

'והמשילוך ברוב חזיונות'... משל שמעתי מהגה"צ רבי פינחס רוזנבוים זצ"ל, באחד מבתי ישראל הגיע לביקור - ללא כל הודעה מוקדמת מלך החיות ה'אריה' בכבודו ובעצמו, בשעה שהסבו בני הבית לסעודתם בהשקט ובבטחה, למותר להאריך לתאר את גודל הפחד והבהלה שנשתררה באותו בית, הכל חיפשו מחסה ומגן מפחד מוות, זה נכנס לארון הספרים וזה לארון הבגדים, זה קפץ על הארון וזה כמעט נפל מהחלון... אבל, ממקום מסתורם הנם רואים את אחד האחים יושב לו בשלווה - לא קם ולא זע, אדרבה הוא מביט לאריה בעיניו כשכולו אומר שלוות הנפש וישוב הדעת, המה ראו כן תמהו, כיצד ייתכן מעמד נורא כזה, וביותר גדלה פליאתם משראו איך שהאריה מתקרב אליו מתוך נהמת הארי והחל מחבקו ומנשקו מכל צדדיו והוא אינו מתפעל כלל משל מחבקו אביו באהבה רבה... ואכן, אחר זמן מה הוריד האריה את ה'מסווה' מעל פניו ונתגלה אליהם 'אביהם' ברוב פארו והדרו, האחים לא יכלו לעצור בעצמם, וישאלהו, אחינו הקטן... כיצד לא רעד גופך מפחד, כיצד נשאת לעמוד בסמוך לאריה מבלי להניד עפעף... ויספת להביט לו בפניו... ויען הילד ויאמר, חשבתי לעצמי, הנה הבית בקומה שלישית הוא, גם הוא נעול על מנעול ובריח, א"כ, כיצד נכנס האריה דרך דלת הבית, וכי יש בידו 'מפתח' הבית, ועוד, וכי יש ביד מהלך על ארבע לתחוב מפתח בחור הדלת לסובב המנעול ולפתחו, בע"כ תאמר שאין כאן אריה ולא חיה

באר הפרשה - פרשת וירא

1 (בהנהגת הטבע, הם) יודעים השגחת הבורא ב"ה ואין לו להסתיר עצמו מהם כביכול.

דרך הטבע, וע"י אמונה זו יזכה לישועה הנצרכת לו אף למעלה מדרך הטבע.

ומעלתה יש לפרש בלשון הכתוב, וה' אמר המכסה אני מאברהם - וכי יכול אני 'להתכסות' מאברהם, והרי בכל מאורע ומקרה יודע הוא אשר אני עושה - שאין זה בדרך מקרה או בדרך הטבע אלא הכל 'אני עושה', הכל בידי שמים ואפס זולתו, וממילא אף אני אתנהג עמו בכל העניינים בדרך נס, ויזכה שאברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, וכל כך ארבה לעשות לו נפלאות עד שנברכו בו כל גויי הארץ, וכדאיתא במדרש (בר"ר ל"ז י"ז) שאפילו עוברי הים שהיתה פוקדת אותם רוח סערה עד שחשבו האניות להישבר, היו אומרים אלוה-ה דאברהם עננו והיו ניצולים, וזכה להנהגה של ניסים ונפלאות באופן תמידי בזכות גודל אמונתו שיש מנהיג לבירה.

והאלוקים ניסה - התחזקות באמונה בשעת נסיון והסתר, ועי"ז נזכה לישועה

בפרשתן (כ"ב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם' וגו', הנה איתא (אבות ה' ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן', נוראות אמר הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע (פרי הארץ בפרשתן ד"ה כללא דמילתא) כי עיקר 'עשרה נסיונות' היו לנסותו בענין האמונה, כי בכל אלו היה נראה לו כשינוי רצון אצל השי"ת, שמתחילה נאמר לו 'לך לך מארצך וגו', ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, ואך הגיע שמה מצא שיש 'רעב בארץ' והוכרח לעזוב אותה. כיו"ב, כאשר 'יורד אברם מצרימה' מיד 'ותוקח האשה בית פרעה'... כיו"ב, היה מקום לתמוה על כך שבתחילה נאמר לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ולבסוף 'והעלהו שם לעולה', אך הוא התחזק בלבבו באמונה פשוטה בבוראו שלא להרהר אחר מידותיו כלל, ומשם נתעלה לרום מדרגותיו. ואכן במידה זו נשתבחו האבות הקדושים, וכדאיתא בגמ' (סנהדרין קיא.) 'אמר לו הקב"ה (למשה), חבל על דאבדין ולא משתכחין', הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב בא-ל-ש-ד-י, ולא הרהרו על מדותיו'.

וכך כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע בביאור הכתוב האמור ב'שירת הים' (שמות טו י"א) 'נורא תהילות עושה פלא', כי הזקוק ל'נס', עצתו שיאמין בהקב"ה שהוא בעל היכולת, ואין אצלו שום הפרש בין ההנהגה בדרך הטבע להנהגה מחוץ לדרך הטבע, ורק בעיני האדם נחשב ל'פלא' ולנס כשהקב"ה עושה דבר מעל

טורפת, אלא אבינו אוהבנו שהוא 'בעל הבית' ורק בידו ה'מפתח' להיכנס הביתה והוא המסתתר תחת עור האריה ולא כל מזיק בא עלינו, א"כ ממה יש לי לחשוש ולפחד, ע"כ הבטתי ל'אריה' בעיניו כאומר לו להדיא 'ידעתי אבי ידעתי' כי אתה המסתתר תחת עור האריה, חפץ אני בקרבך גם בזו העת - אזעק בפניך 'ידיד נפש אב הרחמן' רחם עלי וקבל רצוני להתקרב אליך כמאז כן עתה, ואכן האב השיב לי באהבה כפולה ומכופלת, ובעודו לבוש בעור אריה המסתיר את 'אבהותו' חבקני ונשקני...

והמשל מובן מאליו, פעמים ונראה לנו כי אריה טורף ושואג בא לקראתנו... דע נא, מי עשה זאת, הרי אין כח בעולם זולתי אבינו שבשמים - ורק בידו ה'מפתח' לעשות בעולם ובבריותיו ככל רצונו, א"כ בע"כ תאמר שתחת הקושי מסתתר לו 'אבינו אב הרחמן' תחת לבושים והסתרות, אין לך אלא להביט בעיניו (כביכול) ולומר לו הנה אבי אתה מכיר אני בך אף מתחת לעור האריה הנראה כמחשיך ומסתיר, לא אעזבך, ובזה יפתחו בפניו שערי רחמים ויצא מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, ואף בטרם ישועה הנגלית לא יהא חושך בעדו בראותו את אביו מביט עליו ברחמים וחמלה.

י. בלשון זה היה אומר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, הנה דעת בני אדם לחשוב, שמאחר שיש תקופת 'הסתר' על כן צריך להתחזק באמונה, אך האמת היא להיפך, שבגלל שהקב"ה חפץ שיתחזקו ברואיו באמונתו על מסתיר הוא פניו ואז יתחזקו הכל באמונה, ובכך יושלם הרצון העליון שהגיע אל תכליתו. וממילא שמע מינה מה ה' אלוקינו דורש מעמנו בעת הזאת - חיזוק והתחזקות בקניין האמונה... (חיבת העבודה).

יא. כה פירש הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (ריש פר' וירא) בלשון חז"ל חבל על דאבדין ולא משתכחין, שבעת הקושי - בבני חיי מזוני ובכל ענין, לא יאבד האדם את דעתו ואמונתו - כי הגם שזה עצמו ה'נסיון' לראות אם עומד באמונתו ונאמנותו אף בעת הסתרה, אבל עבודת האדם שלא לאבד גם את 'דעתו' - שלא ישכח מאין הוא בא ומה

ומעשה אבות סימן לבנים² לילך בדרכי אבות ולהחזיק ב'עמוד האמונה'³ באמונה שלימה⁴, בלא להרהר אחרי מידותיו של הקב"ה כלל וכלל, ואף אם אין בידינו להבין דרכי המקום ב"ה⁵, מ"מ נאמין שכל הנהגתו של הקב"ה היא 'לטובתך ולהנאתך'. וההולך בתום ישכון בטח במרגוע ובשלווה, כי יודע שגורלו מופקד תמיד בידי הקב"ה המנהל עולמו, והוא המכלכל צעדיו⁶, ותמיד מיטיב עמו בכל עת ובכל שעה.

תפקידו זה העולם, וזהו אומרו חבל על היכן הם האבות הקדושים, דאילו הם אף בשעה דאבדין - כשאבדו מדרגותיהם בזמני הניסיון עמדו בשלהם, ולא משתכחין - לא היו שוכחים את דעתם מלקבל על עצמם עול מלכות שמים בכל עת וזמן.

המגיד מדובנא זי"ע נשא משלו על מלמד דרדקי שהלך עם תלמידיו במעבה היער, בהיכנסו הורה להם, אם יבוא אליכם כלב רע לא תתפחדו מעמו כלל, אלא תעמדו כנגדו ותאמרו בקול, 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', ובלחש זה יסתלק הכלב מכם ולא יזיקכם חלילה... ואכן, עברו כמה רגעים וכמה כלבים גבוהים ורמים רצו לנגדם, המלמד נתמלא בחיל וברעדה, והחל נס על נפשו בבהלה מפני הכלבים, תמהו התלמידים ואמרו לו, וכי לא לימדתנו רבינו לומר את הפסוק, מדוע ברח מע"כ כל עוד נפשו בכפו, ולא אמר את הפסוק... ענה להם המלמד ואמר, כששמעתי את קול הכלבים תקפני פחד ומורא ופרח מזיכרוני כל הפסוק, לכן הוכרתי לברוח... אף אנו, בכל עת ושעה הננו מכריזים 'אני מאמין, אני מאמין', אמנם, המבחן אם הדברים נאמרים באמת וחקוקים בלב פנימה - אם ברגע שיבוא לידינו איזה קושי, נשאר צמודים וחקוקים באמונה זו, או שח"ו הכל יפרח מזכרונו.

מעשה ב'מלמד' בן דורנו, שיצא ביום מן הימים ב'ערבי פסחים' מתוך כיתתו באמצע השיעור, התקשר לבני ביתו ושאלם האם כבר השליכו את ה'בגדים' הישנים מהבית אל האשפה ברחובה של עיר, ומשנענה שאכן השליכו לאשפה, שאל שוב, האם יש אפשרות להחזירם מאשפתות, ויאמרו לו בני הבית כי כבר הלכו להם אוספי האשפה ואי אפשר לחזר אחר הבגדים, כשמוע המלמד כי כן שב אל תלמידיו והמשיך באמירת השיעור כאילו לא היה. לאחר השיעור פגע בו המנהל ושאלו מדוע יצא בעיצומו של שיעור לדבר עם בני ביתו דברים של מה בכך - לברר אודות ה'בגדים' אם השליכום לאשפה אם לאו. ויען המלמד ויאמר, הנה עומד אני לקראת נישואי אחד מצאצאי ומכיוון שלרש אין כל - על כן לויתי סכום אדיר מגמ"ח לצרכי החתונה, והנחתיו למשמרת באחד מכיסי בגדי הישנים - במקום שאין היד שולטת בו, היום באמצע השיעור נזכרתי שאמרו לי ב"ב שהיום יזרקו כל ה'שמאטעס' לאשפה, לכן יצאתי מיד לבקשם שיוציאו את המעות מכיסי הבגד...

נתפעם המנהל ושאל את המלמד, ואיככה היה כך שלוות הנפש וכח הסבל לסבול את הבשורה הקשה על איבוד הדמים, ולחזור מיד לפני התלמידים להמשיך ה'שיעור' כאילו לא אירע דבר, ענהו המלמד, הנה אנכי מתלמידיו של המשגיח הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל והוא השריש בנו, 'עיקר ירידת האדם לעולם הזה הוא למען יעמוד בנסיון ברגעים הקשים הללו' - בכדי שיתחזק אז באמונה שהכל הוא בהשגחתו העליונה של הקב"ה, ואם לא עבור רגעים הללו לשם מה ירדנו לעולם הזה...

יב. ודע, דאיתא בספה"ק כי ה'עשרה נסיונות' עדיין חיים וקיימים, וכל יהודי באשר הוא עובר במשך ימי חייו 'עשרה נסיונות', וכמו שכתב הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (וארא ד"ה וארא) בזה"ל, אך שצריך כל אחד ואחד לבוא לידי נסיונות, אף שמקבל אלוקותו במחשבתו מכל מקום מנסין את כל אדם בעשר נסיונות, כמו שאמרו באברהם 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן', עכ"ל [וז"ל הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע 'דהנה ידוע שאין אדם יכול לבוא לידי לב נאמן עד שינוסה בעשרה נסיונות כאברהם'].

ומעתה ייאמר לדידן בני דור האחרון, אשר לדאבון כל לב 'הנה אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש, על עמך יערימו סוד, ולא יזכר שם ישראל עוד', החושך יכסה ארץ ואין יודע מה ילד יום וכלל ישראל זקוק לרחמים גדולים, ומלבד זאת גם רבים מאחינו בני ישראל מתנסים ב'עשרה נסיונות', במכאובי הגוף והנפש וצעקתם עולה עד לשמים, יש מי שמדוכא בקושי הפרנסה, ובלחץ זה הדחק מרוב החובות המשתרגים ובאים על צווארו, ויש אשר מדוכה במכאובי הגוף ומשווע לבריות גופא ונהורא מעליא, פלוני כבר כלו בדמעות עיניו בתוחלת ממושכה לבשורת הבנים, ואילו רעהו מצפה בקוצר הרוח אימתי יזכו 'שיירת' בניו ובנותיו שבגרו זה עידן ועידנים, למצוא את זיווגם ההגון, רבים אשר ליבם דווה עליהם בצער גידול בנים, ובשברון לב מייחלים לרוות נחת דקדושה מכל יוצ"ח שילכו בדרך

באר הפרשה - פרשת וירא

ה', ועל כולנה הצער האיום ונורא בשיכול הבנים אשר הינו ממש כ'עקדת יצחק'. הצד השווה שבכולם, שהם שקועים בייסוריהם ודעתם קצרה לדעת מה ה' אלוקינו שואל מהם, צא תאמר להם, כי אכן, עיקר רצונו של הקב"ה בהעמידו נסיונות קשים ומרים אלו הוא שיקבל כל אחד באשר הוא את כל הקורות אותו באמונת איתן, ולקיים 'בטל רצונך מפני רצוני'. ולא לחינם נכתב בתורה הק' כל פרשת הנסיונות, אלא ללמד לכל הדורות הבאים, כי כשם שאברהם אבינו ע"ה נתנסה על חוזק אמונתו (כדברי הפרי הארץ הנ"ל), כך הקב"ה מנסה את בני ישראל לדעת אשר בלבבם אם יחזיקו בחבל האמונה הטהורה אשר היא יסוד כל התורה והמצוה, גם בשעות קשות ובמצב של הסתר פנים. על כן חזקו ואמצו ועמדו היטב ב'מבחן' החיים, לטוב לכם כל הימים.

עוד ייאמר כלפי המצב בו עומדים בו אנו בימים אלו, שהנה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ביאר בכתוב בריש פרשתו (יח א) 'וירא אליו ה'', וברש"י 'לבקר את החולה', כי כך אמר הקב"ה, ראיתי כיצד אברהם אבינו עומד בנסיונות ב'ימים הטובים', עתה אלך ואראנו כיצד הוא עובד אותי כשהוא ב'חליו' - בימים הקשים... (הובא בליקוטי יהודה). כיוצא בדבר ייאמר לדידן, הקב"ה בא לבקר את החולה ולראות היאך אנו עומדים באמונתנו התמימה אף בשעת חושך ועלטה... נודע מאמרו של הרה"ק מקאצק זי"ע לבאר מה שהובא בגמ' (סנהדרין צב:) שנבוכדנצר הרשע מלך בבל פתח פיו לשבח את הקב"ה עד ש'ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים' [ופירש רש"י שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד ואילו אמרן הקב"ה היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד], ובא מלאך 'וסטרו על פיו', וכפשוטו היינו שהמלאך מנע ממנו להמשיך לזמר בשיר ושבח, ולכאורה תמוה, וכי משוא פנים יש בדבר ח"ו, ומדוע יגרע חלקו מלשבח את הקב"ה, וביאר הרה"ק מקאצק, שאכן לא הפסיק המלאך את נבוכדנצר מלומר שירה, אלא כך אמר לו, הינך מסדר שבחות נאות יותר מדוד ורוצה לגנותו, אך דוד המלך מעלה יתירה היתה בו שהיו כל ימיו מלאי ייסורים ומכאובים, ובכל זאת לא הפסיק מלומר שירה, ואילו אתה יושב בניחותא על כס המלכות, מדושן עונג כ'שהשמש זורחת' עליך בתוקף אורה, על כן אסטור לך על פיך, אכאיב לך קימעא ונראה אם תמשיך לומר שירה... ואכן מיד פסק אותו רשע מלשיר ולהודות... כך דרכם של הרשעים, אם משהו לא 'מסתדר' ולא 'הולך' הכל כפי התוכניות (פלענער) מיד הם 'מבעטים', אכן בני ישראל מקבלים את הדין באהבה, ו'חסד ומשפט אשירה'...

כבר הבאנו את המעשה בהחסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכילתה את כל רכושו עד שנותר בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, ותיכף רץ עמו אל בית המדרש לשתיית לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידו חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו מגודל צער השריפה, נענה אליהם רבי שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחווים להבל וריק לאלילים, אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים, על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי'... הוסיפו עומק נפלא בדבריו, שאין הכוונה ל'שריפה' דייקא, אלא אצל גויי הארצות בכל 'שריפה' ונזק וציער שאירע לו מיד 'נשרף' אלוהיו, מקלל ומבעט ומלא טרוניות כרימון וכופר ומורד בהשגחה העליונה, אכן אצל יהודי לעולם אין אמונתו 'נשרפת' ונאבדת...

יג. מאמר נורא כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תר"פ) על הפסוק (יט יד) 'ויהי כמצחק בעיני חתניו', אשר נראה כנכתב לימים אלו ממש, וז"ל, ויש לתמוה הרי היו רואים בעיניהם פלא גדול שכל העיר מנער ועד זקן הוכו בסנורים ונלאו למצוא הפתח שהיו סמוכים אליו ועומדים על גביו, ועכ"פ הי' צריך להתעורר חשש בלבם, אולי יוכל עוד כהנה וכהנה ולמה הי' עוד לצחוק בעיניהם. ונראה שגם זה הי' ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין, כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב. וזה לימוד לאדם שיש כמה זמנים וכמה עניינים, אשר באם ישים אליהם לב היה רואה מפלאות תמים דעים השגחתו הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בזדון לבו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. ובזמנינו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מטו ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים. עכ"ל.

יד. פעם דרש הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל במסיבה של מצוה (דינער) למען החזקת ישיבה, ובתוך דבריו הביא את דברי המדרש (תנחומא כב) על הפסוק ב'נסיון העקדה' שאמר הקב"ה לאברהם 'קח נא את בנך' (כב ב), אין נא אלא לשון בקשה, 'כך אמר הקב"ה לאברהם נסיתך בתשעה נסיונות ועמדת בהן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה

בדרך זה הלך הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע לבאר במה שנאמר אצל הגר (כא טז) 'ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד' וגו', וצריך לבאר לשם מה נכתב דבר בתורה, ומה בא הכתוב למדנו לדורות עולם, אלא, הכוונה היא שהגר למדה מבית אברהם

אבינו לקבל את הנהגת הבורא ית"ש באהבה ובתמימות מבלי לשאול שאלות, ושעל כן מדרך הצדיקים שאינם מתבוננים בצרה ובמידת הדין בנבורתה שמא יעלה בהם ח"ו הרהור רע של פקפוק ותמיהה על הנהגתו העליונה, על כן אמרה הגר לא אתבונן במיתת הילד מפני מה אירע כדבר הזה, אף שלכאורה היה ראוי

כדי שלא יאמרו ראשונים לא היה בהם ממש', עוד איתא (בר"ר נו יא) שה'הנסיון האחרון שקול כנגד הכל, שאלולי לא קבלו אבד את הכל'. והרבה יש לתמוה, וכי אדם שעושים לו 'מבחן' עם עשר שאלות, וידע להשיב על תשעה מהן, האם נחשב שאינו יודע כלום או שהצליח 90%... ואם כן מדוע אם לא היה עומד בנסיון האחרון היה מאבד שכר הכל והיו אומרים שהראשונות אין בהם ממש. וביאר, כי כל הנסיונות עד עתה היו כלפי אברהם עצמו, אך עתה היה הנסיון שישחוט את בנו, ואם לא היה עומד בו הרי זה סימן שלא הצליח להעביר את החינוך לדורות הבאים, ואם כן מה תועלת יש בכל עבודתו אם אין בנו ממשיך בדרכיו.

בין המשתתפים שם היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, ולאחר שגמר לדרוש אמר רבי משה לרבי שמעון, כי ביאור דברי המדרש הוא, שהמאמין רק 90% ואילו ב10% אינו מאמין הרי הוא כופר בשלמות - בכל ה100%... ומאחר שאברהם אבינו נתנסה בענייני אמונה, הרי אם לא היה עומד בנסיון העשירי ח"ו אזי היה מתברר שאינו מאמין כלל והיה מאבד שכר הכל, כי אין 'פשרות' באמונה, להיות מאמין ואינו מאמין... אלא או שהוא מאמין בשלמות או שאינו מאמין כלל.

טו. אחר המלחמה הנוראה פגש 'המשגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל באחד ממכריו מלפני המלחמה, וקרא בשמו כשהוא שואל לשלמו, ענהו הלה שכבר סר מן הדרך רח"ל 'איך בין נישט דער זעלבער' - כבר אינני אותו פלוני... כמי שאומר שהפנה עורף לכל עברו ולכל ה'יהדות', ושינה שמו ומעשיו לרעה רח"ל. החזיר לו רבי גד'ל במילים נוקבות בכדי לשבר אוטם לבבו 'וכי מי לימד אותך לדבר בשפה כזו, האם אותו רשע ימ"ש'... והיתה כוונתו לעוררו שזו היתה כוונת צורר היהודים שלא יזכר שם ישראל עוד... פרץ הלה בבכי ואמר, הרי אבדתי את אבי ואמי וכל בני משפחתי, כיצד אפשר להבין וכיצד אפשר להמשיך... המתין לו רבי גד'ל ונתן לו לשפוך כל מועקת לבבו, לאחמ"כ החל להרעיף עליו דברי ניוחמים והתחזקות, ובתוך הדברים אמר לו, וכי הינך מבין כיצד יתכן שידבר אדם בווארשא שבפולין וישמעו את קולו באמעריקע (ע"י הטעל), ואעפ"כ הינך משתמש בו... הרי שאין צריך להבין הכל... אם כן בידך לעבוד את אלוקי אביך אף אם אינך מבין דרכי הנהגתו.

לאחר שנים רבות הלך רבי גד'ל ברחובות תל אביב, והנה נוסע בכביש איש שומר תורה ומצוות כשהוא רוכב על אופנוע (motorcycle) עם 'סירה' (מין מושב שהיה מחובר אל האופנוע מצידו), וקרא לעברו, רבי גד'ל עלה אל ה'סירה', אלא שלא ידע רבי גד'ל כיצד נכנסים ומתיישיבים שם, אמר לו הרוכב, וכי את הכל אתה מבין... וכי הינך מבין כיצד יתכן שידבר אדם בווארשא שבפולין וישמעו את קולו באמעריקע... מיד הכיר בו רבי גד'ל כי זה 'אותו האיש' שדיבר עמו אחרי המלחמה, וסיפר לו האיש כי דבריו הציתו בו את אש הקודש בלבבו, ומכוחם חזר לדרך התורה והמצוות (הובא בספר במחיצת רבי גד'ל עמ' קמו).

טז. מעשה היה אצל הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל אשר פעם יצא מחוץ לעיר בלווית מוהל מפורסם למול אחד מילדי העברים על אם הדרך (אותו מוהל ממינסק היה, והביאו החרדים לדבר ה' למול כמה תינוקות בעירו של ר' מרדכי - קובנא), בעודם מהלכים תעו בדרכם, כי שכחו לרדת מהרכבת בתחנה הנצרכת, וממילא כבר הוכרחו להמשיך עמה עד סוף דרכה, והגיעו למקום שאינם מכירים, נענה רבי מרדכי ואמר, התורה כתבה (בפרשתו כא יד) 'ותלך ותתע במדבר באר שבע', וברש"י, 'חזרה לגילולי בית אביה'. ולכאורה צ"ב, היכן מרומז בקרא שחזרה לעבוד עבודת אלילים, אלא, דהמאמין בה' לעולם אינו 'תועה', כי יודע הוא שכל מקום אשר תדרוך כף רגלו בו 'שם הוא המקום שהוא צריך להיות בזה הרגע', ולכן כשמצינו שהפסוק אומר עליה ש'תעתה' בדרכה, סימן הדבר שאבדה אמונתה שהיתה לה בבית אברהם, ו'חזרה לגילולי בית אביה', כי המאמין אינו תועה (כע"ז מתאמרא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע). ויהי בגמרו את דבריו, הופיע לנגדם יהודי המחפש אחר 'מוהל' שימול את בנו הנוולד לו למזל טוב, אז ראו עין בעין שאין יהודי תועה... אלא הקב"ה סיבבו והביאו לכאן בשליחותו היעודה לו (נכתב ע"י תלמידו בקונטרס 'גדולת מרדכי' שבסו"ס שיח יוסף עמ' כ').

לומר 'ויאמר ה' וכו' ואברהם עודנו עומד לפני ה' בתפילתו, ורק לבסוף - 'וילך ה' כאשר בלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו' (פסוק לג), וכפירוש רש"י 'נסתלק הדיין, נסתלק הסנגור והקטגור מקטרגו' שם הוא המקום לכתוב 'ויפנו משם האנשים'.

אלא, שבא הכתוב ללמד ש'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים', כי הנה הקב"ה אמר לאברהם ועקת סדום ועמורה כי רבה וכו' - שעלה בדעתו להפוך את סדום ועמורה על חמאיהם הרבים וכבר נגזרה הגזירה, ולא עוד אלא שויפנו משם האנשים, שכבר יצאו המלאכים לעשות שליחותם לבצע את פסק הדין, וחרב חדה כבר הונחה על 'צווארי' סדום ועמורה, שהנה הנה עומדים להשמידם, ואברהם אבינו רואה שהולכים המלאכים, ואעפ"כ ואברהם עודנו עומד לפני ה', שלא יתייאש בלבבו לאמור שהמצב הוא כבר 'לאחר מעשה' ואין מקום לתפילה, אלא אפילו בשעה קשה כזו עדיין התאמין לבטל את הגזירה¹, כי יפה כח התפילה לבטל את הנגזר ואפילו בזמן שעומדים לקיים את מה שנגזר².

לחסד ולרחמים שהלא הוא בנו של אברהם אבינו, אלא השליכה אותו מדעתה, וכלשון קדשו, לא אסתכל בעניין מיתת הילד מה זה ועל מה זה, הלא מ"מ הוא בנו של אברהם וראוי לחסד יותר, ולא רצתה להסתכל בזה ולשאול כן, עכ"ל, ומשום כך נכתב זאת בתורתנו הק', כי היא נבואה הנצרכת לדורות, להודיע את הדרך נלך בה באופן קבלת הדין באהבה. ומסיים התפארת שלמה באופן נורא, שתיכף לאחר שקיבלה עליה את הדין³ באומרה אל אראה במות הילד מיד באה לה 'הישועה והטוב מהרה', כי קבלת הדין היא 'סגולה' להמתקת הדינים ולהחיש את הישועה.

עודנו עומד לפני ה' - אליך ה' אקרא

בפרשתן (יה כ-כב), 'ויאמר ה' (פירש רש"י 'אל אברהם') ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו', ויפנו משם האנשים (-אלו המלאכים שהיו אצל אברהם) וילכו סדומה ואברהם עודנו עומד לפני ה', הקשה הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע, מדוע נזכר בכתוב בתוך ה'דין ודברים' שהיה להשי"ת עם אברהם ש'ויפנו משם האנשים' - שהלכו להפוך את סדום בדבר ה', ולכאורה היה צריך

יז. הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אמר פעם להגאון רבי שמריהו גריינימן זצ"ל 'אלע גייען א דארך די וועלט, דער גייט דארך לאכעדיג, דער וויינענדיג, קען מען דאך בעסער לאכן' - הכל עוברים את מסע החיים בעולם הזה, יש המקבלים את כל אשר יארע להם מתוך שמחה, ויש המקבלים אותם בעצב ובבכי. והנה הנגזר על האדם בין כך ובין כך לא ישתנה, אם כן מוטב שיחליט בנפשו לקבל הכל בשמחה ויחיה בטוב ובנעימים. (מעשה איש' פי"א אמונה וביטחון עמ' קנ"ה).

משל למה הדבר דומה ל'קטן' שנתנה לו אמו נייר חלק ודיו עם מכחול לצייר את ציוריו, והנה בא הקטן בבכי ויללה אל אמו כי נשפך לו הדיו על הנייר, אמרה לו האם, בני יקירי, מנע קולך מבכי, כי עתה שנצבע כל הנייר בדיו, אפשר לצייר בו צורת אדם, על ידי שנעשה שני חורים עבור ה'עיניים', וגם מקום ה'חוטם והפה' לא יפקד, ולא די בכך אלא אף 'כיפה' גדולה נעשה מעל לראש ה'אדם', ונמצינו נשכרים ב'אדם השלם'. ואנן נמי נלמד מזה - בעת ש'נשפכים' לנו הדברים, והכל נראה לנו כהנהגת 'אדרבה' (להיפך מהרצוי), עלינו להכניס 'צורת אדם' - להתבונן כראוי באמונה שלימה בבורא ית"ש, ואז ניווכח 'להגיד כי ישר ה' ולא עוולתה בו', והכל לטובתינו הגמורה והשלימה, ובה יבוא להיות 'אדם השלם'.

יח. וכזאת מצינו גם אצל דוד המלך, שאמר לו נתן הנביא 'גם הבן הילוד לך מות ימות' (שמואל ב' יב יד), ואכן מיד אחר כך חלה הילד ויכבד חוליו מאוד, וכתוב (שם טז) ויבקש דוד את האלוקים בעד הנער ויצם דוד צום' וגו', ופירש הרד"ק ויבקש דוד את האלוקים - שהתפלל בעד הנער, אעפ"י שהנביא אמר לו מות ימות התפלל בעדו, והרי אין לך חרב חדה מונחת על הצוואר גדולה מזו, נבואה מפורשת שהנער ימות, והנה מחלתו כבדה ואנושה, אך דוד עומד ומתפלל...

יט. כה אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל להמחיש את כח התפילה, 'מעשה' באחד שתפסו אותו על שעבר על אחד 'מהעברות החמורות' שבחוקי המלכות שהעונש הקבוע על כך בספר החוקים הוא גזר דין מוות, כמובן ששכר עורכי דין בכסף מלא שיוכחו את צדקתו, בהגיע יום הדין פתח הקטגור בדבריו והוכיח שאכן פלוני זה עשה מה שעשה, לעומתו נעמדו הסנגורים וטענו לחפותו, אך גברה יד הקטגור ופסק השופט את דינו למיתה רח"ל. חשכו

ברכת המלאך, וכברכת נביא כעין ברכת אלישע שבירך את השונמית (מלכים ב' ד טו), ולכן צחקה, כי ענין הלידה אצלה הוא ממש כ'תחית המתים', וזה אי אפשר אפילו על ידי ברכת מלאך אלוקים, אלא שינוי טבע גדול כזה אפשר רק על ידי 'מצוות (ציווי) הא-ל פרטית או בתפילה משגת חן' מאתו'. ללמדנו כוחה של תפילה שהיא גדולה יותר מברכתו של מלאך.

בא וראה עד כמה גדול כוחה של תפילה, מהאמור בפרשתן (יה יב) 'ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה', וכבר עמדו המפרשים ורבותינו הראשונים לבאר הטעם שצחקה ולא האמינה למלאכי השרת משרתי עליון שאמרו בדבר ה' ש'כעת חיה והנה בן לשרה', ומבאר ה'ספורנו', ששרה אמנו לא ידעה שהמלאך אומר בן בציווי ה' אלא חשבה שהוא

עיניו של הנאשם וכמעט שלא התמוטט אך עדיין לא איבד תקוותו, מיד אמר שעומד להגיש ערעור בפני ערכאה גבוהה יותר, פשיטא שבדרך הטבע פחתו הסיכויים לצאת זכאי, אך עדיין יתכן 'להפוך את הקערה', הלה שכר עו"ד מומחים ביותר העולים הון תועפות, והם ניסו בכל כוחם להביאו לידי זכות, אולם גם הבית הדין 'הגבוה' הרשיע את הנתבע, והשאיר את פסק הדין על מקומו. ועדיין לא התייאש הנאשם, כי אף שנפסק דינו לחובה אך המלך ברוב רחמיו יכול לתת לו 'חנינה', ומיד החל להפעיל 'קשרים' ולהתחנן ל'עסקנים' שיבקשו משרי המלוכה שידברו על המלך להשאירו בחיים, שהרי מטופל הוא באשה חולנית ובעוללים רכים, וגם לרבות בהורים זקנים וחולים, כמו כן השתדל בכל כוחותיו לבקש מאת מכריו וידידיו שישלחו מכתבים לבית המלוכה להעיד על טיבו שכשר הוא, אולי יחוס אולי ירחם. אמנם המלך לא נעתר להפצרות המרובים, ופסק שבעוד כ"ד שעות יבוצע פסק הדין. באותה שעה ידע שנעלו בפניו כל שערי ההצלה בדרך הטבע, אך עדיין המשיך לפעם בו רצון החיים מתוך תוחלת ותקווה אולי יארע משהו שלא כדרך הטבע או שיתחולל נס גלוי להצלתו. הגיע הזמן הנקוב... נכנס השוטר והובילו אל מקום ההריגה, שם עמד שר הטבחים והשחיו את חרבו למען תתבצע ההריגה בלי ספק... והניחה על כתף הנאשם... באותו רגע נגוז חלום החיים, אבד סברו ובטל סיכוי, יודע הוא היטב שזהו... הגיע הרגע האחרון לחייו, וכבר אין שום דרך להינצל... אמנם יהודי מחויב להאמין שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים... גם במצב נואש זה, שאין שום פתח דחוק להיכנס בו עדיין יכול הוא להיוושע אם ישפוך שיחו לפני בוחן ליבות (מובא בהקדמה לספר נס ההצלה של ישיבת מיר בשאנחאי).

כ. 'דבר בעיתו מה טוב' להביא כמה עניינים מסדר התפילה - כולם נרמזו בפרשתן - שהם בבחי' 'תפלה משגת חן', שעליהם ניתן להמליץ מאמרו של הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאז'ניץ זי"ע בפירושו לשון המשנה (אבות א ה) 'אמור מעט ועשה הרבה' - אמירתם מועטת (כמה רגעים ספורים ותו לא...) ואילו עשייתן מרובה - פועלים גדולות ונצורות בשמים ממעל, והם ממש 'דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם וכו'... וחבל שאין 'משקיעים' לאומרים מתוך כוונת הלב...

בראש ובראשונה הוא אמירת 'פרשת העקידה', וכבר כתב בספר 'סדר היום' לרבינו משה בן מכיר בזה"ל, ואם כן ראוי הוא לזכור ענין העקידה כל יום ויום קודם שנסדר תפלתנו כדי שיתמלא עלינו רחמים אלוקינו שבשמים ויקבל תפלתנו ותחנתנו בחמלה, ובעל נפש לא יבטל אותה בשום ענין וגורם טובה גדולה לו ולכל ישראל, ומביא מדברי הזוה"ק (עי' תיקו"ז קל"ט): 'לא אית מאן דמבטל מותנא מן בני אנשא כקרנן דעקידת יצחק וכו', ועקדת יצחק מעלייא לישראל לאדכרא ליה בכל יומא בגלותא דתגין עליהן מכל מערערין בישין, וקלא נפיק ואמר אל תעש לו מאומה, וזכות אבוהון יגן עליהון מערעין בישין' [- אין דבר המבטל מוות מן בני אנוש כקרנן דעקדת יצחק, והיא מועילה לישראל להזכירה בכל יום כשהם בגלות להגין עליהם מכל מקטרגים רעים, ובת קול יוצאת ואומרת אל תעש לו מאומה, וזכות אבותם יגן עליהם ממאורעות רעות]. ומיהו שאינו חפץ ונצרך בימים אלו ל'הבטחה' כזו... עוד כח נפלא ומסוגל הוא אמירת 'תחנון', וכמו שאמר הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע (אילנא דחיי בסוף פרשתן) בשם מרנא הבעש"ט הק' זי"ע לרמז בהאמור בסוף הפרשה (כב כד) 'ואת מעכה', שהוא ר"ת וידוי אחר תפלה מגיע עד כסא הכבוד.

פעם פרצה מגפה באחת העיירות על יד קארלין, ורח"ל נפטרו אנשים צעירים לימים בזה אחר זה, והורה הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע לשלוח טעלגרמא שיקבלו על עצמם להיזהר באמירת תחנון, ואכן התחילו להקפיד בכך והמגפה נעצרה.

מעשה פלא הובא ב'נפלאות הסבא קדישא' (ראדושיץ, עמוד כב), שפעם הגיע אחד מחסידי קאצק אל הס"ק מראדושיץ זי"ע, ושפך בפניו מר לבו, על 'מזלו' שנתהפך, וירד מטה מטה הן בבני הן בחיי הן במזוני שנעשה 'יורד' ל"ע, שאלו הרה"ק האם הוא מקפיד על אמירת תחנון, ונתבייש מלענות, שאלו הרה"ק בשנית, בלית ברירה ענה, שאכן אינו אומר תחנון, וכל ימיו הם כיומא דפגרי... אמר לו הרה"ק עליך להשלים את כל ה'תחנונים' שהחסרת, שמא תדע ממתי החסרת את ה'תחנון', וענה לא ידעתי, עד שנזכר כי מימי נעוריו זלזל בזה, ציווהו הסבא קדישא לערוך חשבון כמה תחנונים חיסר מאז, עשה האיש חשבון, ומצא שחסרים לו כמה אלפים, אמר לו הרה"ק, תשלים את כל הסכום 'תחנונים' שחיסרת, ובזה תלוי ישועתך, כי כל עוד שתחסיר אפי' אחת מהסכום לא תוכל להושע בשום אופן, וגם בתנאי זה שתקבל ע"ע מהיום והלאה שלא לגרוע מלומר תחנון בכל יום, האיש הנ"ל בשמעו כי ישועתו תלוי בזה קיבל עליו תיכף את ה'פסק', והבטיח לסב"ק שמעתה לא יחסר מלומר תחנון, ומיד החל ב'עבודה' הזאת, עד שבגמר כמה שבועות גמר כל הסכום שחיסר, ומיד, בו ביום שגמר הסכום התחיל להצליח ולעלות מעלה מעלה עד שנתעשר וראה פלאות.

ביותר אמורים הדברים לענין אמירת 'והוא רחום' בימי שני וחמישי, וכבר מובא בשם תלמידי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע כי מה שנראה התעוררות גדולה בבכיות ותשובה בימים נוראים בקיבוץ אצל רבנים גדולים וקדושים, עוד ביותר היה אצל רבינו הגאון בעל חתם סופר ז"ל כל שבוע פעמיים באמירת והוא רחום בתחנון, ורושם גדול נשאר בזה גם אצל תלמידיו (הגאון ר"א פריעדמאן ז"ל אב"ד נירעדהאז, ב'זכרון למשה' סיפורים ומנהגים מהגאון בעל חתם סופר ז"ל סו"ס כ"א גרו"ד תרח"צ). בימי הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע דר יהודי בכפר הסמוך לבעלזא והחזיק למחייתו בית מזיגה (קרעטשמע) שם היו מתכנסים גויי הארצות ושותים עד כדי שכרה ועד בכלל. באחת הלילות כשרצה היהודי לסגור את ה'קרעטשמע' בלילה ביקש מכולם לשוב לבתיהם, ואכן יצאו הכל חוץ מאחד אשר היה שיכור כלוט, והורה לו את הדרך חוצה, אך הלה לא ידע להבדיל מימינו ומשמאלו, ונתקע ברגל השולחן ונפל ארצה ונחבט ראשו בקרקע, ועד מהרה איבד רוח החיים. נבהל האיש מאוד, שהנה יאשימו אותו בהריגת הגוי שמת אצלו בחנותו, מה עשה, נעל החנות והחיש פעמיו אל הרה"ק מבעלזא, ובאישון ליל נקש על דלתות ביתו, ומשהכניסו הרבי גולל לפניו את צרתו ואת הסכנה המרחפת על ראשו ועל ראשם של כל יהודי המחוז (גאליציע), שהרי שונאי ישראל ימצאו בזה שעת הכושר לפרוע בהם פרעות. אמר לו המהר"י שוב לביתך, עמוד על יד ה'פגר' ואמור את תפילת 'והוא רחום' הנאמרת בתחנון בימי שני וחמישי. מיד מיהר לבית המרזח והחל באמירת ה'והוא רחום' מתוך בכיות נוראות בשברון לב, והנה לנגד עיניו 'התעורר' הגוי, עמד על רגליו והלך לבית אדונו, ותיכף משנכנס לבית נפל שם ומת, ומעתה לא היה מקום לרשעים להעליל עלילות על בני ישראל. שב היהודי לבעלזא להודות להרה"ק על הישועה הגדולה אשר נעשית עמו, והוסיף לשאול את המהר"י, אם אכן כה גדול כוחה של תחנון מדוע מקילים לנו לפעמים (נהרא נהרא ופטיה) שלא לאומרה בזמנים שונים... השיב לו הרבי מיניה וביה, וכי ברצונך שכל הגויים יקומו על רגליהם וישובו לחיות... ואם כי פשיטא שמופת נורא זה היה בזכותו ובכוחו הגדול של הרה"ק מהר"י אך השתלשלה הישועה דרך אמירת ה'והוא רחום' ללמדנו שתפילה זו מסוגלת ביותר, ואם אין בכוחנו להחיות מתים, אך על כל פנים בידנו להחיות חיים ולהינצל מידי נכרים שונאי ישראל...

גם מצינו בפרשתן 'סגולה' לקבלת התפילות, והוא כאשר מתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר שהוא נענה תחילה, ולמדו זאת חז"ל (ב"ק צב.) ממה שנאמר (כ"ז) 'ויתפלל אברהם אל האלוקים' לרפואת אבימלך ובני ביתו, ומיד אח"כ כתיב (כ"א א) 'וה'פקד את שרה כאשר אמר'.

אגב אורחא, אם ב'סגולות' עסקינן, מסופר שפעם ציווה הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע את הגאון רבי העניך פאדווא זצ"ל (לימים גאב"ד לאנדאן יצ"ו) לגשת לפני התיבה לתפילת שחרית, והורה לו סדר התפילה כמנהג בעלזא, שהש"ץ פותח ב'אדון עולם' קודם ברכות השחר, ואף מסיים ב'אדון עולם' לאחר קדיש שלאחר 'עלינו לשבח', ואומרים את התיבות 'ה' לי ולא אירא' (בסיום 'אדון עולם') בקול רם, והוא סגולה להינצל מפחדים לכל אותו היום...

ודבר פלא נוסף מספרים בני משפחה חשובה ונכבדה, שבשעתו הזכירו אחד מילדי המשפחה אצל הרה"ק מבעלזא שהוא סובל מ'פחדים', אמר הרה"ק שיניחו את יד הילד על גבי ה'מזוזה' ויאמרו שה'בעלזער' - רב' אמר שצריך לפחד רק מה', ואין לפחד משום דבר זולתו, ואכן מני אותו יום סרו ממנו הפחדים למיניהם... ומעידים שדברי הרה"ק חיים וקיימים עד עצם היום הזה, ולא דווקא אצל אותו הילד שהוזכר אצל המהר"א זי"ע, אלא שנהגו כן כבר כמה וכמה פעמים אצל עוד ילדים, ותמיד רואים המה ניסים ונפלאות... (חיבת העבודה).

ואין בידו כ"כ להתפלל בכוונה שלימה בלא היסח הדעת. וביארו בעלי המוסר שאעפ"כ עדיפה תפילת החולה על עצמו מאחר שתפילתו היא 'באמת' יותר מאחרים, ו'קרב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'.

זאת ועוד, שהרי ישמעאל היה רשע גמור ובעל עבירה, שכבר עבר על ג' החמורות (עיי' רש"י כא ט) וגם יצא לתרבות רעה (שם יד), ומכל מקום שמע אלוקים לקול הנער, ולא לקול תפילת הגר שהיו נאים מעשיה בקטורת' (רש"י כה א), אלא ללמדנו, כי אין כל נפק"מ מיהו המתפלל, אלא בכל שהתפילה תבוא יותר מעומק הלב יותר במהרה תתקבל לרצון, ואף אם יצאה מפי מי שאינו ראוי כ"כ, ומאחר שתפילת החולה היא 'באמת' ומעומקא דליבא על כן היא מתקבלת ביותר יא.

ואם הדברים אמורים ב'ישמעאל' קל וחומר בן בנו של קל וחומר לתפילתו של בן ישראל שוודאי

בפרשתן (כא יז), 'וישמע אלוקים את קול הנער ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם'. וכבר דקדקו חו"ל בלשון הכתוב, שהלא גם הגר אמו בכתה והתפללה על ישמעאל, וכדכתיב מקודם (פסוק טז) 'ותשא את קולה ותבך', ומכל מקום אמרה תורה 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם', והרי שתפילתו של ישמעאל נתקבלה יותר מתפילת הגר. וטעמא דמילתא ביארו חו"ל (בר"ר נג יד) בזה"ל, 'באשר הוא שם, בזכות עצמו, יפה תפילת החולה לעצמו יותר מכל'. וכן הביא רש"י 'מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל'.

הוסיפו בעלי המוסר, כי לכאורה היה מקום לומר שתפילת אחרים עליו תתקבל יותר, כיון שהחולה אפוף בכאבים ומוטרד בייסורים ושקוע בצערו

מעשה בבחור שהחל לסבול ל"ע מ'פחדים' ודמיונות, כידוע שסבל זה רב וקשה מנשוא, באותו הזמן היה ביתו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זי"ע בבני ברק - תל תלפיות בהיותו זקן האדמורי"ם ורבים נהרו לקבל עצתו וברכתו, אף בחור זה החיש פעמיו לבית האדמו"ר מבוהוש, הרבי שמע והקשיב לקול בכיו, ונתן לו להריח טבאק מקופסה שהייתה שמורה עמו כירושה מזקנו הרה"ק מרוז'ין זי"ע, ולאחר מכן אמר לו, נו, אמור את הפזמון 'אמר ה' ליעקב - אל תירא עבדי יעקב' במשך ארבעים לילות בטרם עלותך על יצועך ותנצל, וכן הוזה, הבחור עשה כעצתו והבריא לחלוטין, עד שזכה להקים בית לתפארת בכרם בית ישראל.

עברו כמה שנים שבהם כבר נסתלק השמימה האדמו"ר מבוהוש, ולאותו אברך שכבר נולדו שני בנים שבו הפחדים ביתר שאת ועוז, ולא ידע את נפשו, כי מלבד כל ה'פחד' שבדבר גם כל ביתו וזרעו היו בסכנת קיום... באותם הימים נהרו הכל לעבר ביתו של זקן האדמורי"ם (שבאותה שעה) מוח"ז הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זי"ע, ויפן האברך אל ביתו של הרבי מזוטשקא ושטח לפניו את מעשה 'פחדיו' וכו', אמר לו הרבי, אף אני מטבעי 'דואג' גדול הנני, ופעם אחת כשאחד מבניי לא שב הביתה בזמנו הרגיל כמעט יצא לבי מדאגה, עד שהרגעתי את עצמי - וכי כשהבן בבית יש בידי לשמור עליו, הרי ממילא זקוק הנני לרחמי שמים ולשמירה עליונה, א"כ 'מה לי הכא ומה לי התם'... האברך ש'חכם' היה אמר לרבי, נאים הדברים למי שאמרם, אך נפשי לא מצאה בזה מנוח כלל... אמר לו הרבי באותו מטבע לשון נו, אמור את הפזמון 'אמר ה' ליעקב - אל תירא עבדי יעקב' במשך ארבעים לילות בטרם עלותך על יצועך ותנצל, וכן הוזה, שנתרפא לגמרי מפחדיו עד עצם היום הזה. ויהי לפלא בעיני השומעים, כי סגולה זו איננה מובאת בשום מקום, ושני האדמורי"ם נתנבאו בסגנון אחד. ואם כי מי יבוא בסוד קדושים, אך זאת למדנו מדברי שניהם, כי האמונה ב'אמר ה' ליעקב אל תירא עבדי יעקב' מועילה לשכך כל מיני דאגה, והיינו טעמא, כי על ידי שמחדיר בקרבו היטב את אור האמונה הטהורה שוב אינו בא לידי דאגה.

כא. וכן מצינו עוד בפרשתן, שביקש אברהם אבינו על הצלת סדום ושאר הערים הסמוכים ולא נענה, לעומתו, כשביקש לוט 'אמלטה' נא שמה הלא מצער היא ותחי נפשי' (יט ב) מיד נענה המלאך ואמר לו (פסוק כא) 'הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברת', וכל המתבונן עומד ותמה כיצד הועילו תפילותיו של לוט יותר משל אברהם אבינו. יש שפירשו שלוט התפלל על חייו כפשוטו, בלא חשבונות וזכויות וטענות, אלא התפלל בשפה פשוטה מעמקי לבבו, רבש"ע ותחי נפשי - הבה לי חיים, על כן תפילתו התקבלה מיד, לעומתו אברהם אבינו התפלל על הצלת אחרים מתוך טענות ש'חלילה לך מלהמית צדיק עם רשע', ואולי יש חמישים

עקדת יצחק לזרעו היום - 'עקידה' בימינו אנו

בפרשתן (כב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו', כתב הרמב"ן ('האמונה והבטחון' פ"ו) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמאמרם (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן - להודיע כמה חיבתו...

ובך כתב ה'ספורנו' בפסוק (כב יב), 'כי אתה ידעתי... ולא חשכת את בנך את יחידך ממני, וו"ל, 'ידעתי

מתקבלת היא ברחמים ובאהבה לפני אדון כל"ג. וכך כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (פרשת וירא ד"ה א"י מלת) וו"ל, כל אדם צריך להתחזק בלבו אמונה זאת שבודאי אין הקב"ה מואס בשום תפילת עמו ישראל, ואף שהוא נקרא 'הגדול הגבור והנורא' ולו דומיה תהילה, אעפ"כ יקר בעיניו דיבורים של עמו ישראל, אפילו ממי שהוא ח"ו בדיוטא התחתונה, אעפ"כ מגיע מזה תענוג להבורא יתברך וכו'.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יו כג) 'שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט', ופירש רש"י בזה"ל, הקב"ה מקבל דברי הבגעה ופיוס מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לבנים, להטות ארחות משפט - להפוך דינו מרעה לטובה. עכ"ל"ג.

צדיקים' וכו'. ואף שפשיטא שאין לנו שמץ ונגיעה קלה באברהם אבינו, אך ללמדנו על כוחה של תפילה הבאה ממעמקי הלב בפשטות ובתמימות.

ידוע מה שסיפר הרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע על איש תם וישר, שהיה דר בכפר אחד סביבות ירושלים, הלה לא קרא ולא שנה מימיו, ואף את 'סדר התפילה' לא ידע, וכך הייתה דרכו, שבכל שבוע היה נכנס לירושלים למכור פירות וירקות מתנובת שדהו, ואז היה נכנס אל הרב דמתא שירשום לו על הנייר את סדר התפילה לכל השבוע הבעל"ט. פעם אחת בא אל הרב בחודש חשוון, וביקש מאתו שירשום לו סדר התפילות לכמה שבועות - היות והדרכים עומדות להתקלקל ברפש וטיט על ידי הגשמים העתידים לירד, ומן הנראה שלא יוכל להכנס העירה, ויעש הרב כבקשתו. ויהי בשבוע השני נזדמן לו לעלות לירושלים, והנה הוא רואה שכל חנויות היהודים נעולות על מסגר ובריה, נחרד בליבו שמא טעה במנין הימים ושבת היום, אך משראה אנשים המהלכים בטלית ותפילין שבה אליו רוחו שלא התבלבל בחשבון הימים. ניגש אליהם לשאול מה יום מיומיים, מדוע שבתו בעלי החנויות ממלאכתם. השיבו לו שהיום תענית ציבור הוא, ולכן הכל בטלים ממלאכתם. הצטער היהודי על שאכל כי לא ידע שהיום הוא יום תענית, ולא עוד אלא שלא התפלל תפילת יום התענית. מיהר אל הרב ופרץ בבכי - היתכן להכשילני בחמורות כגון דא, לאכול ביום תענית ציבור. השיב לו הרב, אין תענית זו מהתעניות הקבועות, אלא כך גזרו ב"ד עקב עצירת גשמים, וקראו עצרה וצום לתפילה ולתחנונים ממי שמפתח של גשמים בידו. חזר ותמה, וכי מפני כך צריך לגזור תענית וצום, החזיר לו הרב בשאלה, וכי מה יש לעשות לפי דעתך, השיב הלה, בהיעצר הגשם מעל אדמתי, אצא השדה, ואקרא לאבינו שבשמים, ומיד מתחילים הגשמים לירד. אמר לו הרב, אם כן עשה נא אף למענינו כן, נשא הכפרי עיניו למרום ואמר אבא רחימאי, בניך צריכים לגשם, וכי אפשר שיגועו בניך ברעב חלילה... ומיד נתקדו השמים בעבים והחל מטר לירד להשקות נפש כל חי.

הוסיפו על כך בשם בנו של ה'צמח צדק' הרה"ק המהר"ש זי"ע, שאין משיבים ריקם את תפילת התמים, משום שאינו מבין 'חסדישע פשעטלאך', אלא מדבר אל הקב"ה כבן המתחטא אל אביו, ובקשה כזאת בדין הוא שתתקבל. כב. ובזה ביארו מדוע עוטפים את הטלית בעת הברכה כעטיפת הישמעאלים (טור א"ח ח בשם הגאונים), כי פעמים הרבה יבוא היצר לאדם בגשתו לתפילתו ויאמר לו הרי חוטא ופושע אתה כזאת וכזאת עשית - כיצד תעז להראות פניך לפני ה' ולהתפלל לפניו, לזה מזכירים לו לאדם את עטיפת הישמעאלים, כי כשם שנתקבלה תפילתו של ישמעאל 'באשר הוא שם' כך תתקבל גם תפילתך ולא יביטו בשמים על מעשיך שבעבר, מעתה לך נא עמוד נא התייצב נא והאלוקים ישמע לקול שוועתך וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה.

כג. וכן הוכיחו ממה שנאמר (תהלים כב כה) 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני וכו' ובשוועו אליו שמע', והא פשיטא שאין הכתוב מדבר ב'עני' בממון או בדעת, שהרי לא היה אפילו הוה אמינא שהקב"ה יבזה אותו מחמת כן... אלא בעל כרחך שמדובר ב'עני' במעשיו, שאכן ראוי לבזותו ולשקצו, אך אף על פי כן בשוועו אליו שמע...

רצון המקום. עוד יחשוב האדם, באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי השם יתברך מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים, כדרך שניסה את אברהם אבינו. ובודאי אילו ידע האדם שהקב"ה מנסה אותו עתה, היה נזהר מאד, על כן יחשוב האדם תמיד בבוא איזה ענין לידו, כי כן היא מדתו של הקב"ה, שולח איזה ענין לאדם כדי לנסותו. ואשרי אדם שה' אלוקיו תמיד במחשבתו, עב"ל.

ו'להודיע חיבתו של כל יחיד ויחיד העומד בגבורה כנגד יצרו' ב'עשרה נסיונות', כל חד וחד

אני המלאך שבדין יגדילך הא-ל על מלאכיו, כאמרם ז"ל (סנהדרין צג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת'. והיינו כי על ידי העמידה בנסיונות עולה ומתעלה בדרגה יתירה על מלאכי השרת.

ומעשי אבות סימן לבנים, וכמו שכתב השל"ה (וירא דרך חיים תוכחת מוסר אות מב), מפרשת העקידה ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שכן שימסור אבר מאבריו או שבירת איזה תאוה, כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני

כד. וכמסופר על אחד מצדיקי הדורות שאחד מחסידיו התאונן בפניו שלקוי הוא מאד במידת הכעס, ומכל דבר - קטן כגדול היתה חמתו בוערת בו, עד כדי סכנה לסובביו, אמר לו הרבי, המתן נא מחוץ לחדרי, ובעוד שעה קלה איעצך עצה ההוגנת להפטר מן הכעס, כצאת החסיד מחדר הרבי נכנס אחריו יהודי נוסף, נענה אליו הרבי בקול גדול (בכדי שהראשון ישמע את דבריו תוך כדי שהותו מחוץ לחדר), אבקשך, שביציאתך מחדרי תנסה בכל דרך שהיא להביא את העומד בחוץ לכלל כעס. החסיד 'השני' יצא מהרבי, ומיד נפנה 'לעשות רצון צדיק' - בתחילה שפך 'בטעות' משקה רותחין על רעהו (הראשון) ועל בגדיו, ובראותו שכל המשקה נשפך על חברו החל לפייסו בדברים, ולהתנצל בפניו 'לא הבחנתי בך' וכדו', אנא ימחל לי מר על אשר עוללתי לו, וראה זה פלא, 'כעסן' גדול זה לא די שלא רתח מזעם, אלא אף הוסיף לדבר בדברי פיוסין אל 'השופך', לאמר לו, לא אתה עשית זאת, כי אם האלוקים אשר שלחך. כך ניסהו בכה וכה, והעלה חרס בידו - 'הכעסן' לא קצף ולא רגז, ועל כל דבר נענה אל המנסה, 'שהכל נהיה בדברו' - בדבר ה'. לאחר זמן נקרא לשוב אל הקודש פנימה, ויאמר לו הרבי, שמעתי מאחורי הפרגוד היאך שהנך עומד בנסיון הכעס ממש 'הפלא ופלא', ואף כשחברך ניסה אותך ב'עשרה נסיונות' של כעס לא העלית רוגז אף לא בלב, ואם כן מה תתאונן על ה'כעס' שאין בך, ענהו החסיד בבת שחוק, אם היה הרבי מדבר מעט יותר בלחש היה זה בגדר 'נסיון', אך מאחר ושמעתי את דברי הרבי אל הנכנס אחרי, וידעתי בשעת מעשה שמנסים אותי, בזה נתבטלה ממני כל הבחירה. אחר הדברים האלה אמר לו הרבי, בכל עת זכור נא ש'מנסים' אותך מן השמים, וממילא יקל מעליך כל קושי הנסיון, ולא רק לענין 'כעס' הדברים אמורים, אלא לכל חיי האדם ותהלוכותיו... כה. כה ביאר בפ' הרד"ל (להגאון רבי דוד לוריא מבוחאב, נדפס בשנת תרי"ב) על פרקי דר"א (פ"ט כג) בלשון הגמ' (ברכות סא.) לבאר הטעם שנאמר בבריאת האדם 'וייצר ה' אלוקים את האדם' (לעיל ב ז) - 'וייצר' בשני יודין, 'אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי' [ופירש"י, 'אוי לי מיוצרי אם אלך אחרי יצרי, ואם לא אלך אחרי אוי לי מיצרי המייגעני בהרהורים' (ופשיטא ואצ"ל שאין שני האוי לי שווים... כי א"א להשוות את האוי והאסון הנורא אם אלך אחרי יצרי, לעומת האוי לי אם לא אלך אחריו...)], וכתב הרד"ל, נראה רמז עצה לחזק לב אדם שבזה יוכל לכבוש יצרו, שהרי גם היצר הרע אינו אלא יצירו של הקב"ה, ואף הוא לא נברא אלא לכבודו של השי"ת - לנסות את האדם בכדי שיעמוד בו ועי"ז יתגדל ויתקדש שמייה רבא, 'וכשמסתכל בזה, ניתן כח באדם לכבוש יצר מחשבות לבו מפני יוצרם'.

כו. והנה אחד מדרכיו הידועים של היצר הרע להחליש ולהרפות יד האדם הוא ע"י שמעמיד לנגד עיניו את העבר, ומכניס בו מחשבות ייאוש שאבדה תקוותו... אך מחובת האדם להתעלם מכל העבר ולהתחדש לעבודתו ית"ש, וכמו שפירש הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (יט יז) 'אל תביט אחריו', כי כך ציווה המלאך אל לוט 'אל תביט אחריו' - על הנפילות שהיו לך. כי הבט וראה - אשת לוט הביטה לאחוריה, מה עלה בסופה - ותהי נציב מלח'...

פעם פנה הגה"ק החזון איש זי"ע אל אחותו הרבנית א"ח ה'סטייפלער' זצ"ל, וציווה אותה שתסגור היטב את דלתות הבית, ובשום פו"א לא תפתח הדלת לאיש, כעבור כמה רגעים באה נערה אל פתח הבית ודפקה על הדלת, כראות הנערה שאין נענים לה, החלה להכות בדלת בכל יכולתה, עד שאמרה הרבנית ל'חזון איש' תן לי לפתוח לה, כי בלאו הכי, לא יארכו הדקות והדלת תשבר לגמרי מרוב הכאותיה, נענה ה'חזון איש' אמרי לה שתפנה אל

באר הפרשה - פרשת וירא

קרן עור פניו' (שמות לד לה), שהעומד בנסיון 'תהל אורו עד כסא הכבוד'.

צא הלחם - עצם מלחמתו להתגבר על הנסיון מעלה נחת רוח לפניו יתב"ש

ועל כולנה, ידע שעיקר נחת רוח שיש לבורא יתב"ש מאתו, הוא מעצם היותו במצבי נסיון בכל עת ובכל שעה, ויגיעתו לעשות רצונו בלבב שלם מעלה אשה ריח ניחוח לה'. וכבר אמרו צדיקים על דברי

בדיליהי, כבר הביא הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע (הוקת ד"ה עלי באה) בשם הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע בביאור הכתוב (פסוק יג) 'והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו', שהראתו הקב"ה לאברהם 'איל אחר' - שיש עוד 'איל' (עקידה) מלבד איל (עקידה) זה, והוא כאשר האדם נאחו בסבך היצר, המסבכו ומושכו אחר תאוותיו והוא נלחם בגבורה כנגד הצר הצורר, ומשבר רצונותיו ושבעיו מפני רצון השי"ת, הרי זה חשוב כעקידה^י ממש^ט, ועל זה מסיים הכתוב 'בקרניו' שהוא מלשון הארה וכמו 'כי

הרב וואלף (שהיה מנהל בית החינוך לבנות באותה התקופה), לא עברה שעה מועטת ויבוא הרב וואלף אל הקודש פנימה, וכה סיפר, ריבה זו באה בפני לבכות על מצבה הרוחני שבכי רע הוא, לאחר שהיתה בצבא... עתה לאחר שהרהרה במעשיה הסיקה בעצמה שאין עוד כל חפץ בחייה, ובכוונתה לאבד עצמה לדעת רח"ל, אמר לו ה'חזון איש' זי"ע לך נא אליה, ואמור לה בשמי, כי מה שאמרו חז"ל (יומא כט.) 'הרהורי עבירה קשין מעבירה' קאי על ההרהורים שלאחר העבירה - לחשוב מחשבות ייאוש ודומיהן, והרוצה להנצל מזה ישים כל מחשבתו רק בעתיד, להמשיך ולהתעלות בדרך העבודה, אמור לה בשמי שתשכח לגמרי מהעבירות שעברה, ותתחיל הכל מחדש כתינוק שנולד, ואז ייטב לה בזה ובבא. ואכן הדברים נכנסו בלב הנערה וחזרה למוטב, הקימה דור ישרים מבורך, יראים ושלמיים נאמנים לה' ולתורתו.

והמחישו את הדבר, בשני 'שותפים' גנבים, ששדדו את הבנק לאור היום, ונמלטו על נפשם כשצורר הכסף טמון תחת ידם בהחבא... באמצע מנוסתם, פנה האחד אל רעהו הבה נעמוד ממרוצתנו ונספור כמה גנבנו - כמה רווח השלל... נענה רעהו ואמר, את הסכום המדויק - כמה גנבנו כבר נראה מחר ב'חדשות' בצייטונג היומי (עיתון יומי), עתה אין לנו אלא לברוח... והנמשל פשוט, בל תעמוד לרגע להתבונן מה עוללת, גש הלאה, לך בדרך הטובה, וממילא תתקן כל אשר פגמת.

כז. ואין בידינו להשיג עד כמה חשוב וחביב לפני המקום ב"ה כל 'משהו' שהאדם עושה למען שמו באהבה, הנה איתא במדרש (הובא ברש"י) שהקב"ה אמר לו לאברהם 'קח נא את בנך... אמר לו 'אשר אהבת', אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק. וקשה דבפירוש הביא רש"י לעיל (כא יד) שנתן להגר 'לחם וחמת מים - ולא כסף וזהב, לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה', הרי לך שהיה שונאו, וכיצד אמר כאן שאוהב את שניהם עד כדי כך שאינו יודע על מי כוונת הקב"ה 'אשר אהבת', וביארו בשם גדולי המוסר עפ"י דברי המדרש (פדר"א ריש פל"א) 'ויהי אחר הדברים האלה... ויצא ישמעאל מן המדבר לראות את אברהם אביו, ר' יהודה אומר באותו הלילה נגלה הקב"ה על אברהם ואמר לו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת', והיינו כי כשהבן המרוחק שב לקראת אביו אפילו פסיעה אחת גדילה החביבות אליו עד שאפשר לומר עליו 'אשר אהבת'.

וכך הוכיח הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן מדברי הגמ' (זבחים קיג:) שם שקלו וטרו היאך ניצל ה'ראם' שהוא בעל חי גדול עד מאוד מ'המבול', שהלא אי אפשר היה להכניסו לתיבת נח, ואפילו ראשו בלבד הינו בגודל פרסה וחצי, עד שאמרו שנח קשר ראש חוטמו לתיבה בכדי שינשום את האוויר שבתיבה, מכאן נלמד, גם זה שהוא נמצא ב'דור המבול', כל כולו בתוך ה'מים הזידונים' המאיימים 'להטביעו', אך אם יש לו שייכות ב'משהו' ל'תיבה' - ניצול לחיים, הוא וזרעו אחריו...

כח. וכבר אמרו כי טעות הוא לומר שכדי לזכות לשם 'הקדוש' על האדם למות על קידוש השם ורק אז ייקרא 'הבחור או האברך הקדוש הי"ד', הלא חשוב פי כמה במרומים הוא אם יוכלו לכתוב על אחד ולהכריז עליו במרומים 'הבחור והאברך הקדוש שליט"א', ולזאת יזכה על ידי שיכניס את עצמו למצב של שליטה... על ידי שיהיה שליט על יצרו ושליט על תאוות לבו, לקדש את כל כולו ואת מחשבותיו קודש לה'.

כט. יש שביאר עפ"י דבריו את נוסח התפילה (ברכת זכרונות מוסף דר"ה) 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור', שהכוונה היא ועקידת יצחק לזרעו היום, ר"ל אותה בחי' עקידת יצחק הנעשית היום על ידי זרעו המוסרים ומבטלים רצונותיהם ותשוקותיהם אל הקב"ה, אותה ברחמים תזכור.

למלך שהיה נשוי למטרונא, ילדה ממנו בן ראשון וגרשה (חור ונשאה), ילדה לו שני וחזר וגרשה, וכך בכל בן, וכיוון שילדה לו בן עשירי, נתכנסו כולם אצל אביהם ואמרו לו, השבע לנו שאין אתה מגרש את אמנו מעתה. כך כיוון שנתנסה אברהם אבינו בנסיון העשירי אמר, הישבע לי שאין אתה מנסה אותי מעתה. יש שביארו בדמיון הדבר שבין 'גט אשה' ל'נסיון', כי בעת קבלת הגט מאבדת האשה את בעלה וביתה... כיו"ב ממש לענין הנסיון, כי בזמן נסיון מאבד האדם כל הלך מחשבותיו, וכאילו אבדו כל מדרגותיו ועליותיו, וכאשר יתבונן כי בן הוא מהותו של נסיון לא ייאבד עשתונותיו בעת נסיון, אלא יעלה בידו להתגבר ולהתחזק בעזו ותעצומות, וגם יחשוב כי אם מנסה ה' בענין פלוני ובאופן פלוני בוודאי יש לו כוחות לעמוד בזה כי אין הקב"ה בא במטרונא עם בריותיו (ע"ז ג.).

והעצה היעוצה, שבטרם כל, 'קודם' הנסיון כאשר על מי מנוחות ינהלני, יבין לעצמו 'צידה לדרך', על ידי שיחשוב תמיד מחשבות חיזוק וקבלות טובות, באמונה ובטחון ובכל הענינים, בפרט בדברים אשר כבר הורגל שיש לו בהם 'נסיונות', וכך בבוא העת כשיבוא לידי נסיון יהא בידו להתגבר עליהם.

בעין זה פירשו צדיקים (הרה"ק האמרי יוסף ז"ע ועוד) בדברי רש"י (בראשית כח ו) 'יציאת צדיק מן העיר עושה רושם', יציאת צדיק היינו בעת הנסיון, כי אז נופלים ממנו כל השגותיו ומדרגותיו, והאיך יוכל להתגבר על הנסיונות בעת כזאת, ע"י עושה רושם - הרושם שחרט בנפשו קודם הנסיון.

מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, מי שענה ליצחק בנו הוא יעננו, להאמין באמונת אומן, לעמוד איתן בכל מיני נסיונות, ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון, ונזכה להיגאל גאולת עולם אמן.

הגמרא (חולין צא.) בפסוק (בראשית לב כה) 'ויאבק איש עמו' (שרו של עשיו עם יעקב אבינו), אמר רבי יהושע בן לוי 'מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד', שנחת רוח באה עד כסא הכבוד בעצם האבק עם היצר.

ובן איתא מהרה"ק מרוז"ן ז"ע (עירון קדישין השלם בפרשתו) על הפסוק בפרשתו (כא ו) 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי, וברש"י 'הרבה עקרות נפקדו עמה... ורב שחוק היה בעולם', ולכאורה מה שמחה היא זו שהרבה עקרות נכריות נפקדו עמה וילדו בנים שיעבדו עבודה זרה, אלא מבאר הרה"ק מרוז"ן שהרי היה כאן נס גדול עד מאד שנולד בן לאברהם בן מאה ושרה בת תשעים, והיה נראה כי תתבטל ה'בחירה' מכל באי עולם, כי הכל ראו עין בעין כי הקב"ה מושיע לכל החוסים בו - שהרי אברהם אבינו היה היחיד שהאמין בה', הרי היה זה מוכיח לעין כל שה' הוא האלוקים והוא בורא ומנהיג לבירה, והיו הכל מודים בה' וכופרים ב'אלילים'. מה עשה הקב"ה - 'הרבה עקרות נפקדו עמה', ומעתה יש ביד הכופרים מענה לשון שה'מזל' גרם להולדה ולא מחמת הבטחת הבורא לאברהם אבינו, ושוב עומדים כל באי עולם ב'נסיון' האם יאמינו בה' או באלילי שוא. על זה אבן 'כל השומע יצחק לי' - רב שחוק בעולם, כי שוב יש ביד בני אדם 'נסיון' לראות היאמינו בה' או לאו. לעשות על ידי כך נחת רוח לבורא יתברך שמו"ל.

ושמא יאמר האדם מה אעשה - קשתה עלי המלאכה, כי עם כל רצוני הטוב מתבלבל אנכי מבלבוליו ופיתויו של יצר, תשובתו בדברי המדרש בפרשתו (בר"ר נו יא) בהפסוק (כב, טו-טז) 'ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר כי נשבעתי, מה צורך לשבועה זו (הרי כבר נשבע בקריאתו הראשונה), - אמר ליה (אברהם להקב"ה) השבע לי שאין אתה מנסה אותי מעתה, משל

ל. זכורני מימי חורפי, שאחד מאחי שליט"א החל לשמש כ'בעל קורא' בבית מדרשינו, ולאחר זמן מה הודיע שברצונו להפסיק, משנשאל לפרש הדבר נענה - 'מה אעשה, בהגיעי לקורא בספר איני רואה שם לא נקודות ולא טעמי המקרא' (כאומר, בשעת מעשה הכל נשכח ופורח מזכרוני)... ולזה נדמה האדם בעת הנסיון, כי בשעת מעשה אינו רואה שום 'סימן'... ומשם גם נלמד את העצה לכך, דבאמת כל 'בעל קורא' יעמוד ויחזור היטב היטב על ה'טעמים' עד שיחקקו היטב בזכרונו שאף כשלא ימצא בספר את הנקודות והטעמים לא יאבדו עשתונותיו, כיו"ב אם יחקקו האדם במוחו ולבו קודם שיבוא לידי נסיון, יוכל עמוד בניסיון בתוקף ובגבורה, והכל על מקומו יבוא בשלום. ובפרט בפרשיות הללו המלאים באמונה ובטחון, עלינו להתבונן וללמוד היטב את מעשי האבות, וכבר מובא שהרה"ק בעל התניא ז"ע אמר, שבבוא פרשיות אלו, לא יעביר את הסדרא, אלא יחקקם היטב בתוככי לבו.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת וירא תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א)

כתב רש"י, "פתח האוהל - לראות אם יש עובר ושב".

מה הביטוי של "עובר ושב"?

אומר האדמו"ר הק' רבי אברהם יעקב מסאדיגורא: העניינים מצאו את דרכם בעצמם לאוהלו של אברהם אבינו, אבל היו כאלה שרצו להיכנס אך התיישו, לכן הם התקרבו לאהל והתרחקו ממנו, וחוזר חלילה, והיו "עובר ושב"... אברהם אבינו המתין לראות היש עובר ושב, וכאשר מצא עניינים כאלו, היה רץ ומזמינם להיכנס.

בספר "אדיר במלוכה" מסופר על טביעת העין שהיתה לרבי הקדוש רבי יצחק מבוהוש זצ"ל והבנתו בנפש האדם:

ביתו היה פתוח לרווחה לכל רעב ונצרך. פעם אחת הגיע יהודי שנראה כגביר ובפיו היתה בקשה שונה מבקשות הצדקה והעזרה השגרתיות - הוא אמר כי הוא גביר גדול המקבל הרבה מאוד דברי דואר, אך ילדי השכנים מחטטים בתיבות הדואר והוא חושש שמא דברי דואר נעלמים לו, ולכן הוא מבקש להפנות את המכתבים למעונו של הרבי.

הסכים הרבי בחפץ לב לסייע לו בכך, וכך בכל יום היה מופיע בשעת הצהריים לשאול אם הגיעו דברי דואר עבורו.

משחלפו הימים ואפילו דבר דואר אחד לא הגיע עבורו, פנתה הרבנית אל הרבי וסיפרה על הגביר המגיע לשווא יום אחר יום לביתם.

"כך?" שאל הרבי, "כנראה שהוא רעב ורוצה לאכול אלא שמתבייש הוא".

"אם הוא מתבייש", סברה הרבנית, "ודאי יתבייש גם כשאציע לו אוכל..."

חיך הרבי ואמר: "כשיבוא מחר אמרי לו כי הדור עדיין לא הגיע, תציעי לו להמתין מעט, וביתניים תגשי לו משהו לאכול..."

הרבנית עשתה כדברי הרב, ומאותו יום ואילך כאשר היה מגיע אותו אדם לברר פרטים אודות מה שנשלח לו בדואר, ענתה שעדיין לא הגיע, ובנתיים הושיבה אותו על יד השולחן והגישה לו ארוחה חמה. הלה היה אוכל לשובע נפשו, ולאחר מנוחה קלה, הלך לדרוכו...

הנה כי כן, מצוות הכנסת אורחים צריכה להיעשות ברגישות רבה, תוך שימת לב לכל פרט שהוא ייטיב עם תחושותיו של האורח. (ומתוק האור)

והוא ישב

וברש"י ביקש לעמוד א"ל הקב"ה שב ואתה סימן לבניך שעתידי אני להתייצב בעדת הדיינים בו

יש לפרש דה"ק שאברהם אבינו חשב בלבו שהוא הוא האדון והבעל הבית ולכן יש לו לעמוד ולסבב אצל האורחים והודיעו הקב"ה שהוא הוא הבעל הבית ואאע"ה ישב במקומו, וזהו סימן לדיינים שלא ידמו בנפשותם שהם הם הבעה"ב ויכולין לדון כפי רוחם שיש דין ודיין והקב"ה הוא הבעל הבית על הכל (א"ש פנחס)

יקח נא מעט מים (יח, ד)

כתב רש"י: ע"י שליח.

יש להבין, ג' פרים שחט אברהם אבינו בשביל שיהיה לכל אחד לשון של בקר, וכשמגיע אל המים אומר "יקח נא מעט מים"? למה לא לתת להם הרבה מים? מתרץ רבי ישראל מסלנט זצ"ל עם יסוד מוסר, אי אפשר להיות צדיק על חשבון השני! אי אפשר להדר בהכנסת אורחים כשזה על חשבון השני, לכן כיון שאת המים הביא השליח, אמר אברהם אבינו יוקח נא "מעט מים".

ראוי לצרף כאן סיפור (אותו סיפר הרב אליהו דיסקין) על החפץ חיים, המלמד הן על "גדולה הכנסת אורחים" והן על היסוד הנ"ל שלא להדר על חשבון השני:

בחור אחד עבר בדרכו בראדין, היה זה ביום שישי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. באין לו מכיר בעיר זו, פנה אל ביתו של החפץ חיים, שקבלו בסבר פנים יפות. כשראה החפץ חיים שהבחור נראה עייף מאוד ותשוש מהדרך, הציע לו מטה לישון. הבחור שבאמת היה מאוד עייף נענה להזמנה ונשכב לישון. כשהתעורר הבחור, אמר לו החפץ חיים, שכבר סיימו להתפלל בבית הכנסת, והוא מחכה שהבחור יתפלל ולאחמ"כ יסעודו את סעודת השבת. לאחר הסעודה רצה הבחור ללכת לישון, וראה שהשינה ממנו והלאה ואינו מצליח

להירדם. הלך להסתכל מהחלון וראה שכבר עלות השחר. נחרד הבחור להיווכח שהחפץ חיים חיכה לו כל כך הרבה זמן עד שיתעורר.

לאחר התפילה בבוקר, ניגש אל הרבנית, ושאל אותה מה היה אתמול בלילה, סיפרה לו הרבנית, שכשהגיע החפץ חיים מהתפילה, וראה שהבחור עדיין ישן, לא הרשה להעירו משנתו, ואמר לבני הבית, שהם יאכלו, ובנו יעשה להם קידוש, ואחרי הסעודה, שיערכו מחדש את השולחן כאלו שלא אכלו עדיין, והוא יחכה לאורח. כשסיימו את הסעודה וראו שהבחור עדיין לא התעורר ערכו באמת את השולחן מחדש, ואמר להם החפץ חיים שילכו לישון והוא יעיר אותם כשהבחור יתעורר. ואכן כשהבחור התעורר קמו כל בני הבית והצטרפו אליו לסעודה, כדי שלא ירגיש אי נעימות לאכול לבד, ועל שעייב את החפץ חיים כל כך הרבה זמן מלאכול.

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו (יח, ה)

אדם שעושה סעודה ומזמין את רעיו לשמוח אתו, מן הנימוס הוא שכשמגיעים האורחים מזמינם לשבת ולאכול. אבל אם פונה אליהם בהגיעם ואומר להם "תשבו, תאכלו, ותלכו" הרי שהם יבינו שאינו רוצה שיתעכבו ונותן טעם לפגם בכל ההרגשה שלהם.

אם כן, שואל בספר "אוצר הרעיון והמחשבה", מדוע פונה אברהם אבינו - שאין לנו מכנים אורחים גדול ממנו - אל האורחים ואומר להם: "ואחר תעברו"?

ומתרץ בדרך צחות כך:

הנה אברהם אבינו נעשה לו נס שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, כדי שלא יבואו אורחים, והרי אין בעל הנס מכיר בניסו, ישב אברהם אבינו וחשב מה קורה כאן שכבר שלשה ימים ששום אורח לא רוצה להגיע? אולי יש איזה פגם בהכנסת אורחים שלי, שבגלל זה אנשים מרגישים כאן שלא בנח? חשב וחשב, והגיע למסקנה שאולי העובדה שכדרכו תמיד היה פונה אל האנשים בגמר הסעודה ומחייב אותם לברך ולהודות למי שהעולם שלו, לבורא עולם, אולי זה הסיבה שאנשים לא רוצים להגיע, כי הם לא תמיד רוצים להתעכב כדי לברך. לכן כשראה את המלאכים אמר להם: "וסעדו לבכם ואחר תעברו" אין לכם מה לחשוש שתעכבו בסיום האוכל אלא מיד תוכלו ללכת...

(אוצר הרעיון והמחשבה)

ויאמר מהרי"ש שלש סאים קמח סלת לושי ועשי עגות (יח ו)

בגמרא בבא מציעא (פז, א) "כתיב קמח וכתיב סלת אמר רבי יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים". ופירש רש"י שההוכחה היא ממה שאברהם אמר קמח ושרה אמרה סלת. כל המפרשים מתקשים, מהיכן הראי" שצרה עיניה באורחים, הרי סולת הוא יותר חשוב מקמח, ואם הביאה סולת לכאורה אין עיניה צרה באורחים?

תירץ בדרך צחות בספר "אוצר הרעיון והמחשבה" שהנה כשעושים סעודה, יש בזה שתי סוגים, יש "סעודה" ויש "שולחן מתוק", אם רוצים שהסועדים יאכלו סעודה שלימה עם מנה ראשונה ומנה מרכזית מגישים בתחילה לחם או לחמניות שיטלו ידיהם לסעודה. אבל אם זה רק "שולחן מתוק", נותנים על השולחן "מציות" או "לחמניות מזונות" וכו' ואז זה מנה אחת בלבד.

והנה מקמח עושים לחם, אבל מסולת עושים מיני מתיקה. וזה ההוכחה, שאברהם רצה שתביא קמח כי האורחים צריכים להתחיל עכשיו סעודה עם לשונות בקר וחרדל וכו', אבל שרה הביאה סולת, שבייניו שזה רק "שולחן מתוק"...

(אוצר הרעיון והמחשבה)

אמרו חז"ל (ב"מ פז ע"א) הוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים. הקושיא מפורסמת שהרי אדרבה מן הפסוק הראיה להיפך שהיא אמרה סולת שהיא יותר ביוקר מקמח א"כ מכאן ראייה שאין האשה עיניה צרה באורחים.

פירש הבעש"ט הק', ע"פ משל, פעם אחת קרא האריה לגוריו ואמר להם דעו לכם בני אתם הגיבורים של העולם, ואין לכם ממה לפחד כלל. כל הבריות פוחדים מכם. יום אחד יצאו הגורים לטייל בעולם, הגיעו לארמון חרב והיו בו הרבה ציורים, באחד מהם שמשון הגיבור הורג אריה ומשסעו כשסע הגדי, רצו האריות ברוב כהלה אל אביהם ואמרו לו: איך אמרת שאנחנו הגיבורים בעולם והרי ראינו בציור גדול איך שאדם משסע אריה. ענה להם אביהם,

הקב"ה בגילוי נבואה, 'המכסה אני מאברהם אשר אני עושה', אני צריך לספר לו על הפיכת סדום ושלא יאמר להמלאכים 'לכו לשלום', ואז התחיל הויכוח, שאמר אאע"ה אם יש חמשים או ארבעים או שלושים, יש לרחם ולא להפוך את סדום, אמר הקב"ה אם באמת יש כך וכך צדיקים תוכל לומר למלאכים עכשיו 'לכו לשלום', אך לא מצאתי אפילו עשרה, לכן אל תאמר להם 'לכו לשלום'.

וזה שכתוב 'ויקומו משם האנשים', ולא כתבו שנפרדו מאברהם אבינו, כי ידעו המלאכים שזה דרכו של צדיק זה שהוא מקיים מצוות ליה עם האורחים, לכן קמו משם תיכף בפתע פתאום, ואברהם אבינו רץ אחריהם לקיים מצוות ליה, 'ואברהם הולך עמם לשלחם', ותוך כדי ליה היה כל אותו הדיבור של הקב"ה 'המכסה אני'.

ובזה מובן סמיכות הפסוק 'ואברהם היו ליה לגוי גדול ועצום, ונברכו בו כל גויי הארץ', היינו שכל מי שמתברך מפיו, ברכתו מתקיימת, ולכן עצרו הקב"ה מלומר להם 'לכו לשלום', ולא כיסה מאברהם את אשר הוא עושה.

עד כדי כך היה כוחו של אברהם אבינו גדול ועצום, שאילו היה מוציא שתי תיבות מפיו, לא היתה סדום מתהפכת. ומבואר במדרש שהכל ידעו שכל מי שלוקח דבר מה מאברהם, הרי הוא מתברך, וכל מי שרצה לעשות מסחר עם פרתו, היה בא לפניו שישום את הפרה כמה היא שוה, ועי"ז היה כבר נכנס ברכה באותה פרה לולדות ולחלב בכפלי כפליים. כמה גדול כוחו של צדיק.

(הגרמ"י רייזמן - ב' וירא תש"פ)

אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר (כב, כ').

פירש רש"י בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר בלבו ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים היה לי להשיאו אשה וכו'. בישרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו וזה הדברים האלה.

הענין שאברהם היה אחר העקידה במדריגה זו שהצטער מאוד ונשפל רוחו לאשר לא זכה לגמור ציווי ה' בשלימות הגמור. והרהר בלבו לאמר כי הוא עצמו חייב בדבר שלא נגמר ונעשה החפץ ורצון הבורא להקריב את יצחק בנו על גבי המזבח. כי הקב"ה הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע. וממילא כאשר לא היה עדיין ליצחק זרע לא היה במציאות כלל שיהיה נקרב עולה. אבל באם היה משיאו לו אשה מבנות ענר וכו' והיה לו ליצחק זרע קודם העקידה. כבר היה יכול להתקיים מאמר ה' יתברך שהבטיחו. וממילא היה ביכולתו להקריבו לעולה והיה נגמר ונעשה רצון ה'. בישרו הקב"ה שאל יצטער בזה כלל כאשר לא היה שום מציאות שיהיה ליצחק זרע עד עכשיו. ולא היה אפשר כלל מקודם כי כעת נולדה בת זוגו. וההבטחה כי ביצחק יקרא לך זרע היא דוקא ממנה. ומתחילה כשצויתין לא אמרתין לך שחטוהו אלא העלהו. ובודאי נעשה מאמרי על ידך בלי שום הפסד וגרעון כלל:

(רמתיים צופים)

ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב (יט, לז)

מעשה נורא מובא בהקדמה לשו"ת "אגרות משה" (חלק ח), 'בלויבאן היו גדולי תורה רבים ורבינו (הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) היה מספר את המעשה דלהלן כדי להראות שהיו מהם שהגיעו למדרגת רוח הקודש כמעט, של גילוי אמיתי בתורה: "בתחילת חורף תרפ"ב חלה אחד מבעלי הבתים ונפל למשכב במין חולי מוזר ולשונו התנפחה בפיו. כאשר תקיף ליה עלמא, ורבי משה בא לבקרו, ביקש החולה להוציא כל איש מעליו וסיפר לרבינו את סיבת חליו. וכה סיפר, שבוע קודם לכן, בשבת פרשת וירא הקשה כיצד זכו בנות לוט שהמשיח יהיה מצאצאיהן אף שלא בושו בגילוי עריות שעשו, והודיעו שבניהם הם מאביהן, ודיבר עליהן בדרך בזיון. בלילה הופיעו בחלומם שתי נשים זקנות מאד, שראשן ופניהן מכוסים ואמרו שהן בנות לוט, הן הוסיפו ואמרו לו ששמעו את מענתו, ובאו מעולם האמת לענות לו.

הן טענו שהיו יכולות לומר שמאחר שהן ממשפחת אברהם וניצלו בדרך נס מסדום, לא היו תולים בהם מעשה זנות והיו יכולות לייחס לעצמן כל מעשה נס כך שהיו יכולות לומר שנתעברו מן השכינה כביכול, ולייסד דת חדשה כנצרות, ולכן קראו לבניהן עמון ומואב להודיע שכאשר אשה מתעברת יש לולד תמיד אב בשר ודם, בזכות זה זכו ויצא מהן המשיח האמיתי.

עוד אמרו לו שהוא חטא חטא גדול כאשר דיבר עליהן בדרך בזיון, ומאחר שהוא דיבר עליהן בזלזול הוא ייענש מידה כנגד מידה כמרגלים (רש"י במדבר י"ד ל"ז) ותשתרבו לשונו ותתנפח בחולי משונה, וכך ימות. כשסיים האיש לספר את סיפורו היסב את פניו אל הקיר ונפטר לעולמו. רבינו ראה בכך עניין אמיתי, מאחר שגם ההסבר נראה לו הסבר אמת".

(טעם הצבי)

ויקח את המאכלת

ראיתי בספר 'בריתי שלום' להג"מ רבי פינחס הכהן שטיינר צוק"ל לבאר דברי רש"י 'מאכלת - ע"ש שישאל אוכלים מתן שכרה'. וצ"ע וכי מהסכין הם אוכלים מתן שכרה, והלא אמרנו בשם הרבי רבי מנדילע שהדבר היחיד שלא היה נצרך לשם, הוא הסכין, שזה כבר לא היה רצון ה'?

אדרבה מזה ראייה לדברי, אילו היה זה דבר טבעי שאדם ישע ארי לא היו עושים מזה תמונות גדולות כ"כ לראוה, אבל משום היות הדבר פעם אחת ויחידה ואינו מזדמן בכל יום עשו מזה תמונה גדולה לראוה. וזהו שאמרו חז"ל, התורה מפרסמת נדיבות לבה של שרה שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן ראייה ששרה אמנו היתה יוצאת דופן ואשה אחרת עיניה צרה באורחים. (אהל אברהם, וכעין זה כתב היעב"ץ)

בספר א"ש פנחס להגאון ר"פ הירשפרונג זצ"ל כתב: ואני ביארתי באופן נאה עפ"י מש"כ התוס' בשבת קי"ז ע"ב ד"ה הציל וז"ל אומר ר"י כשאפו ביי"ט של פסח מצות מסולת נקיה שיש לו די לצורך י"ט אין אופין אחריהן פת של הדראה אלא מתחילה יעשה של הדראה ואחרי כן יעשה הנקיה עכ"ל והנה מעשה דהמלאכים היה ביו"ט פסח טען אברהם שצריכין לאפות מקודם מקמח בכדי שיוכלו לאפות אח"כ מסולת כמ"ש התוס', אבל שרה שהיתה עיניה צרה באורחים אמרה שמקודם צריכין לאפות מן הסולת ואח"כ לא יכלו לאפות מן הקמח ועוד אמרתי דמה"ט אשה עיניה צרה באורחים לפי שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש (ברכות י"ע"ב) ולכן יודעת שלאיש כזה אין מגיע לו יותר ממה שנתנה לו שאינו נקי וצדיק כמו שבעלה מדמה, משא"כ האיש שאינו מכיר בהאורחין מכבד את כולן כצדיקים גמורים. (אש פנחס)

מופלא הוא פירושם של "בעלי התוספות" על התורה לפסוק זה, וזה לשונם: "מהרי"ש של סאים - מכאן שהנשים עצלניות: "קמח סולת לוישי ועשי עוגות" - מכאן ששרה עינה צרה. מדקאמר לה אברהם שלש סאים קמח אמרה לו וכי אעשה לחם שחור כמו שעושים מקמח. א"ל סלת עשי כמו פת נקיה:"] לפי פירושה, נסתר הפירוש הנ"ל [טעם הצבי)

בספר אהבת וסגולת ישראל הביא לפרש בדרך צחות, למה אשה עיניה צרה באורחים, עפ"י הגמ' אוקירו נשייכו שביל שתתעשרו. שהאשה אינה חפיצה שבעלה ירבה בגמ"ח שכן צדקה היא סגולה לעשירות, "עשר בשביל שתתעשר", וכך, כשירצה הבעל להתעשר יוכרח להשתמש עם הסגולה האחרת ולכבדה בשביל שיתעשר...

(אהבת וסגולת ישראל - שנת תרצ"ב)

ואדוני זקן. (יח, יב)

לא מצאנו שקראה אותו אדוני כ"א בפעם הזאת, והנה רמב"ן כ' אברהם לא הודיע לה מה שנאמר מאת השי"ת שתלד בן ואת בריתי אקים את יצחק וכל הפרשה, נמצא לא נודע לה שהוחלף שמה לשרה, ושמעה כל היום שהוא קורא אותה בשם חדש שרה והלא דבר הוא, ע"כ חשבה כי עד עכשיו קרא לה שרי ר"ל שר שלי כי הוא טפל לה ברוה"ק כפירש"י [כ"א י"ב], אבל עכשיו נכנס אאע"ה לברית מילה והיא לא נכנסה חשבה שהיא טפלה לו ע"כ קרא שמה שרה סתם ולא שרי שר שלי כי הוא אדון לה בנבואה ולא היא לו ע"כ אמרה ואדוני זקן, ויען כי אין האמת כן כי לעולם הי' אברהם טפל לה ברוה"ק ואינו אדון לה ע"כ לא אמר הקב"ה כלשונה ואדוני זקן שלא להוציא שקר מפי עליון חלילה אלא אמר ואני זקנתי שהוא אמת שאמרה על עצמה אחרי בלותי וגו' וכ"כ רמב"ן שבכלל זה ואני זקנתי.

(חתם סופר)

ואנכי עפר ואפר. (יח, כז)

השפיל עצמו בשני הקצוות, דעפר מעולם לא היה בו צורה חשובה רק יכול לקבל צורה חשובה דיכולין לזרוע בו ויגדל כל הצמחים או לעשות ממנו כלי חשוב. ואפר מקודם היה בו צורה רק שעתה אינו יכול לעשות ממנו מאומה דאינו בר גיבול וגם אינו מגדל צמחים. וזהו שאמר על עצמו דמעולם לא היה דבר חשוב וגם אינו עומד להיות יוצא ממנו דבר חשוב. וזהו שאמרו במסכת חולין (דף י"ח) דבשכר שאמר אברהם אנכי עפר ואפר זכה לעפר סוטה ואפר פרה. דאפר פרה הוא לטהר להטמא מכאן ולהבא. ועפר סוטה הוא לברר שהיתה מקודם טהורה עד עתה. ושניהם הם מדה כנגד מדה:

(בית הלוי)

ואברהם הולך עמם לשלחם

ראיתי בספר 'מגלה צפונות' לבעל ה'שבט מוסר' צוק"ל, עה"פ בפרשה 'ואברהם הולך עמם לשלחם', לא כתוב 'וישלח אותם אברהם', אלא הלך עם המלאכים לשלחם, ותוך כדי דיבור נכנס ענין סדום 'וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה'. וצ"ע וכי כבר שלח אותם אברהם או לא?

וכן צריך להבין סמיכות הפסוקים 'המכסה אני מאברהם' - ואברהם היו יהיה לגוי גדול, וכבר נתבאר ברש"י ב' דרכים בזה.

וביאר כי חלק ממצות הכנסת אורחים הוא ללוותו בצאתו לדרך, ומבואר בגמ' שהמלוה צריך לומר לו 'לך לשלום'. או י"ל 'לך לחיים ולשלום'. ומכיון שהקב"ה הבטיח לאאע"ה שכל ברכותיו יתקיימו בשלימות, שאמר לו 'הברכות נתונות לך', לכן אילו היה אומר אאע"ה למלאכים 'לכו לשלום', לא היו יכולים להפוך את סדום, כיון שיצא מפי הצדיק שילכו לשלום ולא לתהפוכות.

ומכיון שכבר נגזרה גזרה על סדום, וכבר נשלח המלאך להפוך את סדום, כבר נמסרו התפקין וכבר נשלחו השליחים לדרכם, [כבר היה ר"ה, יוה"כ, הו"ר ושמחת תורה] לכן כיון שראה הקב"ה 'ואברהם הולך עמם לשלחם', ביקש הקב"ה לעכב את אאע"ה שלא יצא מפיו במצות ליה 'לכו לשלום', שאז יתקיים ברכת הצדיק ועי"ז לא יוכלו להפוך את סדום, לכן תיכף ומיד הפסיקו

וביאר ע"פ הקדמת הכת"ס שפסוק אחד לפני העקדה כתוב 'ויטע אשל בבאר שבני', כלומר שהיה מכניס אורח באופן מופלג להטיב עם הבריות, לולא היו מגלים לנו שאברהם אבינו היה איש החסד בשלימות מופלגת, היה חסר במעלת עקדת יצחק, כיון שלמדנו על מדת טובו ורחמנותו, ויושב פתח האלה כחום היום, אחר הדברים האלה יש להתפעל הרבה יותר ממעשה העקדה. והוסיף רבי פינחס הכהן שמרומז בזה"ק שבאותו הסכין שלקח אברהם אבינו אל העקדה, בו בסכין היה שוחט את הבהמות לאורחים הרבים, סכין זה היה מלא וגדוש במצות גמילות חסדים והכנסת אורחים. לא רק שמספרים לנו שאברהם היה איש חסד לפני העקדה, אלא שמביא לפני הקב"ה אותו הסכין שהוא מלא חסדים כרצונו ית', עתה כשמתבקש לעשות בו גבורה, הרי הוא עושה בשמחה. שזהו סימן לעבד ה' בשלימות שאינו מחליט שהוא בטבעו איש כזה, ועושה עבודתו רק לפי טבעו, כי עובד ה' אין לו שום נפק"מ בין חסד לגבורה.

(הגרמ"י רייזמן ה' וירא תש"פ)

והאלקים ניסה את אברהם

כבר נודע מה שהקשו בספה"ק מדוע נחשב נסיון העקדה לאברהם ולא ליצחק. ונזכר ג' ביאורים מדברי רבוה"ק:

א. כתב בקדושת לוי על פרקי אבות בשבוע שחל בפרשת מטו"מ, דהיות ויצחק אבינו ע"ה עבד את השי"ת במדת הגבורה, ממילא אין זה נסיון כלפי נפשו. משא"כ אאע"ה כל עבודתו היה להיות מרכבה למדת החסד, ולכן היה לו נסיון קשה כהנה וכהנה לעקוד בגבורה את יצחק. והוסיף הכת"ס 'ויהי אחר הדברים האלה' אחר הוא סמוך למה שקדם לזה, 'ויטע אשל בבאר שבני' ופרש"י אין פירות להכין לסעודה, וי"א פונדק ואכסניה ובו כל מיני מאכל, ויקרא שם בשם ה' אל עולם, אאע"ה היה מכניס אורח הגדול ביותר בעולם, בסודם נאסר להכניס אורח, והוא כבר יותר מעשרים שנה מכניס אורחים במדת החסד. אזי נתעורר מדת הדין האם יוכל אאע"ה לעבוד את השי"ת ולעורר בנפשו מדת הגבורה לעקוד את בנו. וזה שאמר לו הקב"ה לאחר הנסיון 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', עד הנה ידעתך כאברהם אוהבי, ומעתה ידעתך גם כירא אלקים. וביאר הקדושת לוי 'אבי, ויאמר הנני בני', כלומר ששאלו יצחק, והלא אתה אבא מרכבה למדת החסד, ואמר לו לבנו, כיון שהקב"ה צוה עלי כך, הנני בני, הרי כולל עצמי במדת הגבורה. כי גם בעל חסד גדול, צריך לגעור על מי שמדבר באמצע קדיש. הכל כפי רצונו יתברך.

ב. כתב המחצית השקל בס' תקצ"א סק"ז על המג"א, שכשעלה לנהל על מבועי הוראה בעיר קעלן, זו היתה הדרשה הראשונה ששם ה' בפיו הק', שלכאור' זכות העקדה היא ליצחק? אלא שאאע"ה היה לו נסיון ארוך ביותר, שאילו היה שוחט את בנו, היה חוזר לביתו הריק מילדים, יום יום, לילה לילה, מי יודע כמה שנים היה צריך לחיות כעריירי, זה הרבה יותר קשה מלפשוט הצואר ולהשחט על קידוש ה', וברגע כמימרא כבר עולה למקום עליון וגבוה ביותר שאין לנו שום השגה בה. הרי שנסיונו של אאע"ה הוא פי אלף מנסיונו של יצחק. וכ"כ הבית הלוי. והוסיף המחצה"ש בדרך צחות לפרש 'ויהי אחר הדברים האלה והאלקים ניסה', עיקר הנסיון היה מתחיל אחר העקדה. כך ידע אאע"ה שהנה ישחוט את בנו יחידו, בפרט לדרוש השביעי דדרשת הר"ן שביקש ממנו הקב"ה שיוותר על הבטחת 'כה יהיה זרעך', והיה לו בחירה לוותר על הבטחת כלל ישראל או לא... הרי חשב שישב אל שרה לביתו, ויחיו ערייזים כמה עשרות שנים. היה להם יצחק שהיה יכול להאיר את העולם ברוחני ובגשמי, והנה שחטוהו ברגע אחד.

ולכן זכותו של אברהם אבינו הוא בעיקר על העקדה, אע"פ שהוא עצמו נכנס לאור כשדים, כי נסיון שהוא לרגע אחד אינו במעלה כלל לעומת נסיון מתמשך לזמן רב. כמו שכלל ישראל לדורותיהם עקדו עצמם על קידוש השם, בימי בעלי התוספות, במסע הצלב הראשון והשני והשלישי. וכמבואר בסליחות כ' סיון. הרבה יותר קשה הוא להתנסות בנסיון מתמשך.

ג. הרה"ק רבי יחיאל מיכל מאוסטרובצא ביאר [וכ"כ הערוגות הבושם בקצרה] שבנוסח הוידוי אומרים 'אבל אנחנו ואבותינו חטאנו', וקשה מה לנו להזכיר עונות אבותינו עם עונותנו? אלא שזהו חלק מהוידוי שעונות אבותינו נגרמו להם בגלל שאנו היינו כלולים בהם. כמו שהזכרנו דברי החת"ס טעם שהיה צריך לעקוד את יצחק, משום חלק העשוי שבו, כי מצד יעקב שבו אין צריך לעקוד אותו. לכן אנו מתודים מה שגרמנו לאבותנו לחטוא בהיותנו כלולים בהם. וא"כ נמצא שהמעשים טובים שאדם עושה הוא בהשתתפות הדורות היוצאים אחריהם. ועפ"ז יובן מעלת אברהם בעקדה יותר מיצחק, כי אברהם כבר הוליד את בנו יצחק, והוא נשאר לבדו כביכול. משא"כ יצחק רץ להשחט על קידוש השם כי עדיין היו כלולים בו כל נשמות ישראל שעדיין לא נולדו ממנו באותה שעה ע"י יעקב בנו. ועדיין כל ישראל כלולים במחו של יצחק. וזהו 'והאלקים ניסה את אברהם', כלומר, כאדם פרטי לבד, ולכן אומרים 'לזרעו היום תזכור', שזה עיקר זכותו של אברהם אבינו שהיה לבדו. וזה שאמר רש"י 'עכשיו עמוד לי בנסיון זה שלא יאמר אבן ממש בראשונה', וקשה שהרי היו נסיונות קשים מאד לפני כן, לך לך מארצך וכו'. ופירש רבינו יחיאל כי בנסיונות הראשונות עדיין היו כל הצדיקים כלולים בו, ממילא אין זה מעלה גדולה כ"כ, אך עתה שכבר הוליד את יצחק, כבר יצאו ממוחו כל נשמות צדיקי ישראל,

ומנסים אותו לבדו, נסה את אברהם בפני עצמו. ויאמר הנני, הנני כאדם פרטי מוכן ומזומן לעקוד את בני לכבודך, בלי סיוע הדורות הבאים.

(הגרמ"י רייזמן שיעורי תפילה - פרשת העקדה תשע"ח)

מאוצרות המגידים

והאלקים ניסה את אברהם

בפרשיות אלו אנו עוסקים באבות הקדושים חז"ל דימו אותם לסוסים הרצים בין בצעי המים. הם מסרו את נפשם לכבוד השם יתברך בלי הפסק עם כל הכוחות עמדו בכל הנסיונות ולא נרתעו משום דבר.

אברהם אבינו בין 99 זקן וחולה. לכל הדעות הוא פטור ממצוות הכנסת אורחים אבל בליבו פנימה בוערת התשוקה לעשות חסדים. הוא שולח את אליעזר לחפש אורחים, אליעזר הולך לחפש ולא מוצא. אומר אברהם אבינו "אין אמונה בעבדים". והולך לחפש בעצמו. האם אליעזר שיקר? לא! הוא אמר את האמת! באמת לא היו עורכים שהסתובבו ברחוב בשעה כזו שהחמה יצאה מנרתיקה. אלא מאי? אליעזר הלך לחפש אורחים ובלבו חשב: אם יש - יש, אם אין - אין. לא מעבר לזה. אבל אברהם אבינו שיצא לחפש ולא מצא - פרץ בבכי! ריבונו של עולם! אני לא מסוגל בלי אורחים! וכשבוכים - מקבלים. זה הכלל, כך מובא בספר חסידים: אם בוכים על רוחניות, על שטייגן, על רצון להתעלות בתורה ויראת שמיים - מקבלים! הרב דסלר זצ"ל אומר שהמקור לכך הוא פסוק מפורש: "קרוב השם לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת" אם מבקשים באמת - השם נותן.

הקדוש ברוך הוא שולח לו שלושה אורחים, ומה הוא מכין להם לאכול? הוא שוחט עבורם שלושה פרים כדי שכל ערבי יקבל לשון. אינני יודע מי מכס ראה פעם שחיטה של פרה, אני ראיתי פעם אחת. ותאמינו לי שזה סיפור שלם... אברהם אבינו היה סגפן. הוא בעצמו לא אכל לשון, אלא הסתפק בלחם ובמים, אבל מאיזה שהוא מקום הוא ידע שלשון זה טעים במיוחד, לכן כל ערבי צריך לקבל מהמאכל הטעים. שלושה ערבים - שלושה פרים - שלוש לשונות. מה הוא עשה עם יתר הפר? אינני יודע. משקלו של פר הוא 500 קילו... אבל את הכנסת האורחים צריך לעשות בשלימות.

חז"ל אומרים שבשכר הסעודה שנתן אברהם לאורחיו זכו בני ישראל לקבל במשך 40 שנה שליו, מן, באר וענני כבוד! מיליוני יהודים נהנו במשך עשרות שנים מהמצווה שקיים אברהם אבינו. ולא רק במדבר, גם בירושלים וגם לעתיד לבוא הם יהיו בזכותה.

מהו סודה של אותה סעודה? הרי אברהם אבינו הכניס כל חייו אורחים!

אלא, בסעודה זו מסר אברהם את נפשו בצורה מיוחדת, הוא כשאדם מוסר את נפשו - זה שווה נצח.

לפעמים אדם לא מרגיש טוב. כואב לו הראש והוא שוכב במיטה. קשה לו לקום לתפילה, או לבוא לסדר, ואף על פי כן הוא מתאמץ וקם. ההתאמצות הזאת שווה הרבה מאוד! השל"ה הקדוש (סוף פרשת וירא) מפליג במעלתו של מי שמזדרז וקם בבוקר "לעת הקור". הוא אומר על כך שהדבר נחשב לו "מעין עקידה". את הכוחות להצליח בניסיון זה קיבלנו מאבותינו הקדושים, אברהם יצחק ויעקב.

בסוריה לפני 200 שנה היה מנהג בקהילה היהודית, שלפני תפילת שחרית - בשעת בוקר מוקדמת מאוד - התקיים בבית הכנסת שיעור תורה בהשתתפות רבים מבני הקהילה. ראיתי בספר "קול יהודה" של רבי יהודה צדקה זצ"ל, ציטוט רבי יעקב פתאיה זצ"ל, מחכמי חאלב, שכתב: "מעיד אני עלי שמים וארץ שבימים ההם - אף אחד לא מת צעיר". לא התקפות לב, לא לחץ דם גבוה, לא סוכרת. מסירות הנפש לקום מידי בוקר ולבוא לבית הכנסת לתורה ולתפילה - שמרה עליהם מכל מרעין בישין.

באמת לא צריך להגיע עד לחכמי חאלב. די אם נזכר במרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שחי עמנו. אני, בתור ילד ירושלמי, זוכר את ההתמדה העצומה שלו. אפשר היה להיכנס לבית הכנסת "אוהל שרה", לקפוץ לידו על הספסלים והשולחנות, לעשות רעש חזק - והוא לא שמע והמשיך ללמוד באותה התמדה. מגיל 30 הוא היה קם מידי יום בשעה 2:00 ולומד. זאת למרות שמטבעו סובל מחולשה. כך המשיך עד גיל 102.

האם שמתם לב באיזו שעה קבעו אותו סימן שאלה בשעה 2:00! באותה שעה בא היה קם כל בוקר ללמוד! הוא התחיל למסור את השיעור הראשון שלו למעלה, בדיק באותה שעה שהיה מתחיל את לימודו כאן בעולם הזה! נפלא מאוד!

בכל שמחת תורה היו הריקודים בבית מדרשו בהתעוררות עצומה, בלהט אש קודש. גם לעת זקנותו ממש, כשכבר היה קשה לו לרקוד, הוא בקושי רקד, אבל השמחה שלו הקרינה על השמחה הגדולה שהמשיכה ביתר שאת וביתר עוז. אש התורה שיקדה בקרבו הורגשה בחלל האוויר. בשנה האחרונה דיברו על כך שהשנה הוא לא יגיע להקפות כיוון שאינו חש בטוב. המתפללים היו בצער, אבל הבינו... סוף סוף הוא עבר את גיל 100... כבר קרוב ל 9 שנים שהוא נזקק להליכון, רגלו שבורה ואין לו כוח...

מה גדולה הייתה ההפתעה לראותו מגיע להקפות! ברגע האחרון הוא החליט לעשות מאמצים ולהגיע לשמחה לכבוד התורה! אין לתאר את השמחה שהייתה בבית המדרש באותם הקפות... אינני יודע אם הוא רקד או לא, אבל

דבר אחד אני יודע: כוח לרקוד לא היה לו, ובכל אופן לא התעצל להגיע במסירות נפש, לנסוע לשמוח בשמחת התורה.

אין כוח? תתגבר כארי! מהיכן לוקחים את הכוחות? מאברהם אבינו! הוא הכניס בגנים שלנו כוחות של מסירות נפש! אין מצב שאין כוח! באש ובמים! מגיעה זמן תפילה 6:30 / שבע - קום! יש לך כוח! "מעין עקידה" לשון השל"ה הקדוש, ואברהם אבינו נסך בנו את הכוחות לעמוד גם בניסיון כזה.

סיפר לי מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל], שלפני עשרות שנים היה לו חברותא בכלל חזון איש למשך כל שעות הבוקר. בצהריים הוא היה ניגש לנוח לזמן-מה, ובשעה 4:00 היה מתחיל הסדר השני בכלל. היות ושעון מעורר לא היה לו - כל יום, בשעה 3:45 היה מגיע זבוב, מזמזם לו באוזן ומעיר אותו! כל יום זבוב אחר, אבל באופן קבוע מגיע זבוב!

"החפץ חיים" זצ"ל מסר שיעור בוילנא. מקורביו לחשו באוזנו כי עליו לסיים את השיעור כמה דקות מוקדם יותר, משום שהרכבת לראדין עומדת להגיע, ובמשך היום נוסעות רק שתי רכבות. "החפץ חיים" לא התייחס, והמשיך לומר את השיעור.

כשסיים, שאלו אותו מקורביו: "מה נעשה? הרכבת כבר עברה!" השיב: "ניסע ברכבת הבאה". אמרו לו: "הרכבת הבאה תבוא רק בעוד כמה שעות". אמר להם: "ניגש לתחנה ונראה מה יהיה."

בהגיעם לתחנה, כעבור דקה או שתיים, הגיעה רכבת ריקה, והם עלו עליה! למחרת התפרסם מכתב התנצלות מהנהלת הרכבת, שהרכבת הזו הייתה אמורה לנסוע בכיוון ההפוך, ובעקבות טעות מצערת של הנהג הוא התבלבל ונסע בכיוון הנגדי... לא טעות ולא התבלבל! "החפץ חיים" היה צריך לנסוע... סיפרתי את הסיפור הזה לרבי חיים קנייבסקי, והוא כלל לא התפעל. בעיניו זה לא היה בכלל "סיפור". הוא אמר לי: "מה החידוש. פשוט שזה כך. מי ששומר על הזמנים שומרים עליו".

הלכתי לספר את הסיפור לרבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, שאמר לי: "בוא תשמע סיפור חזק יותר, והוא יהיה 'תניא נמי הכי' לסיפור שלך".

בישיבת פוניבז' למד בחור, כבר לא חי, קראו לו רבי משה גרטנר זצ"ל. הוא היה מגיע לשיחה של המשגיח באופן קבוע כל יום רביעי. הוא היה בחור אמריקאי יתום מאבא. יום אחד, ברוך השם, הוא התארס, וביקש מהכלה שיעשו את החתונה ביום חמישי. למה? המשגיח אומר שיחה ביום רביעי, והוא רוצה להספיק להיות בשיחה לפני החתונה, ובשבע הבא - בסוף השבע ברכות - יוכל גם להיות בשיחה. כל כך היו חשובות לו השיחות. הכלה הסכימה ברצון, וקבעו חתונה ליום חמישי.

יום אחד הוא מקבל מכתב מאמא שלו בו היא מודיעה לו: "משה! אני מגיעה לחתונה ביום רביעי בלילה. המטוס ינחת בשעה 19:00". בדיוק אז המשגיח מדבר.

ניגש למשגיח ואמר: "רבי, שמונה שנים אני בישיבה, ולא הפסדתי אף פעם את השיחה. מה לעשות?". אמר לו המשגיח: "עליך לצאת ללוד לקבל את פניה. זה כיבוד אם והיא גם אלמנה. ועדיין יכול אתה לבקש מה' שתבוא לשיחה".

הבחור תמה: מה פירושו? אני אסע ללוד. אבוא לשם בשבע. ואגיד יהי רצון שאני אגיע לשיחה? אם אני נמצא בלוד בשבע אני לא יכול להיות בישיבה באותה שעה... על כרחך שהמשגיח התכוון שאסע בחמש, ואתפלל שהמטוס יקדים לנחות.

בשעה ארבע וחצי הוא לקח מונית, הגיע ללוד, ואמר: "יהי רצון שהמטוס יבוא".

בשעה 5:00 נחת המטוס!

הבחור שאל את אמא שלו: "מה קרה?",

והיא סיפרה: בשעה 3:00 הודיע הטייס ברמקול שהמטוס אמור לנחות ב-7. הוא נוסע כל שעה בערך אלף קילומטר, הוא אומר מרחק של ארבעת אלפים קילומטר ב 4 שעות. לפתע החלו לנשב רוחות חזקות בכיוון הנסיעה, שהאיצו אותה, ובמקום שיטוס אלף קילומטר בשעה, הוא טס 2000 קילומטר בשעה! והבחור הגיע לשיחה בשופי...

המשגיח ראה אותו והתפלא: מה אתה עושה פה? הרי אמרתי לך כיבוד אם? נענה הבחור והשיב: "המשגיח גם אמר לי להתפלל. התפללתי והגעתי..."

המשגיח אמר שיחה שלימה על שני נושאים: על כוחה של תפילה, ועל כוחה של קביעות! לבחור הייתה קביעות לבוא לשיחה - הוא התפלל וקיבל.

אני מבקש לומר: שימו לב מה קרה פה? רוח כזו באה פעם בחמישים שנה. הייתה פעם רוח כזו שנשבה באמריקה וגרמה לנוזקים של 22 מיליארד דולר! מתו בה מאוד אנשים! וכאן הקדוש ברוך הוא הביא רוח שלא גרמה לשום נזק אלא רק כדי של מוישה גרטנר יגיע לשיחה של המשגיח. הוא הראה שיש בורא לעולם! הוא הפך את העולם, שינה סדרי בראשית, בשביל משה גרטנר.

רבי חיים קנייבסקי צודק במה שאמר על "החפץ חיים". זה פשוט ככה. למי שמקפיד על הזמן יש סיעתא דשמיא מיוחדת. תניא נמי הכי משה גרטנר. הקדוש ברוך הוא מראה לנו שככה העולם עובד. הקדוש ברוך הוא מציב קשיים הוא מבקש לראות כיצד אנו מתגברים עליהם.

אברהם אבינו הולך לעקידה ופתאום יצר הרע נערם לעומתו כמו שלולית ענקית של מים. הוא ממשיך ללכת בתוך המים, אך המים מגיעים לו עד

כש שנה, בשמחת תורה, אני חושב לעצמי איך אפשר להתעצל ולא לרקוד עם כל הברען וההתלהבות? איך אפשר לחשוב 'כבר רקדתי מספיק ואין לי כוח לרקוד עוד?' אם הרב אלישיב לא התעצל בגיל 102, כשמצבו הבריאותי היה כפי שהיה מי יכול להתעצל?

על כל פנים, לאחר ההקפות הוא עלה הביתה. מרוב חולשה מהמאמץ - התעלף! העירו אותו, והוא עשה קידוש ואכל את סעודת החג. למרות זאת במוצאי החג הוא קם בשעה שתיים, כהרגלו, לסדר לימודו הקבוע! אתמול הוא נטה למות, אחרי ההקפות התעלף, ובאישון לילה - קם ללמוד!

פעם אחת הרבנית מבחינה שהוא קם בשעה 12:00 בלילה. היא שאלה אותו מדוע הקדים לקום. התשובה הייתה מדהימה: "אתמול היה בבית הדין דין תורה מורכב באבן העזר. הדין התמשך שעות ארוכות עד לבירור ההלכה לעומקה עד תומה. בשל כך החסרתי שעתיים של לימוד גמרא. עלי להשלים אותם..."

תשע שנים לפני פטירתו הוא עבר את הניתוח המסוכן הידוע. טרם כניסתו לניתוח הוא הביא בחשבון שיתכן מאוד שלא יקום ממנו לחיים, הוא מסר צוואה לבני ביתו. בניסי ניסים, ובתפילות רבים, הוא קם מהניתוח וחזר לביתו. בני משפחתו ביקשו לשמוע מפיו מה מבקש לומר זקן בן 93 שעמד בפתח שערי מוות ויצא? אני הייתי מצפה שהוא יבקש לנוח מעט... הוא אמר: "הקדוש ברוך הוא נתן לי מתנת חיים לא בשביל לישון. לישון אפשר גם בקבר. הוא נתן לי חיים כדי שאקום, כל בוקר, מה את מוקדם יותר ללמוד..."

כל אימת שהרגיש שהוא יכול לקום מוקדם וללמוד - הוא קם, למרות שהרופאים המליצו לו להרבות במנוחה. הרופא יכול להמליץ, אולם אם הרגיש שיש לו כוחות - היה מוריד מעליו את השמיכה וקם.

אינני מבקש מאף אחד לקום ב 2:00 בלילה, גם לא בשלוש, או ארבע, או חמש. אני מבקש שבשעה שצריך לקום - לקום! לא להמשיך לטעוק ב"שער הגלגולים" מתחת לשמיכה... מה יתן לך ומה יוסיף לך לישון עוד חצי שעה? הרי זו רמייה! זה לא יוסיף כלום! סתם עצלות...

אימי עליה השלום סיפרה לי שבצעירותה, כאשר ירושלים התפשטה בגבולות העיר העתיקה בסך הכל לעוד שתי שכונות: מאה שערים ובית ישראל - היה פייטן שהיה עובר בשעה 4:00 לפנות בוקר בשכונות ומפזם: יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. צאן קדשים קומו לעבודת הבורא! תוך חמש דקות היו כולם בדרך לבית הכנסת.

לבני הקטן היה פעם טיול, והיה עליו לקום בשש בבוקר. מרוב התרגשות הוא נרדם רק בשעה 1:00 בלילה. הייתי בטוח שהוא לא יקום ב 6, הערתי אותו, הוא קפץ מיד מהמיטה, התלבש ורץ לחיידר. אמרתי לעצמי: עכשיו אני מבין איך הרב אלישיב הצליח לקום כל בוקר בשעה כה מוקדמת. היה לו טיול עם אביו ורבא. עם רבינא ורב אשי. כל יום טיול. לטיול קמים עם כל המרץ, הכוחות והחשק.

דוגמא נוספת מהדור שלנו למסירות נפש לתורה, היא רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר.

במשך שבעים שנות חייו הוא היה חולה בפרקינסון בצורה חמורה ביותר. בקושי רב נסחב ברגליו, גופו מעוות וחלש, נורא נוראות. אולם למרות החולשה הזאת היה לומד בהתמדה עצומה, מגיע בכוחות על אנושיים ומוסר את השיעורים בישיבה. על כתיפיו הוא החזיק ישיבה עם 5000 תלמידים, ועם אלפי אברכים שקיבלו ממנו מלגה חודשית. לצורך החזקת אימפריה כזאת של תורה, היה עליו לנסוע מפעם לפעם לחוץ לארץ לגייס כספים. הוא עשה זאת עם גופו הדיו, החלוש והשבור, בלי לחפש הנחות.

לפני כמה שנים ניגש אליו יהודי חסידי וביקש: "יש הרבה מאוד בחורים ואברכים חסידיים שרוצים ללמוד בסגנון לימוד ליטאי, ומחפשים מסגרת שכוונו. אולי ראש הישיבה מסכים לפתוח מסגרת כזאת, בתוך ישיבת מיר, ל 300 400 חסידים". פירוש הבקשה הזאת היא לפתוח עוד ישיבה שלמה! עוד כולל שלם! עוד הוצאה חודשית עצומה! והרי אין לו כסף מיותר... והרי לא קל להחזיק את מה שכבר יש... אף על פי כן רבי נתן צבי הסכים! הוא יתאמץ עוד למען התורה ולומדיה!

פעם אחת, בלי כוחות, נסע לאמריקה לגייס כספים לישיבה. הוא הגיע לביתו של גביר, והמעלית הייתה מקולקלת. הוא טיפס כמה קומות ברגל ודפק על דלת ביתו. כשראה אותו הגביר, והבין את גודל המאמץ של רבי נתן צבי נתן לו מיליון דולר! הוא ראה בן אדם שבקושי חי מוסר נפש בצורה מופלאה שכזאת - זה פתח לו את הלב...

כשאנו נוכחים לראות בעינינו דמויות הוד שכאילו מה כבר יכולים אנו להצטדק ולומר? שאין לנו כוח? "אני חומה - זו תורה!" (פסחים פז, א). צריכים להיות חזקים! לא לאפשר לכל רוח מצויה להחליש אותנו!

אפשר לראות יהודים באמריקה, ולא רק באמריקה אלא גם כאן בארץ, שקמים כל בוקר בשעה מוקדמת, עובדים כל היום קשה, בכבישים ובעסקים, אבל כשמגיע הלילה כולם מגיעים לשיעור!

הגרונ... מה עושים? מרימים ידיים? אומרים ניסיתי, אבל אי אפשר? לא ולא! אברהם צועק "הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש". הקשיים לא גורמים לו רפיון. אדרבא! בגלל הקשיים הוא עושה יותר שטייגן! הוא מוסר את הנפש וכך הוא מתרומם למעלה למעלה.

כשהוא חוזר מהעקידה הוא שומע שהשטן בא לשרה, ואמר לה שיצחק כמעט נעקד. כששמעה זאת קיבלה דום לב ונפטרה. "תראה מה יצא לך מהעקידה?" פונים אליו שלוחי השטן "בגללה אשתך מתה". הם מנסים בכל כוחם לטשטש לו את הראייה. את האמונה. לגרום לו לרפיון ולחלישות הדעת.

ומה עושה אברהם? נותנת דפיקה על השולחן, "רבותי! תדעו לכם, שני חיי שרה' אלו שנות החיים שנכתבו לה! נקצב לה משמים לחיות 127 שנה, שבדיוק הסתיימו עכשיו. הקדוש ברוך הוא גלגל כוונה תחילה שפטירתה תהיה בעקבות העקידה כדי להעמיד אותי בניסיון, לבחון אותי אם קשיים לא גורמים לי לסגת אחורה.

אברהם עשה שטייגן! הוא לא קיבל את הגירסה כאילו היא מתה כתוצאה מהעקידה, אלא הכריז קבל עם ועדה שהכל מאת השם! אברהם עושה עוד שטייגן. עוד אמונה. עוד דרגה גבוהה. עוד עמידה בניסיון.

וישכם אברהם בבוקר!

מאיתנו מבקשים לקום בבוקר בזריזות לתפילה. מעירים אותך - למה אתה ממשיך לישון? מה יוצא לך מזה? תחת זאת תגיע מוקדם לבית המדרש, ואם תספיק ללמוד משהו לפני התפילה מה טוב. כמה ישועות, ניסים ונפלאות נזכה לראות אם נתארגן לקום מוקדם, ולהגיע רבע שעה לפני התפילה, נקבע חברותא ללמוד משנה ברורה, או משניות. שערי שמיים יפתחו!

רבינו יונה כותב על מי שמגיע מוקדם לתפילה שהוא "ידיד השם". זאת ועוד, הן איש חי מגלה לנו, כי מי שבא בזריזות לתפילה מובטח לו שכמו שהוא היה זריז, כך יזרוז ממלאכי השרת את תפילתו ויכניסו אותה עד כיסא הכבוד. המרחק מכאן עד כיסא הכבוד הוא מיליארדי קילומטרים, אבל אם אתה רץ את המרחק שבין הבית לבית הכנסת הם יריצו את תפילתך עד כיסא הכבוד. מידה כנגד מידה. כדאי מאוד. הבה נאזור כוח ונפתח 'כולל בוקר': לימוד של רבע שעה לפני התפילה לא משנה מה - משנה, גמרא או הלכה. בזכות זה מובטחים לנו הרבה דברים טובים.

לפני כמה שנים היה בליל הסדר הפיגוע במלון בנתניה. נהרגו בערך 30 איש. באותו פסח לא יצא אף אחד מהבית. הייתי אצל הרב אלישיב ושאלתי אותו: "רבי! על מה צריכים לדבר בדרשות?" והוא השיב לי: "תדבר על כך שיש לתת כבוד לקדוש ברוך הוא". שאלתי אותו "מה נקרא לתת כבוד לקדוש ברוך הוא?" "לבוא בזמן לתפילה", השיב.

נתאר לעצמינו תפילה בשעה 7:00. כולם באים ב 6:45, אומרים ברכות, קורבנות, מגיע 7:00, כולם מוכנים לפתוח ביחד בתפילה... איזה כבוד שמים יש בזה! והקדוש ברוך הוא מבטיח "כי מכבדי אכבד" (שמואל א).

היה אדם אחד שאביו נפטר בגיל צעיר. כשהוא הגיע לגיל של אביו תקף אותו פחד שיקרה לו כפי שקרה לאביו. הוא בא לסטייפלר וצ"ל, שאמר לו: תבוא בזמן לתפילה מתחילה ועד סוף, ותזכה לחיים ארוכים, כמו שמובא בגמרא (ברכות ח, א) שבני בבל היו חיים 300 שנה. מדוע? כי היו באים בזמן לתפילה שנאמר (משלי ח) "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי כי מוצאי מצא חיים".

הבן איש חי מביא שלרבי יוחנן, שהיה מחכמי ארץ ישראל, וחיבר את התלמוד הירושלמי, היו עשרה בנינים שנפטרו. הוא פחד שגם בנו האחד-עשר ימות, והוא שאל מה לעשות איתו כדי שיחיה? אמרו לו שישלח אותו לבבל, כי הם באים בזמן לתפילה ומשום כך זוכים לחיים ארוכים. ואכן, רבי יוחנן נפטר מבנו ושלח אותו בבבל.

נסיים בסיפור שמופיע ב"אור זרוע": בעיירה שבה היה גר, היה יהודי פשוט שהיה מגיע מידי בוקר בזמן לתפילה מתחילה ועד סוף. היהודי הזה נפטר, ויומיים אחרי פטירתו, כשפתח השמש את דלת בית הכנסת, ראה מול עיניו את אותו יהודי שנפטר. הוא רעד כולו: "מה קורה פה? האם אתה פלוני שנפטר לפני יומיים?".

"כן", השיב, ומיהר להרגיע אותו: "אל תפחד! אני כבר בגן עדן, ובאתי משם". השמש התפלא ושאל: "מאי משמע שאתה כבר בגן עדן, והלא יחידי סגולה שבכל דור זוכים להיכנס מיד לגן עדן, ואותך היכרנו בתור יהודי פשוט?".

"אכן כן", ענה היהודי, "אולם אתה בוודאי זוכר שהייתי מגיע כל בוקר מוקדם לתפילה, ומתפלל את כל התפילה מתחילה ועד סוף כמונה מעות. כל מילה של תפילה, כל ברוך הוא וברוך שמו, כל אמן, הם יהלומים שהגיעו עד כיסא הכבוד, והם פתחו לי את השערים לגן עדן".

ספר "אור זרוע" הוא ספר הלכה. הוא אינו ספר סיפורים. מדוע כתב המחבר את הסיפור הזה?

הוא משיב על כך בעצמו: "כתבתי כל זאת לזיכרון בספר, שגם ליהודי פשוט, העובדה שבכל יום בא בזמן לתפילה, זה מאיר לו את הדין, והוא נכנס ישר לגן עדן". היהודי הזה התגבר כל בוקר כארי, התפלל במתינות, וזכה למה שזוכים יחידי סגולה שבדור. (רבי יצחק קולדצקי - דורש טוב)

ובענין זה נביא כאן ממה שהובא בגליו 'קול ברמה':

מענין לענין, בנושא התפילה, כדאי מאוד לחזור על קטע מדברי ההתעוררות של מרן הגר"י זילברשטיין לפני תפילת בעילה ביום הכיפורים (תשפ"ד).

הרב סיפר על ת"ח שהגיע אל אדם גדול וסיפר לו כדלהלן: 'יש לנו בת מוצלחת מאוד שלא זכתה במשך זמן רב למצוא את זיווגה, ולמרות שלחברותיה כבר נולד הילד השלישי והרביעי, היא עדיין היתה רווקה. ואני רוצה להדגיש, הוסיף הת"ח, שהתפילות שלי ושל רעייתי תחי' מבקיעות רקיעים, ואנחנו לא פוסקים מלהתפלל על השידוך שיגיע. ועדיין לא זכינו לכך. ובאתי לשאול מה עליי לעשות עוד כדי לסייע לבתי למצוא את החתן שלה? אמרתי לעצמי מראש, סיפר הת"ח להגר"י זילברשטיין, שאני הולך לאותו גדול כדי לקיים כל מה שיגיד לי, ואפילו יהיה זה דבר קשה מאוד. והנה, אני מתדפק על דלתו של הגדול, ושוטח לפניו את צרתי, ולבסוף שאלתי מה עליי לעשות, תוך שאני מקדים ואומר שאעשה כל מה שיושג עליי לעשות'. הגאון ההוא שליט"א, אחד מחכמי הנודעים של בני ברק, חיך אליי בטובליבו, ואמר: בוודאי, אם ההורים רוצים לסייע לבתם, הם צריכים להתחזק. והמשיך: אני אציע לך משהו, וזה דבר טוב. אם תקבל את זה, תהיה לך סיעתא דשמיא. ליבי כבר החל לפרפר, מה הדבר שרוצה הגדול לומר לי. והנה הרב שואל אותי, באיזו שעה אני מתפלל שחירתי? השבתי שהמנין הקבוע שלי הוא בשעה 7 ומתי אתה מגיע לתפילה? - היתה השאלה. והשבתי, שבמקרה הטוב אני מגיע בשעה שמתחילים להתפלל, דהיינו בשעה 7...'

'הייתי מציע לך, שתגיע 5 דקות לפני תחילת התפילה, דהיינו ב'6:55!'

הייתי המום. 'זה הכל?' - שאלתי.

והוא, ממשיך לחייך את חיוכו הקבוע. ולא הגיב מאומה. משל היה רוצה לומר, וכי אתה חושב שהקב"ה רוצה שנעלה לשמים?! הוא ממתין לנו שנתחזק, ודבור כזה שבו אנחנו מצויים, כל חיזוק קל שעושים, שווה מיליונים!

מה אומר ומה אדבר, ממשיך הת"ח מרמת אלחנן לספר, כבר למחרת בבוקר החילותי לקיים את דברי הגדול, ולא עברו שבועיים והבת שלנו התארסה!!!

'אני חושב, אמר הגר"י זילברשטיין לפני תפילת נעילה, שלא צריך להוסיף מילה, רק להחזיר לראשנו את הכלל שהשי"ת באמת לא דורש מאתנו דברים גדולים מדי, במיוחד בדור כשלנו. אבל, הוא מבקש חיזוק! וגם קבלה עצמית להגיע 5 דקות לפני התפילה, ראוייה להיקרא חיזוק! ואפילו חיזוק גדול!'

ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך (כב, טז)

יש המקשים, מה בעצם היתה הגדלות המיוחדת של אברהם אבינו במעשה העקידה? נכונותו לשחוט את בנו? וכי מה יכול היה לעשות, הרי הקב"ה צוה עליו 'קח נא את בנך... והעלהו לעולה', האם יכול היה שלא לשחוט? סוד הענין טמון כאן בפסוק, וכך דרשו חז"ל במדרש (ויק"ר כט, ט)

"בי נשבעתי נאם ה'", מה צורך היה לשבועה? ר' ביב בר אבא בשם ר' יוחנן אמר: עמד אברהם בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו: 'רבש"ע, גלוי וידוע לפניך, בשעה שאמרת לי 'קח נא את בנך את יחידך' היה בליבי מה להשיבך, והיה בליבי מה לאמר: אתמול אמרת לי 'כי יצחק יקרא לך זרע', ועכשיו אתה אומר לי 'העלהו שם לעולה'? אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרו ולא השבותיך כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו - כך כשיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים, תהא מזכיר להם עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכסא דין לכסא רחמים".

אנחנו מוכנים לעשות הרבה דברים, אבל לפחות להגיב איזו תגובה. אני מוכן שחברי יעשה לי הכל, אבל לפחות שידע שהוא לא נהג עמי בצדק, מה, גם זה אסור לי?!

כשצוהו הקב"ה על העקידה, יכול היה אברהם לומר: 'רבש"ע אני מוכן, אבל רק תסביר לי דבר-מה, רק שאלה אחת קטנה: הרי הבטחתי שממני ייבנה עם ישראל! אבל אברהם לא הגיב, לא שאל שאלות, וביקש שבשכר זה גם הקב"ה לא יגיב כשעם ישראל יעשו עבירות. לבקש מהקב"ה שימחל - זה הוא לא היה יכול. כיצד ניתן למחול על עבירות?! רק זאת הוא ביקש: אני סגרת את פי - גם אתה, רבש"ע, אל תעשה כלום, כביכול.

וזה לא היה הנסיון הראשון שלו. בפרשה הקודמת הקב"ה מצווה עליו: 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך'. היה זה דבר קשה מאוד עבור אברהם אבינו. אברהם בנה את ביתו בחרן. הוא עמל קשות להחזיר את כל אנשי המקום בתשובה, עוד עבודה רבה היתה לפניו, והנה הקב"ה אומר לו 'לך לך!' ומבטיח לו שיהיה לו שפע וכל טוב במקום החדש. ומה עושה אברהם? לא שואל שאלות, אלא מיד "וילך אברהם כאשר דבר אליו אלוקים", הוא משליך מאחוריו את הכל והולך!

ועדיין אין זה הכל. סוף סוף הוא מגיע לארץ כנען, והנה בפעם הראשונה בהסטוריה האנושית נהיה רעב בעולם. אין מה לאכול. הרי הוא היה יכול לבוא בתלונה ולומר: "רבש"ע אמרת לי לך לך אל הארץ אשר אראך, והיה לך ברכה והצלחה וכל טוב, ועתה, כשהגעתי לכאן - אין לי מה לאכול. זה דבר שלא היה לפני כן, פעם ראשונה שאין מה לאכול. ומה עם ההבטחה שהבטחת לי רבש"ע? אבל הוא לא אמר מילה!

ועל זה אנו חיים עד היום, על השתיקה הרועשת של אבותינו הקדושים!

(תפארת שמשון)

כעת נותרה השאלה האחרונה – מהו הסכום שעליו לשלם, כפי שווי לחם בימים אלו, או כפי שוויו במחנות ההשמדה?

כתשובה לשאלה זו, סבר רבי חיים קנייבסקי שאולי עליו לשלם כפי שהיתה שוה ככר לחם במקום שבו התרחשה הגזילה, ואף שאין לכך מקור מפורש, במדרש שהובא לעיל ניתן למצוא סימוכין לכך, שכן אנו רואים שהמתחייב לשלם על לחם שאכל במדבר, אינו יכול להיפטר בתשלום שוויו של לחם בעיר, אלא עליו לשלם כפי שעולה פרוסת לחם במדבר...

(ומתוק האור)

"לוט יושב בשער סדום"

כשהגיעו המלאכים להפוך את סדום מצאו את לוט יושב בשערה שבאותו יום מינוהו שופט עליהם (רש"י בראשית יט, א). ותמוה: במשך יובל שנים לא נהפכה, וביום שמינו את לוט כשופט, דוקא אז נהפכה? לכאורה, עם שופט צדק כלוט, היו להם סיכויים לשפר את דרכם! אקדים לתשובה ספור מעשה, ובי היה מעשה.

כשהשתלטו הרוסים על ליטא אסרו על קיום הישיבות, סגרו את תלמודי התורה, אטמו את המקוואות, אבל לא יכלו לאסור את האנשים, כבודדים, לקיים מצוות דתם. ובנובהרדוק, הן יודעים אתם, חנכנו לאור: "לא יבשר מפני המלעיגים עליו בעבודת השם", גירא בעיני השטן! הלכתי אפוא בחוצות העיר כשציציותי בחוץ.

והשטן הגיע. שוטר עצרני: "מה החוטים האלו?!"

"בגד של יהודים", אני עונה. "יש ברוסיה חופש דת!"

עיניו ירקו ברקים: "חופש דת בבית. ללכת כך ברחבו זו התגרות, פרסומת לדת. פעילות אנטי מהפכנית", צמד מלים שעורר חלחלה באותם ימים. "את התעודות!"

הרי לך. הייתי פליט מפולין, חסר תעודות. זו היתה עברה פלילית, שעלולה לסבך בצרות צרורות!

"בוא אתי, במשטרה יחקרו". וימצאו שאני בן ישיבה ואיני עובד, "טפיל" לפי הגדרתם, עברה נוספת. אך מה באפשרות לעשות, כאשר אבדתי אבדתי.

אנו הולכים, וכולם סוטים מדרכנו כאילו היינו מצורעים. איש אינו רוצה בקשרים, לא עם שוטר ולא עם אסיר.

תוך כדי הליכה אני שולף מהכיס שני רובלים, ומושיט לו.

"טוב ויפה", הוא מסנן בארסיות. "פרופוגנדה, פרסומת חוצות לדת, וחסר מסמכים, ומנסה לשחד שוטר בעת מלוי תפקידו. תמשיך כך, לקבור את עצמך!" ומחיש את צעדיו לעבר תחנת המשטרה. כשנגיע לשם אני אבוד, הדברים יצאו מכלל שליטה.

"טוב", אני עונה. "תגיד אתה, כמה?"

"חמישה, לא פחות."

למזלי הטוב, היה לי החמישיה החליפה ידיים והוא הפטיר: "לך, ושלא אראה אותך יותר". בלי חמישה רובלים, התכוון.

והבנתי שבסדום היו חוקים נוראים, ואיך שרדו שם? אם לא במתן קופיקות אזי במתן רובלים. אבל ביום בו מינו שופט הגון שאינו נוטל שוחד ושופט בנוקשות על פי חוקי סדום, אחת דינה להחריב!...

(והגדת)

לוט, ואנחנו

נפש האדם מי ידע! "ויסע לוט מקדם" (בראשית יג, יא) הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר: אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו (רש"י) - והכניס אורחים במסירות נפש, ואפה מצות כמנהג שראה בבית אברהם (רש"י בראשית יט, ג)!

ואם אתה תמה על כך, בוא וראה: קורח חלק על משה רבינו ונבואתו ועל תורה מן השמים. משך אחריו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, ואת און בן פלת להשתלף, אבל נתן תקיעת כף. אמרה לו אשתו: "תישן, ואני אסתדר אתם". באו לקראו, וחפפה ראשה בפתח האוהל. אמרו: אין זה צנוע לשוחח עמה עתה, והלכו לבדם לאבדם (סנהדרין קט ע"ב).

כיצד יובן: לחלוק על משה ועל תורה מן השמים, "בהצותם על ה'" (במדבר כו, ט), ובה בעת להקפיד על הידורי צניעות! כמה סתירות מתורצות בנפש האדם!

בין חמש העבירות שעבר עשו בו ביום, מנו (בבא בתרא טו ע"ב) שכפר בעיקרו, וביזה את העבודה שהיתה בבכורות. לא מובן: וכי דורשים מהכופר בבוא שיעריך את עבודתו?! הלאה: אם כפר בעיקר, מדוע חפץ בבכרות. וזעם כל כך על יעקב שנטלן, עד שנדר להרגו. וצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד, ונשא קולו ובכה. הלא כל הברכות, ממקור הברכות, "ויתן לך האלקים" (בראשית כז, כח). איך אפשר לכפור בבואו ולחפוף בברכותיו?!

אך זה האדם! רבי ירוחם ממיר זצ"ל אמר, שלשוא הוגיעו חכמים וחוקרים מוחותיהם ליישב סתירות בהנהגת האדם, כמה דיו נשפך וכמה קולמוסים

כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח, יט)

שוויה של פרוסת לחם במדבר

אברהם היה מקבל עוברים ושבים משהיו אוכלין ושותין הוה א"ל ברך א"ל מה נימא אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלו. אם קבל עליו וברך הוה אכיל ושותי ואזיל ואם לאו הוה א"ל הוה א"ל מה דעלך והוה א"ל מה אית לך עלי א"ל חד קשיטה דחמר בעשרה פולרין וחדא ליטרא דקופר בעשרה פולרין וחד עיגול דפיתא בעשרה פולרין מאן יהב לך חמרא במדברא מאן יהב לך קופר במדברא מאן יהב לך פיתא במדברא מאן יהב לך עיגולא במדברא מן דהוה חמי הדיא עקתא דהוה עקי ליה הוה אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלו" (ילקוט שמעוני רמז פב)

המדרש מתאר את האופן שבו היה אברהם מחנך את באי ביתו לקיים את מצוות ד'. תחילה כיבד את אורחיו באוכל ובשתיה, וכאשר הודו לו הפנה אותם להודות למי שהאוכל שלו, ולימד אותם כיצד לעשות זאת.

מי שסירב לברך – "נאלץ" לעשות זאת...

כיצד?

אברהם אבינו היה אומר לו: "אם אינך רוצה לברך למי שהאוכל שלו, משום שאתה סבור שאכלת משלי, אם כן, עליך לשלם לי על סעודתך!", ואז הגיש לו אברהם חשבון מפורט על כל מה שאכל ושתה, כשהסכום לתשלום מגיע למספרים דמיוניים.

האורח היה מתפלץ למראה הסכום, ושואל: "כיצד הגעת לסכומים כאלו? פרוסת לחם בשווי חמש מאות שקלים? רבע עוף במחיר של אלפיים שקלים? מעולם לא שמעתי על מסעדה כזאת... בסך הכל מדובר במעט לחם ובשר וקצת מים?!"

"הלא אתה נמצא כעת במדבר", הזכיר לו אברהם, "וכאן הכל יקר פי כמה מאשר במקום ישוב. האם אתה יודע שרק התשלום על הדלק למטוס שביא את הסחורה מן היישוב הקרוב ביותר עלה לי חמישים אלף שקל?!"

לשמע התשובה ההגיגית, השתכנע האורח שעדיף לו לברך...

מתוך מדרש זה הביא הרב חיים קנייבסקי ראייה לשאלה הלכתית שהובאה לפניו, ומעשה שהיה כך היה:

רבי מרדכי רימר זצ"ל שהה בימי השואה הנוראה באחד ממחנות הריכוז, ומצבו הלך והתדרדר. הוא סבל קשות מן הרעב, ובנוסף לכך לקה במחלת הטיפוס. עד שחש שאם לא יאכל דבר בשעות הקרובות, הוא ימות במהרה מרוב חולשה.

בקושי רב ובמאמץ אדיר הצליח לגרור את עצמו אל מחוץ לצריף, וראה מסביבו רק שלג וקרח. לפתע הופיע מולו אחד מאסירי המחנה, ובידו ארבע חתיכות לחם – אוצר אדיר באותם ימים!

רבי מרדכי הבין כי היהודי שלפניו הצליח להוציא את הלחם בגניבה מהמטבח, אבל גם ידע שאין שום סיכוי שהלה יתנדב מרצונו לתת לו מהלחם שבידו... מאחר שלא היה לפניו כל מוצא אחר, אזור את שארית כוחותיו, ודף את בעל הלחם. הלה החליק על הקרח כשחתיכות הלחם שהיו בידיו מתגלגלות לכל עבר... ומיד חטף החולה את אחת החתיכות וברח...

אותה פת לחם הצילה את חייו של רבי מרדכי, הוא החלים ממחלתו, ושרד את השואה.

לימים נהיה רבי מרדכי תלמיד חכם חשוב וידוע, ושימש כמשגיח בישיבת טשעבין, אולם כל ימיו הוא התייסר על הגזילה שגזל בהיותו במחנה. פעם אחת נכנס אל הרב אלישיב – מחותנו, ושאל אותו אם עשה כהוגן בכך שגזל מן הלחם, ומה עליו לעשות כדי לכפר על אותו מעשה.

למעשה שאלתו התחלקה לשלוש שאלות נפרדות: ראשית, האם היה מותר לו לקחת מן הלחם? שנית, גם אם הדבר נעשה כהוגן, האם עליו לחפש את בעל הלחם, ולשלם לו על הגזילה? ושאלה שלישית, שאמנם לא שאל, אך נשאלה לרבי חיים קנייבסקי: אם עליו לשלם, כיצד מחשבים את שוויה של אותה חתיכה – כפי שוויה כיום, או כפי מה שהייתה שוה אז, במחנה?...

על השאלה הראשונה נענה, שמאחר וליהודי השני היו ארבע ככרות לחם, הרי שנטילת ככר אחד מידו לא סיכנה את חייו. אם כן, אי כאן שאלה של נפש תחת נפש, אלא רק שאלה אם מותר לקחת את ממונו של הזולת בלא רשות כדי להינצל, ועל כך התשובה היא, כי אכן רשאי אדם להציל את נפשו על ידי גרימת נזק לממונו של חברו. מסיבה זו נאמר בגמרא, שרשאי אדם להצית שדה חיטה של חברו כדי להינצל מאויבים הרודפים אחריו ומבקשים את נפשו (ב"ק ס, ב).

אלא שהמציל עצמו בממון חברו, חייב לשלם לאחר מכן לבעל הממון את כל הנזק שגרם לו. על כן התשובה לשאלה השנייה היתה: שעליו לשלם לנגזל את הגזילה. אך מכיון שהוא לא הכיר את האיש ממנו גזל את הלחם, עליו לתת את הסך שגזל לצרכי ציבור, מתוך תקוה שגם אותו איש או יורשיו שכר הלחם נגזלה ממנו ינהגו מאותם כספים, ובכך יש מעין תשלום על הלחם שנגזל מידו.

נשתברו בנסיבות אלו, ולחנם. ומדוע, כי אין כאן כל תמיהה: במהותו, האדם הוא יצור מלא סתירות!

אני זוכר שספרו. אחד מראשי ההסתדרות, פוקר ומעביר על דת, רחץ בימה של תל אביב ונקלע למערבולת. למזלו, הבחין בו המציל. מיהר לסירתו, אל החסקה, ומשהו. כשהגיע אליו שמעו זועק בחרדה: "אני לא חוזר בתשובה, אני לא חוזר בתשובה!"

נו, תאמרו, הלא גמרא מפורשת היא (ערוכין ע"א): רשעים, אפילו על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה. אבל לא, תשמעו עד הסוף. כששבה אליו רוחו שאלו על כך. ספר לו: גדלתי בבית דתי, אבי היה חסיד סלונים. נמשכתי אחר רוח התקופה והתפקרת, החלטתי לעלות עם גרעין חלוצי ולייסד קיבוץ בארץ ישראל. אמר לי אבי: יתכן שאנו נפרדים לנצח ולא אראה אותך עוד, כפי שאכן היה. יש לי אליך בקשה אחת. לפני שאתה עולה ארצה, לך להפריד מהרבי, לקבל ברכת הדרך. האמת, כבר לא הייתי שם, אבל איך אומרים, בקשה אחונה ממלאים. חבשתי כיפה ונכנסתי אל הרבי. הוא ידע בדיוק מי אני והיכן אני, ואמר לי: "גדלת כאן, אבל האדם הוא בעל בחירה, ונסחפת למחוזות אחרים. אבל כלום לא יעזור לך, שרשיך כאן. דע, שלא תמות בלי תשובה!"

כשיצא, תלש את הכיפה ושוב לא כסתה את ראשו. וכעת, שנכנס לים ונגרף למערבולת, חשש שקיצו בא ונזכר בדברי הרבי. החל לזעוק שאינו חוזר בתשובה. ואם אינו חוזר, הרי לא ימות. שהרי כך הבטיח הרבי. והראיה, שאכן ניצל!

ואני מתבונן ושואל: ייצור כזה, כופר או מאמין?!

אם כופר הוא, מה לו ולהבטחת הרבי. ואם מאמין, למה לא הניח הבוקר תפילין?

והתשובה: אדם רגיל הוא, גדוש בסתירות...

כמה שננו בנובהרדוק את הסיפור מ"חובות הלבבות" (סוף הקדמה שער הבטחון): חסיד נסע לסחור ולהתעשר במדינת הים, ומצאם עובדים לפסלי עץ ואבן. ולעג בפני הכומר: "איזה עיוורון וסכלות, לסגוד לפסל מעשה ידי אדם!"

התעניין הלה: "ואתה, למי עבודתך?"

התלהב: "לאלקים היחיד שברא הכל, ומשגיח על הכל, ומפרנס לכל!"

אמר לו: "מעשיך סותרים את דבריך!"

תמה: "הכיצד?"

הסביר: "אילו האמנת במה שאמרת, היה אלוקיך ממציא לפניך פרנסתך בעירך ולא היית טורח לעבור אורחות ימים לחפשה!"

נסתמו טענותיו, ושב לעירו, ולא יצא ממנה!

ולענייננו, הבין שחי חיי סתירה! (והגדת)

"וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר, שם על שכמה, ואת הילד וישלחה, ותלך ותתע במדבר באר שבע" (בראשית כא, יד). ופרש רש"י: "ותלך ותתע", חזרה לגלולי בית אביה.

מזעזע.

נזכור: הגר בת פרעה היתה (תרגום יונתן בראשית טז, א) שאמר: מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה, ולא גבירה בבית אחר (בראשית רבה מה, א). והיתה שרה מגיירת את הנשים, והגר דולה ומשקה מתורתו. עד שנתנתה לאשה לאברהם, וסברה שעולה היא בצדקותה על שרה, ושרה דרשה כפיפותה. וברחה, וראתה שני מלאכי מרום, ושמחה: "הגם הלא ראתי אחרי ראי (בראשית טז, ג). רגילה היתה לראותם בבית אברהם, וסברה שראתה בזכות אברהם. ועכשיו ברחת, ורואה בזכות עצמה, ולא מלאך אחד אלא ארבעה בזה אחר זה, ולא נחרדה (רש"י).

הגע עצמך: רבי שמעון בר יוחאי יצא בשליחות חבריו להצלת כלל ישראל, ובא שד לסייעו. בכה ואמר: "ומה שפחה של בית אבא [הגר] נזדמן לה מלאך שלוש פעמים, ואני לא פעם אחת? יבוא הנס מכל מקום!" (מעילה יז ע"ב). אלמלא נכתב, אי אפשר היה לאמרו: גדולה מרבי שמעון בר יוחאי!

וכתב הרמב"ן (בראשית כד, סב) שיצחק אבינו - יצחק אבינו! - קבע מקום תפילתו בבאר לחי רואי, בה נגלו המלאכים להגר, והמקום קנה קדושה!

ארבע עשרה שנה היתה אשתו של אברהם אבינו, הלא תקופה היא. ואף לאחר שפרשה שמרה עצמה, ונאים היו מעשיה כקטורת, ולבסוף שב אברהם אבינו ולקחה לאשה (בראשית כה, א וברש"י). ואיך יובן שחזרה לגלולי בית אביה? ויותר, שבתוך שעה וכתה להתגלות מלאך ולנס מופלא!

לא, אין הדברים כפשוטם, ואיך יובנו?

רבי מרדכי פרוגמנסקי האיר בהם עינינו, ובמעשה שהיה -

בערב שבת הוצרך לנסוע לקובנה. עלה לרכבת, ומולו ישב יהודי הדור צורה. התפתחה שיחה והלה סיפר שהוא שוחט ומוהל, שתא אומניות הקשורות למזל אחד (שבת קנו ע"א) וגם מגמת פניו לקובנה, עליהם לרדת במינסק ולהחליף רכבת. הנסיעה התארכה ונמנמו מעט. כשהתעוררו נוכחו שהחמיצו את מינסק. הרכבת המשיכה הלאה, והם אנה הם באים.

"מיר האבן זיך פארבלאנדזעט!" תענינו בדרכנו, קונן השוחט.

"יהודי אינו תועה!" פסק רבי מרדכי.

"מה?!" נתן בו השוחט עיניים תמהות.

"יהודי אינו תועה", חזר רבי מרדכי נחרצות. "על הפסוק: ותלך ותתע, דרשו שחזרה לגלולי בית אביה. ואיך רמוז הדבר, משום שיהודי אינו תועה! -

המדרש מספר שספינה ובה יהודי אחד מגיעה לנמל זר. אמרו לו הנוסעים הנכריים: "קח כסף ועלה לעיר וקנה לנו אוכל!"

אמר להם: "הן זר אני פה כמותכם, ולהיכן אלך?"

אמרו לו - הגויים! - "וכי יש יהודי זר? בכל מקום שאתה הולך, אלקיך עמך!" (דברים רבב, ב, טז) -

נרד בתחנה הקרובה, וה' יצליח דרכנו!"

משך השוחט בכתפיו, מה היה לו לומר.

הרכבת עצרה, וירדו בלב הישימון. כבר נדח השתרע במרחק. שמו אליו פעמיהם. אין להם בררה, עוד מעט שבת. פגשו גוי, ושאלו האם מתגורר כאן יהודי. הפנה אותם לבקתה אחת. נקשו בדלת, ובאיזו שמחה קדם בעל הבית פניהם: "אמרו לי, אולי אחד מכם מוהל?"

"כן, אני, מדוע?!"

חיבוק עז, והמארח אמר: "היום מלאו לבני שמונה ימים, הזמנתי מוהל מהעיר ולא בא, איני יודע מה קרה. הפלתי תחינה לפני הקדוש ברוך הוא שימציא לי מוהל. גם עגל קניתי לסעודת המצוה. אולי כבודו גם שוחט, במקרה?"

"במקרה", גם שוחט וגם מוהל.

"חבל רק שאין כאן איזה רב גדול, שיהיה סנדק."

"הבאתי עמי גם רב גדול", אמר השוחט.

"נו, האם יהודי תועה", שאל רבי מרדכי... (והגדת)

"ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכל לחם ויהי מדי עברו יסר שמה לאכל לחם: ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עבר עלינו תמיד: נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה והיה בבאו אלינו יסור שמה:

מי נקרא אדם גדול

"ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה ותחזק בו לאכול לחם", מה הפירוש אשה גדולה? מסביר התרגום "אשה דחלת חטאין" אשה יראה מחטאים.

ראיתי עוד בספר פלוני שמצטט מזהוהר "ושם אשה גדולה" מהי גדולה? שואל ומסביר הזוהר הקדוש:

טבע האשה ש"עיניה צרה באורחין" (כמבואר בגמרא במסכת ב"מ דף פ"ז), ובפרט אם יש הפסד כספי מחמתם, והנה אלישע ראה שאותה אשה, להיפך, היא שמחה לארחה, ואף להוציא הוצאות לצורכו של האורח - בכל לבה ועינה, לכן נתן לה תואר "אשה גדולה". דברי זוהר הקדוש.

נמצינו למדים כי העושה ההיפך מטבעו - הוא איש גדול - זו המעלה הגדולה ביותר. וזהו הנאמר "ושם אשה גדולה".

אני אומר תמיד, מכריז ר' שלום בשיחה לתלמידים בביתו, כי כולם, הליטאים והחסידים וכל גדולי הקהילות והעדות, כל אחד בסגנונו, אמרו ואומרים כי שבירת המידות היא התכלית:

הגר"א מוילנא כותב "עיקר חיות האדם היא שבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים" המתנהג בחיי היום יום - בנועם אצילות - כאשר פסיעותיו נקיות מקנאה, תאוה וכבוד, (שהן ראשי המידות הרעות) הוא העומד בפסגת חיי האדם. וזו עבודתו בחייו - להגיע לאותה פסגת חיים - ואם לא עושה כן למה לו חיים. וכידוע, שהרבי רבי אלימלך ז"ע גם אומר כן בנוסח שלו - "עיקר בריאת האדם היא שבירת הטבע".

ועל פי זה מתחלקים התארים לבני אדם "איש גדול" - גדול יותר או גדול פחות, כל אחד לפי מצבו.

"איש אלוקים קדוש"

"ותאמר אל אשה הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש עובר עלינו תמיד"

שאלה גדולה, שאל הרבי הקדוש מרוזין ז"ע:

הנביא אלישע, היה נכנס לביתם, לנוח ולאכול לחם, והיא הצליחה לדעת שהנה עובר בביתם איש קדוש, אף אחד לא סיפר לה עליו כלום, וביום בהיר אחד אמרה לבעלה "ידוע לי כי האיש הזה איש קדוש". שואלת הגמרא "מנא ידעה - מהיכן ידעה?" עונה הגמרא "שלא נראה זבוב על שולחנו", כי, מכשירים נגד שרצים וזבובים, לא היו אז, ואם - עם כל זאת - לא היה זבוב אחד, בהכרח שהוא איש קדוש שחיי מתנהלים מעל דרך הטבע. ע"כ.

דבר ראשון קדוש להבין, שאם התורה אומרת "הנה נא ידעתי" היא לא באה לספר סתם, מה שהשונמית דיברה בשעת הסעודה עם בעלה - שסיפרה לו "הנה נא ידעתי" כי התורה לא עוסקת בשיחות סרק, שאינן נכונות דברים לא נכונים, התורה לא מצטטת, התורה היא תורת אמת. מה שנאמר בתנ"ך הוא אמת במלואו; וכשכתוב, הרי שאכן אשה זו ידעה הצליחה לדעת כי הנה איש קדוש דר בביתה!

כששמעתי סיפור זה, כבר הסכמתי בעצמי לספר גם את מה שאני ראתי. (להגיד)

ואברהם ושרה זקנים, באים בימים (יח, יא)

כששני השטנים היטלו וסטליון, חלקו ביניהם את פולין בהסכם ריבנטרופ - מולוטוב הנודע לשמצה, החליטו - בלי שום סיבה שבעולם - להותיר בתווך מדינה זוטרה, ליטא החופשית, ויותר: להשאיר את הגבול פתוח. דבר שאפשר לרבבות יהודים להמלט מהגיהנום הפולני הכבוש בהם המוני בני ישיבות. לא ארכו הימים, והרוסים כבשו את ליטא. אסרו על קיום הישיבות. חייבים לצאת מברית המועצות. אבל איך, ולאן.

ראשית, הם היו חסרי נתינות, פליטים מפולין הכבושה.

שנית, אף ארץ, אף מדינה, לא הסכימה לקבל יהודים לשטחה.

שלישית, זקוקים היו לאשרת יציאה מברית המועצות, וכל מי שביקש לצאת מ"גן העדן הקומוניסטי" נחשד בהתנגדות למהפכה ונשלח לסביר, לחינוך מחדש במחנה כפיה.

רביעית, אם באורח פלא, תאושר ההגירה, כרוך הדבר בתשלום גבוה. ומאין יבוא הכסף. אם ממקורות חוץ, הרי זו השגת מטבע זר בדרכים לא חוקיות ומאסר ודאי!

בקצרה: שורת חומות בלתי עבירות.

ואז נזכר מישוהו, שפעם היתה בעתון כתבה, שבאמצע האוקיינוס השקט יש שרשרת איים סלעיים שוממים בשם איי קוראסו בבעלות הולנד. הממשלה ההולנדית בקשה לישובם וחוקקה תקנה, שכל הרוצה יבוא ויתישב. אין צורך באשרת כניסה. פנה לשגרירות ההולנדית, ואשרו: כל הרוצה יבוא ויתישב. נס מספר אחד.

ומובן, שאיש לא חשב להגר לאיים השוממים, מים ושמים דקלים ושחפים. פנו לשגרירות היפנית - סין היתה כבושה בידי יפן - לקבל אשרת מעבר לאיי קוראסו, בידיעה תחילה שהנוסעים 'יתקעו' ביפן לכל שנות המלחמה. נס אחד היה, שלמרות שליטא נכבשה על ידי הרוסים, החזיקו עדיין היפנים את שגרירותם בוילנה. נס שני היה, שהשגריר שאל את השלטונות בארצו והשיבו בשלילה, והוא המרה את פיהם והנפיק אשרות מעבר לאלפים. כשהטפסים אזלו הנפיק על נירות חלקים חתומים בחותמתו, וכשמכונת הכתיבה התקלקלה הנפיק אישורים בכתב ידו, כשבני ישיבות מחתימים בקצב בחותמתו. כשחזר לארצו פוטר ממשרתו בשל כך.

הנס הרביעי, כדי לקבל אשרת יציאה, נזקקו לאזרחות זרה. אזרחים רוסיים לא הורשו לעזוב את המדינה. והם, פליטים מפולניה. ופולניה הלא פסקה מלהתקיים, השיגו אזרחות מטעם הממשלה הפולנית הגולה, שמושבה בלונדון. ממשלה, שברית המועצות - שהיתה שותפה בפשע חלוקת פולניה - לא הכירה בחוקיותה. וכאן, הפלא ופלא,, הכירה באזרחות זו.

לשם קבלת אשרת יציאה, היו צריכים להגיש בקשה - לא במשרד הפנים כנהוג, אלא במשרדי הבולשת הנודעת לשמצה. רבים חששו שהבולשת אוספת את כל השמות והכתובות, כדי לאסוף את כל הבלתי מרוצים מהממשטר ולהגלותם לסיביר. בחשש כבד ובלב הולם נרשמו אלפים - והנה התקבל האישור. בתנאי אחד: שהנסיעה ליפן ברכבת הטראנס סבירית - שגם סלילתה היא נס בסדרת ניסים זו - תהיה בחסות משרד התירות הסובייטי, תמורת תשלום של מאתיים דולרים. הון רב באותם ימים. ומנין לאלפי הפליטים מאתים דולר לאיש? נשלח מברק בהול "לועד הצלה" בארצות הברית, לאמר: "שעות ספורות. רחמו. הצילו. מהרו. לוו. משכנו. שלחו כרטיסים ל"אינטוריסט" (משרד התירות הסובייטי). לעולם לא נשכח".

בתוך זמן קצר נאספו חמישים אלף דולרים - סכום הווה כיום לכמה מיליונים. והבולשת לא חקרה, העלימה עין מהקשר האסור עם המעצמה הקפיטליסטית השנואה.

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, העיד שעד שהגיעו לעיר וולדיבוטסטוק שבסיביר, ועד שעלו על הספינה שהעבירם ליפן, לא היה בטוח שלא ימצאו עצמם כלואים במחנה עבודה בסיביר! באיזה נס אוזחים אנו? סיימנו? איפה!

הפליטים הגיעו לשנחאי שבסין. היתה שם קהילה יהודית קטנה, שמנתה כמה עשרות משפחות. אבל הם מצאו שם בית כנסת מפואר ובו למעלה מחמש מאות מקומות, עם חדר אוכל ענק למאות סועדים. כיצד? התברר, שאחד מצאצאי בני המקום עשה חיל בעסקיו בארצות הברית וזכר את מקום הולדתו, ובנה בית כנסת אדיר ממדים לזכר אביו. בית הכנסת שעמד שומם, והמתין למאות בני ישיבת מיר!

ובמשך כל שנות המלחמה, ארחו היפנים - שהיו בעלי בריתם של הנאצים הארורים - את בני הישיבה שמעולם לא קיבלו אישור שהיה בארצם, שהרי מגמת פניהם לאיי קוראסו השוממים, והם נתינים של פולין החפשית, ממשלה שיפן אינה מכירה בה, ומתכללים באמצעות תמיכה אמריקאית - מדינה שיפן מצויה עימה במצב מלחמה, תמיכה המגיעה דרך השוק השחור (בו שווי הדולרים גבוה לאין ערוך ממחירים בשער הרשמי) שממשלת יפן נלחמת בו מלחמה חרמה.

דוגמא נוספת: בפרשה הבאה נאמר, שלבן אמר "ויאמר בא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ ואנכי פיניתי הבית" אומרים חז"ל שאע"פ שאליעזר היה מצאצאי נכנע הוא בכלל "ארור", "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", אבל על ידי ששימש את הצדיק, את אברהם, באמונה, יצא מכלל "ארור" ונכנס בכלל "ברוך", שנאמר "ויאמר בא ברוך ה'". נשאלת השאלה מי הוא זה ואיזה הוא שאמר "בא ברוך ה'"? בסך הכל לבן הארמי, וכי מלבן מביאים ראיה?! אלא שאם כתוב בתורה דברי לבן "בא ברוך ה'" זו האמת, כי התורה היא "תורת אמת" (וכך הכניסו לפיו משמים שיאמר בנוסח זה) וא"כ שואלת הגמ' "מנא ידעה" - מהיכן ידעה?

בקיצור, שאל הרבי הק' מרוזין ז"ע, מה פירוש שאלת הגמרא "מנא ידעה"? וכי חסר דרכים לראות על אדם שהוא איש גדול וחשוב, רואים את התפילה שלו, את השקידה, את הזהירות בבין אדם לחבירו, הסתפקות במועט, יראה מחטא וכו', וכידוע עוד ש"אשה מכרת באורחים" (ב"מ פ"ז) אז מה צריכים לטרוח להבין איך היא ידעה? - ידעה וגמרונו.

התירוץ של הרוזניער הוא נורא ועמוק, תירוץ נפלא:

אומרים בתפילה בשבת "בפי ישרים תתרום, ובשפתי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל". - ארבע דרגות זו למעלה מזו - ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים. ולצידם ארבעה סוגי לשונות - בפי, בשפתי, בלשון, בקרב. מה הכוונה?

"בפי ישרים", פה הוא הגלוי ביותר מכל הארבע ביטויי לשון. כאשר הפה מדבר שומעים ורואים כולם, זו הדרגה הראשונה של האנשים הישרים, - כי כבוד הקב"ה מתרומם בפיהם החיצוני.

למעלה מהם מהישרים - הם הצדיקים, שמלאכת הקודש שלהם יותר פנימית - "ובשפתי צדיקים" - השפתיים לפעמים חתומים סגורים. - והצדיקים מברכים בשפתותיהם.

"ובלשון חסידים" ה'לשון' היא יותר פנימית, והרבה יותר מכוסה, טמיר ונעלם עפ"י רוב, כי אכן קשה להכיר את מעלתם של החסידים, והם, מקדשים את הקב"ה בלשונם.

הדרגה הגבוהה ביותר היא של הקדושים "בקרב קדושים" קדושים כמלאכים, והם נסתרים וחבויים עמוק בקרבם, לא שייך להכיר את עבודתם "בקרב קדושים תתקדש!" ומאד אפשרי שמסתובב בבית אדם קדוש, וכלל לא מכירים אותו, כי "בקרב קדושים תתקדש" זו מהותו. וא"כ זו שאלת הגמרא, כיון שאכן אלישע היה "איש אלוקים קדוש" מהיכן ידעה זאת, וכי הצליחה לגלות את זה והרי "בקרב קדושים" הכל טמון במעמקים "עם ה' אלוקי"? משיבה הגמרא שראתה סימנים - הבחינה שלא נראה זכוב על שולחנו וכו'. ע"כ דברי הקדוש שאמר דברים קדושים.

ואני מוכרח לספר לכם:

הזנבים סביב לרבי אליהו

כשרבי אליהו לאפואן עלה מהגולה לשכון בארץ הקודש לירושלים, מקום מגוריו היה - בחדרון שהשכירו לו בישיבת קמניץ. הייתה לי אז את הזכות להתגורר במחיצתו כמה חודשים.

ויהי היום, ורבי אליהו נקרא לשמש כמשגיח בישיבת זכרון יעקב. (ידוע שכשהיה בביתו של החזון איש, ביקש החזון איש מרבי אליהו שעל אף זקנותו יסכים לשמש כמשגיח כאן בארץ הקודש, לחש לו החזון"א בשקט ובהתרגשות: "עוד יובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו, להגיד!" עוד תאמרו ותגידו, ותזכו להעמיד תלמידים").

יום יומיים, לאחר שעזב את החדר בקמניץ. נכנסתי לחדרו לסדר את החפצים, ונוכחתי כי בחלל החדר עפים זבובים רבים. נעמדתי על עומדי ותפסתי את ראשי: "אוי, כל כך חם כאן, ועד היום לא הבחנתי בזבובים, לא נעקצתי מיתושים" גם נזכרתי במאמר חז"ל בפרשתינו (בראשית רבה פרשה נד) ויהי בעת ההיא ויאמר אבימלך ופיקל שר צבאו, ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו (משלי ט"ו), רבי יוחנן אמר זו אשתו שנאמר (מכה ז) "אויבי איש אנשי ביתו וכו'", א"ר ברכיה אויביו גם אויביו, לרבות מזיקי ביתו, כגון יתושים ופרעושים וזבובים". התבוננתי איך שעד אותו יום, בקיץ החם, והצפיפות, לא נראו יתושים וזבובים בחדרינו. אלא שלא סיפרתי זאת לאיש כי חששתי שמא אני טועה, ובוודאי ילעגו לי, יאמרו: "ר' שלום מספר מעשיות..."

חלפו כמה שנים, ובני שיחי, (רבי יצחק שברון) שלמד ב"זכרון יעקב" תחת עינו הפקוחה של רבי אליהו, שב מהישיבה לירושלים לחג הסוכות, וביום טוב של חג אמר, אבא, אספר לך עובדה מענינת מרבי אליהו:

אם ידוע לך, זכרון יעקב מסובבת בפרדסים וכרמים, כאשר ריבי רבבות של יתושים שונים עפים באויר. ויהי היום, בתקופת תמוז, באחד השיעורים מפי ראש הישיבה רבי נח שמענוביץ, ההיכל היה עמוס ביתושים באופן נדיר. הבחורים סבלו מאד. גם ראש הישיבה נאלץ לדחות מפניו יתושים שוב ושוב באמצע השיעור. והנה לפתע פנה רבי נח ליושבים בסמוך אליו, ועיניו פרצו דמעות קלות: תראו נא! שם בצד, איך שהמשגיח יושב ומקשיב לשיעור (כדרכו של רבי אליהו להשתתף בשיעורים) ובמחיצתו אין זבובים, אין! 'ראו נא קינדראלך!' בכה ראש הישיבה הגדול והצדיק, הוא ביקש מהם להביט על המשגיח הישיש.

הגרמנים שיועציהם שהו ביפן, הסיתו נגד אלפי היהודים שמצאו שם מקלט והיפנים כבר הסכימו להעלות את כל היהודים לאניה ולהטביעה בלב ים. קצין יפני גילה את המזימה, ומשהתפרסמה התבטלה.

לכמה ניסים הגענו? אין צורך לספור, משום שכל קיומו של עם ישראל, בנס. "חי נפשו" - כתב היעב"ץ (בהקדמת סידורו "בית יעקב") שאין נס גדול מקיומו הפלאי של עם ישראל בגלות זה כאלפים שנה, כבשה בין שבעים זאבים העוטים עליה לטרפה, "כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה ה' יתברך לאבותינו במצרים, ובמדבר, ובארץ ישראל!" ויותר: כל התהוות עם ישראל, בנס!

"אברהם ושרה זקנים, באים בימים". הוא בן מאה, והיא בת תשעים. לא זו בלבד, אלא: "ותיה שרה עקרה, אין לה ולד" (בראשית יא, ל). כלומר, שאין בטבעה להיות לה ולד לעולם (רבינו בחיי), אילוניית היתה (יבמות סג, ע"ב).

לאחר יאוש - וילדו, יסדו את עם ישראל. להורות, שאין יאוש! וכל יסוד שושלת המלך המשיח - רות, בת מלך מואב, עוזבת עמה ומולדתה ובית אביה והולכת אחרי נעמי, "עמך עמי ואלוקיך אלוקי" (רות א, טז). מה היו הסיכויים שתנשא, ועוד לבעוז גדול הדור (רות רבה ה, י) וכאשר ההלכה של "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'" (דברים כג, ד), "מואבי" ולא מואביה (יבמות עז ע"א, ויעוין מהרש"א שם), לא היתה מוסכמת על הכל. ובאותו יום נשאה (יעוין בט"ז יורה דעה קצב, א) ובאותו לילה מת (רות זוטא ד).

להורות שיסוד עם ישראל, קיומו וגאולתו, כנגד כל הסיכויים. לאחר היאוש, ובשרשרת ניסים. והרי "כלל פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט", כן הוא בחיי כל אחד ואחד במוחש!...

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א) במשך שנים, ואומרים חז"ל, הקים אברהם אבינו רשת של מסעדות; **אומרים חז"ל {מסכת סוטה י, א-ב} - {בראשית כא-לג} ויטע אשל בבאר שבע.** אמר ייש לקיש: מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה: חד אמר: פרדס וחד אמר: פונדק. בשלמא למ"ד פרדס היינו דכתיב ויטע אלא למ"ד פונדק מאי ויטע כדכתיב {דניאל יא-מה} ויטע אהלי אפדנו וגו' ויקרא שם בשם ה' אל עולם. אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם: וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם הודו ושכחו וברכו למי שאמר והיה העולם!

כי באמת צריך להבין איך שמע אע"ה לקול המלאך, לאחר שקיבל נבואה מפורשת מן השמים, ולפי דעתו היתה כונת הנבואה לשחוט בפועל ממש, ובשפת אמת בליקוטי פרשת וירא, וכן בערבי נחל, נלאו לפרש הענין. וביאר הש"ך ע"פ משי"כ בספר מלכים א' פרק יג שם היה מעשה שמלמד אותנו יסוד גדול בהלכות נבואה, שזה מאד נוגע לנו למעשה, כי היום או מחר יתקיים בנו מקרא שכתוב 'ונבאו בניכם ובנותיכם, ועלינו לדעת פרט זה בהלכות נבואה. שם מסופר שבזמן שחטא ירבעם בן נבט, בא עדו הנביא האמת ועיכב את הקרבת הקרבנות לע"ז של ירבעם, וביקש ירבעם להכות את עדו, ותיכף שהרים ידו להכות את עדו, נעשה נס ותיבש ידו. ונביא אחד זקן יושב בבית אל, שבואל בן גרושם בן משה רבינו, שהוא היה נביא לע"ז, כמבואר בגמ' ב"ב, יבא בנו של שבואל לספר את כל אשר איש האלקים היום, כל המעשה שנעשה עם עדו הנביא. וידבר שבואל אל בנו, איזה הדרך שהלך איש האלקים אשר בא מיהודה, תמצא לי את עדו. והלך ולא מצאו, מה עשה שבואל, חבש את החמור ורכב לקראת עדו הנביא, והיה אז זקן מופלג בן ארבע מאות שנה, ומצא את עדו יושב תחת האלה. ויאמר אליו 'לך איתי הביתה ואכול איתי לחם'. כנודע שהוא היה מכניס אורח הרבה שנים. אמר לו עדו, אני לא אאכול לחם ולא אשתה מים, 'כי דבר אלי בדבר השם' - כאשר צוני השי"ת שלא אוכל לחם ולא אשתה מים בשומרון עד שובי לארצי ארץ יהודה. אמר לו הזקן מבית אל שקר, 'גם אני נביא כמותך ומלאך דיבר אלי בדבר ה' ואמר לי לך אמור לעדו והשביהו איתך אל ביתך ויאכל לחם'. כיון ששמע עדו השקר הזה, נכנע איתו ויאכל לחם וישת מים בבית שבואל הזקן. זו היתה סעודתו האחרונה.

תוך כדי סעודה היה דבר ה' אל שבואל נביא השקר, - זו היתה נבואתו האמיתית הראשונה - ועל זה דרשו בגמ' 'גדולה לגימה' שזכה נביא הבעל לנבואת אמת. ואמר לו הקב"ה שיאמר לאיש האלקים עדו הנביא, כה אמר ה' יען כי מרית פי ה' ולא שמרת את המצוה אשר צוה ה' אלהיך: ותשב ותאכל לחם ותשת מים בשומרון, ויאמר אליו 'לך איתי הביתה ואכול איתי לחם ותשת מים במקום אשר דבר אליך אל תאכל לחם ואל תשת מים כל תבוא נבלתך אל קבר אבתיך'. ואח"כ מת בדרך ע"י אריה, ובא שבואל ולקח את נבלתו על החמור וכו' ע"ש.

הרי שעדו הנביא כשאמר לו שבואל נבואה של שקר שיבא לאכול אצלו, לא היה לו להאמין לשקריו. כי כלל גדול הוא שאילו היה הקב"ה רוצה שכן יאכל אצלו, היה הוא עצמו אומר לו, חזור בך ולך אכול אצלו, כיון שבאה החזרה ע"י שבואל, לא היה לו להאמין כלל.

וא"כ צ"ע איך שמע אברהם בקול המלאך שלא ישלח ידו אל הנער? עד כדי כך שהשפת אמת חותך את הפסוקים בסכינת חריפא. ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני, עד כאן היה דברי המלאך. אך

המשך הפסוק השני הוא דברי השי"ת: "ויאמר השי"ת אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בן את יחידיך ממני. ומדייק מלשון הכתוב 'ממני', כלומר שהקב"ה אומר זאת, שאילו היו דברי המלאך, היה צריך לומר 'ממנו'. וכן המשך הפסוקים 'עקב אשר שמעת בקולי', היינו בקול השי"ת לבדו. וכן הקריאה השניה היתה הכרוז ע"י מלאך, ויקרא אליו מלאך ה' שנית, אך 'בי נשבעתי נאום השם' היה דברי השי"ת. וצ"ע שהעיקר חסר מן הספר, והיה צריך לכתוב 'ויאמר אליו השם'. וכן ידענו עד הנה שהמלאך אמר לו 'אל תשלח ידך'.

ולזאת ביאר הש"ך על התורה שזו סיבת קריאת המלאך מן השמים ולא כדרך המלאך להתגלות בעוה"ז, כדי שלא ידחהו אע"ה ויאמר לו 'דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים'. כבר היו לי הרבה בבלולים ממלאך אחר, ס"מ, בדרכי לכאן, ולא שמעתי בקולו, גם בקולך לא אשמע. לכן נשמע אליו הקול מן השמים, וצריך לבאר שהכונה שלא ידע אע"ה מהיו המדבר אליו, לכן לא אמר לו 'דברי מי שומעים'. ואכן הוריד המאכלת מצוארו של יצחק.

יתרה מזאת כ' הערבי נחל בפרשת וירא, לא שטעה אע"ה וחשב שהמלאך מן השמים הוא דבר ה', אלא שכלל גדול נבואה הוא שאם המלאך מדבר מן השמים, לא נאמר בו הדין שלמדנו מעדו הנביא שלא לשמוע בקול נבואה ממדרגה אחרת. רק כשמלאך בא מעוה"ז אין שומעים בקולו לבטל הנבואה הראשונה, שכאן בעוה"ז מצאנו גם שמלאכים טעו ואמרו 'לבלתי הכפי' וכדו', כאילו הוא הופך ולא הקב"ה, או שבישר את שרה ולא את אברהם, אך בהיות המלאך בשמים אין בו שום צד נטיה שלא כרצונו ה', לכן שמע אברהם בקול המלאך שקרא אליו מן השמים, דווקא מן השמים.

(הגרמ"ר רייזמן שיעורי תפילה תשע"ח)

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א)

במשך שנים, ואומרים חז"ל, הקים אברהם אבינו רשת של מסעדות;

אומרים חז"ל {מסכת סוטה י, א-ב} - {בראשית כא-לג} ויטע אשל בבאר שבע. אמר ייש לקיש: מלמד שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים. רבי יהודה ורבי נחמיה: חד אמר: פרדס וחד אמר: פונדק. בשלמא למ"ד פרדס היינו דכתיב ויטע אלא למ"ד פונדק מאי ויטע כדכתיב {דניאל יא-מה} ויטע אהלי אפדנו וגו' ויקרא שם בשם ה' אל עולם. אמר ריש לקיש: אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם: וכי משלי אכלתם, משל אלהי עולם אכלתם הודו ושכחו וברכו למי שאמר והיה העולם!

אם ככה, אברהם אבינו אירח אנשים - וביד נדיבה; הכניסם לתוך בתי התמחוי שלו, נתן להם לאכול ודרש מהם בקשה אחת ויחידה - לברך על האוכל, ובכך הוא החזיר בקרב אלפים ורבות את דבר השם בעולם!

באים חז"ל, ועושים השוואה בין הכנסת האורחים של איוב, לבין הכנסת האורחים של אברהם אבינו;

אומר האבות דרבי נתן {פ"ז, א} - יהי ביתך פתוח לרוחה כיצד? מלמד שיהא ביתו של אדם פתוח לרוחה לדרום ולמזרח ולמערב ולצפון כגון שעשה איוב, שעשה ארבעה פתחים לביתו. ולמה עשה איוב ארבעה פתחים לביתו? כדי שלא יהיו עניים מצטערים להקיף את כל הבית: הבא מן הצפון יכנס כדרכו וכן לכל רוח. לכך עשה איוב ארבעה פתחים לביתו: והיו עניים בני ביתך כדרך ביתך ממש, אלא שיהיו עניים משיחין מה שאוכלים ושותים בתוך ביתך כדרך שהיו עניים משיחין מה שאוכלים ושותין בתוך ביתו של איוב. וכשנפגשו זה בזה, אמר אחד לחברו: מאין אתה בא? מתוך ביתו של איוב, ולאן אתה הולך? לביתו של איוב;

היה מגיע בנאדם לביתו של איוב - "יש משהו לאכול???"

"ודאי!" - אמר לו איוב - "תגיד רק מה אתה רוצה לאכול"

"מה אני רוצה לאכול?! - תנין לי חביתה עם חמום בפיתה..." - "בבקשה, תמתין חמש דק' ותהיה לך ארוחה" - וכך היה נותן איוב לכל בנאדם, מה שהיה מבקש.

ממשיך האבות דרבי נתן ואומר - וכשבא עליו ההוא פורענויות גדול, אמר לפני הקב"ה: ריבונו של עולם! לא הייתי מאכיל רעבים ומשקה צמאים?! שנאמר {איוב לא} ואוכל פתי לבדי ולא אכל יתום ממנה? ולא הייתי מלביש ערומים?! שנאמר {שם} ומגז כבשי יתחמם, אעפ"כ א"ל הקב"ה לאיוב: איוב! עדיין לא הגעת לחצי שיעור של אברהם. אתה יושב ושוהה בתוך ביתך ואורחין נכנסים אצלך: את שדרכו לאכול פת חטים - האכילתו פת חטים. את שדרכו לאכול בשר - האכילתו בשר. את שדרכו לשתות יין - השקיתו יין. אבל אברהם לא עשה כן, אלא יושב ומהדר בעולם, וכשימצא אורחין, מכניסן בתוך ביתו; את שאין דרכו לאכול פת חטים - האכילוהו פת חטים. את שאין דרכו לאכול בשר - האכילוהו בשר. ואת שאין דרכו לשתות יין - השקהו יין. ולא עוד, אלא עמד ובנה פלטרין גדולים על הדרכים, והניח מאכל ומשקה, וכל הבא ונכנס אכל ושתה וברך לשמים;

ויצא א"כ, שאברהם אבינו היה מכניס לאנשים 'מושגים' באוכל; היה מגיע בנאדם שביקש לאכול חביתה בפיתה - היה אומר לו אברהם: "חביתה?! - את

זה תאכל בבית! אכלת פעם אומציית פטריות עם רוטב מיונז?!! – הוא לא היה מודע בכלל, שיש מאכל כזה – פטריות יש רק ברגליים, לא?!!”

אחריו הגיע בנאדם נוסף – “מה בשבילך צדיק???”

“תעשה לי שניצל עם ציפס!”

“שניצל תאכל בחתונה בבני ברק – ממה שניצל מהאירוע של אתמול ☺, אני אתן לך כתף בקר מס’ 4! – ומה תשתה???”

“דיאט קוקה קולה...”

“את זה תשתה בבית! אצלי שותים ‘אמרטו בציר 70!’”

באה התורה בפרשת השבוע, ומרחיבה בארוחה של ג’ המלאכים; (יה, ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ: {ה} ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת: {ו} וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהי שלש סאים קמח סלת לוישי ועשי עגות: {ז} ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו.

אומר רש"י – בן בקר רך וטוב. ג' פרים היו, כדי להאכילן ג' לשונות בחרדל.

נשאלת השאלה – ואם הוא היה שוחט רק פר אחד ופורס את לשונו לג' חלקים, זה לא היה מספיק?!

ועוד מרחיבה התורה: {שם ח} ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפנייהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו.

אומרים חז"ל בגמרא {מסכת ב"מ פו, ב} – תנא דבי רבי ישמעאל: בשכר שלשה זכו לשלשה; בשכר חמאה וחלב זכו למן. בשכר “והוא עומד עליהם” זכו לעמוד הענן. בשכר “ויקח נא מעט מים” זכו לבארה של מרים.

נשאלת השאלה – מדוע מרחיבה התורה לפרטי פרטים, את מה שאירע באותו אירוע?

התירוץ הפשוט שעונים רובם – כיון שיש כאן הכנסת אורחים בצער, ואומרים חז"ל {אבות דרבי נתן פ"ג מ"ו} – “וטוב אחד בצער ממאה ברווח”.

מספר המדרש {תנחומא, וירא, אות ד} – וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם. התחיל דם המילה לטפטף. אמר לו הקדוש ברוך הוא: בשכר חייך, שבזכותך אני אחוס על בניך בשני דמים ואפרע משונאיהם, שנאמר: ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמך {יחזקאל טו, ו}, שני דמים, שנאמר: ואמר לך בדמך חיי, זה דם פסח. ואמר לך בדמך חיי, זה דם המילה.

בא הסבא מסלבודקה {ר' נתן צבי פינקל} בספרו {אור הצפון ח"א}, ואומר יסוד נפלא. אסביר את דבריו בשפה שלנו;

ברוך ה', בדורונו אנו, רבו הגמח"ם; א' משאיל כסאות גלגלים, השני משאיל כלי עבודה, השלישי מלווה כספים וכו'.

ישנו בנאדם, שבבעלותו גמ"ח לצידוד רפואי. הוא פותח את הגמ"ח שלו בין השעות 6⁰⁰ – 20⁰⁰; באים אנשים, ומה שהם צריכים הוא משאיל להם.

נשאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים לגמ"ח? הבנאדם מבסוט: “ברוך ה', אף אחד לא שבר – לא רגל ולא יד – כולם בריאים!” – אז מה הוא עושה? – פותח תהילים ומתחיל לקרוא!

ישנו בנאדם, שיש לו גמ"ח לכלי עבודה; כל הכלים שנוקק להם השיפוצניק – יש לו. בנאדם צריך רתכת כדי לרתך משהו – הוא ניגש לגמ"ח ומשאיל ממנו את הציוד, ולמחרת הוא מחזיר.

נשאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים? הוא עושה תחזוקה לכל הכלים; משמן את הכלים, מנקה, בודק תקינות וכו' – ואם נישאר לו זמן – הוא קורא תהילים.

ישנו בנאדם, שיש לו גמ"ח להלוואת כספים. בכל יום, ברוך ה', באים אנשים להלוות ממנו כספים.

נשאלת השאלה – מה קורה, אם ביום מסוים לא מגיעים אנשים? הבנאדם מבסוט: “ברוך ה', אנשים לא צריכים כסף – כולם קיבלו משכורות בזמן!”

נשאלת השאלה – האם תיתכן מציאות כזאת, שאדם שיש לו גמ"ח ולא מגיעים אליו אנשים – ירוץ לחפש אנשים?

אחד שיש לו גמ"ח לכלי עבודה – לא מגיעים אליו אנשים באותו יום – הוא יוצא החוצה ותופס בנאדם: “בא רגע אדוני! תעשה טובה, קח מקדחה!”

“אבל אני לא צריך מקדחה...”

“לא משנה – תיקדח!” ☺

“אבל אדוני, אני לא צריך!”

“אז קח קונגו!”

“בשביל מה קונגו?!”

“בשביל להרעיש לשכן!” ☺

אחד שיש לו גמ"ח להשאלת ציוד רפואי, ולא מגיעים אליו אנשים באותו יום – הוא יוצא החוצה ותופס בנאדם: “סליחה אדוני, אולי אתה מוכן לקחת כיסא גלגלים?”

“בשביל מה כיסא גלגלים?”

“שיהיה לשעת חירום! מקסימום תעשה איתו קניות בסופר!” ☺

נשאלת השאלה – בשביל מה לעשות את זה???

יושב לו אברהם אבינו, בגיל 99 – ביום השלישי למילתו – 70 מעלות בחוץ, אין נפש חיה – אפילו לא חתולה אחת, כי הפחים היו כ"כ רותחים, שאם היא היתה שמה רגל על אחד מהם, מיד היא היתה נשרפת מהחום ☺:

אומר הסבא מסלבודקה – לכאורה היה אברהם פטור ממצות הכנסת אורחים, משום שהיה חולה אנוש, ביום השלישי למילתו, שהוא הזמן המסוכן ביותר. וגם לא היתה אפשרות שיבואו אורחים בחום כזה שהיה דומה לגיהנום ולפי מושגי השכל האנושי לא היה כאן כל מקום למעשי חסד. ולא עוד, אלא שאברהם שלח את אליעזר ועבדו לחפש אורחים והביא לו תשובה שאין אורחים. אבל אברהם אמר: “לית אמונתא בעבדי” – ויצא בעצמו {ראה ב"מ פו}.

הקב"ה רואה שאברהם מצטער, ושולח לו מיד אורחים!

נשאלת השאלה – מה אתה מצטער???

אין אנשים – תגיד 'תודה רבה' לקב"ה, שאף אחד לא יצא מהבית!

כשיש אנשים שבאים לבקש – אז עושים איתם חסד – מובן. אבל אם אין אנשים, מה אתה רץ לחפש??? אם אין דרישה אז למה לתת !?

לימדה אותו התורה, מה זה 'איש חסד' אמיתי; אברהם אבינו לא נח ולא שקט. ראה הקב"ה, שהייסורים שיש לו בגלל שלא מגיעים אורחים, כואבים לו יותר מפצע המילה!

אומר הסבא מסלבודקה – אברהם למד את מדת החסד מדרכי הקב"ה, וידע כי “חסד ה' מלאה הארץ” {תהילים קל"ג}, אין שום מקום פנוי מחסד הקב"ה ואף בגיהנום זה, יש מקום לחסד. ולכן ישב אברהם פתח האוהל וחיכה לאורחים כי היה בטוח שיזדמנו לו מעשי חסד. ואף אם אין כל אפשרות שילכו עוברי דרך בחום כזה, הבין אברהם שבודאי יבוא שינוי הטבע שתיוצר כעין דרך חדשה למעשה חסד בתוך אותו הגיהנום, וה' יברא בראים מיוחדים שיוכל להיטיב עמם. ואברהם השתוקק ללכת בזה בדרכי הקב"ה. כשם שהכין הקב"ה את כל הבריאה לפני שהיה אדם בעולם ואח"כ יצר את האדם שיקבל את חסד הבריאה {ראה סנהדרין לח}, כך השתוקק אברהם ללכת בדרכי ה' לעשות חסד לפני שעוד היה עם מי להיטיב ורצה שיווצרו בראים שיוכל לבצע עליהם את מדת טובו וחסדו.

עד כאן בענין הכנסת האורחים של אברהם אבינו. כעת נעבור לאדם “יקר” מאוד, שגם היה מכניס אורחים:

לפני ששולח הקב"ה את המלאכים לסדום, הוא מודיע על כך לאברהם;

{יח, כ} ויאמר ה' זעקת סדם ועמרה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאד: {כא} ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה ... אברהם מנסה לבקש רחמים עבורם, אך ללא הועיל – {לג} וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו.

אומר רש"י – ואברהם שב למקומו. נסתלק הדיין, נסתלק הסניגור, והקטיגור מקטרג, לפיכך ויבואו שני המלאכים סדומה להשחית. אחד להשחית את סדום, ואחד להציל את לוט, והוא אותו שבא לרפאות את אברהם, והשלישי שבא לבשר את שרה, כיון שעשה שליחותו נסתלק לו.

{יט, א} ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם...

נשאלת השאלה – ולמה ישב לוט בשער?

אומר רש"י – ולוט ישב בשער סדום. ישב כתיב, אותו היום מינוהו שופט עליהם.

אם שמו אותו שופט עליהם, מה הוא עשה שם בלילה?!

פשוט מאוד – הוא היה חדש בתפקיד, ולכן את מי שמים בלילה? את החדשים בתפקיד – את הסטז'רים, ולכן שמו אותו שם בלילה, לעשות את כל העבודות המזדמנות ☺

רואה אותם לוט – {שם} וַיֵּרָא לוֹט וַיִּקְרָם לִקְרָאתָם וַיֵּשׁ תַּחֲוֹ אִפְיָם אַרְצָה.

אומר רש"י – וירא לוט וגו'. מבית אברהם למד לחזור על האורחים.

{ב} ויאמר הנה נא אדני סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם ויאמרו לא כי ברחוב נלין: {ג} ויפצר במאד ויסרו אליו ויבאו אל ביתו...

אומר רש"י – סורו נא. עקמו את הדרך לביתי דרך עקלתון, שלא יכירו שאתם נכנסים שם, לכך נאמר סורו.

{שם} ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו.

מכאן לומדים, שהבחור היה שיכור – דבר ראשון הוא מוציא בקבוק, על קיבה ריקה ☺

אומר הספורנו – משתה. קביעות סעודה על היין בהיות היין אהוב אצלו כמו שהוכיח סופר על תחלתו אבל אברהם לא עשה משתה זולתי ביום הגמל את יצחק – [וגם לא בשבילו אלא] לגדולי הדור שהיו מורגלים בכך בעת שמחתם כאמרם ז"ל קמי דשתי חמדא חמרא.

{שם ד} טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדם נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה.

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה נ, אות ה} – טרם ישכבו (בראשית יט, ד), התחילו המלאכים שואלים אותו [את לוט] אמרו לו: אנשי העיר מה הם מי האנשים שפה, אמר להן לוט: כל אתר אית טבין ובישין, ברם הכא סוגיה בישין אבל האנשים כאן לא 'צדיקים גדולים'.

{ה} ויקראו אל לוט ויאמרו לו איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם.

שאלת השאלה – מאיפה ידעו אנשי סדום, שהגיעו אורחים ?

{ו} ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו: {ז} ויאמר אל נא אחי תרעו: {ח} הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי.

אומר הרמב"ן – אוציאה נא אתהן אליכם. מתוך שבחו של האיש הזה באנו לידי גנותו שהיה טורח מאד על אכסניא שלו להציל אותם מפני שבאו בצל קורתו אבל שיפייס אנשי העיר בהפקר בנותיו אין זה כי אם רוע לב שלא היה ענין הזמה בנשים מרוחק בעיניו ולא היה עושה לבנותיו חמס גדול כפי דעתו לכך אמרו רבותינו (תנחומא וירא יב) בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו על בנותיו ועל אשתו והורג או נהרג וזה מוסר בנותיו להתעולל בהן אמר לו הקב"ה לעצמך אתה משמרן ...

לעומתו, בא הספורנו ומלמד זכות על לוט:

לוט ידע שבנותיו מאורסות, ובאותו הרגע שהוא יוציא אותם החוצה – התחננים ימתניו להן, וממילא יגנו עליהם מפני אנשי סדום;

כותב הספורנו – אוציאה נא אתהן אליכם. חשב שיקומו לוקחי בנותיו וקאם שאון ביניהם.

לולא הרמב"ן, היינו בטוחים שלוט עשה כאן מעשה אצילי – אני לא מדבר על כך שהוא רצה לזרוק את בנותיו מהבית, אלא על החלק הראשון של הכנסת האורחים. באים חז"ל ואומרים נוסח מצמרר לגבי זה;

אומר הפרקי דרבי אליעזר {פרק כה} – מָה עָשָׂה לוֹט, כִּשְׁם שֵׁנָתָן מִשֶּׁה רִבְנֵי נִפְשׁוּ עַל יִשְׂרָאֵל, כִּךְ נִתַּן לוֹט נִפְשׁוּ עֲלֵיהֶם [על האורחים].

לוט מונה לשופט בסדום, וממילא הוא הכיר את כל החוקים שם. אך למרות שהוא ידע שהכנסת אורחים אסורה, הוא הכניס אורחים; חוק נוסף היה בסדום, שאסור לתת כסף לצדקה; היה מותר לתת צ'קים, רק עם פרטי הבנאדם שתרם את הכסף – ולמה ?

כי כתוב בחז"ל, שכל עני שהיה מקבל את הצ'קים של התרומות, היה מת לאחר שלושה ימים כי היה אסור להכניס אוכל לסדום ולא היו מוכרים לעניים אוכל, אז הם אמנם היו אוספים צ'קים של תרומות, אבל אף אחד לא היה מוכן למכור להם אוכל, וממילא הם היו מתים לאחר שלושה ימים מרעב. לאחר מכן היה מגיע הפיקוח העירוני – מוציאים מהבגדים שלהם את הצ'קים של התרומות, ומחזירים לאותם אנשים שתרמו להם את הצ'קים לתיבות הדואר; לכל בנאדם בסדום היו שני צ'קים, שכל הזמן היו חוזרים על עצמם – היה אסור לתת צ'ק, שפרטי התורם לא היו מופיעים עליו. זו היתה אחת העבירות החמורות בסדום! **ברוך שאמר:** אני דוקא ראיתי בנאדם שכתב צ'ק – תרומה על סך 10,000 ₪ לבית הכנסת, אבל לא חתם למטה; שאלתי אותו: "למה לא חתמת את השם שלך למטה?!" – אמר לי: "זה תרומה בעילום שם" ☺

מספרים לנו חז"ל, שלוט היה אבא שכול – איך ?

אומרים חז"ל {פרקי דרבי אליעזר פרק כה} – רבי יהודה אומר: הכריזו בסדום ואמרו, כל מי שהוא מחזיק ידו בפת לחם לעני לגר ולאביון ישרף באש. פלוטית בתו של לוט היתה נשואה לאחד מגדולי סדום, ראתה עני אחד מד קד ברחוב העיר, ועגמה נפשה עליו. מָה היתה עושה? בכל יום כשהיתה יוצאת לשאוב מים היתה נותנת בכד שלה מכל מזון ביתה, ומכלכלת אותו העני. אמרו אנשי סדום: העני הזה מאין הוא חי, עד שידעו הדבר והוציאו אותו להישרף. אמרה: אלהי עולם עשה משפטי דייני מאנשי סדום, ועלתה זעקתה לפני הכבוד, אמר הקב"ה: {בראשית יח, כא} אַךְ־ךָ נָא וְאָרְאָה הַכְּצַעְקָתָה הַבְּאָה אֵלַי, אִם כְּצַעְקַת הַנְּעִרָה הַזֹּאת עָשׂוּ אֲנֹשֵׁי סְדוֹם, אֲהַפֹּךְ יִסּוּדוֹתֶיהָ שְׁלֵה לְמַעַלָּה וּפְנִיָה לְמַטָּה, שֵׁנָמְרוּ הַכְּצַעְקָתָהּ. 'הכצעקתם' אין כתיב אלא 'הכצעקתם'.

דעה אחרת, מביאה הגמרא;

מספרת הגמרא {מסכת סנהדרין קט, ב} – היא היא רביתא היתה נערה אחת דהות קא מפקא ריפתא לעניא בחצבא שהיתה מוציאה לחם לעניים בחשאי בתוך כדה, כאשר היתה יוצאת לשאוב מים. לבסוף איגלאי מלתא נודע הדבר לאנשי סדום, והחליטו להענישה באכזריות נוראה. מה עשו? שפיוה, דובשא סכו אותה בדבש ואוקמוה על איגר שורא והעמידוה על גג חומת העיר. אַתָּה זַיְבוּרִי בֵּאוּ דְבוּרִים אֶל הַדְּבִשׁ וְאֶכְלוּהוּ לְנַעֲרָה. והיינו דכתיב וזה כוונת הכתוב {בראשית יח-כ} ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה. ואמר על כך רב יהודה אמר רב: על עיסקי ריבה כלומר, אין לקרא את המלה 'רבה' אלא רב, ה' מלשון נערה, שזעקתה של אותה ריבה (נערה) עלתה לפני ה'.

עוד כתוב חז"ל, שבסדום לא היה אפילו עץ אחד לרפואה – את כל העצים קצצו! – גם עצי פרי וגם עצי סרק. כי אם יהיו עצי פרי, העניים יוכלו לקטוף את הפירות ובכך להתקיים. ואם יהיו עצי סרק – יהיו גם ציפורים, וממילא יבואו העניים ויצודו אותם, ומזה יהיה להם אוכל להתקיים!

אין לנו מושג ברשע שהיה בסדום!!!
אם ככה, לוט ידע את כל החוקים האלה, ובכל זאת הפציר במלאכים שיבואו להתארח אצלו; הוא ידע שאם יתפסו אותו, ביום שלמחרת הוא כבר לא יהיה יותר שופט;

שאלת השאלה – בשביל מה אתה מסכן את החיים שלך???

זה לוט, וזה מה שהוא למד בבית אברהם אבינו!

לאחר שהופך הקב"ה את סדום, אומרת התורה: {יט, כט} ויהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט.

שאלת השאלה – מה פירוש 'ויזכור אלקים את אברהם'?

אומר רש"י – ויזכור אלקים את אברהם. מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט ידע ששרה אשתו של אברהם, ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גלה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו (ב"ר נא, ו).

שאלת השאלה – לכאורה לא מובן, איזה מעשה גדול יותר – זה שמסר לוט את שתי בנותיו כדי להציל את האורחים, או זה שהוא סגר את הפה ולא אמר אף מילה?!

יש שיגידו – "תשמע, לסגר את הפה זה ניסיון גדול!". אבל ודאי שכל אחד מבין, שהכנסת האורחים שעשה לוט בסדום, היתה מסירות נפש ממש! – אבל עם כל זאת, לא זוכר לו הקב"ה את הכנסת האורחים הזאת, אלא את זה שהוא סגר את הפה לפני המצרים.

לכאורה, זה לא מובן. הרי על מה נחרבה סדום?! – פסוק מפורש בנביא יחזקאל {טז, מט} ויד עני ואביון לא החזיקה – שלא נתנו אוכל לעניים! – לוט לא שייך לקטגוריה הזאת בכלל – הוא שיקל בת בגלל שנתנה אוכל לעניים! מה רצה עוג מלך הבשן להשיג, בבשורה שבא לבשר לאברהם כי לוט בן אחיו נלקח בשבי?!

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה מב, אות ח} – ויבא הפליט (בראשית יד, יג), ריש לקיש בשם בר קפרא הוא עוג פליט, ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברהם יושב ועוסק במצות עוגות, הוא לא נתכון לשם שמים אלא אמר אברהם זה קוניון הוא, ועכשו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו. אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שחר פסיעותיך אתה נוטל שאת מאריך ימים בעולם.

כשהגיע משה רבינו למלחמה מול עוג – הוא פחד! אמר לו הקב"ה: "אל תירא ממנו";

אומר תנא דבי אליהו {פרק כה} – אין אומרים אל תירא, אלא למי שירא.

ממה פחד משה רבינו?! מאותה הזכות של עוג, שלכאורה הציל את לוט !

שאלת השאלה – אם עוג שלא נתכוון לשם שמים – היו לו זכויות, לוט שמסר נפש על אורחיו – לא יהיו לו זכויות???

כדי להבין מה מונח כאן, הייתי רוצה לעמוד על יסוד שמובא בדברי הסבא מסלובודקה, וביתר הרחבה בדברי הרב דסלר {מכתב מאליהו ח"א, עמ' 111} – רק קודם לכן, נקדים הקדמה קצרה:

כאשר מתנהלת מלחמה בין שני אויבים, מה שמפריד ביניהם זהו קו הגבול; כל אחד מהצדדים, מתכוון לקרב בצד הגבול שלו – ופתאום פורץ הקרב מבלי שאף אחד מוכן לו; צד אחד נותן ירייה, ואז הצד השני מחזיר בחזרה – וככה פורצת לה מלחמה.

ביום הראשון של הקרב, מי שמצליח לגרום לצד השני לסגת קצת – הוא המנצח של אותו היום; למחרת, המלחמה לא מתחילה מאיפה שהיא התחילה ביום הראשון, אלא מאיפה שהיא הסתיימה ביום שלפני.

בא הרב דסלר, ואומר יסוד נפלא;

ישנם 'מקומות כבושים' אצל בני האדם, ששום יצר הרע לא יצליח להיכנס אליהם – זה נקרא 'שטח כבוש'!

ניקח דוגמא:

בנאדם מניח תפילין כבר 60 שנה בס"ד – היצר הרע לא יבוא אליו אפילו פעם אחת, ויגיד לו: "תגיד, אולי תיקח היום חופש מהתפילין?!" – זה לא יקרה!

אומר הרב דסלר – יצר הרע בכלל לא יתאמץ לבוא לבנאדם, ולשכנע אותו לעשות את זה – ולמה?! כי זה 'שטח כבוש' – שם יצר הרע לא נכנס!

כך גם אדם המתפלל במנין כבר 50 שנה – לא ינסה היצר הרע לשכנעו, להתפלל בבית ביחידות – "תשמע, אולי היום ... יורד גשם בחוץ ... יש לך תמונה של הכותל בסלון – יש שם תשעה מתפללים, אולי תשלים להם מנין הפעם – פעם אחת שיתפללו במנין?!" ☺ – הוא לא יצליח להשפיע עליו!

אדם חוזר מהעבודה ביום שישי, בשעה 14:00 ואומר לאשתו: "תשמעי רחל, הייתי כבר במקוה. אני נכנס להתקלח והולך לנוח קצת. תעירי אותי ברבע לארבע, כי שבת נכנסת בארבע ורבע"

"אין בעיה!" - היא מתיישבת על הכורסה בסלון ומתחילה לקרוא תהילים - ונרדמת! ☹️ - הם מתעוררים מתי שאחד השכנים מתחיל לשיר 'שלום עליכם'; פתאום הוא שומע 'שלום עליכם' - הוא לא יודע אם זה בחלום או בהקיץ, ומזנק מהמיטה - "חחח!!! שבת!!!"

היא קופצת בבהלה - אין נרות ואין פלטה. מזל שנשאר אור בסלון;

"חמש ורבע - מה אני עושה עכשיו???"

"לך לצאנו - שם מתפללים רבינו תם. רוץ אולי תתפוס ערבית!" - שם מהר מכנסים על הפיג'מה ורוץ להתפלל - מצליח לתפוס ערבית, מתפלל במנין וחוזר הביתה; הוא מגיע הביתה - "מה נאכל?!"

"יש דגים במקרר ... "ומה עם מרק???"

"לא שמנו אותו על הפלטה לפני שבת..." לבסוף הם אוכלים דגים וקצת חומוס...

נשאלת השאלה - האם לבנאדם הזה יש ניסיון כעת, להדליק עכשיו אש כדי לחמם את המרק או הבשר?

התשובה היא - לא; הוא יאכל את הדגים וישיר עליהם את כל שירי השבת, ויגיד: "בע"ה בשבת הבאה, נאכל שתי צלחות מרק!" - הוא שהוא ייקח כוס של שיבס ריגל שתחמם אותו כמו צלחת מרק ☺️ - ואם הוא ביחסים טובים עם השכנים, הוא יכל להיכנס אליהם עם 7-8 ילדים ☺️, ואם לא? אז הוא נישאר בבית, מחכה לזמנים טובים יותר ☺️

היצר הרע לא יבוא לשכנע אותו - "אדוני, בוא תדליק את הגז - תחמם את האוכל! הרי צריך לענג את השבת!" - היצר הרע לא יתאמץ אפילו לשכנע אותו - למה? - כי זה 'שטח כבוש!' - לשם הוא לא נכנס!

לאיפה הוא כן ניסה להיכנס?

בערב שבת הוא ב"ה אירח הרבה אורחים - הוא שם פלטה גדולה, ואת הסיר של הצולנט הוא שם בצד הפלטה - ששם פחות חם. כי אותו לא צריך ללילה, אלא ליום שלמחרת.

קם הבנאדם בשש וחצי בבוקר, ומברך 'ברכות השחר'; הוא נוהג שבכל שבת בבוקר, לאתר ברכות השחר, הוא פותח את הסיר ובודק 'מה שלומי' - להריח את הצולנט, שנאמר "הריחו ביראת ה'" ☺️

הוא ניגש לסיר של הצולנט ופותח אותו - הצולנט על הפנים! - בהיר כמו בנאדם שאין לו המוגלובין - לבן כמו הלבנה!!! ☺️

מה הוא צריך לעשות עכשיו? במרכז של הפלטה יש ספירלות; אם הוא יזיז את הסיר של הצולנט למרכז הפלטה - ממש וחצי עד השעה אחת עשרה שהוא חוזר - עד אז הוא יתחיל לקבל צבע, ואז גם לו יחזור הצבע ☺️

מה עושים?

הבנאדם הזה לא יודע מה ההלכה - אם מותר או אסור. אבל אין לו מה לאכול - הוא יושב עם עצמו ואומר: "שמעתי שיש דבר כזה שנקרא 'שינוי'" - [לא המפלגה ☺️] - "ויש דבר שנקרא 'כלאחר יד'" - הוא ניגש לסיר, ודוחף אותו עם המרפק לאמצע הפלטה! - "גם אם זה אסור, זה בטח דרבנן כי זה בשינוי" - על הדרך הוא גם קורא לחבר שלו - "שנים שעשאוה פטורים" ☺️

מה עשה כאן אותו בנאדם? במעשה הזה, הוא פתח זירה חדשה מול היצר הרע!

אם אלה הדברים, נוכל לחזור בחזרה לדברי הרב דסלר:

אומר הרב דסלר - ללוט לא היה שום ניסיון בהכנסת אורחים, בדיוק כמו אדם שמיניח תפילין כבר 60 שנה, שאין לו ניסיון אם להניח או לא; לוט היה רגיל בהכנסת אורחים - עוד מבית אדוניו אברהם! - אצלו הכנסת אורחים, היתה בדיוק כמו הנחת תפילין אצלנו!

אם ככה, איפה התחילה ההתמודדות של לוט? ב'קו הגבול' שהוא מתמודד איתו בכל יום - וממה קו הגבול שלו?! - לוט אהב ממון!

לוט היחיד שהלך עם אברהם - "אברהם, איך אתה הולך לבד - מי יסחוב לך את המזוודות?! אתה כבר בן 75!"

נשאלת השאלה - למה הקב"ה לא זכר לו את זה?

אומר ר' אליהו מזרחי {פרשת לך לך} - פשוט מאוד, תקרא טוב מה כתוב בפס' {יב, ד} וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן - כך כותבים פסוק!?! אלא היה צריך לכתוב "וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' - ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן - וילך אתו לוט" - מה אתה מספר לי שלוט הלך איתו, ואז אתה מספר לי בן כמה היה אברהם!?

אלא רצתה התורה לספר לך, שלא תחשוב שלוט הוא א' מל"ו צדיקים שבדור, שרצה להיות משב"ק [משמש בקודש] של גדול הדור. הוא נצמד אליו, כיון שאברהם היה בן 75! - אמר לעצמו לוט: "הוא כבר בן 75, כמה שנים הוא כבר יהיה? עוד כמה שנים, אני כבר יורש אותו - ולא סתם, אלא יורש יחידי!" - לכן למה הוא הלך איתו?? כי "אברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן" - הוא כבר זקן!!! - זה היה לוט מראשיתו.

לוט מצטרף לאברהם - אומרת התורה: {יג, ה} וגם ללוט ההלך את אברהם היה צאן ובקר ואהלים - לוט מתברך ומעשיר; הוא לוקח רועים, והרועים האלה מתחילים לרעות בשדות זרים; באים רועי אברהם ורואים איך הם גוזלים, ומיד מעיריים להם - "מה אתם עושים - זה גזל!!!"

אומרים להם רועי לוט: "הארץ הזאת הובטחה לאברהם - הוא כבר זקן ואין מי שיירש אותו, ולכן לוט הוא זה שיירש אותו - ולכן כל השדות שלנו!"

חוזרים רועי אברהם לביתם ומספרים לאברהם שרועי לוט רועים בשדות זרים - בא אברהם ללוט ואומר לו {יג, ט} וגם ללוט ההלך את אברהם היה צאן ובקר ואהלים - "לא רוצה לראות אותך יותר פה!"

אם לוט באמת היה אוהב חסד, מה הוא היה צריך לומר לאברהם? - "אין בעיה דוד, אני ברגע זה מפסיק לגנוב - לא ידעתי שזו כזו פרוצדורה!" - "אני לעזוב אותך?!" - בחיים לא!" - ובמקום זה מה הוא עושה? אומר לו "להתראות" והולך לסדום;

{ז} וישא לוט את עיניו וירא את כל כנר הירדן כי כלה משקה לפני שחת יהוה את סדם ואת עמרה כגן ה' כארץ מצרים באכה צער: {יא} ויבחר לו לוט את כל כנר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו.

נשאלת השאלה - מה יש לך לחפש בסדום, הרי אתה אוהב חסד?! אתה אוהב להכניס אורחים!?

בואו נראה פס' שקראנו בפרשת שבוע שעבר;

בשעה שארבעת המלכים כובשים את החמשה, ותופסים את לוט בשבי - אומרת התורה {יד, יב} ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברהם וילכו והוא ישב בסדם;

נשאלת השאלה - כך כותבים פסוק - קודם תכתוב מי הוא?!

אלא, לוט ורכושו זה 'חתיכה אחת' - אי אפשר להפריד אותם!

יש אנשים שעובדים בבורסה ליהלומים - אם תיכנסו לשם תיראו, שיש להם כבל שקשור בין התיק למכנסים - שאם יבוא מישהו לגנוב להם את התיק, הוא יצטרך גם להוריד לו על הדרך את המכנסים! ☹️ - הם עומדים בתפילת 18, כל רגע הם בודקים עם הכבל עוד קשור!

אם ככה, הכנסת אורחים אצל לוט זה כלל לא היה ניסיון בשבילו - זה היה מבחינתו 'שטח כבוש' - בדיוק כמו שיצר הרע לא ינסה אותנו בהנחת תפילין. אם כן, במה יצר הרע בכל זאת ינסה להכשיל אותנו? בדברים שאנחנו איתם ב'מגרש ההתמודדות' - לשון הרע, ביטול תורה וכד'.

אומר הרב דסלר - 'מגרש ההתמודדות' של לוט, היה בממון - ואיפה? כשהגיעו אברהם, שרה ולוט לגבול מצרים [ולוט כידוע הלך עם אברהם על מנת לרשת אותו], ושואלים את אברהם 'מי זאת הגברת שאיתך?' - "זאת אחותי" - אמרו המצרים: "אה, מי שיתן אותה למלך יקבל הרבה מתנות" - מה היה צריך לוט להגיד באותו הרגע ??? - "זאת לא אחותי - זו אחותי!" - ובאותו הרגע היו הורגים את אברהם ואת כל המתנות שהיו מיועדות לאברהם, הוא היה מקבל! - כאן התמודד לוט עם ניסיון הממון - 'האם להלשין כעת על אברהם ולקבל הרבה כסף, או לסגור את הפה ולא להגיד מילה' - כאן היה 'מגרש ההתמודדות' של לוט!

{יט, כט} ויהי בשחת אלקים את ערי הכנר ויזכר אלקים את אברהם - מה הוא זכר??? לא את הכנסת האורחים - אלא אומר רש"י - ויזכור אלקים את אברהם. מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם, ושומע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גלה הדבר, שהיה חס עליו, לפיכך חס הקב"ה עליו. (ברוך שאמר)

בדרך הדיוש

על פי מה דאיתא במסכת עבודה זרה דף מ"ה בכל מקום שאתה מוצא הר גבוה ונבעה וכו' דע שיש שם עבודה זרה עיין שם. והנה אמרו רבותנו "ל' דהר המוריה בקעה היה ורמזו רמזו לו הקב"ה ונעשה הר גבוה. לפי זה יש לומר דהכי פירושו ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראא וקשה הא קיימא לן דאין לך הר וגבעה שלא נעבד שם עבודה זרה ומחובר אסור לגבוה. ומתריץ הפסוק אשר יאמר היום בהר ה' יראה. היום דייקא רצה לומר הדיוש נעשה הר על ידי שרמזו לו הקב"ה כמכר לעיל. דאלו קודם לכן בקעה היה ולא נעבד שם עבודה זרה מעולם:

(הנחת התורה)

דא"י מוחזקת לנו מאבותינו, כיון שנפלה בחלקו של שם כשהילק נח את הארץ לבנוי כפי שכתב רש"י "בפ' לך עה"ה והכנעני או בארץ, עיי"ש, א"כ מעולם שייך אר"י לבני"י ולא היו יכולים העכו"ם לאסור שום אילן. וא"כ מדבקע אברהם עצים מאילן שכביתו ולא לקח עצים בדרך, עיי"ש צ"ל דס"ל דאר"י אינה מוחזקת לנו. והי' יכולים לומר דהגלות התחיל משענדל יצחק ונשלם הומו, וזש"א המדרש ויבקע עצי עולה בביתו ואח"כ הלך אל המקום וכו' עיי"ש דס"ל דאר"י אינה מוחזקת לנו, לכן שפיר בקע הים לפני בני"י דנשלם הומו ככר.

ויקרא אברהם שם המקום הזה ה' יראה אשר יאמר בהר ה' יראה. (כב, יד) הפסוק הזה הוא קשה כמו שהאריכו בו המפרשים. ויש לפרשו יכולים לאסור שום אילן, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. א"כ אי נימא

ויבקע עצי עולה (כ, כב) במדרש "לכן בקע הים לפני בני"י." ונ"ל דמבואר בשל"ה הקי' ו"ל דמתחילה לא רצה הים להיבקע דעדיין לא הגיע הומו ת' שנים לבאת ממצרים, ובקע אח"כ כי הגלות התחיל משענדל יצחק ונשלם הומו, אמנם המפרשים הקשו דא נאמר "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" ויצחק היה בארץ ישראל אשר מוחזקת לנו מאבותינו, ותירצו דאתיא כמ"ד דא"י אינה מוחזקת לנו. והנה בתפארת היונתן כתב דלכן בקע אברהם עצי העולה בביתו, ולא היה יכול ליקח עצים על הדרך מאיזה אילן, דמבואר בעי"ז (ג, נג) דאין לך אילן שלא עבדו בו עכו"ם, ומחובר (נעבד) אסור לגבוה, לכן בקע עצים מאילן שלו שלא עבדו בו עכו"ם. עיי"ש. והנה מבואר שם בש"ס דלמ"ד דא"י מוחזקת לנו לא היו יכולים לאסור שום אילן, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. א"כ אי נימא

זכר מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וירא תשפ"ד שנה י | גליון מס' 506

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

'אמן' בגימטריה 'יהלום'

חכמינו זכרונם לברכה אומרים (ב"ב טז ב) פיי: "אָבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא". פרושים רבים נתנו למאמר זה, וחסבתי להוסיף ולומר ש"אבן טובה" זו מרמזת לעגית אמן.

עגית אמן היא תמצית האמונה שאותה הנחיל אברהם אבינו לדורות. שהלא הוא שהפיץ את האמונה בבורא עולם ואף מסר נפשו על כך. עגית אמן היא אפוא היהלום הזהר שהיה תלוי בצוארו, ואף תעיד על כך העבדה ש'אמן' היא בגימטריה 'יהלום'.

ואכן כך הוא. האמן היא אבן טובה, שפותחת שערי רפואה בפני האדם. ספורי ישועה רבים זרמו וזורמים אלינו כל העת מפי אנשים שמעידים שהתחזקות בעגית הבריאה להם פדות ורפואה במצבים שונים.

ידועים דברי הקדמונים שהגאלה מתעכבת לפי שאין עונים אמן על ברכות הגאלה (דרך משה' ליום "א). על משקל זה נתן לומר שהתחזקות מעגית אמן על ברכות הרפואה מעכבת את פתיחת שערי רפואה בפני האדם.

ברכות הרפואה אינן דוקא ברכות "אשר יצר" ו"רפאנו", שהרי ברבות מברכות השחר מודים אנו לבורא עולם על החסד שגומל עמנו בחדשו מדי יום את בריאות גופנו התקינה. כך ב"פוקת עורים" אנו מודים על אור העינים, ב"מתיר אסורים" על היכלת להניע את איברינו כרצוננו, וכן הלאה כל ברכה וענינה.

אין ספק אפוא שעגית אמן מדי בקר על ברכות השחר ראויה להגדרה "אבן טובה", אשר כל המקפיד עליה בכל יום, מלבד ש"מיד מתרפא", אף נשמר מכל נגע ומחלה.

אף מפרשתנו נתן להביא רמז נאה על כחה של עגית אמן להביא רפואה לאדם. על הפסוק (יח א): "וירא אליו ה' באלני ממרא", מבאר רש"י שמטרת הבקור היתה: "לבקר את החולה". כאשר נחשב נמצא ש'אלני' - בגימטריה 'אמן'. ואלו 'ממרא' - בגימטריה 'רפא', ללמדנו שעגית אמן היא המביאה רפואה לחולה.

רמז נפלא זה שמעתיו מפי האדמו"ר מברייזוביץ שליט"א, שבבית מדרשו שבשכונת בורו פארק שבברוקלין זכיתי לקבע את מקום תפילתי, ובו אני זוכה לענות מדי בקר אמן אחר ברכות השחר של מתפללים רבים.

בקריאת כי "א-ל מלך רופא נאמן ורחמן אתה".

שבת שלום,

298 213 מכונס"ן

בני אמונים

בני תכלה בפרשה

אין להפיר שם החולה

"וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום" (יח א) פרש רש"י (ע"פ סוטה יד א) שהקדוש ברוך הוא התגלה לאברהם ביום השלישי למילתו כדי לבקרו בחלויו. ויש להבין היכן נרמז בפסוק שהתגלות זו היתה משום בקור חו"לים?

באר רבי שמריה זלמן מלפניק:

כבר אמרו הקדמונים שהנכנס לבקר את החולה לא יזכיר את שמו, "פן נגזר על השם הזה שימות" (ראה זוה"ק נח טט ב, וראה עוד ברכות לד א וביעיון יעקב' שם). ומפני כך אף אמרו חכמים (ר"ה טז ב) ששנוי שם החולה קורע את גזר דינו. לאור זאת יש לומר שמכך ששמו של אברהם לא הזכר בפסוק זה, למדו חכמים שהקדוש ברוך הוא נראה אל אביהם כדי לבקרו בחלויו (נחלת יעקב - אבני שהם' [אמשטרדם תפ"ד] אבני שהם אות :).

על מי התפלל אברהם

"ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע; אולי יש חמישים צדיקים בתוך העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמישים הצדיקים אשר בקרבך" (יח כג-ד)

פתח אברהם אבינו בבקשה מועטת, שלא ימותו צדיקי סדום יחד עם רשעיה, ורק לאחר מכן הגדיל לבקש שיגנו הצדיקים על הרשעים שבקרבך. מדוע?

באר הפתב סופר:

ידע אברהם אבינו שאם יכלל בתפלתו את הצדיקים, לא תועיל תפלתו אלא בעבורם, שהרי כלל נקוט בדינו: 'תפלה עושה מחצה' (ויק"ר י ה). לפיכך הקדים ואמר: "האף תספה צדיק עם רשע", כלומר: על הצדיקים איני צריך להתפלל, שהרי ראויה זכותם להגן בעדם. ותפילתי מכוננת רק על רשעי

העיר סדום, שינצלו בזכות הצדיקים שבקרבך.

'דין האמת' על תקף מידת הדין

"ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח" (יט כו)

במסכת ברכות (נד ב, וראה שו"ע או"ח ריח ה) נאמר כי הרואה את אשת לוט שגהפכה לנציב מלח מברך שתי ברכות: "ברוך דין האמת" על מידת הדין שפגעה בה, ו"ברוך זוכר את הצדיקים" על שזכר את אברהם ובזכותו הציל את לוט, כפתיב (להלן פס' ט): "ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה".

תמה ה'הפץ חיים': הרי פסק ה'שלחן ערוך' (או"ח רכה ט) שפיין שברכת 'דין האמת' התחזקה לעתות צער, אין לברכה על גוי שמת, ומדוע תקנו לברכה על אשת לוט?

ובאר: אכן, איננו מברכים "דין האמת" על צרתה של אשת לוט, אלא על הצער המתעורר בלב האדם בעקבותיה בראותו את תקף מידת הדין שהתגלה במיתתה, עד שאפלו זכותו של אברהם אבינו, דוד בעלה, לא עמדה לה להנצל מהעגש (שער הציון ריח כב).

מדברים אלו משמע שאלמלא תקף מידת הדין היתה מגנה זכותו של אברהם הצדיק על אשת בן אחיו, ומכך למד בעל ה'חשוני חמד' (ספה נג ב) כי ישנה מעלה יתרה לקחת כשדון בחור שיש לו דוד צדיק.

סבה נוספת לכך שמברכים "דין האמת" על אשת לוט, באר רבי משה ליב שחר, היא לפי שבעקבות מיתתה ילדו בנוחיה את עמו ומואב, דבר שהיה בהמשך סבה שהובילה לחרבן ירושלים. כפי שאמרו חכמים (סנהדרין צו ב) שכששמעו עמו ומואב שגרו בשכנות לירושלים את נביאי ישראל מתנבאים על החרבן, שלחו להודיע זאת לנבוכדנצר ועודדוהו לעלות לירושלים ולכבשה (אבני שהם').

שהקנינו את הענינה. רוח סתוית קלילה נשבה, והיא המתנה למשב ער שישיע לה השלים את משימתה. המכתב היה אחוז ברפיון בין אצבעותיה, ומשאף החלה הרוח להתחזק הגיפה את ידה אל על ופתחה את כף ידה.

המכתב התעופף באחת אל האויר הפתוח, התערבל עם הרוח ונשא לנבחים. דקה ארצה התבוננה בו עד שהוא נעלם באפק הרחוק.

כמה ימים לאחר מכן יצא יצחק יחיאל דוידוביץ, מבחירי תלמידי ישיבת מיר הנוודית, לשוח בשדה לעת ערב. הוא עסק באותה עת בסגיה קשה וסבוכה, וקוה כי במרחב הפתוח יגיע לצלילות הדעת הראויה שתוביל אותו להבנת הסגיה.

מהלך היה לאטו כששפתותיו דובבות בתורה, ולפתע נתקל מבוטו במעטפה לבנה המשלכת בין השיחים שבצד הדרך.

ש'מא זכוני מן השמים במצות השבת אבדה?! הרהר הבחור בלבו, והתכופף להרים את המעטפה, הביט בפתכת הרשומה על גביה והפתע כי שם הנמנע הוא לא אחר מ"אבינו שבשמים".

הבחור התלבט מאד אם מתר לו לפתח את המכתב. במחו הלמדני העלה סברות לכאן ולכאן, ולבסוף החליט לפתח. בנשימה עצורה הוא קרא את תוכן המכתב שבמעטפה, לבו הרגיש כאב בכאבה של הנערה, ודמעות זלגו מעיניו.

הבחור קרא את המכתב שוב ושוב. הדברים שנכתבו בו דברו בעד עצמם, והוא הבין כי לא דבר ריק הוא שמפל תושבי מיר, יהודים כגויים, מן השמים זמנו את המכתב דוקא לידיו, והוא החליט להועץ בענין עם מורו ורבו.

ביד רועדת הגיש את המכתב לראש הישיבה הנערץ. הרב הכיר את הנערה טובת הלב ואת משפחתה המיחסת, ואף הוא הצטרף לתחושת לבו של הבחור כי זו המיעדת לו מן השמים. אמנם היא היתה מבגרת ממנו בשש שנים, אך לא היה די בפרט 'שולי' זה כדי לעמעם את המסר הברור שגשגל משמים - תרתי משמע. וכך, זמן מה לאחר מכן הקימו השנים בית גאמן בישראל.

דמעות של גיל שטפו את עיניה של הפלה בעמדה תחת חפתה. הנה כי כן, מכתבה הגיע אל היעד הנכון והיא זכתה להקים בית עם בחור בן תורה מפלג כשאיפתה.

כפי שחלה, לא עברו ימים רבים, ורבי יצחק יחיאל בעלה התעלה למעלות גדולות בתורה וביראה, עד שהתמנה למנהל רוחני בישיבת מינסק ואף זכה להעמיד תלמידים גדולים בתורה וביראה - בהם הגאון הנודע רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל, מי שלימים שח את הספור המפלא למקורבו, ויהי לפלא.

לשכנעה להענות להצעות שונות שלא דרשו נדונה, אולם הם היו רחוקים מלהשביע את שאיפתה הגדולה, להקים בית גאמן בישראל על אדני התורה, ולהיות "עור כנגדו" לבן תורה ותלמיד חכם שיקדיש את חייו ללמד וללמד, להבין ולהשפיל, לשמר ולעשות ולקיים את דברי התורה הקדושה. וכך השנים נקפו והיא נותרה בודדה - חפצה בתלמיד חכם, ויהי מה!

באחד הימים, בעודה יושבת בחדרה וקוראת פרקי תהלים ברגש, עלה לפתע בדעתה רעיון מוזר ובלתי שגרת: היא החליטה לכתב מכתב לבורא העולם, אביה הרחום - קל חי ומים תמיד - ולבקשו לבוא לעזרתה.

ידעה הנערה כי הקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל פה והוא אינו זקוק למכתב כזה או אחר כדי למלא את משאלתה, אך למרות זאת החליטה לכתב את המכתב, מתוך מחשבה כי גם אם אין בו צורך לתפלה, תהיה בו תועלת גדולה עבורה לפרק את מטען כאביה שפכל שעברו השנים הלוך ותפח וכבר נעשה כבד משא.

במשך שעות אחדות ישבה הנערה לצד השלחן וכתבה לקדוש ברוך הוא במפרט על אודות מצבה; היא בטאה את שאיפותיה הגבוהות ואת התעקשותה שלא לוותר עליהן, ספרה על הקשיים הרבים שחווה עד כה, מראשית שנות יתמותה ועד עתה.

בהיותה יושבת, בוגרת, בודדה וגלמודה. אחר שפכה עלי גליון את תפלותיה הרבות לזכות בביל תלמיד חכם, חרף נדניתה הדלה, ולהקים בית גאמן בישראל.

את מכתבה הנרגש סימה במלים שנכתבו בדם לבה: "אתה ה', אבי יתומים וידן אלמנות, מפרנס עניים ומגביה שפלים, אנא הענה לתפילתי ומצא עבורי חתן ראוי. בד לבד בטחתי, אנא עשה שלא אבוש ולא אפכל לעולם ועד!"

משסימה את מלאכת הכתיבה, חשה הקלה גדולה, כביכול המטען הכבד שנשאה נפרק מלבה ועבר לשכן בגליון הנייר שלפניה.

את גליונות הנייר שנמלאו בשורות צפופות מידם לבה, הכניסה בתוך מעטפה מארכת אשר בצדה האחד כתבה: "לאבינו שבשמים", ובצדה השני רשמה את שמה ואת כתבת מגוריה בעירה מיר.

מביתה יצאה הנערה אל השדות הפתוחים

בעירה הנודעת מיר התגוררה נערה חכמה וצדקת, אשר בגיל צעיר התייתמה מאביה ונאלצה לצאת לעבד כדי לכלכל את אמה ואת אחיה הצעירים. את משפחתה הדלה הקדישה בעקור לכלפלת בני משפחתה, אולם מעט ממנו היא הרשתה לעצמה לשמר למלוי משאלת לב רחוקה שהיתה

הבחור קרא את המכתב שוב ושוב. הדברים שנכתבו בו דברו בעד עצמם, והוא הבין כי לא דבר ריק הוא שמפל תושבי מיר, יהודים כגויים, מן השמים זמנו את המכתב דוקא לידיו, והוא החליט להועץ בענין עם מורו ורבו.

המבנה ששמש את ישיבת מיר בעירה מיר שבבלארוס

נצורה בלבה. ידעה הנערה היטב את הפלל הידוע כי "אם אין אני לי מי לי", ומאחר שלא היה לה אב שיחסף עבורה לצרכי נשואיה, נאלצה היא לדאג לעצמה - בעצמה...

כאמור, משפחתה היתה צנועה, והחלק שיכלה להפריש ממנה לעתידה היה קטן בהרבה מהחלק שנאלצה להפריש לכלפלת משפחתה. כן, גם לאחר שנות עבודה לא מועטות, בהגיעה לפרקה לא היה ברשותה הסכום הנדרש לבת ישראל כשרה המבקשת להכנס לחפה בכבוד עם חתן הגון וירא שמים.

שדכנים דגולים הדפקו על דלתה ונסו

אמירת ברכות השחר בצותא

כדי לעמוד במכסת עניית תשעים אמונים שקבעו חכמים, נהגו לברך ברכות השחר בבית הפנסת בצותא, באפן שהאחד מברך בקול רם וחבריו עונים אמן על ברכותיו, ולאחר מכן אחד מהעונים עומד ומברך את ברכותיו וחבריו עונים אמן, וכן עושים כל בני החבורה בזה אחר זה.

מקורות ובאורים:

מנהג זה מובא בשלחן ערוך (או"ח טו), וכתב השערי תשובה (שם ו) שמנהג זה התחדש בימי הביניים, וראה בשו"ת מב"ט (סי' קפ) שמנהג זה נוסד על רבי ישראל די קוריאקל, מגדולי צפת בזמן הביניים יוסף. ביסוד המנהג באר המגן אברהם: "נראה לי שעושים כן כדי לענות תשעים אמונים", והביאו דבריו השו"ע הרב (שם ט) והמשנה ברורה (שם יג). הצריך להשלים את מכסת תשעים אמונים באמצעות שמיעת ברכות השחר, מלמד שלדעתם מכסת תשעים אמונים שקבעו חכמים נאמרה על אמונים הנענים אחר הברכות, ויש לענות תשעים אמונים על ברכות מלבד האמונים שעונים על קדיש. ואכן במענה לאדם ששאלו כיצד נתן לעמוד במכסת תשעים אמונים על ברכות ביום, כותב הרמ"ע מפאנו (בשו"ת, סי' קיט) כך: "ומה טוב להנהיג ששליח צבור יברך ברכות השחר בקול רם, והעונים יכנונו שלא לצאת ידי חובת ברכה. ולא זו בלבד אלא חברים הישנים בחדר אחד, וכגון הגי' ציפי דבי רב [תלמידי חכמים הישנים בבית המדרש, ראה ברכות כה ב, ורש"י שם ד"ה ציפי] ישכימו לברך כל אחד לעצמו וחבריו יענו אמן, ואחרי כן אל בית אלקים יהלכו ברגל. ומי שמברך לעצמו ואחרי כן אשתו ובניו גדולים וקטנים מברכים לו כהאי גוונא, אין לה רעים אהובים יותר מאלה, והוא הדין למברכים בבית הפנסת זה אחר זה לזכות את הרבים שיענו אמן בכנופיא", והמגן אברהם (שם) צין לתשובה זו.

בפרוש הרמ"ז על הזוהר (גילף רפה א) ז"ק מלשון הפתוב (ישעיה כו ב): "שמר אמונים", שמבין כל הדברים שבקדשה שקבעו חכמים לומר בכל יום יש להמתין רק לעניית אמן [ראה רש"י בראשית לז יא שהמלה "שמר" בכתוב זה מתפרשת מלשון המתנה]. שכן לעמוד בשאר המכסות שנתנו חכמים לדברים שבקדשה: מאה ברכות, ארבע קדשות ועשרה קדישים, אין צריך בהתאמצות מיחדת, אלא כל המתפלל שלוש תפלות במנון בכל יום, צובר בדרך כלל את המכסה הנדרשת. ומסים הרמ"ז פי בעקבות כך הוא נוהג כדברי השו"ע לברך ברכות השחר בצותא מדי יום, ומוסיף שמנהג זה הוא "מנהג ותקין בארץ ישראל". מנהג זה הלקה והתפשט בתפוצות ישראל, וכפי שכתב החיד"א (ברפי יוסף או"ח תרע"ב): "וכידוע נתפשט המנהג בכרכים ועירות גדולות".

בהגהות בני אבא על ספר פתורא דאבא' למהרח"ו (ענין ברכות השחר אות ו) הוסיף וכתב שאף אם נסבר שעניית אמן אחר הקדיש כלולה אף היא במנון תשעים אמונים, עדין יש להקפיד על מנהג זה, לפי שאות מכסת תשעים האמונים יש לסים לפני תפלת שמונה עשרה של שחרית, ואין כל דרך לעשות זאת זולת בקיום

מנהג זה.

רבי חיים ויטאל מעיד על רבו האר"י הקדוש פי היה מרבה לענות אמן אחר אנשים שברכו ברכות השחר בבית הפנסת, וכך הוא כותב: "וכשהיה בבית הפנסת, והיה איזה אדם מברך ברכות השחר, היה יושב ושומע ועונה אמן, ואף אם היה באמצע התפלה היה פוסק ושוחק ועונה אמן, ואפלו אם היו המברכים רבים" (פרי עץ חיים' שער הברכות פרק ז, וראה שם שגראה מדבריו שהמברכים בבית מדרשו של האר"י היו מברכים בפניו אף 'ברכות התורה'). המקבל רבי מאיר פפירש מביא אף הוא את הנהגת האר"י הקדוש לענות אמן אחר ברכות השחר של אנשים רבים, אלא שהוא מפרט ש"אפלו היו [המברכים] מאה היה עונה אמן אחריהם" (אור צדיקים' ו ב, וכו העתיק בשערי תשובה' או"ח ו ה). בעקבות כך אף פוסק הר"מ פפירש: "צריך השומע ברכות השחר לענות אמן, אפלו שמען מאה פעמים" (אור הישר' עמוד העבודה ז יא).

ואולם בשו"ת מהרשד"ם (או"ח סי' א) ובשו"ת המב"ט (סי' קפ) ערערו על מנהג זה וכתבו שאם מתקבצים כמה אנשים לברך יחד, ראוי שאחד יברך ויציא את השאר ידי חובתם. לדעתם כל השומע ברכה מחברו וחוזר ומברכה לעצמו, אף שכול היה לצאת ידי חובתו בשמיעתה, הרי זו "ברכה שאינה צריכה". וראה בשערי תשובה' (שם ו) שחש לדבריהם והעלה שלכתחלה לא יתאספו המברכים זה לצד זה, אלא כל אחד ברוך ממקומו.

ואולם מלבד שהשלחן ערוך לא פסק כן, כבר הביא המשנה ברורה' בשם שו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' ריב) שפיוס שאין אנו נוהגים לצאת ידי חובת ברכות השחר בשמיעתן מפי השליח צבור, לזלי עלמא אין לחוש לברכה שאינה צריכה בקיום מנהג זה.

ונהג הפרי מגדים' (סי' ו א"א ט) כתב שראוי שרק הש"ץ יאמר את ברכות השחר בקול רם באפן שישמעו כל הצבור ויענו אמן. ואולם ראה בשו"ת 'דברי ישראל' (או"ח סי' כ) שהמעין בדבריו יראה שאין פונתו לקרא תגר על המבקשים לנהג במנהג הקדמונים, כי אם שלא יעמדו נערים שאין לבם לשמם ויברכו בקול, וכך יפריעו למהלך התפלה. ומכל מקום כבר כתב המשנה ברורה' (שם יג) שהנהגים שכל אחד מהצבור אומר את ברכותיו בקול, יש להם על מה שישמכו.

וכבר ידוע ומפורסם שרבים מגדולי ישראל נהגו להקפיד על הנהגה זו, ואף בעל 'שבט הלוי' בדברים שנשא בפני המתפנסים בכנוס לחזק עניית אמן בחדש אלול תש"ע, התייחס למנהג אמירת ברכות השחר בחברותא, וכה אמר: "מנהג ישראל קדום היה, שהיו אומרים כל ברכות השחר בצבור. גם סדר הברכות שלפני ברכת הנותן לשכוי בינה ואילך. והיו כל הקהל מברכים הברכות בצותא חדא, האחד מברך וחברו עונה אחריו אמן, ואחר כך היו מתחלפים, זה מברך ומשנהו עונה על ברכותיו. מנהג זה נשתפך בתקופות האחרונות, וידידנו החשוב הרב יעקב דב מרמורשטיין הי"ו, זכה לאחז בעץ החיים של זכוי הרבים בפעלתו לחזק עניית אמן, וברצונו להחיות וליסד מחדש מנהג קדום זה, בבחינת 'שכחום וחזרו ויסדום' (שבת קד א). אף בעל 'אילת השחר' הנהיג מנהג זה במנון שהתקיים בביתו ('נוטרי אמן' ח"ב עמ' 26).

מסירות נפש שהצילה נפש

למטתה כשגרונה נחר מצמא ממשך.

לאחר דקות מספר נרדמה הילדה, והנה חלום... בחלומה היא רואה את אמה ע"ה כשפניה מאירות: "בתי", היא אמרה לה, "הלא תדעי עד כמה פעלה התגברותך במרומים! קבלתי רשות לגלות לך כי זכות זו הועילה עד מאד לכלל ישראל, ואף הצליחה לפעל ישועה כנגד הטבע לחברתך החולה".

'חברתי החולה?' הרהרה הילדה תוך כדי חלום, היא לא ידעה במה מדבר. וכאן שחה האם לבתה המפתעת כי בת פתחה, חברתה הטובה ביותר, חולה מזה תקופה במחלה האימה מבלי ששתפה בכך איש. "בשרי נא להוריה של חברתך", בקשה האם, "כי בזכות התגברותך לעמד בקבלתך, הבראה בתם ממחלתה הקשה ושוב אינם צריכים לדאג ממצבה..."

החלום נמוג כפי שהופיע, והילדה קמה נרעשת ומבהלת. לא היה לה כל ספק בדבר אמתותו, והיא אף בקשי הצליחה להתאפק עד הבקר מלהתקשר לבית הורי חברתה כדי לספר להם את דבר החלום כבקשת אמה.

בשעה שבע בבקר הפתעו הורי החברה לשמע צלצול הטלפון. הם הפתעו עוד יותר לשמע מעבר לקו את ספורה של הילדה היתומה, ספור שגברים היו בו דברי אמת. כך, למרות שעד כה נסו להסתיר את דבר מחלתה של בתם, נאלצו עתה להודות ולספר בקול רפה לחברתה כי כבר כמה שבועות שבתם הולכת ובאה לסרוגין מביתם לבית החולים בעקבות מחלה קשה שהתגלתה בגופה.

הרופאים לא חזו להם טובות, והיו מהם שכבר חזו כי קצה של הילדה קרב. עתה הפיח החלום הנפלא רוח של תקווה בהורים הכאובים. ואכן, למרבה הנס, זמן לא רב לאחר מכן נרפאה הילדה לחלוטין ממחלתה ושבה לחבש את ספסלי בית הספר בריאה ושלמה.

הספור המרגש שלפניכם ספר מפי הרבנית קניבסקי ע"ה כשלושה שבועות לפני פטירתה, בשיחה נדירה ומיוחדת שהעבירה למאות מחנכות, בתוך כנוס חזוק והתעוררות שנגערך על ידי 'בני אמונים' בחדש אלול תשע"א (הובא גם בהגש"פ 'חשוקי חמד' עמ' סזז).

הספור ארע בבית אחת מן המשפחות הנכבדות בארצות הברית, אשר חותה טרגדיה נוראית בפטירת אם המשפחה בקצור ימים ושנים והותירה אחריה יתומים צעירים, מהם קטנים שלא טעמו טעם חטא.

לאחר השבעה התאספו ילדיה ובקשו לקבל על עצמם חזק מיד לעלו נשמת האם. כל ילד בתורו הכריז על קבלה מיוחדת שקבל על עצמו לזכותה של האם הצדקת. והנה, כשהגיע תורה של אחת מן הצעירות בבנות, הפתעו כלם לשמע הקבלה המיוחדת והלא-פשוטה שקבלה על עצמה: לא לברך שום ברכה מבלי שמישהו יענה אמן אחריה!

ספק אם ידעה הילדה עד כמה מעגנת קבלה זו בדברי הפוסקים (ראה רמ"א או"ח קסז ב). ספק אם שמעה על גדולי ישראל, שהקפידו על כך. אולם אין ספק שהיא חוננה משמים בתעצומת נפש מיוחדת. בני משפחתה שהיו בטוחים שהיא לא תצליח לעמד בקבלתה, הפתעו לראותה דבקה בה במלוא הרצינות, ובמשך כמה חדשים עומדת בה בהצלחה רבה.

באחד הלילות נצב בפני הילדה נסיון קשה עד מאד; באישון לילה התעוררה משנתה כשתחושת צמאון עז צורבת את גרונה. היא הייתה מוכרחה להרוות את צמאונה במעט מים, אולם נאלצה להמנע מכך אחר שלא מצאה מי שיענה אמן אחר ברכתה. בני הבית נמו את שנתם, ולהיערם לא עלה בדעתה.

הצמאון הלך וגבר והציק לה עד מאד, והיא, בגבורת נפש עלאית שאינה מצויה אצל ילדים בגילה, המתינה. בלבה כבר עלו מחשבות לותר... רק הפעם... אולם היא עמדה בנסיון בגבורה, והיא שבה

שערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

שערי גן עדן

חכמים (שבת קיט ב) הבטיחו שכר מפלא ומיחד למקפיד לענות אמן פראוי: "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן", שנאמר (ישעיה כו ב): 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים, אל תיקרי שמר אמונים' אלא שאומרים אמן".

בפסוק נאמר בסתם: 'פתחו שערים', ומנין למדו חכמים שהכונה לשערי גן עדן? באר ה'בני שלשים' כי למדו זאת מכך שהמלים "אמן בכל כחו" הן בגימטריה "גן עדן" (לקוטי בני שלשים עמ' קעד).

חיי העולם הבא

על השאלה מאיזה גיל זוכה קטן מישראל שגופטר לחיי העולם הבא, משיב התנא רבי מאיר (סנהדרין קי ב): "משעה שיאמר אמן". רמז לדבריו דרש הרבי מקוסוב מדברי יוסף לאחיו (בראשית מב ב): "ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם", בזכות מה "אחיכם הקטן" זוכה לבוא "אלי" לעולם הבא? בזכות: "ויאמנו דבריכם" - שמלמדים אותו לענות אמן (לקוטי בני שלשים מנצח).

ה'בני שלשים' כ"ג בחשוון תרע"ב

רבי יהוסף רוטנברג נולד בשנת תר"ג לאביו רבי צבי מטויסט [טלוסט] שהיה נכדו של האדמו"ר רבי צבי הירש מזידיטשויב. כבר בצעירותו יצא שמו כעלוי ובהיותו כבן שלוש עשרה נלקח כחתן לביתו של רבי משלם פיש מטאהש. לאחר פטירת חותנו בשנת תר"ג, מלא את מקומו כרבה של טאהש, ולאחר מכן כהן כרב בדעברצין.

הסתופף בצלו של דודו האדמו"ר רבי יצחק איזיק מזידיטשויב, וכן בצלם של בעל הדברי חיים מצאנז, ובעל הייטב לב' מסיגט. בשנת תרנ"ז הכתר לרבה של קוסוב, בה החל לכהן באדמו"רות ויסד את שושלת קוסוב. כתב חידושים רבים שרבים אבדו בשואת יהדות אירופה, ולא נותר ממנו כי אם ספרו 'בני שלשים'.

נפטר בכ"ג בחשוון תרע"ב ומנוחתו כבוד בבית העלמין בקוסוב.

מצבת רבי הראשון מקוסוב, בעל ה'בני שלשים'

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כ חשון תשפד: הדלקת נרות: ירושלים: 4:13 תל-אביב: 4:27 חיפה: 4:17 מוצאי שבת: ירושלים: 5:25 תל-אביב: 5:27 חיפה: 5:25 ר"ת: 6:04

פרשת וירא

זריזות למצוות

זריזות מצילה חיים...

סיפר רופאו של החזו"א: שאלתי את החזו"א איש האם לקנות מכונת פרטית? והשיב לי: כאשר יזמינו אותך חלילה ותכנס למכוניתך, ולפתע תארע בה תקלה ותשער לעצמך שעל ידי טיפול קצר תוכל לתקנה, האם תשאר לתקן את מכוניתך או שמא תיקח מונית ותסע היישר אל החולה?
"השבת: משער אני שאתעכב ואנסה לתקן את המכונית... אמר לי החזו"א איש: אם כך הדבר, מוטב שלא תקנה מכונית פרטית!"
פאה"ד

עובר לעשייתו...

**בעת ששהה הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בבית חתנו הגאון רבי יצחק מאיר בן מנחם זצ"ל, לאחר פציעתו הקשה של רא"ז בהפגזות על ירושלים, הופיע אחד מבני משפחתו של רבי יצחק מאיר בביתו על מנת לבקש מרבי איסר זלמן שיכתוב עליו המלצה לצורך ענין מסויים.
אמר לו הרב בן מנחם: "חותני ראש הישיבה ישן כרגע ואולם לאחר שיתעורר אבקש ממנו למלא את בקשתך". והנה לאחר כשתי דקות הביט הרב בן מנחם לעבר חדרו של רבי איסר זלמן ולגודל תדהמתו רואה אותו יושב על גבי מטתו וכבר כותב את ההמלצה המבוקשת...
בדרך עץ החיים**

מצוה הבאה לידך...

סיפר הגאון רבי שלמה קניבסקי שליט"א על זריזותו של אביו הגאון רבי חיים זצ"ל: כשסיים לכתוב מכתב היה מיד מקפלו מכניסו למעטפה, מדביק בול ויוצא מיד לתיבת הדואר. פעם סיים מכתב ובאותה עת שהה בבית אחד מחתניו שעמד לצאת. הצעע שהוא יקח את המעטפה שעובר ממילא בדרכו ליד תיבת הדואר. רבי חיים הסכים שהרי זה יחסוך לו זמן יקר. אבל כשעברו שתי דקות וחתנו עדיין התעכב, אמר לו רבי חיים: "עדיין לא הלכת א"כ תביא את המכתב ואשלח אותו מיד".
ביום אחרי שהתארסתי אמר לי אבא: "בוא, אנחנו צריכים ללכת להזמין מזוזות שיהיו לדירה שלך". עוד לא היה לנו שום מידע לגבי הדירה בה אתגורר, כמה חדרים יש בה וכמה מזוזות נצטרך, אבל לדידו של אבא אין זו סיבה לדחיה... מה שאפשר עכשיו לא דוחים למועד אחר. צריכים מזוזות, אז קונים מזוזות...

כל מעשה מצוה שמזדמן לאדם יעשנו בזריזות ולא יתמהמה!

נלמד מהפסוקים: "וירא וירץ לקראתם מפתח האהל"...
"וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי"..." "ואל הבקר רץ אברהם"..." ויתן אל הנער וימהר..." (פרק יח-ב,ו,ז)
וכתב האלשיך הק': הורנו שתי הדרכות טובות אשר יעשה אותם האדם בעשותו כל מצוה: א) הזריזות. ב) שכל מה שיכול לעשות בכבודו ובעצמו יעשה... וזהו שאמר הכתוב: "וימהר אברהם". וגם בדברו אליה לא אמר לוישי... במהרה. כי אם טרם גלותו הציווי אמר "מהרי", לומר, כי קודם כל דבר תשים נגד פניה הזריזות והמהירות. ורק אחר כך אמר הציווי.

ידועה אמרת התנא (במסכת אבות פ"ה): "הוי עז כנמר, קל כנשר, רץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל הביא את ביאורו של המהר"ל ז"ל שהתנא מלמדינו בזה שאדם צריך להחליט במחשבתו לקיים המצוה כמו טבעו של נשר, מה נשר אין לו צורך בהכנה מוקדמת כדי לעלות למעלה, אלא כהרף עין הוא מתרומם ועף אל על, כך האדם צריך לבצע פעולותיו בזריזות כמו הנשר, ללא הכנה מוקדמת, אלא אומר ועושה!

מוסיף רבי משה אהרן: כל איחור בעשיית מעשה טוב, נענש האדם על כך! וכפי שמצינו שאף גוי נענש על שאיחר עצמו מלבוא להתגייר, כמובא בגמרא (וימות מו:): מפני מה מעונין הגרים? מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה. אעפ"י שבשעה זו עדיין גוי הוא ואינו מצווה כלל על גירות, אך מכיון שהחלטה להתגייר לא באה בבת אחת, אלא היה בו ניצוץ טוב, לכן נענש על שלא הקדים עשייה בשעה שהתעורר הניצוץ. עכ"ד.

הגאון רבי אברהם מאולינאב זצ"ל היה דורש - בדרך צחות - את הפסוק "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (תהלים קיט-קכג) בביאור הבא: כל מי שאומר "עת לעשות לה'" - שיש עוד זמן לעשות המצוה וממילא מאחר בעשייתה, אזי "הפרו תורתך" - הריהו כמפר התורה, שכן אם לא ימהר לעשות המצוה עלול להפסידה.

אומרים חז"ל בגמרא (ב"ק צז:): "איזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקינה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחר". מה ענין זה בא ללמדינו?

ביאר זאת הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל בדרך צחות: "איש יהודי, מצד אחד צריך להיות כל ימיו זריז ורענן כבחור, בכל הנוגע לדברים שבקדושה לא עיף ולא יגע אלא צריך לעשותם בחריצות, בזריזות ובשמחה. לעומת זאת, מאידך גיסא, עליו לחוש את עצמו כזקן מותש, חדל אוניס ממש, בכל מקרה שיצרו הרע מדרבן אותו לפעולה, ואז לא יהיה לו שום כח ומוטיבציה לפעול..."

עלון השבוע פרשת וירא הוקדש לעילוי נשמת
ר' שמזאל צבי בן ר' הנוך מיכאל הלוי ז"ל
נלב"ע כג' מרחשון תשנ"ד

ת. נ. צ. ב. ה.

מצוה להכניס אורחים לביתו ולספק להם אכילה שתיה ולינה!

נלמד מהפסוק: "ויאמר... אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך..." (פרק יח-ג)

למדו מכאן חז"ל: גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכניה. דכתיב "ויאמר... אם נא מצאתי... אל נא תעבור" (שבת קכז:).

בספר "חידושי רבי שלמה" (ח"ב) הביא הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל את מה שלכאורה יש לתמוה: כיצד עלה בדעתו של אברהם אבינו ע"ה לישב בפתח האוהל, אולי יעבור איזה אורח לדרכו, הרי ראה והרגיש בעצמו את גודל החום הנורא שעשה הקב"ה בעולם עד שלא יתכן בדרך הטבע שימצא אדם בחוץ!?

עוד הביא את תמיהתו של הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל עפ"י דברי חז"ל בגמרא (שבת קכז:): שבמצוה חיובית כמו תפילין וד' מינים שגם כאשר אין לו אפשרות לקיימם מחמת אונס, עדיין חייב הוא, אלא שאנוס הוא מלקיימם, כי המציאות אינה מאפשרת לו זאת, ויש לו סיבה טובה להצטער על שאינו יכול לקיים. אבל מצות הכנסת אורחים, מדוע הצטער שלא יוכל לקיים המצוה הרי אין זו מצוה חיובית כתפילין שצריך לחפש אחר האורחים אלא המצוה היא שכאשר מזדמנים לו אורחים שיכניסם לביתו, ומכאן שכשהמציאות אינה מאפשרת אורחים אין עליו כל מצוה!?

אלא יש לבאר שאברהם אבינו שהיה עמוד החסד בעולם הרגיש שתכלית חייו הוא רק עשיית חסד, לפיכך השתוקק לכך עד כלות הנפש שלא הרגיש בגודל החום שבחוץ, וממילא לא היה לו שום צד לחשוב שמא לא יוכל לקיים את המצוה. וכשישנה כזו מסירות נפש למצוה, אזי זוכים לעזרתו של הש"ת אף מחוץ לדרך הטבע שיוכל לקיים המצוה שכה משתוקק לקיימה.

וממעלתו זו של אברהם אבינו, נטע אש"ל בבאר שבע. מטרתו היתה בזה להאחיב שם שמים אצל הבריות כפי שהביא רש"י מדברי חז"ל (סוטה י) "לאחר שאוכלים ושותים אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו סבורים אתם שאכלתם משלי, אכלתם משל בורא העולם."

נמצאנו למדים שאברהם אבינו נתן תמיד תחושה לאורחים כי האוכל שמגיש להם הוא כלל וכלל לא שלו אלא זה לחם מן השמים וכפי שהם מקבלים, כך הוא מקבל, ואין לו כל יתרון עליהם (וכפי שהבאנו במאמר הבא בנושא חסד). ועל כן הוא הסב את תשומת לבם להודות לבורא עולם שמשלו אכלו.

ביסוד זה ביאר הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל את דברי חז"ל (סנהדרין קח:): אמרה יונה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, יהיו מזונותי מרווין כזית ומסורים בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ומסורים ביד בשר ודם.

וטעון ביאור: מדוע אמרה כך היונה לנוח, הרי נח האכיל את כל היצורים שהיו בתיבה במשך י"ב חודש במסירות רבה ביותר, ביום ובלילה, ומדוע מצאה היונה לנכון להתבטא כנגד נח בצורה כה מעליבה!?

אלא הביאור הוא שכוונת היונה היתה להסביר לנוח שאף שהאכיל את הבריות של הקב"ה, אך עכ"פ ניכרה יד האדם הפועלת בזה וכשהמקבל מרגיש כי מקבל מהאדם אף כשהאוכל מתוק וערב בכל זאת הוא מר בשבילו כי יש בכך בושה לקבל, וזה מה שנקרא "נהמא דכיסופא".

ולכן מבקשים ומתפללים אנו בברכת המזון "אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם", שכן התלות ביד האדם היא בושה ועלבון, וזה מה שאמרה היונה. ומכאן עלינו ללמוד שכאשר מגישים לפני האורח, יש לתת לו את ההרגשה שלא המארח נתן אלא הקב"ה, כפי שנהג אברהם אבינו, וזה מה שמבקש האדם בברכת המזון "כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד".

"התרחש הנס בזכות המצוה"...

סיפר הגה"צ רבי חיים פלאגי זצ"ל: יהודי תלמיד חכם שהיה מחזר אחר המצוות לקיימן בהידור, דרכו היה להטיב לכל אדם. במיוחד התאמץ להכניס אורחים לתוך ביתו על אף שפרנסתו היתה בצמצום גדול.

פעם התדפק על דלת ביתו יהודי עני ומסכן ובכה לפניו כי אין לו מקום ללון. נכמרו רחמיו וקיבלו בסבר פנים יפות.

והנה באותם ימים פרצה שריפה גדולה סמוך לביתו. האש כיתרה את דירתו ועל-פי דרך הטבע לא נראה כל פתח הצלה מהאש עד שנתיימש מבייתו. אך מן השמים ריחמו עליו והתרחש נס ולא שלטה האש בביתו כלל. ותלו את הנס בזכות מצוה זו שהכניס את האורח המסכן לביתו.

באותם ימים פרצה גם מגיפה ודבר בעיר. רבים מאנשי העיר ברחו מביתם ונסו אל ההרים. אך אותו יהודי מכניס האורחים לא נטש את ביתו כי אם ישב שקט ושאנן בביתו כל הימים הללו, ולא דבקה בו ובמשפחתו שום מחלה ושום גנע, וגם מצבו החומרי השתנה מאוד בזכות מצות הכנסת אורחים.

עפ"י תוכחת מוסר"

"וסעדו לבכם אחר תעבורו..."

פעם ביקר הצדיק רבי חיים צבי מסיגעט זצ"ל אצל חתנו שהיה גר בעיירה סמוכה למקום בו שהה אז כ"ק האדמו"ר מהרי"ד מבעלז זצ"ל, הפציר בו חתנו לערוך ביקור קצר אצל המהרי"ד. השעה היתה דחוקה לו מאוד, ולכן אך בקושי נענה להפצרותו והסכים להכנס ולבקר אצל המהרי"ד מבעלז. קיבלו המהרי"ד בשמחה רבה וכיבדו מאוד. לאחר שטעם האורח דבר-מה, אמר לו המהרי"ד:

"מצינו באברהם אבינו שהקביל פני אורחו באמירה "וסעדו לבכם אחר תעבורו". ופלא הוא: וכי כך שורת הנימוס שיודיע אדם לאורחו כי עליו ללכת אחר שישעך את לבו! זאת ועוד: מה איכפת היה לו לאברהם אם ישארו אורחיו עוד מעט קט?"

"אין זאת אלא שביקשה התורה ללמדנו, שאם בא אורח שאינו מעונין לבקר וביאתו על כורחו נעשית, אל תעכב אותו, כבדהו במאכל ובמשתה ואמור לו שאם הוא רוצה, הוא יכול ללכת..."

הפטיר המהרי"ד: "כפי שאני מבין אין לרב מסיגעט זמן והוא ממחר".... ואז קם המהרי"ד הושיט יד לאורחו וליווהו עד לפתח הבית... בקדושתו של אהרן

"הכנסת אורחים" כיצד...

באחת המלחמות שהתרחשו בדרום הארץ, כאשר ישראל יצאה למבצע בדרום, הגיעו עשרות בחורי ישיבה מאיזור הדרום להסתופף בצילה של עיר התורה, בני ברק, ועלו לישיבת פוניבז' כדי לשמוע שיעור מפי הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל.

קיבלו תלמידי הישיבה הוותיקים את האורחים בסבר פנים יפות, ופינו את מקומם הקבוע בחדר השיעורים סמוך לעמדתו של רבי גרשון, ונתנו לבני הישיבה מהדרום לשבת שם כדי לכבדם.

כאשר ראה זאת רבי גרשון פתח ואמר להם: הכרתי משפחה, שכאשר באים אליהם אורחים מקיימים הם מצות הכנסת אורחים ומוסרים את מיטותיהם הקבועות לטובת האורחים, ואילו בני המשפחה ישנים על מזרון שמונח על שתי שורות של כיסאות כדי שהאורחים יוכלו לישון על מיטה נוחה ומסודרת, ובכך שיבח את בני השיעור על שפינו את מקומם.

רבי גרשון לא ציין על איזה משפחה הוא דיבר. אולם אחד מבני הבית גילה שהכוונה למשפחת אדלשטיין...

להטיב לזולת ולגמול חסד עמו בכל עת ובכל מצב!

נלמד מהפסוק: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת יצוה את בניו אחריו..." (פרק יח-יט)

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה זו [ישראל] רחמנים ביישנים וגומלי חסדים... גומלי חסדים דכתיב: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו... לעשות צדקה ומשפט" (יבמות עט).

הגאון בעל המשנה למלך (בספרו פרשת דרכים - דרך צדקה דרוש יז) מביא את דברי המדרש על הפסוק "לעשות צדקה ומשפט": בתחילה צדקה ולבסוף משפט. הא כיצד? אברהם היה מקבל את העוברים ושבים. משהיו אוכלים ושותים, אמר להם: ברכו ואמרו ברוך א-ל-עולם שאכלנו משלו. אם מקבל עליו ומברך, היה רשאי לצאת לדרכו, אך אם לא מקבל עליו ולא רוצה לברך, היה אברהם תובעו לשלם דמי אכילתו. וזה שנאמר בתחילה "צדקה" ולבסוף "משפט".

והקשה על כך ה"פרשת דרכים": לכאורה הדברים תמוהים ומשוללי הבנה, מה סבר אברהם אבינו בתחילה ומה סבר בסוף. הרי כשאברהם הזמין לסעודה ללא תנאים מוקדמים, היתה כוונתו לתת להם צדקה, היינו אכילה ושתיה ללא תשלום. וא"כ היאך יכול לתבוע מהם לאחר שאכלו ושתו, שישלמו לו דמי הסעודה אם אינם רוצים לברך לא-ל-עולם! אלא מבאר הפרשת דרכים: לאמיתו של דבר היה אברהם אבינו מאכיל את העוברים ושבים חנים אין כסף, שהרי כך הדין שכל האומר לחברו אכול עמי, סתם, פטור הלה מדמי האכילה, דסתמא בחינם קאמר (וכמו שכתב הר"ן כתובות קז, סג. בדפי הרי"ף). על כן, בתחילה זו אכן היתה "צדקה" כיון שלא תבע מהם דמי אכילה.

ואולם אחרי שאכלו, ובמקרה שלא רצו לברך לבורא עולם על אכילתם, מצא אברהם אבינו לנכון לתבוע אותם בתורת "משפט" ומדוע? הדבר יובן עפ"י מה שאמרו חז"ל (ברכות לה): במקום אחד כתוב "השמים שמים לה" והארץ נתן לבני אדם" ובמקום אחר כתוב "לה הארץ ומלואה" ולכאורה סתירה ביניהם. ומבארת הגמרא: קודם ברכה "לה" הארץ ומלואה" ולאחר ברכה, נתן את הארץ לבני אדם.

נמצא לפי"ז, שכל עוד לא בירכו העוברים ושבים על האוכל, אף אברהם אינו זוכה בו ואין זה שלו אלא "לה" הארץ ומלואה" והיאך יכול לתת להם צדקה ממה שאינו שלו. לכן תבע אותם בצדק עפ"י "משפטי הממוין" [לבסוף "משפט"] לברך לא-ל-עולם, שרק אז "נתן לבני אדם" וזה יהיה שלו, וממילא שלהם, ואם לא, עליהם לשלם.

לאור דברי ה"פרשת דרכים, נוכל להמליץ על הנהגתו של אברהם אבינו, בדרך צחות, את אמרת חז"ל (סוטה מט) "אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שנאמר "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד", והיינו שפעמים הצדקה כשלעצמה אינה משתלמת [וכגון במקרה שלא היו רוצים לברך], ואימת משתלמת הצדקה? לפי החסד שבה, היינו לפי ההטבה היוצאת ממנה, כאשר מקבלי הצדקה מתגיירים ומברכים להקב"ה ונכנסים תחת כנפי השכינה [כפי שהיה אצל אברהם] זהו הכח הגדול והאמיתי של הצדקה... אברהם קצר, איפוא, את פירות הצדקה שעשה, לפי גודל ההטבה והחסד שיצא ממנה!

חסד והצלחה...

באחד מביקוריו של הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל בביתו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בליל שבת, סיפר רבי אריה על ישיבה מופלגת אשר גרה בקומה הראשונה בבנין בו הוא גר והיא חולה מסוכנת. המנורה שבביתה כבתה, ובמצבה היא מפחדת פחד נורא מפני החושך הכבד השורר בחודש טבת ושאל רבי אריה האם מותר לו להוריד בשבת את מנורת הנפט מדירתו שלו לדירת הישיבה, שכן יתכן שאצלה הדבר בגדר פיקוח נפש.

השיב לו ר"ז שאכן צריך להוריד בשבת את מנורת הנפט. לשמע התשובה מיהר רבי אריה לביתו כדי לדאוג לכך שמנורת הנפט תורד מיד מביתו לדירתה של הישיבה החולה...

דקות ספורות לאחר שהגיע רבי אריה לביתו, הופיע לפתע רבי יצחק אפשטיין תלמידו המסור של ר"ז, לתמוהו הגדול של רבי אריה ובני ביתו. לשאלתם על מה ולמה הטריח עצמו לבוא אליהם בשעה כה מאוחרת, השיב רבי יצחק:

"אחר שיצא רבי אריה מביתו של רבי איסר זלמן, החל ר"ז לחשוש שמא רבי אריה לא ירצה להוריד בעצמו את מנורת הנפט מפני חשש לחילול שבת, והוא יעיר לצורך כך משנתו את בנו הקטן בן העשר... והילד שיקום מהשינה עלול להתקרר בצאתו מהמיטה החמה אל מחוץ לבית בחורף הירושלמי הקר... וכן עלול הוא להפיל מידו את המנורה בעת רדתו את המדריוגות. שכן קורי השינה עדיין יהיו על עיניו, לכן ביקשו ר"ז שימהר לביתו של רבי אריה ויוריד בעצמו את מנורת הנפט..."

בדרך עץ החיים

"כדי שימתחיל באוירה טובה ונעימה..."

סיפר הגר"ש בירנבוים זצ"ל: קרוב משפחתי נסע ללמוד בישיבת מיר בליטא. בלילה הראשון בישיבה לא מצא מיטה שיוכל להניח ראשו לאחר יום מעייף ומתיש. הוא פגש את הגאון רבי אליהו חזן זצ"ל שלמד אז בישיבה ושאלו האם יודע היכן יש מיטה פנויה בכדי לישון בלילה.

נענה לו רבי אליהו שהוא יודע, והלך עמו לחדרו שם הראה לו את מיטתו הפרטית באומרו שעליה יוכל לישון את שינת הלילה.

רק לאחר מכן נודע לאותו בחור שזוהי היתה מיטתו של רבי אליהו. הוא ניגש להתנצל בפניו על כך, הסביר לו רבי אליהו שהוא החליט לוותר על מיטתו מחמת שלא רצה שבחור יהיה עם הרגשה רעה כבר ביום הראשון שהגיע לישיבה, ויחשוב שאין לו היכן ללון, ובכך יתחיל את לימודיו בישיבה בצורה שאינה טובה, ולכן נתן לו מטתו שיתחיל באוירה טובה ללא צער ועוגמת נפש...

גאון התורה

להתחסד בכל זמן ומצב...

מפורסם היה הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל (ראש ישיבת באר יעקב) במדת החסד שגמל לכל אדם בכל זמן ובכל מצב. כאשר דפקו על דלת ביתו, היה רץ לפותחה. גם כאשר היה טרוד ומיוסר לא היה אצלו מושג לא לגשת מיד ולראות את מבוקשם של הדופקים. פעמים היה זה באמצע אכילתו שהיתה מוכרחת לבריאותו.

התחננו אליו בני ביתו ומקורביו כי לא יניח לאנשים להיכנס למען שמירת בריאותו. אך רבי משה שמואל התפלא עליהם ואמר: "יהודי מגיע אלי ומתדפק על דלתי איך אפשר שלא לפתוח תיכף ומיד". וכשלא היה ברירה הוא היה גם מוציא את האוכל מפיו ורץ לפתוח את הדלת.

גם לעת זקנותו כשכבר לא היה בכוחו לגשת בעצמו. כאשר שמע דפיקות בדלת, זירז את בני הבית לפתוח. וכשהיה חלש ביותר והיו מפצירים בפניו שאין בכוחו כעת לקבל אנשים, היה גוער בנעימה: "יהודי דופק בדלת, דבר ראשון מיד צריך להכניסו, אח"כ כבר נראה אם יש בכוחו מה לעזור..."

הלמות עמלים

להתחסד עם כל אדם...

בחדרו של הגר"ל דיסקין זצ"ל הסתובב למדן שלקה בדכאון. היה הגר"ל מרבה לשוחח עמו דברי תורה. מעורר לו קושיות שבידו ליישבן. התפעל מתירוציו ונטע בו הרגשה נעלית שעלה בידו לתרץ קושית הרב מבריסק. שיחות עידוד אלו פיזרו את ערפילי הקדרות והאיש שב לאיתנו. השורף מבריסק

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

המתקת הדינים / הרב נפתלי וינברג

האם זו בעיה של הזולת ולא שלנו? האם היינו מרגישים כך, גם אם היה מדובר בקרובי משפחתנו? כולנו נרתמים, כאיש אחד בלב אחד, להשפיע שפע רוחני רב שבכווחו להפוך את המצב לטובה.

כאמור, עיקר מגמתנו "להמתיק את הדינים" - שהרי המלחמה האמיתית מתנהלת ברובד הרוחני וכאן אנו רק מבחינים בתוצאות של מלחמה זו. לתועלת הכלל, נציין כאן בקצרה רשימה של פעולות שבכוחם להמתיק את הדינים:

(א) נתינת צדקה

(ב) צעקה

(ג) שינוי מעשה

(ד) תפילה בעד השבויים

(ה) טבילה במקווה מתוך מחשבת-תשובה

(ו) התחזקות בביטחון בהש"ת

(ז) אמירת מזמור ל"ט / ע"א בתהילים בכוונה

(ח) לימוד תורה לשמה

(ט) לימוד י"א הברכות שבירך משה רבינו את השבטים

(י) לימוד פרשת המרכבה שביחזקאל

(יא) לימוד משניות זרעים

(יב) לטרוח למצוא זכות, וללמוד זכות על עם ישראל

(יג) להתחזק במידת הענווה אשר מְרַצָה את הקב"ה

(יד) בלימת הפה

(טו) אמירת שיר-השירים

(טז) אמירת פרשת י"א ירעות העיזים

(יז) אמירת פרשת הקטורת

(יח) משניות מסכתות שבועות / אהלות

(יט) לסבול בושות

(כ) להתנהג בשפלות

(כא) לקבל על עצמו צער כדי להקל על עם ישראל, לדוגמא: לישון בלי כרית, על הרצפה ולא במיטה, לצום חצי-יום, לקבל על עצמו תענית-דיבור

(כב) להתחזק במידת הרחמנות

(כג) תפילה בהתלהבות

* * *

במקביל יש להימנע לחלוטין מדברים שמעוררים את מידת הדין, ובעיקר בכל מה שנוגע לכעס וקפידה. אם חס ושלום נקפיד על שטויות והבלים - דברים שאנשים לעיתים קרובות מתעצבנים בגללם - הרי זה מעורר דינים על עם ישראל חלילה!

אם לא עכשיו אימתי? נקבל על עצמנו לוותר! ולוותר! ולהיות סלחן ומחלן! ויהי רצון שבזכות המאמץ המשותף של כולנו נזכה במהרה להסרת כל הדינים ואף שפע טובה וברכה יושפע על כל עם ישראל בכל מקום שהם!

אנו מצויים בעיצומו של חודש מר-חשוון, בשנה בה כולם מבינים מהי התוספת של "מר" לשם החודש... אין יהודי "מזן ועד באר שבע" שלא מרגיש זאת, ואין יהודי כשר בעולם כולו שלא מזדהה אתנו לעת הזאת.

אבל נשים לב שהסיפור התחיל בחודש תשרי, שהוא חודש של דין. לצערנו החגים והשמחות לא הספיקו כדי להמתיק את הדין, וקרה מה שקרה.

במצב דברים שכזה עלינו להתבונן בשורש הענין, ולא רק בתוצאות שלו. השורש של כל ההתרחשויות מוטל בעולם הרוחני, וממילא מובן מאליו שהמטרה המרכזית הינה להמתיק את הדינים.

* * *

אמנם בעיקר אנחנו מחפשים מהי הדרך להמתיק את הדינים מעל ראשי השבויים, "אחינו בני ישראל הנותנים בצרה ובשביה", והנה מצאנו סגולה נפלאה בספר מועד לכל חי למקובל האלוקי מהר"ח פלאג'י ז"ע (סי' ח' אות ח').

לְיִקְרַת-הַדְּבָרִים נביאם בלשונו, בתוספת הרחבות בסוגריים מרובעות: "ידוע דסגולת קרבנות של חג הסוכות [פרשת פנחס, החל מפרשת התמיד - אצלנו זה מעליית חמישי - ועד לסוף הפרשה] שהם שבעים פרים כנגד שבעים שרים דמתמעטים והולכים [בחג הסוכות מקריבים 70 קרבנות כנגד שבעים אומות, אך החלוקה בין ימי החג אינה שווה, אלא הקרבנות מתמעטים והולכים מיום ליום כאות לכך שגם שבעים אומות מתמעטים והולכים] וכל איש ישראל שיש לו איזה תביעה או עלילה וצרה ומצוקה, הנה קריאת הקרבנות הללו הם מסוגלים להינצל מהם כמו שכתב בספר המידות [לרבי נחמן מברסלב ז"ע] יעוין שם".

וכאן הוא מספר מעשה-שהיה עם שבוי:

"וכבר אירע מעשה באחד שנתפס בבית האסורים על תביעה אחת, ואמרתי לו שילמוד בכל יום בהיותו בבית הסוהר - שהיה המקום מכובד ונקי [לפעמים בתי סוהר מלוכלכים באופן שאסור לומר בהם דבר שבקדושה, אך במקרה זה הוא מציין שהמקום היה נקי] - פרשת הקרבנות הללו, וזה היה בחודש אלול ומאת ה' היתה זאת דיצא מבית האסורים ביום השענה רבא, כי הוא היום אשר נשלמים הקרבנות של שבעים שרים, והיה הדבר לנס ופלא וענו כולם כי הוא בדוק ומנוסה".

* * *

מסתברא מילתא שלחטופים שלנו אין כלל ספרי-קודש, והם בגדד "אונס רחמנא פטריה", ממילא נשתדל אנחנו לומר את הפסוקים בכל יום לזכות שחרורם המיידי מתוך בריאות הגוף והנפש. ומצוה להרבות באנשים שישתדלו בזאת לזכותם, שהרי לא מדובר כאן באסיר אחד כי אם במאות - וככל שיצטרפו לכך יותר אנשים כך גם תגדל הזכות.

* * *

אבל. א-ב-ל! כל בר-דעת מבין שאת המצב בו אנו נתונים אי אפשר לפתור בעזרת סגולות בלבד!

כל אחד מרגיש שאי אפשר להמשיך בשגרה, בשעה שבה אחינו מצויים בסכנת נפשות!

לרגל המצב, המבצע ימשך בעזה"י בשבועות הקרובים

הזוכים הבאים במבצע הפרסים לעידוד וטיפול מודות טובות יכולים להיות אתם. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרת על מודות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון: "מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

ששה סיפורים נוספים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 500-200 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
  - 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
  - 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד בהוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לפרס.
  - 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מידת הצורך.
  - 5) למותר לציין כי על שולח הסיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".
- בע"ה בשבועות הקרובים נמשיך לפרסם את הסיפורים והזוכים הבאים.**

מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת וירא תשפ"ד | גליון מספר: 624 | לסדר: "למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר לו"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם
בהוצאות הגדולות!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

בשורות טובות

ישועות ורחמים!

רק לא) ביחד (איתם) ננצח!!!

קראת את הכותרת?? זו סוגיה מאוד מהותית שמקורה בפרשת השבוע והיא רלוונטית במיוחד בימים אלו... ובכן: מצד אחד מקובלנו: שאם יש רשעים בדור ויש חרון אף ונגזר ח"ו עונש... אז גם הצדיקים נענשים בעוון הרשעים מדין ערבות ועל זה נאמר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע... **זה מצד אחד!!! ואילו מצד שני מקובלנו ההיפך הגמור** - צדיק יסוד עולם!!! ואזרבה... הצדיק מגן על כל הדור... ואם אמצא בסדום עשרה צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם... אז יש פה סתירה... תכל'ס... מי יותר חזק ממי??

זו שאלה מהותית... ואם תעיין תגלה שאפשר למצא ראיות לכאן ולכאן... במעשה של סדום משמע בפירוש שהרשעים ניצלים בזכות הצדיקים!!! ואילו בקורח, האיש אחד יחסא ועל כל העדה תקצוף... כך גם במעשה דעכן שאיש אחד חטא וכל ישראל לקו, כך גם בחטא העגל שמעט חטאו וכולם נענשו... ומצד שני יש בגמ' על שאמורא או תנא שהגינו בצדקתם על כל העיר וכו' וכו'... אז מתי כך ומתי כ?? מתי הרשע ניצל בזכות בצדיק... ומתי הצדיק לוקה בעוון הרשע?? ומתי צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה??

ולכאורה התשובה היא די ברורה: (אזרבה... אשמח לשמוע דעות בעניין)

דבר ראשון: יש פה באמת קונפליקט מסובך... מדובר בשתי כוחות מנוגדים שכביכול נאבקים זה בזה ומנהלים כיפופי כוחות... מצד אחד ה' נתן כח השפעה לצדיק שבכוח צדקותו יכול להגן על הרשעים שבדורו כרשב"י שיכול לפטור את כל העולם כולו מן הדין... דא עקא!! שבמקביל לצדיק... מה לעשות שגם לרשע יש כח!! שהחרון אף שהוא מעורר יכול להביא אנדרלמוסיה שהורגת גם טובים וצדיקים שנתפסים בעוונם... **אבל עדיין!!!** יש הבדל גדול בין הכח של הרשע לכח שניתן לצדיק... הכח שניתן לצדיק זה אנטנה!! הזכות שלו פשוט מקרינה ברכה ושלום וחיי ומזוני על כל מי שסביבו... (תבין: הרשע לא צריך בהכרח להיות צדיק בשביל להיות מוקרן מהצדיק... זה פשוט מקרין...) לעומת זאת הכח שניתן לרשע לגרום שגם הצדיק נתפס בעווננו... זה לא עובד כמו אנטנה שמקרינה חרון אף... זה מגיע ממקום של תביעה!!! כשצדיק חי בשכנותו של הרשע הרי 'כל מי שיכול למחות באנשי עירו ואינו מוחה נתפס בעוונם'!! ולכן נדרש מהצדיק להוכיח את הרשע ולנסות להחזיר אותו למוטב... וברגע שהצדיק לא מצליח להשיב את הרשע למוטב... כאן הוא צריך לעבור לשלב של **מחאה!!** מחאה פירושו: מפגן ברור ומוצהר של ניתוק והתנערות... אני מוקיע את מעשיך ואין לי עסק איתך... הפרד נא מעלי... זה מתבטא ביצירת חומה וחצץ שמפריד באופן ברור בינו לבין הרשע **ולא קל לעשות את זה**... כל זמן שהצדיק לא עושה את זה... הוא נתפס בעוון הרשע... והאמת היא שלא כ"כ בעוון הרשע כמו בעוון עצמו!! (שהוא לא מחה ברשע... כלומר: זה שהצדיק נתפס בעוון הרשע זה לא שהצדיק עבר ברחוב ופתאום הרשע הקרין עליו קרני ליוז... אלא יש כאן תביעה על הצדיק שהוא לא התנער נכון מהרשע...) אבל ברגע שהצדיק עשה מה שמוטל עליו והתנתק מהרשע לגמרי... אוהו... כעת הצדיק כבר משוריין ולא נתפס בעוון הרשע... ברגע שהצדיק נשאר נקי!! טהור!! ולא מושפע מהחרון אף של הרשע... כעת הצדיק נשאר עם זכותו נטו להשפיע שפע של שמירה והגנה גם!!! גם על הרשע **שמעבר לגדר... אבל זה רק בתנאי שהרשע הזה הוא כעת מעבר לגדרו!!!** כי כל זמן שהרשע הזה נוכח כאן ומתערבב פה יחד עם הצדיק... אז לא זו בלבד שהצדיק לא יכול להגן על הרשע... אלא הצדיק בעצמו נתבע בעוון הרשע...

הבנת את המנגנון?? זה בדיוק כמו שיש הפסקת חשמל!! וכעת מגיעים טכנאי החשמל ורוצים לתקן את החשמל... אבל בשביל זה גופא הם צריכים חיבור לחשמל... אתה מבין לבד שהם לא יכולים להתחבר לחשמל כי... כי הרי יש הפסקת חשמל... פה הם צריכים איזה משהו שיש לו מערכת גנרטור ואנרגיה שמנותקת מהחשמל ורק הוא כעת יכול להושיע ולספק אנרגיה נחוצה... דווקא הניתוק שלו ביום יום מהחשמל!! הוא זה שמועיל ביום פקודה שהוא לא נופל יחד עם כל החשמל ויכול להועיל בשעת צרה... על אותו משקל: כשרח"ל גרמו עוונות פושעי ישראל ונוצר קצר בין ישראל לאביהם שבשמים ונפל כל החשמל... וברגע שיש הפסקת חשמל בסדום... גם ללוט נפל החשמל... גם לצדיקים אשר בה... כעת מי יציל את המצב?? דווקא אותו אחד שגם כשהחשמל עדיין לא נפל... הוא כבר אז נבדל והתנתק והשתמש עם גנרטור משלו... ביום יום הוא היה אמנם מנותק מהחשמל של כולם... אבל כעת שיש הפסקת חשמל דווקא הוא זה שיכול למשוך חוטים ולהמשיך חשמל על כולם... הצדיק שהתנתק מהרשע ולא היה מושפע מעווננו... דווקא הוא זה שביום פקודה יכול להגן על הרשע...

זאת אומרת: יכול להיות מצב של שני צדיקים שוים!!! אחד מגן בזכותו על כל העולם ואילו השני בדיוק הפוך... נתפס בעוון הדור... **מה ההבדל ביניהם?? ההבדל הוא אבסורדי:** הצדיק שמגן על הדור זה דווקא הקנאי הזה שלא נשא פנים... ומחה בכל כוחו נגד פושעי ישראל ובונה חומת ברזל של ניתוק וניכור בינו לבין חטאי עמי... ביום יום הוא היה באמת מנוכר אליהם לחלוטין ושוררת ביניהם איבה... אבל ביום פקודה... כשכלל ישראל צריך רחמים דווקא לצדיק הזה יש את הכח להגן על אחרון נדחי ופושעי ישראל!!! כי הוא לא נתפס בעוונם... ואילו דווקא הצדיק שהיה מעורב איתם... לא רק שלא יוכל להגן עליהם אלא הוא גם יתבע בעוונם... תכל'ס - **כלפי מה הדברים אמורים???**

ההמשך בעמוד 2 בגיליון זה...

רק לא) ביחד (איתם) ננצח!!!

(המשך מעמוד 1) כלל ישראל צריך בימים אלו המון רחמי שמים!!! יש צורך באנשי אמנה שיבואו בכח מעשיהם יגשו לעמוד בפרץ ושיהיו לנו לחומה ומחסה ביום זעם...
 כעת מי הוא הצדיק שיכול הכי הרבה להגן ולהתפלל ולעורר רחמי שמים על הצבא ועל הציונים ועל החילונים ועל הנשמות הכי נדחות של אחרון השמאלנים ופושעי ישראל הכי גרועים?? מי יעזיר עליהם?? דווקא אותם גדולי ישראל שכל השנים ירו בהם גיצים והתנערו מהם מכל וכל!!! דווקא אותם תלמידי חכמים שגם בימים אלו ממשיכים להתנער בכל עוז ותעצומות מכל סרך של שייכות לצבא ולמדינה וכו'... הם הם אלו שיש להם את הכח להגן בימים קשים אלו על אחרון נדחי ישראל... כי דווקא בזכות זה הם לא נתפסים בהפקרות החילונית ומשם יש להם את הכח להגן עליהם בזכות תורתם... ואילו דווקא כל החרדים המתוקים והחמודים שכתע מנסים ללקק ולהתחנף לציונים ולתת להם תחושה ש"ביחד ננצח..." תדעו לכם שרק לא ביחד איתם ננצח! אם אנחנו רוצים שיהיה לכלל ישראל את הזכות לנצח זה רק בתנאי שנמשיך להעצים את הניתוק והניכור המוחלט שיש לנו מהם... ומשם!!! מעבר לגדר והחומה הבעורה שחצצנו בינינו לבניהם... דווקא מעבר לגדר נעמוד ונעזיר עליהם בהמון אהבת ישראל כנה וחומלת... אגא ה'... חוס על הבנים שלך... תחזיר את אחרון נדחי ישראל הבייתה בריא ושלם... אנחנו פה בשבילם...

ושים לב: זה מאוד מאוד מבלבל!!! כי זה באמת סוגיה סבוכה!!! בשבילי באופן אישי התפיסה הזו היא רעידת אדמה... כי סו"ס במושכל ראשון השכל הישר אומר ההיפך לגמרי: מי שעד היום אהב את ככלל עם ישראל... חיבק אותם וחיפה עליהם... הוא זה שאיכפת לו בימים אלו מהציונים והצבא וממילא הוא זה שאמור להעזיר עליהם ברחמים... ואילו מי שתמיד דיבר נגדם אש וגפריית... הוא מצידו יקוב הדין את ההר וכו'...

אבל לא!!! ההיפך הגמור!!! מי שעד היום נתחבר עם הרשעים... בימים אלו עדיף שיתפלל על עצמו שינצל... אבל דווקא אברהם שאומר ללוט הפרד נא מעלי... רק בזכות ההיפרדות הזו יש לו כעת את הכח להציל את לוט ביום פקודה... רק אחרי שמשוה ואהרן מקבלים הוראה הרומה והבדלו מתוך העדה הזאת... רק אז יש לאהרן כח לקחת מחתה ולעצור את המגיפה... זו הסיבה שרשב"י יכול לפטור את כל העולם כולו מן הדין כי הוא זה שהכי הסכים להתנתק ולהיבדל ולגנות את מעשיהם של אומה זו... ביום יום רשב"י מצטייר כאופוזיציה לוחמת נגד אלו שיעזבים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה... ודווקא בגלל זה... כשיש גזירה נשאר המארג דלק היחיד שלכל ישראל האיר בסוד תורה הבהיר...

אשר ע"כ טייער יידן... אם אנחנו באמת באמת אוהבי ישראל... אם באמת איכפת לנו שמאות אלפי בנים של ה' יחזרו הבייתה לחיים ולשלום ולא תיפול משערת ראשם ארצה... אז אנא... לפחות בתקופה זו נתבצר בניתוק המוחלט שיש לנו מהצבא... לפחות בתקופה זו נוציא מהבויסם את ההשקפה החדה כתער שקבלנו מכל גדולי ישראל שחינכו אותם להיבדל ולהתנתק לגמרי מכל שייכות לצבא ולמדינה שכל עניינה מרד במלכות ה'... נעמוד מהצד!!! ומשם!!! משם נעזיר עליהם בהמון דאגה ואכפתיות אהבת ישראל כנה... אגא ה'... חוס על הבנים שלך... תחזיר לנו את אחרון נדחי ישראל הבייתה בריא ושלם...

וכמובן: שהצבא והמדינה זו אולי דוגמא עדכנית... אבל פחות נוגעת אלינו... הדוגמא היותר נוגעת אלינו... זה אותו אברך בן עליה שניגש אלי ושאל אותי: המשפחה המורחבת שלי כולם פושרים... רובם מחזיקים אייפון פרוץ... ואנחנו הזוג היחיד שנשארו חרדים לדבר ה'... ותכל'ס... כשהמשיח יגיע... מקובלנו שרוב כלל ישראל ימות... (וישאר רק שלישי ועל זה נאמר 'ואשלים ניהומים לו ולבאביו... בקיצור: יטרכו ניהומים) ותכל'ס... שואל אותי אותו אברך: שני דברים אני רוצה לדעת!! דבר ראשון: מי אמר שאני לא אתפס בעוונם... הרי כפי שהזכרתי מקודם 'כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין וכו', דבר שני: נו... נניח שהצלחת להרגיע אותי ולשכנע אותי שאני מסודר... אבל אבאלע... מה יהיה עם כל המשפחה שלי... מה... המשיח יגיע ואנחנו נשאיר אותם בעזרה?? זו שאלה מאוד כואבת... יש המון יהודים שמפחדים על הקרובים לליבם... אז דבר ראשון: נא לא לשכוח שיש פסוק אחר שמוכר לנו... וקיים לנו את הדבר שהבטחנו ע"י צפניה חוזך כאמור בימים ההם ובעת ההיא, **יבוקש עון ישראל ואינו ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה כי אסלח לאשר אשאר**... אה... פה כתוב מנגינה אחרת... שגם החוטאים יקבלו זיכוי וחנינה... כי אסלח לאשר אשאר... נו... אז איך זה מסתדר???

אז הנה... שוב הגענו לאותה נקודה: החוטאים והנושרים והתינוקות שנשבו זה לא הסיפור!! הסיפור העיקרי הוא אותם צדיקים שיהיו שם בשבילם ויגנו עליהם!!!

אם אתה מצידיך תתנהל נכון ותיצור את החומה הנדרשת בינך לבניהם... (כמובן שחומה שנבנית בתוך המשפחה זה משהו שצריך ליווי צמוד של רב פיקח שבקי בתחום וידע להתנהל ברגישות אך נחישות)... ואם אתה תצור את הגבולות הברורים של 'והיה מחניך קדוש' שמפריד בינך לבין ה'ערוות דבר' שיש אצלם... הרי לא רק שאתה לא תתפס בעוונם... אלא אתה אתה יהיה הצדיק שיכול להגן עליהם!!! אדרבה... תעזיר עליהם... תתפלל עליהם... שישב איתם בנשובה ושיסלח להם... ואת התפילה הזו תעשה רק אחרי שהצבת את הגבולות הברורים... כל נשכח שגם אברהם וגם לוט סגורו והתפללו על סדום... כשאברהם מתפלל על סדום ה' מקשיב לו... ואילו כשלוט מתחיל לסגור עליהם המלאכים סוגרים לו את הפה... למה?? כי אברהם לקח מאה צעדים מרחק מסדום וחטאיה ואז יש לו רשות להעזיר עליהם... אבל לוט שחי עם סדום ומתערבב איתם... ורוצה להתפלל עליהם... המלאך משיק אותנו... עדיף שתתפלל על עצמך שלא תתפס בעוונם... זה היסוד!! זה הכלל ברזל!!

ממילא דווקא בימים אלו שיש איזושהי נטיה ואוירה כללית של "ביחד ננצח"!! כן... זה טוב להם... ה' רוצה שהם יפסיקו לריב ויהיו ביחד וזה חשוב... אבל אצלנו זה ההיפך הגמור... אנחנו רק לא ביחד איתם ננצח!!! אם אנחנו באמת רוצים להועיל להם זה רק אם נתבצר בעמדתנו ומשם נרעיף עליהם המון המון אהבת ישראל ללא תנאים... וזו עבודה פנימית עמוקה מאוד שהיא סוג של נקודת מבחן!!! אתה מסוגל לאהוב יהודי תוך כדי שאתה מתנער ממנו מכל וכל...?? זו אהבת ישראל המאתגרת שנדרשת מאיתנו!! אנחנו נתפלל גם עליהם וגם על החרדים האלו שמנסים להתחנף עליהם... (עד שהם יקבלו זיקה בפרצוף ויברחו משם... תשמע לי... חילוני לא רואה בעין יפה חרדי רופס שמלקק אותו... נפגש...) נתחזק באהבת ישראל אמיתית!! לאהוב את הבנים של ה' כמות שהם ולהעזיר עליהם!!!

בפרשת השבוע קרה משהו מאוד 'לא שגרתי'!! אברהם יושב פתח האוהל וחפש אורחים... וירץ לקראתם... קח נא מעט מים... ואל הבקר רץ אברהם... והתורה סוקרת כל תנועה של אברהם באותו יום... ועל כל תנועה הוא מקבל שכר לדורות... קח נא מעט מים- זכו בניו לבאר 40 שנה במדבר... ואקחה פת לחם- זכו בניו למן 40 שנה... ויש כאן שתי שאלות שזועקות לשמים: רבש"ע: מה שונה היום הזה מכל יום שגרתי אחר אצל אברהם?? וכי זה היום הראשון שאברהם מכניס אורחים?? כבר ששששנים שהוא מכניס אורחים... הוא כבר שנים רץ אחרי הבקר... ולוקח פת לחם וסועד ליבם של האורחים... אז מה קרה בדיוק ביום הזה שכל המצלמות מתעדות כל תנועה של אברהם כאילו קורה פה משהו היסטורי...???

והשאלה השניה שזועקת עוד יותר: הרי דווקא ביום הזה ה' הוציא חמה מנרתיקה כדי להקל על אברהם שלא יצטרך לארח... ותכל'ס... בסוף מתברר שאברהם רק מצטער מזה שאין אורחים... ואז ה' בסוף 'כנע' ומביא לו אורחים... אני לא מבין: מה... היה פה כביכול טעות באיסטרטגיה... ה' 'חשב' שחופשת מחלה תשמח את אברהם ובסוף המקבל הקיש ביטול??

ואולי אפשר לומר תשובה אחת על שתי השאלות:

בשביל אברהם לרוץ אחרי הבקר, ולהגיש עוגות לאורחים זה טרפיה!! זה כיף!!! הלוואי... תבואו כל יום... מה לעשות שבימים יום אין לאברהם אבינו את הלוקוסוס לעשות את הכיף הזה... כי סו"ס גם בגמילות חסדים אברהם אבינו עושה מה שצריך ולא מה שכיף!! ולכן ביום יום השוטף אברהם עסוק בגמילות חסדים מול כל מיני טיפוסים מאתגרים ולעשות שירות סוציאלי מתיש ולהיות אוזן קשבת לכל סוגי הבעיות... ואת הגמילות חסדים הפוטוגוניות והיפה הוא משאיר לאחרים שרק את זה הם יודעים לעשות... והנה!!! הגיע יום השלישי למילה... הקב"ה רוצה לשלוח את אברהם אבינו ל'בית החלמה'... מה ה' עושה?? מוציא חמה מנרתיקה וכל האובייקטים והתיקים הקשים נשארים בבית... ואברהם לראשונה נשאר עם ההכנסת אורחים הטהורה!! הנקייה!! לרוץ אחרי בקר ולהגיש כוס מים צוננים... אה... אמחיה... כזו הכנסת אורחים עושה את אברהם בריא... ואז!!! אז באמת ה' שולח את כל המצלמות לתעד את החלק היפה של ההכנסת אורחים הפוטוגנית במיטבה!!! לא אברהם אבינו במיטבו... אלא גמילות חסדים במיטבה... אבל יום לאחמ"כ אברהם שוב חזר לשיחות טלפון הארוכות והמוכרות... שוב חזר להיות אוזן קשבת ולעשות את החסד האמיתי!!! מה שבאמת צריך לעשות בגמ"ח ולא רק מה שכיף ונותן הרגשה טובה... כן... צריך לדעת שגמילות חסדים זה משהו אמיתי!! זה משהו שאברהם אבינו הנחיל לעם הנבחר...

גמילות חסדים זה לא רק משהו יפה!!! זה גם מה שצריך!!! המבחן האמיתי של גמילות חסדים זה לעשות את החסד הנכון!! את מה שצריך לעשות!! וברוב הפעמים הגמילות חסדים האמיתי זה בבית... מול האנשים הקרובים ביותר... מול המשפחה המורחבת... ובכל מיני סיטואציות שלא תמיד אפשר להעלות אותם על נס... גמילות חסדים נכונה זה גם לדעת מתי לעשות חסד... אברהם לפעמים נאלץ לכבוש את החסד ולצייד את השפחה בלחם וחמת מים ולשלוח אותה... לפעמים צריך להגיד לאיש הקרוב ביותר 'הפרד נא מעלי'!!! בקיצור: מי שמחפש את הגמילות חסדים של כלל ישראל לעיני המצלמות... שידע לו שזה קורה פעם או פעמיים בחיים... הגמילות חסדים האמיתית והעצומה של כלל ישראל זה אותה אמה שעליה נאמר 'עושי צדקה בכל עת' שמגדלת את הילדים שלה במסירות, זה אותו אברך ש'חרפה לא נשא על קרובו' והוא עוזר לקרוב משפחה נזקק שאפילו תודה לא תמיד אומר לו ודווקא בגלל זה צריך דווקא אותו... זה גמילות חסדים יומיומית נוסח אברהם!!! וזה מצולם 24 שעות בשמים.

אחת מיטתו של מרן ר' ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל

עומדים אנו בתוך ימי השבעה להסתלקות מרן ר' ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל... שהיה לפיד האש וקידש מלחמת חורמה ועמד בחוד החנית בכל עוז ותעצומות נגד... נגד... נגד מה?? נגד... תגיד אתה נגד מה??

נגד הקטנות!!! השפלות... הנחיתות וחוסר כבוד שבני התורה ומבקשי ה' לא נוהגים בעצמם... הוא עמד בחוד החנית ונלחם בעד כבוד התורה ולומדיה!!! ואת המצביא והגנרל הזה איבדנו בדיוק בתקופה הכי רגישה... בתקופת מלחמה שהנצחון תלוי באופן קריטי במורל של הצבא והחיילים... ומי יתן ל'כוחותינו' האמיתיים את הכח?? מי ה'משוח מלחמה' שיזכיר לנו בקולו החוצב שה' אלוהין מתהלך בקרב מחני-ך!!! מחנה בני (ה)תורה להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחניך קדוש...

בחורי ישראל אל ר' ברוך מרדכי זצוק"ל בכו המלבישכם גדלות ורוממות... המעלה על נס את נזר הבריאיה על צאנורם הזקוף (שלא יהיה כפוף...)

זה לא סוד שר' ברוך מרדכי היה הסמל ודוגמא למייצג שיטת סלבודקא שדגלה בגישה של 'גדלות האדם' ומהמקום הזה להתרומם בעבודת ה'... ולעומתה עומדת שיטת נובהרדוק שזה הקצה השני לבטל ולהביל את כל ענייני העולם הזה וממילא לא נשאר שום דבר חוץ מ'התורה הזאת'.

על פניו... ב'סידור מדפים' היהודי שני הדרכים האלו נתפסים כויכוח פנימי בתוך ה'מגירה' של 'תנועת המוסר'... אז זהו שלא!!!

צריך שהשתי גישות האלו לא נולדו ב-150 שנים האחרונות... הם היו קיימים מאז ומעולם וזה גם לא שתי גישות אלא הכל תלוי בנסיבות... ואיפה רואים את שתי הגישות האלו בצורה ממש בולטת וחדה??

מצינו שני מלכי יהודה!! שני מלכים שהיו צדיקים מאוד והקימו עולה של תורה ורוממו את דרך ה'... יהושפט!!! וחזקיהו!!! וההבדל ביניהם בגישה הוא כרחוק מזרח ממערב... נתחיל עם חזקיהו שהוא יותר מוכר לנו... חזקיהו היה מלך בתקופה הכי שברירת בהיסטוריה... שנחריב באותו זמן משל בכיפה וטלטל את כל העולם ובלבל את כל האומות... הוא כבר הספיק להגלות את עשרת השבטים בשלוש נאגלות... והנה הוא כבר בדרך לנאגלה הרביעית... להגלות את מלכות יהודה... וכאן חזקיהו נהיה מלך!!! וכעת הוא אמור איכשהו להתמודד מול סנחריב... האיש החזק ביותר בעולם!!! חזקיהו הודיע מראש: רבותי!!! אנחנו אבודים... אין לנו שום סיכוי מול סנחריב... חבל להשקיע משאבים... חזקיהו נעץ חרב בבית

המדרש והכריז: מי שלא עוסק בתורה ידקר בחרב... במילים אחרות: הוא לקח את כל התקציבים של תחמושת וצבא ונשק ואת הכל הוא הזרים לבית המדרש... חובל עול מפני שמן- שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי מדרשות... חזקיהו הבהיר חד משמעית לכל יושבי יהודה... אין צבא... אין גדר הפרדה... אין הרתעה... אין ירוטים... אין כככלום... יש רק דבר אחד!! בית המדרש!! תעסקו בתורה וה' יעזור... חזקיהו הוא אבי תורת נובהרדוק... אצל חזקיהו אין התפתלויות ואין הסברים שבזכות התורה שלנו חיל האוויר מצליח להרוג את המחבלים... ואם הצבא מנצח זה בזכות אלו שלומדים תורה... לא!! אצל חזקיהו אין את הלומד'ס הזו... כי אין!! אין כלום!! כי באמת אין כלום... כל התקציב הלך רק לתחזוקה של הבית מדרש... רק מה?? אני הולך לישון על מטתי וה' ילחם בעדי... אצל חזקיהו הבטחון זה עד הסוף!! זה נובהרדוק על כל הקופה!! עד הסוף!! ללא השתדלות ולא כלום... וחזקיהו באמת מנצח בגדול!! בענק!!!

חזקיהו הולך לישון ובבוקר הוא מגלה את עזה שטוחה לפניו... (איזה עזה... רוסיה וארה"ב!!! צבא סנחריב זה רוסיה וארה"ב ביחד...)

חזקיהו הוא אבי תורת נובהרדוק!! עד כאן חזקיהו המוכר לנו...

קעת נעבור למלך יהושפט... יהושפט קצת פחות מוכר לנו מהסיפורים... אבל יש משפט אחד ששגור על לשוננו והוא לקוח מיהושפט... **ויגבה לבו בדרכי ה'!!** כן... הפסוק הזה שכולם התבטאו על דמותו האצילית של ר' ברוך מרדכי שכל כולו היה "ויגבה לבו בדרכי ה'!!! אז זהו!! שהפסוק הזה נאמר על המלך יהושפט... אבל לא כולם יודעים מה הרקע שעומד מאחורי הפסוק הזה... אז בקצרה ממש... יהושפט היה הניגוד הגמור לחזקיהו (חזקיהו היה נין של נין של יהושפט) יהושפט היה מלך מאוד חזק ועוצמתי... "ויהי יהושפט הולך וגדל... ויהי לו עושר וכבוד" והפלשתים היו כנועים לפניו והערביים היו מעלים לו מס כבד וכל העמים רעדו ממנו...

אבל זה לא נגמר בזה!!! ליהושפט היה את הצבא הכי גדול מכל המלכים שהיו לפניו ואחרי!! בדקתי את זה... יותר מדוד ושלמה ואסא... תן ניחוש כמה חיילים היו בצבא של יהושפט??? תזרוק מספר...

מיליון מאה ששים אלף חלוצי צבא!!! (זה לא המצאה שלי... זה פסוקים מפורשים... אתה מוזמן לעיין בפנים דה"י ב' פי"ז... רק לשם השוואה... לדוד היו בערך 330.000 חיילים, ולאסא שהוא אבא של יהושפט היו 580.000) יש לך מושג מה זה 1.160.000 חיילים?? רק שתבין... כל חיילי צה"ל כולל הכל... הם פחות מרבע מה... בקיצור: מדובר היה במלך עצום ואדיר!!! מעצמה אדירה של כסף וצבא ומשאבים... ועל אותו יהושפט מלך יהודה!! אומרים חז"ל: **כשהיה רואה תלמיד חכם היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו ומגפפו ואומר: אבי אבי, רבי רבי, מרי מרי**, (אני מחכה בכיליון עיניים למישהו שילחין שיר על המילים העצומות האלו... אנא... שמעוני ופגעו לי...) מה כתוב כאן??

מיליון מאה ששים אלף חיילים עומדים במשמר של כבוד מול יהושפט!! מחכים לפקודה מהוד מלכותו...

ולפתע יהושפט מזהה שם מרחוק איזה אברך בן עליה שחוזר מהכולל עם קרטונים של 'משנת יוסף'... באותו רגע יהושפט קם מכסאו ורץ אליו... רבי רבי... מרי מרי... בא... שב על הכסא שלי... מאן מלכי רבנן... **אז הנח! על זה!!!** על זה נאמר "ויגבה לבו בדרכי ה'!!!" גובה זה מילה יחסית!! גבוה הוא בייחס ל-מה שנמוך ממנו... אצל יהושפט יש!!! יש מה לראות!!! יש כסף... יש כבוד... יש ליהושפט צבא אדיר... ומעל הכל!!! **גבוה מעל גבוה!!** הוא מציב את התלמיד חכם **ומגביה** את קרנו גבוה מעל כל הערכים האחרים... לזה קוראים **ויגבה** לבו בדרכי ה'!!! עכשיו אתה קולט מה ההבדל בין חזקיהו ליהושפט?? חזקיהו המלך גם היה משתוקק להגביה ולרומם קרנה של תורה... אבל מה אפשר לעשות שבנסיבות הקיימות אין לו... אין לו עם מה... כי בשביל שבחור ישיבה ידע שהוא **גבוה**... בשביל זה צריך שיהיה מישהו נמוך ממנו!! צריך צבא... חיילים... שהם קיימים ויש להם נוכחות!! ובכל זאת אתה יותר גבוה מהם!! אבל מה לעשות שבדורו של חזקיהו אין... אין צבא... אין חיילים... אין כלום... אין לנו שיוור אלא התורה הזאת... ממילא בחור יקר... צר לי... להגיד לך שאתה גבוה?? אין לי דרך איך להגיד לך את זה... אבל מה אני כן יכול להגיד לך...?? שחוץ מתורה ולומדיה אין אף אחד!! אתה היחיד שנשארת פה!! (אגב: זה גם ההבדל בין נח לאברהם... הנביא מונה את אברהם 'אדם גדול בענקים' ואילו נח?? האם נח גם נקרא גדול? לא... מה אפשר לעשות... 'וישאר אך נח'!! אם רק נח נשאר אין לו על מי להיות גדול... זה מה שיש... תיבת נח... ממילא הדור של חזקיהו היו דור שכולו תורה... דור של נובהרדוק'רס... אבל אם אתה מחפש "ויגבה לבו"?? את זה הם לא יכלו לספק!! כי אין!! אין משהו אחר!! (אגב: במאמר המוסגר... זה לא נכון לומר שחזקיהו ככה נקט כתוצאה מחוסר ברירת מחדל... היה פה משהו מעבר לזה... חזקיהו היה צריך להקים עולה של תורה ולשקם אותה מאפס לאחר פטירת אביו... לכן הוא היה צריך לשים את התורה במרכז החיים ולדחות את כל הערכים האחרים והדברים ארוכים ואכז"ל...)

אבל אצל יהושפט יש!!! יש מה להציע... יש מה למכור... יש צבא אדיר... יש עושר וכבוד... יש מנהיגות חזקה... יש משילות... ו... וכאן מופיע יהושפט ולוקח את התלמיד חכם ושם אותו גבוה מעל כולם!!! כאן יש **ויגבה** לבו בדרכי ה'... כאן יש את ההיררכיה... את נמוך שמנשא מעליו את הגבוה...

ר' ברוך מרדכי היה ה-יהושפט של דורנו!! מעבר לגדלות העצומה בתורה ורבות בני תורה שכל עמידתם הרוחנית נזקפה אליו... הוא היה עמוד אור יחיד בדורו שהעניק **גובה** ורוממות לדרכי ה' ובני תורה!!!

הוא לא היה התמקד בלבטל ולהביל עד כמה שאין כלום חוץ מתורה... לא!! יש עולם... יש חומרות... יש יפת אלוקים ליפת... אבל וישכון באהלי שם!! כן... ה-יפת המיופייף הזה מזהה ש-שם גבוה ומרומם ממנו... זה מה שעושה אותו כ"כ כ"כ אנטי-שם!!! את זה ר' ברוך מרדכי הנחיל... הוא אף פעם לא דיבר על דרך השלילה... הוא לא מחק את כל מה שבחוץ... הוא לא ביטל את ההכרה בחומרות... אדרבה... יש הכרה... יש עולם... ומצידי יש גם חיילים... אבל כל העוסק בתורה הרי הוא מתעלה!!! אתה מעל זה!! אתה גבוה מזה!! ויגבה לבו בדרכי ה'!!!

הוא לא היה התמקד בלבטל ולהביל עד כמה שאין כלום חוץ מתורה... לא!! יש עולם... יש חומרות... יש יפת אלוקים ליפת... אבל וישכון באהלי שם!! כן... ה-יפת המיופייף הזה מזהה ש-שם גבוה ומרומם ממנו... זה מה שעושה אותו כ"כ כ"כ אנטי-שם!!! את זה ר' ברוך מרדכי הנחיל... הוא אף פעם לא דיבר על דרך השלילה... הוא לא מחק את כל מה שבחוץ... הוא לא ביטל את ההכרה בחומרות... אדרבה... יש הכרה... יש עולם... ומצידי יש גם חיילים... אבל כל העוסק בתורה הרי הוא מתעלה!!! אתה מעל זה!! אתה גבוה מזה!! ויגבה לבו בדרכי ה'!!!

ומכאן ואילך זה פתוח... כל אחד יבחר לעצמו את הדרך שיותר מדברת אליו... האם חזקיהו או יהושפט... האם נובהרדוק או סלבדוקא... לי באופן אישי... עצם נוכחותו של ר' ברוך מרדכי מאוד השפיעה עלי! עצם ההופעה שלו נתנה לי באופן אישי המון גובה בעבודת ה'...

כלפי מה הדברים אמורים?? אני אתן לך דוגמא אקטואלית מאוד...

אנחנו נמצאים בעיצומה של מלחמה... צבא הגנה לישראליי נכנס קרקעית לעזה... וכאן אנחנו מתחילים להתפתל... הוי... שום דבר... כוחי ועוצם ידי... אין להם שום כח... רק בזכות התורה כלל ישראל ניצלים... המשפטים האלו הם אמת ואמונה!! כלנו מאמינים בזה ויודעים שזו האמת... ובינינו... מי שהכי מבין את זה בימים אלו זה הקדקודים הראשיים בצבא... (בעלי האיטרטיגיה שקיבלו לפרצוף את הכשל ואת איבוד האימון בכל המערכות הכי משוכללות... הם הראשונים שמבינים עד כמה אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים) אבל מה לעשות שאני טיפוס שמאוד מדבר אלי תותחים ופגזים וטנקים ובום בום ופייו פייו... כן... את חטאי אני מזכיר היום... כבר מגיל שלוש שנים הייתי משחק כל היום באוטואים ובג'יפים וכל הזמן הייתי דורס איתם את הבובות של אחותי... וכשהייתי קצת יותר גדול תמיד שיחקנו שוטרים וגנבים... (בלי שום קשר למשטרת ישראל... שוטרים של גנבים) ובפורים היה לי אקדח עם 'קבצונים'... בקיצור: לא תשנה אותי! בסופו של דבר נולדתי גבר!! ולא סתם גבר אלא ישראלי... כי שריתי... אני מדמיין מלחמות... מדמיין הפגזות... אני רק מדמיין מה שהולך בעזה, זה מעלה לי את האדרנלין במוח... וגלגלי המוח שלי מתחילים לעבוד במהירות... יאלה... שיכסססחו איתם... שיכנסו מפה... שיגיעו אליהם מהצד וכו' וכו' ואכמ"ל... סליחה על השאלה: מישהו מבין על מה אני מדבר?? לא יעזור לנו כלום!! אני גבר ואתה גבר... וצבא וחיללים ונגמשי"ם ותותחים זה משהו שמדדבר אלינו בלי שום קשר לציונים ה'אלו... בסופו של דבר גבר נמשך לכח זרוע ושליטה... (אז בישיבה זה מתבטא בלהחזיק מפתחות... אח"כ בלעשות כסף ולקבל תיקים בעירייה... אח"כ זה להתחנף ולקבל עמדות השפעה... והשיא זה בכח הזרוע שמתבטא בנשק ויצאיה לקרב.)

ומעתה: לקשור לי מטפחת על העיניים ולסגור לי בכח את הראש ולקחת את כל הצבא והחיללים והנגמשי"ם שחולפים לידי בכביש שש... ולזרוק את כולם לפח ולהגיד לי שטויות... הם שוים כקליפת השום... הם לא עושים כלום... הכל כוחי ועוצם ידי... הלוואי!!!! אני בעד... מי יתן... הלוואי והייתי מספיק בעל מעלה לקלוט עד כמה שוא תשועת אדם... כי סו"ס זה נכון... והוכח עד כמה שום דבר לא הציל ולא עזר וממילא גם לא יעזור... (סו"ס כל אלו לא הצילו אותנו מהשואה שהתרחשה כאן במשך יום אחד) אבל מה לעשות שלמרות הכל זה לא לגמרי עובד עלי... עדיין ריח הקרב זה משהו שמרצד לי מול העיניים וזה כן מדבר אלי... ולהדחיק לי בכח את כל האימביציות האלו ולבטל אותם לגמרי זה... זה... זה לא תמיד חכמה... (זה בסה"כ מצטרף לעוד רשימה ארוכה של הדחיקת רגשות עם טיוח של דבק אפוקסי...) וכאן מגיע יהושפט מלך יהודה ואומר לך: כן!! יש חיילים... יש לי צבא אדיר... יש תותחים... יש חיל אוויר... ועדיין!!

יהושפט מלך יהודה היה רואה תלמיד חכם... והיה עוזב את כולם ורץ אליו ומחבקו ומנשקו ומגפפו ואומר: אבי אבי רבי רבי... זה הרבה יותר מדבר אלי!! הרבה יותר קונה שביטה בלבתי!! וזו הייתה הסחורה שר' ברוך מרדכי סיפק!!

ר' ברוך מרדכי לא היה עסוק בלהבייל ולבטל... לא בגלל שזה לא נכון!! אלא בגלל שאנחנו לא באמת אוחזים שם... ר' ברוך מרדכי לא אמר שהחיילים הם כלום... הוא אמר שבחור ישיבה הוא **גבוה** מהם!!

את זה אני יכול להבין... בפרט בדורנו שהכל עובד עם שלט רחוק!! כולם מבינים שהחייל הקרב הוא הטכנאי ואילו המוחות שמפעילים אותו והדרג שמנהל את הקרב האמיתי נמצא אי שם בבור הפיקוד... אפילו החמאסניק שהשכלה שלו שואפת לאפס... גם הוא מבין שלא זורקים טיל עם תנופה של יד... לוחצים על שלט מרחוק... כיום שום דבר כמעט לא עובד עם פטיש ומסמר... ולא מזגן דינני... וגם לא אקדח דינני... ממילא כשר' ברוך מרדכי הסביר לי שאני נמצא בבור הפיקוד מול העושה מלחמות האמיתי... ומתוך השמירת עיניים שלי ועסק התורה שלי... שם מתקבלים ההחלטות האם ישוב חרון אפו מעמו מעירו מארצו ומנחלתו... את זה אני מבין!! אבל להגיד לי שכל הצבא הוא גאנישט... לקחת את נושאת המטוסים האמריקאית ולהטביע לי אותה בים ולהגיד לי שזה שווה כמו פליימוביל... הלוואי!!! הלוואי והייתי אוחז באמת האמיתית הזו... מה אעשה שאני לא אוחז שם... מה כן?? תדע לך שעם כל הנשק וכל התחמושת שיש לצה"ל בסופו של דבר ה' הוא העושה מלחמות האמיתי וכשאתה יושב ושונה כנגדו!! אתה מקבל ההחלטות האמיתיות... ולפי גודל הנחת רוח שתעשה לפניו ה' יהיה בצד שלך והוא ינצח בבית מלחמתם...

ושוב!! קח את הדברים בפרופורציות... אני לוקח בחשבון שיש הרבה שאוחזים במדרגה רוחנית יותר גבוהה משלי... מי שמסוגל לאחוז באמת שאין שום דבר... אין צבא... אין הרתעה... אין כלום ויש רק תורה... מי שאוחז שם שיחזיק בזה!! אני מקנא בו!! כי אליבא דאמת כלנו מבינים שזו האמת... אבל מי שלא אוחז שם... נוצר מצב שהוא יצא קרח מכאן ומכאן... כי לשכנע אותך שהצבא זה כלום לא הצלחנו... ומה אתה שווה? גם כלום... אבל ברגע שר' ברוך מרדכי הגיע והוכיח לי ש-כן... יש צבא... ואני גבוה מזה!! הנה... כאן יהושפט מלך יהודה עומד מכסאו ומצביע על נזר הבריאה ואומר: רבי רבי מרי מרי... ויגבה לבו בדרכי ה'.

אתה מבין לבד שהדוגמא מהצבא והחיילים זה בסה"כ מדגם אחד... ר' ברוך מרדכי הלך בקו הזה בייחס לכל הגישה לחומריות של העוה"ז...

ר' ברוך מרדכי לא שידר זלזול לחומריות... לא ההביל את המראה החיצוני... רק מה? כל פועל ה' למענהו!! הכל נועד לרומם ולשרת ולהגביה את האדם השלם!! וכאן אולי ננסה לגעת במילה אחת בנקודה עצובה ורגישה... בעשור האחרון משהו קרה לגדלות האדם!!

וירוס אלים חדר לתוכי 'גדלות האדם' ורוקן אותה מכל התוכן...

מה שקרה זה ש... שהרבה בחורים יודעים לתאר איך שר' ברוך מרדכי עמד בתור בחור מול המראה וסידר את הבלורית כיו... כי גדלות האדם... אבל יש כמה פרטים שוליים שנשכחו משום מה... באיזה שעה הוא עשה את זה?? בארבע לפנות בוקר!! כשכולם מסביבו המשיכו לישון... והוא קם!! למה?? כי... כי גדלות האדם!! היות ואני גדול... אז אני מחוייב יותר מכולם!! אני מוכרח לשלוט בעצמי יותר מכולם!! הפרט הזה משום מה נשכח... יושב לו בחור רגל על רגל ו... ואני אעשה מה שאני רוצה... ושאלך אחד לא יעיד להגיד לי מה לעשות... ולמה?? כי גדלות האדם...

אני אחזיק מכשיר שיואמי... ואני אעשה בזה מה שאני רוצה... ושאלך אחד לא יגיד לי מילה כ... כי... גדלות האדם... אני יודע מה שאני עושה...

עוד גדלות האדם אחת כזו והנמלה והג'ק כבר יותר גדולים ממנו...

אתה קולט מה קרה?? אתה קולט איזה וירוס אלים נכנס פה??

כשר' מרדכי העצים את גדלות האדם הגישה הייתה: אני גדול!! ולכן אני חייב יותר!! דורש מעצמי יותר!! אפשר לצפות ממני ליותר!! גם אם אני מוקף באנשים פחותי ערך שהם מובלים ונגררים... אני לא מובל אלא מוביל!! אני לא נגרר אלא גורר!! הראשון בהיסטוריה שדגל בגדלות האדם היה יוסף הצדיק שאומר לפוטיפר "איננו גדול בבית הזה ממני..." במילים אחרות: אין עעעעעלי!! אני הכי גדול פה... אבל באיזה הקשר הוא אומר את זה?? הוא אומר את זה מול הסמארטפון המצרי... הוא אומר את זה מול היצרים שלו שלופתים אותו וכמעט מכריעים אותי... ויוסף מרים ראש ואומר: לא!! אני גדול!! אני ענק!! אני פה המנהיג והמושל!! ויש לי כח למאן ולהגיד לא!!!! שם המוצלח הגדול בהיסטוריה שולף את המסמך ומכריז: אני גדול!! מת?? כשנדרשים ממנו תעצמות הכי גדולות... כשנדרש ממנו היאבקות ומלחמת יצרים אדירה... שם הוא שולף את גדלות האדם!! זה גדלות האדם!! זה היה ר' ברוך מרדכי...

את זה הוא הנחיל לנו!! בחור יקר: אתה מגיע מבית מודרני... גדלת בבית פתוח... קבלת חינוך פשרני... ו... ותוצאה מזה אתה מתמודד... כל שבת חופשית ולאו דווקא... ויש לך מלחמות עולם... דמותו של ר' ברוך מרדכי תעמוד לך מול העיניים: אני גדול!! איננו גדול בבית הזה ממנו... אני המוצלח פה... אני מנהיג ומושל... יש לי כח לשלוט על עצמי והנה אני אוכיח מנהיגות ואני לא אגרר... גם אם כל השלושה שסביבי בחדר ימשיכו לחרופ... אני גדול!! אני יכול להתגבר כארי!! יש לי ר' ברוך מרדכי שלימד אותי להיות גדול!! יש לי את ר' ברוך מרדכי שלא ההביל ולא זלזל בחומריות... אבל הוא לימד אותי שאני גבוה יותר!! למעלה מן השמש...

שבו לכם פה עם החמור בואדי סילווא...

אנחנו צריכים לדעת שלמרכה האבסורד אנחנו נמצאים כעת במלחמה דתית!!! החילונים לא יודעים אך לאכול את זה... הם מנסים להתנער מהשיח הדתי שיש כאן... אבל מה אפשר לעשות!! כמו שהחמאס גרר אותנו למלחמה... ככה הוא גרר אותנו לשיח דתי מובהק... החמאס כל העולם הערבי... הם לא מדברים על שטחים ונדל"ן... הם לא מחפשים קרקעות... הם רוצים אל אקצא!!! זו המילה שלהם!! את זה הם משננים יומם וליילה... ומוכנים להחריב את כל העולם על הפרנציפ הזה... אל אקצא שייך לנו!! זה לא יאומן!! יש פה ויכוח סופר סופר עקרוני... הויכוח פה הוא מי הוא עם הנבחר... מי רשום בטאבו יחד עם ה' בביתו... האם ישמעאל או ישראל...

והערבים מבינים את עוצמת הויכוח!!! זה עולה להם בחיים ואילו אנחנו בחסות המדינה החילונית... מנסים להסיט את הנושא... אנחנו כל הזמן מסיטים את זה לויכוחים זרים... וההלו... הם מדברים ברור!!! אנחנו רוצים אל אקצא!!!

ואני כל הזמן מנסה להיכנס לראש של חילוני שיושב לו במסעדה בתל אביב רגל על רגל ורואה כדורגל ופתאום חולפים לו טילים וירוסים על הראש ומגיע אליו חמאסניק עם אקדח שלוף... הההלו... אל אקצא שלנו... הר הבית שייך לנו...

אני יושב וחושב לעצמי... מה החילוני אמור להגיד?? קח... שיהיה לך לבריאות... קח את אל אקצא... תעשה איתו מה שאתה רוצה... רק תתן לי להמשיך לאכול ולהנות ולבלות...

אבל לא!!! החילוני לפתע נעמד על שתי רגליו האחריות ואומר לחמאסניק... לא!! אל אקצא לא שייך לכם אלא שייך לנו... זה חשוב לנו... ואני תופס את החילוני לפינה... תגיד לי: אל אקצא חשוב לך?? מה... מה זה בכלל?? מה יש שם?? מילא אני... יש לי זבחים מנחות בכורות ערכין תמורה כריתות תמיד מידות יומא פסחים חגיגה... יש לי קרוב לאלף דפי גמ' שאני פוגש שם יום יום את הר הבית... אני מבין מצוין מה יש לחמאסניק מאל אקצא...

כי האל אקצא הזה עושה לי איש בעיניים הרבה לפניו... אבל אתה?? מה לך ולא אל אקצא... תן לו את זה ושירגע...

אבל לא!!! החילוני מבין שהוא לא יכול לוותר על אל אקצא... אין לו מושג למה!!! ואני פה בשביל זה!!! אני פה בשביל שיהיה לך על מה להילחם!!! אצלי נמצא המידע על איזה ערכי עולם אתה נלחם!! אתה נלחם על אבן שתיה... בית הבחירה, גורן ארנן, דביר המוצנע, חנה דוד, קודש הקדשים... אז נכון שאין לך מושג מה זה... ואתה נלחם בלי לדעת על מה... אבל בשביל זה אני פה! המידע אצלי... בשביל שיהיה לך על מה להילחם!!! אנחנו פה בפרשת וירא צועדים יחד עם אברהם ויצחק וביום השלישי הם רואים את אל אקצא מרחוק... ואז לפתע אברהם מצביע לישמעאל ואליעזר ואומר להם שבו לכם פה עם החמור... אני עולה עם יצחק לאל אקצא... ואתה ישמעאל תשאר שם בואדי סילווא עם החמור... ראיתי בסידור אוצר התפילות פיוט מיוחד שנתקן לפרשת וירא... קוראים לזה "אבהה" כי זה פיוט שנתקן לאמצע ברכת אהבה רבה לפני המילים 'וקרבנתו מלכנו לשמך הגדול!! כל הפיוט מסתובב סביב ישמעאל שמוען שהוא עם הנבחר... והפייטן מונה את כל השמות של ישמעאל ובני קטורה ומוכיח אחת לאחת שאתם מוחזן לתמונה... והפיוטן של הפיוט הוא קח נא את נכדך - את יצחק ולא ישמעאל... והסיומת היא וקרבנתו לשמך הגדול להודות לך וליחדך... בא"ה הבורח בעמו ישראל באבהה!!!

בית המקדש ברקע המלחמה והחזית... התפילה והזעקה...

בימים אלו בבית המקדש ישנה תכונה בכל החזיתות... מכל הכיוונים... העומס העיקרי הוא בעזרת ישראל... שם יש תיגבור משמעותי ביותר של 'אנשי מעמד'!! כל עיר ומחוז בישראל שלחו עוד ועוד חסידים ואנשי מעשה יראים ושלימים שיצטרפו לתענית מידי יום לייצא את כלל ישראל ולעמוד על קרבן אחיהם ולעורר אהבה ולזעוק ברחמים על שארית ישראל... בבוקר יש שחרית עם קריאת התורה בכריאת העולם... אח"כ יש מנחה גדולה... ולקראת בין הערביים מורגשת נהירה משמעותית של המונים... וגם נשים צדקניות שמגיעות להתפלל תפילת נעילה בציבור... לקראת נעילת שערי העזרה מידי יום... לזעוק ולהתפלל על אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה... ובצוק העיתים הצטרפו גם קבוצה של כהנים שהם עומדים עם הגב אליו... מאה אמות קדימה בין האולם ולמזבח יבכו הכהנים משרתי ה' ויאמרו חוסה ה' על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה למשל במ גוים... מאות שמות של שבויים מוזכרים... ואלפי שמות של חולים... נציגי משפחות באים בזה אחר זה... נכנסים לגזברים ומקדישים לבדק הבית... יש אחד שקיבל על עצמו שאם בנו יצא מן השבי הרי הוא מקדיש חצי שדה אחוזתו לבדק הבית... (אמנם הוא מתגורר בעוטף עזה ואולי נראה לך שדומים שם לא שווים מידי הרבה כסף... אבל זה לא קשור... כי לא מדובר פה במקדיש שדה מקנה אלא במקדיש שדה אחחה... ובשדה אחחה יש מחירון קבוע זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף... והערכה היא שיש שם לפחות עשרים פעמים זרע חומר שעורים... אבל עדיין לא בדקו את הנקעים ואת התלים כך שזה עשוי להשתנות) והייתה סבלת שקיבלה על עצמה דמי נכדי עלי אם יחזור בשלום... והיה גם בחור ישיבה שקיבל על עצמו נזירות י"ב חודש אם ישוב אביו בשלום... לבגתיים בשרות טובות מתחילות להגיע... מתחילים להופיע כאן כל מיני אנשים שהיו שרויים בסכנה נוראה והתחייבו נדרים ונדבות... היה אחד שהתחייב קרבן תודה על כל כדור שנורה לעברו ולא פגע... נו... לך תברר את זה... מתברר שמחבל רוקן עליו מחסנית... הרובה נלקח ונמצאו ארבעים כדורים... יש לאותו יהודי כעת ארבעים קרבנות תודה שבכל אחד ארבעים חלות!! מי שיכול להשתתף בהוצאות יבורך

אבל יש גם מחזות קשים... בימים אלו מגיעים ללשכת הגזית שאלות מזעזעות ולא פשוטות על אשה שאיבדה בעל וילד ולא ברור מי מת לפני מי... וזה נ"פ"ם האם היא זקוקה ליבום או לא... יש גם כמה נשים שהגיעו מזירת הטבח והעידו מת בעלי... ולא תמיד אפשר לסמוך על זה... כי נכון שבדרך כלל אשה שאמרה מת בעלי נאמנת אבל כשמדובר במלחמה יש לחשוש 'דאמרה בדדמי' - מאומד לבה, דסברה ס"ד בכל הני דאיקטול הוא פליט!!?! ואכן בחלק מהמקרים ב"ה הצליחו למצא עדים אחרים שהעידו על מיתות... והיה פה גם מקרה אחד שהאישה באה לקבל היתר וכשנכנסה להר הבית לפתע קרסה מתעלפת... היא ראתה את בעלה... בא הרוג ברגליו!! מתברר שגם הוא היה בטוח שאשתו מתה והוא רק בא לוודא ברשימות של לשכת הגזית שלא הגיע מידע אודותיה... (ישנה משמעות מסוימת שכמו רשימות של משרד הפנים כיום, הרי גם בזמן הבית היו רשימות מסודרות של אנשים עם עדויות של יחסין וכ' וכ' כלומר: רשימות שהצטרפו מכל סנהדרי קטנה ונכנסו למאגר כללי בלשכת הגזית...) סגירת המעגל התרחשה במקדש... עין לא נותרה יבישה... ידו לה' חסדו...

הנס הגדול היה שבכל הישבים שנכבשו לשעה ע"י האויב... בכלם כבר הוכשר בור בטחון יעודי למחבא של אדם אחד לכה"פ... והמחבא הזה הציל עשרות בתי כהונה שלא נפסלו מתרומה ולא נאסרו לבעליהן...

במקביל יש את ההיערכות למלחמה... המלך כבר נתן את אישורו!! הוא נקש בלשכת כהן גדול ואמר לו אסוף ידיך ושאל לו במשפט האורים ונענה בחיוב ע"י האורים ותומים... לאחר שעברנו את הדרג של מלך יהודה, ואורים ותומים... כעת הגיע השלב לפנות ללשכת הגזית ולקבל מהיודעי בינה לעיתים עצה מה יעשה ישראל... האם נכון לגשת למלחמה... כך או כך... ואחר שהתקבלה דעת תורה מלשכת הגזית מזעיקים את גורמי המקצוע והאיסטטרגיה... אחיזתופל מזוית של טכסיסי המלחמה ויואב בן צרויה מזוית המבצעית של הביצוע בפועל... שניהם מציגים את המפה ואת האפשרויות ולקבל אישור סופי מהנשיא והסנהדרין...

ואז מגיע השלב הסופי והקשה ביותר והוא ללכת לבית המדרש של הגיבורים אשר לדוד... ולהוציא אותם מהלימוד... משוח המלחמה אומר חלק מדבריו בעיר הספר... דהיינו בעיר קרובה לחזית... ושוב ממשיך את דבריו במחנה המלחמה עצמו בתוך החזית... זה מזירת הלוחמה... כמובן שבכל יציאה למלחמה יש את ה'ירא ורך הלב' המפתיעים... אנשים נקיי הדעת ויראי ה' שבכל זאת נזכרו בעבירות קלות שבידם והם מקבלים רגלים קרות... יש את הזוגות הצעירים ומי שבנה בית חדש ולא חנכו... (אגב: ככל הנראה זה לא רלוונטי ביחס למלחמה מול הצר הצורר אתכם שלכאורה זה מלחמת מצוה לכל הדעות שיצא חתן מחדרו וכ')

במקביל!!! בשעות אלו חיזוק עצום בעסק התורה בכל ריכוזי שבט הלוי!!! שבט הלוי עמלים בתורה ביתר שאת ובייתר עוז... חלק קטן מהם יוצאים למלחמה כדי להריע בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלוקים ונושעתם מאויביכם... אבל החלק העיקרי עסוקים בעמל שיחה וגירסה... ומחזקים ומתגברים את ידיהם של שוטרי הלויים הממונים מטעם לשכת הגזית ללכת ולסרוק כל פינה בארץ ישראל ולסקל כל 'ערוות דבר' שעלול לעלות לנו במחיר חיים... ישנם רשימות מוגדרות של סיקולים ממוקדים של מוקדי חטא ועוון ולשה"ר וליצונת... ושוטרי הלויים פועלים ללא לאות כדי להבטיח את ה'היה מחניך קדוש ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחריך', זה בסדר... שבט הלוי תמיד היו כאן ותמיד ישארו כאן... הם תמיד ישארו צמודים ל"יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל"... הם תמיד יעמדו על משמר הקדושה ודקדוק הלכה בכל עיר ועיר בישראל... ובימים אלו נעשית אכיפה תקיפה ביותר תחת משטר צבאי!!! אין מה לעשות... בימים אלו אין זמן לאזהרות והתראות ולזימון בית דין וכתב סרבא... אנחנו במלחמה!! כלל ישראל שרוי בסכנה ואי אפשר להפקיר יהודים בשדה הקרב ל'איש אחד יחטא ועל כל העם יקצו'!!! אוטוטו א"ה תסתיים המלחמה ואנשי הצבא יחזרו לכאן עם הרבה הרבה ביה ושלל... "ואכלת את שלל אויביך"... הם יגישו את כל השלל בצורה מסודרת מול נשיאי המטות וראשי העם... אבל שבט הלוי לא יהיו בתמונה!!! אין להם חלק לא בארץ ולא בביזה... זה זה שמזלזלים בהם בגלל שהם אברכים... אדרבה!! זה מגיע מהכיוון הפוך... היות וה' הוא נחלתם והם החיילים ואוכפי רצונו... והם תמיד עמלים בתורה לכן ארוחתם ארוחת תמיד הישר מאת ה'... ולכן הם לא צריכים ליטול בביזה... (כאן אולי המקום להפיס דעתם של נחיתים למיניהם על קיצוצי תקציב לבני תורה... גם בזמן הבית מי שה' הוא נחלתו היה אחוזן ברשימת ה'חלוקות' ולא מסקום של זלזול אלא בגלל שהוא מסודר יותר מכולם)

יתן ה' שבמחר נוכל כולנו לשמוח בישועת ה'... ואז לשכת הגזית יתכנסו ויחליטו על יום טוב חדש נוסף במגילת תענית... האם הוא יהיה יום שרק אסור בתענית... או שהוא יהיה אסור בהספד ובתענית?? על פניו לפי גודל המערכה זה נראה שהולך להיות כאן וי"ט בדרג המחמיר!!! אסור בהספד ובתענית... ועד אז מרחפת לה שאלה בחלל העולם וכולנו ממתנים לנביא ה' או לבת קול שתופיע בבית מקדשנו שתאיר את עינינו בשאלה: ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת עבדיך ועמך ישראל כי תורם אל הדרך הטובה אשר ילכו בה!!! אנא ה'... תורה אותנו את הדרך הנכונה... שנדע להצביע מהי הנקודה העיקרית שצריך לתקן.

בליל שבת הקרוב נכנסים קרקעית לבבא קמא...

בשם ה' נעשה ונצליח... מתחילים מסכת בבא קמא... אז לפני הכל: להוי ידוע שיש קשר נמרץ בין סדר נזיקין לישועות!!! חז"ל אומרים: "היה אמונת עיתך חוסן ישועות..." אמונת- סדר זרעים, עיתך- מועד. חוסן- נשים... ישועות- זה סדר נזיקין!!! בקיצור: סדר נזיקין נקרא בשם ישועות מה שבטוח... כולם יסכימו איתי שבימים אלו לא 'זיק' לנו קצת 'ישועות'... מישוה הסביר לי על דרך הסלג... היום כמישהו מגיע לקנות איזה רהיט, הוא גינש לקופה ושואל כן. מה "הנדק"? הוא מתכוון לשאלו כמה כסף צריך להוציא בשביל זה? והנה לאחרונה השתדרגנו!!! אתה רוצה ישועות? תתרום!! ממילא היום גם מי שרוצה ישועות... מגיע לקופה ושואל: מה "נדק"? אז הנה!!! התורה הקדושה מגיעה בימים אלו לוחשת לך: אני מוכנה לתת לך ישועות... כן? אני כבר שואל בספונטניות... נו... מה הנדק??? הפעם הנדק הוא לא פחות ולא יותר סדר **טיקונין** אגב: מיותר לציין שצדקה זה חלילה לא נדק... אבל מה לעשות כשזה נהפך להיות תעשייה מסחרית לכל דבר... מה הפלא שבתחושה זה נכנס לרשימת 'מה הנדק'!

מסכת בבא קמא היא מסכת ססגונית... מלאה עקשן וצבע... מלחמות שוררים... הצתות או מכוונות או לא... בורות ברה"ר... יש מממצב...

ובכן: אנחנו נכנסים בסערה לטור חושן משפט!!! אבל!!! נכנסים מהדלת האחורית... כי מסכת ב"ק זה אמנם חו"מ אבל על אש נמוכה... (אם תשים לב: זה הס' בשו"ע חו"מ שיוצאים ממסכת ב"ק... זה הסימנים האחרונים של חו"מ... אי שם בסי' ש'נועמלה...) אז גם מסכת לא קשה!!! מתוך הג' בבות היא בוודאי המסכת היותר קלה... אבל!!! ההלו... לא להקל ראש... יש פה שור ובור ואש... העסק פה רוחש... אי אפשר לחלום!!! לא להירדם בשמירה אפילו יום אחד... בב"ק יש כל הזמן אזעקות... הפתעות... כל פעם מישהו אחר קופץ לך... אבל רגע רגע... לפני שנכנס לפרטים... בא קודם נקיים את המנהג הקבוע שלנו. לעשות סקירה קצרה למעלה על כל המסכת... בב"ק זה די קל... כי המסכת די משורטטת ומסודרת...

ובכן: ממש ממש מלמעלה... בתמונה אורית הכוללת של כל המסכת... יש לנו **ארבעה שחקנים ראשיים ב"ק!!!** החלק הראשון: זה **הלכות נזקי ממון** שעל זה אנחנו אמורים להתמקד עכשיו... שזה עצמו מתחלק לד' אבות נזיקין- שור בור שן ורגל ואש... (נגיע לזה בהמשך...) למייעשה החלק הראשון הזה של נזקי ממון תופס **חצי** מהמסכת!!! מדף ב' עד ס"ב... חודשיים תמימים... ו' פרקים מתוך עשר... זה החלק הראשון והעיקרי!!! זהו... הגיע כ"ב טבת... סימנו עם נזקי ממון... עד עכשיו פגשנו שוררים... בורות... הצתות... תאונות... כעת תתחיל להיערך!!! אנחנו עוברים למפגש ראשון פנים מול פנים מול יצור לא הכי סיפטי... הלא הוא **הלכות גנב!!!** פרק מרובה... עשרים דפים... במשך עשרים יום אנחנו נזכה לחיות במחיצתו של האורח הנכבד - הגנב... (אגב: לפעמים ביקור של גנב בבית יכול להתברר כפק"ם משתלם כי אם הוא טבח ומכר הוא מתחייב ד' וה'... וזו תשואה נבונה... אבל אני חושב שעדיין רוב האנשים היו מוותרים על המפגש הזה... יחי רצון שנמשך לפגוש אותו רק מתוך המרחב המוגן של מסכת ב"ק... תגיד אמן...)

באזור ט"ו שבט אנחנו נסיים עם הגנב!!! כעת עוברים לפרצוף השלישי... **החובל בחבירו!!!** תגיע עם מאבטח צמוד... כעת במשך עשרה ימים אנחנו נלווה את החובל בחבירו בכל מערך התשלומים והפיצויים שהוא צריך לשלם... החל מנזק צער ריפוי שבת בושט... בקיצור: בשורה תחתונה... לא משתלם להרים יד! בסוף זה יוצא הרבה כסף...

ואז בכ"ד שבט אנחנו עוברים לשחקן הרביעי... **הלא הוא הגזלן!!!** עם הגזלן אנחנו נצמד במשך שלוש שבועות לאורך שני הפרקים האחרונים של המסכת עד כ' באדר א' שבת פרשת כי תשא... עם הגזלן אפשר רק להתחיל... כי לגמור איתו?? לצערנו הרב הוא עדיין פה!!! אנחנו עדיין מתמודדים איתו יום יום... (סו"ס עם הגנב, וגם החובל, וגם נזקי ממון, מדובר בתקריט תאומות יוצאות דופן... עם סידור של משרה ושואל נזקים יואלה מכות... אבל גדלן זה משהו הרבה יותר מעגון בחוק! גדלן זה האיש החזק או איש הקשרים שבטנה או בקהילה שנוטה מה שעולה על רוחו ולא כדאי לך להתחיל איתו ולא להיכנס לפה שלו...) כי הוא יעקוב אותך בחלונות הגבוהים וזה יכאב... וזה מה שיש!!! זה האיש!!! הוא לא מגיע כמו גנב באישון ליל... הוא מופיע בריש גלי ויתכן שהוא גם איש חשוב... וידוע תוהט שלא לחינם התורה אומרת 'לא תגדלו' בלשון רבים... לפעמים הגזלן זה אחד שצריך לדבר איתו בגוף שלישי... ולא נותר לנו אלא לבדוק היטב איפה זה פוגש אותי... איפה אני מחזיק בכה הדועה והשליטה שלא כהוגן... תתפלא לשמוע... שי בזה הפתעות) עד כאן הסקירה האוירית של ב"ק...

וכעת נחזור לתחילת המסכת שאותה אנחנו הולכים להתחיל בשעה טובה מיד בשבת קודש הבע"ל... מוקדם הזכרתי בחצי מילה שבמסכת ב"ק אי אפשר לחלום... העסק רוחש... וא"א להירדם בשמירה... **מה אני מתכוון??** שתבין: יש הבדל בין הב"ק שלמדתי בישיבה לבין הב"ק של דף היומי... ולמה?? כי מילא כשלמדתי ב"ק בישיבה... למדנו את זה שנה שלימה!!! לפחות היה קצת זמן לנשום... בהתחלה היה לי שור תם... כל חודש חשוון חרשתי וזרעתי איתו... הכל היה טוב... ואז לאט לאט הוא נהיה אגרסיבי... העידו ב' ג' פעמים... ואז הוא נהיה מועד... הייתי צריך לקנות מנעול חדש ולהזמין שער יותר אימתני... ואז הוא נרגע... קבלתי עליו ג' דרישות שלום חיוביות ואז הוא חזר להיות תם... ואז היו כמה פשלות מסוג אחר... פעם אחת הוא התיז צרורות בטעות ושבר כלים ונתחייבתי חצי נזק... (ויים אחד הוא חלף ליד ערוגת עגבניות של השכן והוא חשב שזה בריכת כדורים והוא התחיל להתלגלג על העגבניות הנאתו ואז הוא גילה שיש רסק עגבניות ואכל מזה בהתלהבות וחזר אלי כמו איזה כספוף... גם את הרוחצה הזו נאלצתי לספוג...) ואז הייתה תקופה רגועה עד שיום בחייה הגיעה אליי בבהילות והודיעה לי- השור שלך מוטל... והוא כבר נגח פרה אחת ומתה... לא הספקתי להגיד ולהתברר שהוא כבר הספיק לנגוח עם שור והוא כבר בדרך לעוד לקוח מרוצה... בקיצור... הייתי צריך לשלם לכל אחד חצי נזק מגופו... (שזה אומר שהם גובים את הנזק מהשור עצמו ממילא הם נהיו שותפים איתי בשור) עוד לא הספקנו לסדר מערכת... איזה ימים הוא אצלי ומתי אצלו... פתאום שוב עלה לו הדם לראש והפעם זה הסתיים עצוב... הוא נגח עבד כנעני והעבד מת... ועוד יצאתי בנס כי באותו שבוע השור של השכן נגח יהודי גמור וזה כבר היה תשלומי כופר...

בקיצור: אתה קולט כמה האטרקציות וההתפתחויות היו לי עם השור הזה?? אז תחשוב שאני לכה"פ חוויתי את כל ההרפתקאות האלו בהצטרפות של חצי שנה ויותר... לפחות היה לי זמן לנשום בין פרשיה לפרשיה... אבל ההלו... אנחנו כעת נכנסים לדף היומי... זה דופק!!! תוך חודשיים אני ואתה אמורים להספיק להתחיל ולגמור את כל האטרקציות האלו... (זה עוד חוץ מנזקי בור ואש שזו אטרקציה בפ"ע...) אז ההלו... אין זמן לחלום... אתה לא יכול להירדם בשמירה... אם תעזוב לכמה ימים את השטח ותחזור אחרי שבוע לדף היומי... לך תדע באיזה סטטוס תמצא את השור שלך... תם... מועד... נסקל... בקיצור: אדוני היקר!!! מסכת בבא קמא מלמדת אותנו שצריך לקחת אחריות!!! אם קנית שור... זו אחריותך... אתה לא יכול להיעלם פתאום ללא הודעה מוקדמת בלי לסגור קצוות...

קנית פה שור שהדם שלו זורם שעות נוספות... יש לך בור ברה"ר שחפרת לפני חודש והלכת... ותכל'ס הבור הזה סופח אליו עוד שור וחמור שנתקלים בו וניזקים והמונה דופק... אתה תשלם על כל תקלה... ועל כל שריפה שהיצת ונעלמת מהשטח... ועל אותו משקל!!! אתה למדת לך בבא קמא והלכת... אבל עסק התורה הזה עושה פירי פירות לנטוע שמים וליסוד ארץ והמונה דופק ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך... אבל זה לא בחינם... זה בתנאי שאתה לוקח אחריות על הב"ק הזה!!!

אז ככה: ה-14 דפים הראשונים של בבא קמא לשם שינוי הם מאוד יסודיים ומקיפים! ניתן לומר שה' דפים הראשונים זה תרכיז מתוצמת של כל הששים דפים הבאים... כך גם הדפים שאחריהם הם כללים יסודיים של סדר נזיקין... (זה די שונה משאר מסכתות הש"ס שבוך כלל המסכת פותחת עם סוגיה ספציפית ומשמעותית... אם זה הוצאה בשבת, ומודה במקצת בב"מ ולשמה בגיטין ושלא לשמה בובחים, ואילו כאן המסכת פותחת בכותרות וכללים יסודיים כדרכו של הרמב"ם שפוחת בכותרות עיקריים ומשם עובר לכותרות משנה) ולמאי נפקא מינה? **שלא תבהלו!!!** גם אם בהתחלה יהיה לך קשה להבין... זה רק בגלל שה' מידי מוכיז... תורום עם זה... ובעוד חודשיים- אחרי פרק הכונס... תעבור על זה שוב ו... ובעודו בכפו יבלענה...

עד כאן ה-14 דפים הראשונים ש-די קשה לסקור אותם...

וכעת אנחנו נכנסים קרקעית למסכת!!! אז בא נגדיר את זה ככה:

בגגלת הששים דפים הראשונים של ב"ק עוסקים ארבעה זירות לחימה קבועות... **א**, כניסה קרקעית- שור המזיק. **ב**, מנהרות- נזקי בור ותקלה. **ג**, אש חיה- נזקי אש! **ד**, ביה- נזקי שן ורגל... והגמ' כל הזמן קופצת מזירה לזירה לפי העניין... כעת בא נתחיל מסוף פרק ראשון דף ט"ו... כעת אנחנו מתמקדים בקצרה בזירה א'... זירת שור המזיק!! פלא נזקא ובזה סימנו את פרק הראשון, כעת עוברים לכיצד הרגל... 4 דפים הראשונים של כיצד הרגל זה זירה ד'!!! סוגיית שן ורגל (חצי צרורות דרגל שזו יחידה בפ"ע שבזה מתחיל הפרק...) מיד אח"כ אנחנו במעבר חד לזירה ג'... במשך שתי דפים אנחנו פותחים באש חיה!!! אשו משום חציו... לאחמ"כ עושים פרסה וחוזרים שוב לגיחה קצרה לזירה א'... לשור המזיק... לחקיקת בזק איך תם נהפך למועד ודינו של שור המזיק ברשות הניזק ובזה אנחנו מסיימים את הפרק כיצד הרגל...

כעת נתשום נשימה עמוקה... אנחנו נכנסים לזירה ב' במשך שש דפים אנחנו הולכים לטפל ביסודיות בטרור המנהרות!!! נסקל את כל הבורות והתקלות והמוקשים ועי"ז יושפע משמים שמירה מיוחדת לאחינו בית ישראל הנמצאים במקום סכנה... "כי הוא יצילך מפח יקוש..."

וכעת!!! כ"ב בכסליו... אנחנו ארבעה ימים לפני חנוכה... תתכונן!!! אנחנו לקראת כניסה קרקעית ממושכת ויסודית בזירה א' של שור המזיק... תכין שמן ול"ו נרות כי את כל חנוכה אנחנו הולכים לחגוג עם שור המזיק... ובכן: מדף ל"ג ואילך אנחנו מתיישבים על שור המזיק ומתחילים לדוור איתו לעומק רצועת עזה עד עשרה טבת... במשך שבעה עשר יום אנחנו הולכים וכובשים... נסיים את פרק המניה, נתחיל ונסיים את שור שנגח ד' וה' ונתחיל את שור שנגח את הפרה עד דף נ'... (תוך כדי אנחנו נציב פה ושם מוקשים ונשתמש גם באש חיה... סו"ס נפגוש שם גם נזקי אש ובור) ובדף נ' הפוגה!!! עשרה טבת... יורדים מהשור וחוזרים שוב לזירה ב'... לנזקי בור... במשך חמשה דפים אנחנו נמצה את סוגיית בור להבל, לחבטו, בור ט' טפחים או ל', ושור ולא אדם חמור ולא כלים...

ואז אנחנו מגיעים לפרק הכונס... תחילת פרק הכונס זה הפסקת אש המוניטרית... במשך ארבע דפים אנחנו עוסקים בסוגיית שמירה!! מה נחשב שמירה כראוי ומה לא... ואז!!! מתחיל שבוע ראשון של שובב"ם... ועם תחילת שובב"ם אנחנו מסיימים את סבב הלחימה האחרון והממצה הלא היא זירה ד'- סוגיית אש!! יוצאים באש חיה במשך שלוש דפים... ועוסקים בסוגיית אש וטמון... וזהו!!! בא נתפלל שעד אז תסתיים המלחמה... השור ירעה באגם... הבור יטומם... האש תושקט... וכל העם הזה על מקומו יבא בשלום... ומיד אח"כ מתחילים פרק מרובה... הלכות גנב... עד אז עוד יעברו הרבה מים מתוקים בירדן...

ולרגל פתיחת החזית החדשה בסדר נזיקין... אצטט כאן משפט מדהים מהגרל הגדול בעולם... רבי שמעון בר יוחאי!! בתחילת האידיא רבה... שים לב איך הוא פותח בדברים (תרגום ללשה"ק): פתח ואמר: עת לעשות לה'... הזמן קצר והאויב דוחק... והלוחמים מועטים והם עדיין טירונים ולא מספיק מיומנים בשדה הקרב... אשר ע"כ מכריז רשב"י: אתכנשו חבריא לבי אדרא, מלובשין שריין, סייפי ורומחי בדיכון- תתגייסו למלחמה, תצטיידו במגינים וחרבות ורמחים ויוצאים לדרך... כמובן שלכל משפט כזה יש פירושים על דרך הסוד... אבל מה שבטוח: זה רוח הדברים!! יוצאים לקרב... קולו זימר עריצים והכרית את הקוצים והציל הלוחצים... עסק התורה הוא יציאה לקרב!!! קרב של ה'קול קול יעקב' שבזמן שקולו נשמע בבית מדרשות אין הידיים ידי עשוי... אין פה זמן להצטעציות... זה רציני!!! לא נותר לנו אלא לחיות את זה... להבין שהבא קמא הזה שאנחנו הולכים לפגוש שם את ר"ש הרבה... הב"ק הזה הוא קולו של זימר עריצים... זו התורה שמגנה עלינו ועל כל כלל ישראל שצריכים הרבה ישועה בימים אלו... אנחנו מתחילים כעת מסכת ב"ק, ויתן ה' שלא נספיק להגיע עד חצי המסכת וה' עושה המלחמות יתן את אויבינו ניגפים לפנינו... אף אחד לא ידע שזה אתה... אף אחד לא יחמיא לך ויתן לך עיטורי נצחון... אבל בשביל זה אנחנו בני יעקב אבינו שהוא הודה הוא זיווה הוא הדרה ללא אומר ודברים... יום יבא וה' מראה לעיני כל העולם שכל הצלחתך של יוסף המשיבר לכל עם הארץ... את הכל הוא שואב מכוחו של עמוד התורה שהשפע מגיע ממנו ועובר דרך יוסף... אבל זה קורה רק בסוף התהליך!!! כי עד אז יעקב נזקק ליוסף... וצריך לרדת למצרים בשביל לשבור את השבר שיוצא ממנו... וכיום שאנחנו נמצאים בבור גלות אז צינור השפע נלקח אפילו מיוסף צדיקא ונמסר בידי נשמות ערב רב... והם נוצחים במלחמות שאינם שלהם... ומחזיקים בשיברים שמופעלים אי שם בהצנע לכת בבית המדרש... יום יבא ותזרח השמש וה' יגלה לעין כל את הקול קול יעקב.

גיליון מס' 536 פרשת וירא
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לעילוי נשמת
מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי ברוך מרדכי
בן הר"ר ישראל אזרחי זצוק"ל
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - ותן טל ומטרה

שאל טו"מ בקיץ בשמע קולינו

שמעתי מרבינו זצ"ל, דדוקא באומר ותן טו"מ בקיץ בברך עלינו חוזר כי מקלקל מטבע של ברכה במה שמבקש שם דבר שהוא קללה בימים אלו, אבל אם אמר בשומע תפילה ותן טו"מ בקיץ, ה"ז כמבקש קללה על חבירו בשומע תפילה או בשאר ברכות דאע"פ שיש לו עון בדבר, מ"מ אין נחשב קלקול המטבע של ברכה, וכן שמעתי ממרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל, ויש ראייה לדבר מבני ננוה (תענית י"ד ב' שו"ע סי' קי"ז ס"ב) שאמר להם רבי דאף שצריכים גשמים אין להם לבקש בברך עלינו בקיץ רק יכולים לבקש כיחידים בשומע תפילה.

לבקש כל השנה טו"מ בשומע תפילה

היו שרצו להמנע מספיקות ולבקש טו"מ כל השנה בשמע קולינו [ולומר ותן טו"מ למקומות הצריכים], ובזה הרויחו שלעולם לא יחזרו בספק הזכרת טו"מ, כי בודאי יצאו במה שהזכירו בשומע תפילה, ואמר לי רבינו זצ"ל דאי"ז הנהגה ראויה דאין להוסיף מטבע קבוע אף בברכת שומע תפילה [כשאי"צ לו עתה רק עושה זה להנצל מספיקות], וה"ז כעין משנה ממטבע שטבעו חכמים (עי' ברבינו יונה ברכות כ"ב ב' ד"ה אע"פ וט"ז סי' קי"ט סק"ב ועי' בשעה"צ סק"ב).

לגשמים בעתם בברכת החדש

בנוסח גשמים בעתם בברכת החדש, אמר רבינו זצ"ל דאף בחדש מרחשון וניסן שאין מבקשים גשמים רק במקצת ימי החדש מ"מ י"ל ולגשמים בעתם, דקאי על אלו הימים בזה החדש שצריך לגשמים, (סו"ס אשי ישראל תשובה שי"ט).

בקש טו"מ קודם ז' מרחשון

מי שבקש גשמים אחר החג קודם ז' מרחשון הביאו בשם מרן החזו"א דחוזר, והמעשה היה שטעה השואל ואחר שאמר ברך עלינו כדון, סבר שכבר הגיע ז' מרחשון וחזר לברך עלינו ושאל טו"מ, ואמר לו החזו"א שעליו לחזור, עי' בדינים והנהגות (פ"ד סכ"ו) ובס' אמרי יושר חלק נזיקין (אות נ"ט), וכ' לי רבינו שסבר החזו"א שאע"פ שבתחילה אמר כראוי [ולא חזר תוכ"ד], מ"מ במה שחזר לברך עלינו ואמר שלא כראוי קלקל הכל והכל הולך אחר החיתום, וכמו בטעה ולא בקש טו"מ וחזר לברך עלינו ובקש כראוי. **בקשת טו"מ במתפלל מעריב מפלג המנחה של ז' מרחשון** מי שמתפלל מעריב מפלג המנחה בז' מרחשון, השיב רבינו זצ"ל דדינו כמתפלל בערב ויבקש טו"מ, ומה שטענו שעדיין לא הגיע אחרון שבישראל לנהר פרת, [ודקדקו מלשון השו"ע סי' קי"ז ס"א שלגבי חו"ל כ' ומתחילין לשאול מטר בחוצה לארץ בתפילת ערבית של יום ס' אחר תקופת תשרי ובארץ ישראל כ' מתחילין לשאול מליל ז' במרחשון, אמנם עי' במהדורת פרידמאן דגי' השו"ע היה מתחילין בחו"ל בתחילת ערבית] דעת רבינו דה"ז במתפלל ערבית דר"ח מבעוד יום דקאי תפילתו על הלילה ושפיר אומר ביום ראש החדש הזה, ויתקבל תפילתו עם תפילות

מעריב של ציבור ולא יזיק בזה לעולי רגלים, (כאיל תערוג תפילה עמוד קס"ח).

בן א"י שנוסע לחו"ל אחרי ז' מרחשון

מי שהתחיל ותן טו"מ בז' מרחשון לחו"ל ונוסע לחו"ל קודם ס' יום אחר התקופה, הורה רבינו זצ"ל שבחו"ל יבקש בשמע קולינו, ויאמר ותן טו"מ למקומות הצריכים, ואמר דלכתחילה לא יגש לפני העמוד אם אינו חיוב, (עי' בהגהת רבינו בכתבי קה"י החדשים ברכות סי' א' ובס' שמענו כן ראינו ח"א פ"ו סי' מ"ח).

המשיך כמה ברכות וחזר לברך עלינו

מי ששכח לומר ותן טל ומטר, ונזכר בברכת ולירושלים עירך, וחשב שצריך לחזור לברך עלינו וחזר, והתחיל ברך עלינו ותקע בשופר, ונזכר שהדין הוא לומר בשמע קולנו, הורה רבינו זצ"ל שיפסיק מיד וימשיך ולירושלים עירך דשם מקומו, (לגשמים בעתם עמוד רמ"ב).

חזר בטעות לשמע קולינו

מי ששכח לומר ותן טו"מ ונזכר אחר שמע קולינו, וחזר לשמע קולינו, כתב רבינו זצ"ל, דאף שלכתחילה יש לו לחזור לברך עלינו, מ"מ בדיעבד אינו מעכב, (דעת נוטה תפילה סי' ק"צ).

נזכר אחרי שהתחיל פסוק יהיו לרצון

מי שלא אמר טו"מ וכלה מלומר תחנונים, ונזכר קודם שהשלים יהיו לרצון כתב לי רבינו זצ"ל, דנחשב ככילה תפילתו, וחוזר לראש, ואין פ' יהיו לרצון מכלל התחנונים, וכן עי' בס' שמענו כן ראינו (פ"ו סי' נ"ז).

הרגל לשון בשומע כעונה ובדרך שירה

כתב לי רבינו זצ"ל דלא מהני להרגל לשונו באמירת ותן טו"מ רק אם אומר בפה ולא בשומע כעונה, וכן נראה בשע"ת (סי' קי"ד סט"ו) דרק בש"ץ אמרי' דמצטרף מה שאומר בחזרת הש"ץ ולא אצל השומעים, וכשאמרו לרבינו זצ"ל שהיה מנהג בא' הישיבות בחו"ל לשורר ותן טו"מ שיהיה הרגל לשון, העיר רבינו דיתכן דמה שאומר דרך שירה אינו הרגל לשון לאמירתו דרך תפילה.

הנהגת רבינו בהרגל לשון

היה שנים שרבינו היה אומר צ' פעמים ותן טו"מ להרגל לשונו, והיה עושה זה בנסיעות לסנדקאות ומנה פרקי האצבעות לידע כמה פעמים אמר, אבל למעשה אמר שהפסיק לנהוג כן כי ראה שבמציאות אין לו הרגל לשון, וכה"ג שלא הורגל י"ל דלא מהני וכמש"כ בדעת נוטה (סי' קע"ה), אמנם במה שבלא"ה אין חוזרין כמוריד הגשם בזה אמר שמרגיל לשונו כי בכה"ג אין חשש תקלה כי בלא"ה אינו חוזר, ובספק אם הורגל לשונו יש לחזור ולהתפלל בתורת נדבה (לגשמים בעתם שם וכ"כ באשי ישראל פכ"ג הערה ק"א וע"ש הערה קל"ו דאי"צ שיאמר כל הצ' פעמים ברציפות).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסבורג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אונגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

גרגרי זכרון אחרי הסתלקותו של

הנאור הגדול מרן הגר"ב"נ אזורתי זצ"ל ראש ישיבת 'עטרת ישראל'

ועל קשריו עם רבינו מרן זצ"ע

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הדמעות בטיסה

היה זה לפני כשמונה שנים. קופת הצדקה 'קופת העיר' - בני ברק אירגנה אז בחודש אלול נסיעה מיוחדת למקום קברו של אדוננו הגר"א מוילנא, כשבראש המסע עמדו גדולי וצדיקי הדור שהרבה מהם אינם חיים איתנו לאוי"ט, וביניהם היה גם מרן הגאון רבי ברוך מרדכי.

חבלים נפלו לי בנעימים, וזכיתי גם אני להיות נמנה על אותה נסיעה, ובמהלכה זכיתי להתוודע ולשוחח מקרוב לגדולי התורה והיראה, כשבתוכם גם זכיתי לגשת לשוחח עם רבי ברוך מרדכי זצ"ל, ולהתייעץ איתו על כמה דברים, ובסיום הדברים הגשתי לו את הגליון "דברי שי"ח" (שהודפס במהדורה מיוחדת ומוקדמת לכבוד המסע ב"קובץ גליונות" יחד עם שאר גליונות הפרשה של גדולי הדור, הוא הודה לי בלבביות, ושבתי למקומי.

כעבור חצי שעה, עודנו באמצע הטיסה, ניגש אלי נאמנו ידידי החשוב רבי יעקב גרוסברד, ומסמן לי שהראש ישיבה קורא לי. הגעתי למקומו, ולפניו - כדרכו בקודש - ערימת ספרים פתוחים, אך הוא אוחז ב"קובץ גליונות" שהבאתי לו, ודמעות יורדות במורד לחייו.

נבהלתי. חשבתי מי יודע, אולי הבאתי דבר שציער אותו, ועודני מהרהר בעוגמה, הוא מרים את עיניו החדודות, ומושיט לי אצבע נוקבת, כשהוא מצביע על סיפור שהופיע שם ב"דברי שי"ח", ושואל אותי: האם הסיפור הזה נכון? הרי זה מבהיל! איש אלוקים!!!

הסיפור שהובא שם היה על היהודי שבא לרבינו וסח לו על קלקול שיש לו בטעם היין שבביתו, ורבינו אמר תשובה נבואית שהדבר קשור עם שלום הבית שלו (הובא בספרנו דברי שי"ח, חלק א', עמוד ש"ע). רבי ברוך מרדכי ברוב רגש הוזיל דמעות של התרגשות על איש אלוקי השרוי בתוכנו שקלע בתשובה אל השערה ולא החטיא.

כאשר נקראתי אל ראש הישיבה זצ"ל לברר האם הסיפור אמת

ירא וחרד

למרות היותו מרביץ תורה בעיקר בירושלים עיה"ק, ולא הזדמן להגר"ב פעמים רבות להיפגש עם רבינו, עם זאת בפעמים שהם כן נפגשו, היה ירא וחרד מקדושת רבינו. רבים מאיתנו עוד זוכרים את אותה עצרת בחירות שנערכה בקרית ספר, בה נטל רבינו חלק בהשתתפותו, וכאשר עלה הגר"ב לשאת את הנאום המרכזי, הוא בירך בדמעות יחד עם רבבות המשתתפים ברכת "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו" על רבינו זצ"ע.

לאחר הסתלקותו של רבינו, הספידו הגר"ב פעמים רבות, מחמת קוצר המקום, די אם נציין לאחד ההספדים שנדפס בספר אריד בשיחי (עמוד כ"ד), כשהוא מתאר את החסרון הגדול והחלל שנפער בהעדר רבינו, ובתוך דבריו הוא מתאר בדמעות: "מי יכול לתאר את ההשתקקות של רבי חיים לתורה, כל חייו היה השתוקקות לתורה, כל היום שלו היה מחולק לפי הצרכים של התורה, הרי אין לך אדם עסוק בעולם יותר מרבי חיים, הוא עוזר לכולם, מברך את כולם, תורים ארוכים מתארכים אצלו בבית, אבל הוא לא מוותר כי הוא זה, על משהו מתורה, כל מי שהביא לו איזה דבר תורה חדש מיד עיין בזה".

"מי שראה, והרבה ראו, איך שהוא יושב עם הקרטון הישר, שמראה לו בדיוק באיזה שורה הוא אוחז, באיזה שורה הוא לומד שבעה דפים ליום, לא לאבד אף מילה, ההשתוקקות הזאת של רבי חיים, הוא פשוט "בלע" תורה, הוא חי מתורה. ראינו מתמידים, ראינו משתוקקים, ראינו מהמין הזה כמה וכמה ב",

אבל לא ראינו כמו רבי חיים! אין רגע לעמוד בלי כלום, ואין רגע שלא מתוכנן עם התורה. נורא נוראות!!!

התמונות ופשרן

להלן נביא שני תמונות מעניינות, כשבראשונה נראה רבינו מקבל לידו מרבי ברוך מרדכי את ספרו 'ברכת מרדכי' על מסכת זבחים, ובתמונה השנייה הספר 'ברכת מרדכי' על השולחן, ובצד נראה בקבוק יין וכוסות 'לחיים', ורבינו נראה כשהוא מגיש להגר"ב את הספרים 'ספר הבהיר' וספר 'רויאל המלאך' והגר"ב מופתע וחושש לקחת.

ואכן, סיפור העובדא המרתקת, סיפרה רעייתי ע"ה של הגאון רבי ברוך מרדכי בספר קורות חייה המרתקים (אשירה, עמוד 406) שרשמה בחיי חיותה והופיע על מדפי החנויות לפני מספר שבועות (תקופה קצרה אחרי פטירתה) בתוספת דברים ששמענו מפי הנכד רבי יעקב ישראל קניבסקי שליט"א: "כשיצא הספר על מסכת זבחים אשר בו שיעורי ראש הישיבה (-רב"מ) כפי שנכתבו על ידי תלמידיו, נכנס בעלי הרב לחדר הלימוד של מרן הגר"ח קניבסקי בקומה העליונה כדי להציג בפניו את הספר החדש.

"הגר"ח קיבל את בעלי הרב בהתרגשות גדולה וקיבל מידו את הספר שיצא זה עתה מהדפוס. הוא פתח את הספר ועיין בו ואף ביקש להביא יין לשתות 'לחיים' לכבוד דברי התורה שקרא זה עתה, ובאותו מעמד הגיש הגר"ח את ספרו החדש בעיני קבלה, לאחר מכן אמרו לנו מקורביו כי כל מעמד זה היה נדיר ביותר מצידו שביקש לעשות לחיים".

לאחר מכן שאל הגר"ב את רבינו שאלה אודות משפחה שאירעו בה שני צרות האם יש לחשוש שיש כאן איזה סימן משמים שעליהם לתקן דבר מה, ורבינו השיב "סימנא לאו מילתא היא", והגר"ב יצא מהבית אחוז השתאות כיצד כל מילותיו ושיחותיו הם בלשונות של תורה.

התמונה השנייה

התמונה הראשונה

בעתה ובזמנה

פעם סיפר הגר"א מן לרבינו כי שמע בשמו של הגר"ב מ'אזורתי' לבאר נוסח הברכה: שיזכה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו 'בעתה ובזמנה', וביאר כי 'בעתה' הכוונה שימולו ביום השמיני, 'בזמנה' היינו שיערוך את הברית 'בין הסדרים' ולא על חשבון הסדר...

הגיב על כך רבינו: 'בעתה' הכוונה ליום השמיני. 'בזמנה' הכוונה ביום ולא בלילה.

כינוס בבית רבינו ובראשות לטובת ישיבת 'עטרת ישראל', כשלצידו הגר"ב מ'אזורתי זכר צדיקים לברכה